Carolina van Eldenberg. Derde deel

Petronella Moens

bron
Petronella Moens, *Carolina van Eldenberg. Derde deel*. François Bohn, Haarlem 1812

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/moen006caro03_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

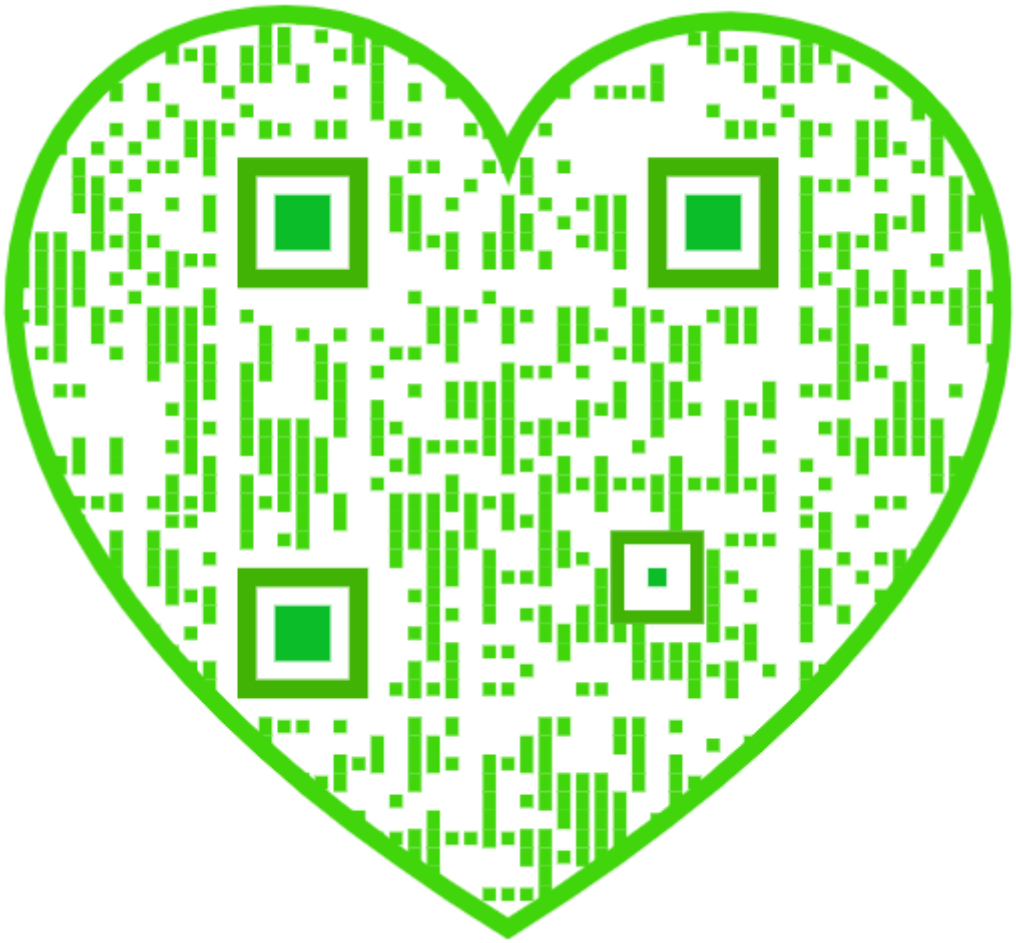

Carolina van Eldenberg.

De Heer Balcour aan den ouden Heer Waarburg.

Achtenswaardige Vriend!

Waarlijk, de goede God heeft ons op eene heerlijke wereld geplaatst; aan alle oorden biedt de schoone natuur ons hare schatten in eenen rijken overvloed aan. Daar ben ik nu weer te *K*....; en ook hier zweeft de jonge lente, als eene lagchende bruid, over bergen en dalen. Ik reisde met mijne lieve Nicht LUCIE regt bekoorlijk. Het is een Meisje zoo goedhartig en vriendelijk als een Engel, ook is haar verstand rijk, en haar oordeel helder. Doctor BELMOND zal eene beminnenswaardige Echtvriendin in haar bezitten.

Gisteren tegen den avond kwamen wij hier aan, wij hielden stil voor het huis van den Heer en Mevrouw DIEDIGER, een paar beste menschen. VANNIEUWVLIED en CAROLINA zaten in den tuin, onder twee bloeijende kerseboomen, die de met zilvere bloesems getooide takken, boven hunne hoofden, als wiegende zegenboogen der onschuld, in elkander strengelden. CAROLINA speelde bekoorlijk op de guitar, en verzelde de betooverende toonen, die zij uit de snaren lokte, met eene verteederende stem, zoo als ik nog nooit hoorde. VAN NIEUWVLIED staarde haar in stille verrukking aan, en hield zijn' arm om den kleinen blozenden EDUARD, die tusschen hun beide op den tuinbank stond te trippelen, en telkens lagchende, bloemen en bladeren, die hij om zich heen afplukte, met kleine volle handen, over de lieve Moeder heen wierp. Eenige minuten stond ik dit bevallig tooneel aan te kijken; LUCIE en Mevrouw DIEDIGER waren ook bij mij, en door het gerucht dat zij maakten, zag mijn hartelijk geliefde WILLEM op. De vreugde kan ik u niet beschrijven. De edele Jongeling omhelsde mij, als of ik waarlijk zijn Vader was. Nu, ik kon mijn' Zoon ook niet hartelijker beminnen, dan hem. Zijne edele ziel schitterde hem uit de oogen. O! WAARBURG! wat zal ik nog aardsche zaligheid door dezen braven Jongeling genieten. O! was hij maar zoo gelukkig als ik wenschte! Ik knelde de schoone CAROLINA met niet minder aandoening aan mijn kloppend hart. Haar doorgestaan lijden en hare onbesmette onschuld maken haar eerbiedwaardig in mijn oog; maar het is een eerbied, vol liefde,

vol teederheid. O! kon ik haar als de Echtgenoote van mijnen WILLEM omhelzen, geen twee vereenigde zielen zouden in de geheele wereld, zoo veel hemelsche vreugde kunnen genieten. Doch ik heb reden, om mij met de zoetste hoop te vleijen. WILLEM heeft mij een' brief laten lezen, door een' zijner bekenden in *Frankryk* geschreven. Deze man heeft alle pogingen aangewend, om naar het lot van EDUARD VAN ELDENBERG te vernemen, en, daar hij op het spoor was geholpen, viel hem dit niet moeijelijk. EDUARD is op den weg van *G...* naar *A...*, nabij het kleine Dorpje *W...*, door eenige booswichten aangevallen en vermoord. Hij is te *W...* begraven; drie onderscheidene lieden hebben dit getuigd. Zijn zakboekje en eenige brieven, waardoor zijn naam bekend was, zijn in handen van een' Geestelijke te *W...*, doch zullen aan VAN NIEUWVLIED ter hand gesteld worden. CAROLINA is dus volkomen vrij. Met geheel haar hart mint zij haren besten Vriend, haren redder, haren beschermer, die zijn bloed, die zijn leven voor haar veil had; en toch kan zij niet besluiten hare hand aan den meest geliefden van hare ziel toetezeggen. Ook VAN NIEUWVLIED beschouwt zijne dierbare CAROLINA nog als een heiligdom, dat aan hem toevertrouwd is. Neen, mijn Vriend! nooit hebben menschelijke wezens zoo lief gehad als deze; zij schijnen volkomen voor elkander geschapen. Welk een voorbeeld van huisselijke gelukzaligheid zouden zij niet geven? Een huwelijk

tusschen deze twee edele wezens zoude voorzeker het toppunt van aardsche volkomenheid zijn. Ik ben overtuigd, dat zij het beide ook zoo beschouwen; ja ik ben overtuigd, dat eene huwelijksverbindtenis hun beiden als de schoonste hemel vol namelooze menschenvreugde te gemoet lacht; maar ik ben ook overtuigd, dat zij dezen schoonen hemel aan het gevoel van pligt grootmoedig kunnen, en moest het zijn, zullen opofferen. Ik heb voorgenomen dezen brief aan u, mijn' ouden braven Vriend, niet op eenmaal afteschrijven, maar zoo telkens, wanneer mij iets invalt, een oogenblik op het papier met u te praten. Vaarwel dus voor van daag, ik ga eene wandeling doen.

Drie dagen later.

Van daag hadden wij een klein feest. De jeugdige oppaster van den kleinen EDUARD, een niet onbevallig Meisje, dat CAROLINA, toen haar mijn brave WILLEM uit de handen des Barons verloste, zoo getrouw bleef vergezellen, heeft gedurende den verloopen winter hier te *K*..., uit onderscheidene minnaars, een' eerlijken jongen handwerksman tot Echtgenoot verkoren. WILLEM heeft naar den Jongeling vernomen, en niets dan goed van hem gehoord; ook heeft hij de toestemming der Ouders van het Meisje tot hare huwelijks vereeniging gevraagd, en verkregen. Ook de oude Moeder des Jongelings, die sedert lange door haren vlijtigen Zoon onderhouden werd, en nu in hare Schoondochter eene

lieve, medelijdende verzorgster zal vinden, schonk hare goedkeuring. Dezen morgen is het van vreugde en gezondheid blozende paar plegtig verbonden. Gij begrijpt, dat mijn goede VAN NIEUWVLIED, de trouw van PAULINE, die zij aan hare meesteres betoonde, met zijne gewone mildadigheid heeft beloond. Hij heeft een klein maar zindelijk huisje voor de blijde Echtelingen gekocht; het is van de noodige meubelen voorzien. Ik heb ook in zijne vreugde willen deelen, en den Kinderen een klein uitzet gegeven.

O! mijn Vriend! in de schitterendste feestzaal, waar de grootste Vorst der wereld zijne Bruid met eene rijkskroon versiert, waar de bloem der natie het huwende paar met luide toejuiching huldigt, en waar onberekenbare schatten aan verblindende pracht verspild worden: in zulk eene feestzaal wordt gewis niets van dien zachten, reinen wellust genoten, die ons van daag uit elken helderen blik der blijde Gelieven in de ziel straalde. De dankbare tranen, die ik in de glinsterende oogen des Jonkmans, en der beminnende blozende Bruid zag zwellen, waren in het oog van elk zedelijk wezen schoone onwaardeerbare parelen, waarbij alle andere parelen en flonkerende diamanten niets dan verachtelijk stof zijn. Hier aan het huis van onze Vrienden DIEDIGER werd de Bruiloft gevierd. O! het was mij zoo goed om het hart, toen de Jongeling, met het oog op een geheel leven vol geluk, zijne Bruid, die be-

vallig in het wit gekleed, en en met lentebloemen versierd was, ten trouw geleidde. De dienstboden van Mevrouw DIEDIGER hadden het luchtig tuinhuis, waarin de Feestelingen het middagmaal moesten houden, met jeugdig groen en bloemen behangen. Alles, wat zij gebruiken moesten, was versierd. De oude Moeder van VALENTYN ging, met vreugdetranen in het oog, het getrouwde paar tegen, omhelsde het met verrukking, en zegende het op de eenvoudigste, maar aandoenlijkste wijze. Wij wenschten de Echtelingen ook allen geluk; en de kleine, vrolijk lagchende EDUARD, die op den arm van SUZANNA zijne vreugde luid uitkraaide, strooide uit een korfje, dat CAROLINA hem voorhield, terwijl zij zijne mollige handjes bestuurde, fiooltjes en palm over de blozende PAULINA en haren jongen Echtvriend. Tegen den avond werden zij door hunne Vrienden en Vriendinnen naar de woning, die zij nog niet gezien hadden, geleid. Ook daar gaven de Heer en Mevrouw DIEDIGER, CAROLINA, LUCIE, VAN NIEUWVLIED en ik hun nog een bezoek. O! hoe gelukkig en vrolijk, hoe verrukt van dankbaarheid waren deze goedhartige menschen! Ook geheel deze woning was met palm en bloemen bekransd. VALENTYN en zijne PAULINE kustten ons dankende de handen, en met geweld moesten wij hen tegenhouden, toen zij ons knielende den reinsten dank wilden betuigen. De oude Moeder weende van genoegen. ‘God zal het u beloonen, brave lie-

den!' - zeide zij - 'Gij geeft mij eenen gerus-. ten ouderdom bij mijne lieve Kinderen; ik zal onbekommerd sterven, en voor Gods oordeel, daar wij toch allen moeten verschijnen, zal ik uwe barmhartigheid roemen.'

Zie, het is waarlijk ook voor ons een dag vol edele vreugde geweest. O! wisten de rijken der aarde hoe veel zaligheid uit het verstandig weldoen voortvloeit, zij zouden zoo vele duizenden aan eenen prachtigen maaltijd, waar weelde en overdaad heerschen, aan eenen schitterenden opschik, of aan andere beuzelingen niet verspillen. Het is waar, uit hoogmoed of spilzucht wordt ook door de rijken wel eens aan de armen, waarop zij met verachting nederzien, iets toegeworpen. Wat zeg ik? Ik heb meer dan eenmaal gezien, dat men met volle handen geld, of lekkernijen voor kinderen, onder de zamengevloeide menigte uitstrooide, en zich dan op eene laaghartige wijze vermaakte, door brandende begeerte, door afgunst, nijd en wraak in de ziel der ongelukkigen, die elkander vertrapten en verscheurden, te doen ontstaan. God! welk een afschuwelijk vermaak! welk eene verachtelijke ijdelheid! menschelijke wezens, door wier aderen hetzelfde bloed stroomt als door de onze, die dezelfde aanspraak hebben op algemeen geluk, als wij; maar toevallig met dringende behoefte moeten worstelen, op zulk eene wijze te vernederen en onze gewaande meerderheid te doen gevoelen. Rijken! het is immers mogelijk, dat, eer een jaar verloopt, de

arme, die op den grond kruipt, om uw geld op te zamelen, en wiens woedende drift, wiens alles overheerschende begeerte door u bespot wordt, rijker en aanzienlijker is, dan gij heden zijt. Ja, het is even mogelijk, dat gij binnen dien tijd alle uwe schatten verliest, en als dan, met verachting en schande beladen, uw brood van den nieuwen rijkaard moet bedelen.

Vergeef mij dezen ijver, waarde Vriend! het oude bloed wordt mij altijd weer zoo warm, als of ik pas twintig jaren oud was, wanneer ik zou aan menschelijken hoogmoed, dat eeuwig zeker kenmerk van verachtelijke laaghartigheid, zit te denken. Zie, ik ben geneigd, om alles, wat om mij heen is, lieftehebben. Het insekt, dat daar ginds in de zonnestralen zoo vrolijk gonst, of dat nog kruipende den dauw der geurvolle bloemen inzuigt, is mij belangrijk, en het zoude mij wezenlijk leed doen, wanneer ik het vertrapte; maar een mensch, die ondankbaar en liefdeloos tegen God, zijlen weldadigen Vader, de heiligste pligten versmaadt, en zich boven zijne mede-erfgenamen der eeuwige zaligheid poogt te verheffen: zie, zulk een mensch beschouw ik met eene soort van afkeer. Onderscheidene standen behooren tot eene welgeordende maatschappij. Waren wij allen gelijk in rijkdom, in aanzien en wijsheid: welk eene verwarring zoude als dan niet alom heerschen? Wat zeg ik? Geheel het maatschappelijk leven was onbestaanbaar; geene dienstbetooning, geene kunstbe-

oefening, geen koophandel, niets, volstrekt niets, zoude plaats kunnen hebben. Nu hebben de armen de rijken hoogst noodig, om hunnen tijd en krachten aan dezelven te verhuren, of de voortbrengsels van hunne vlijt te verkoopen; terwijl de armen even onmisbaar zijn voor de rijken. En deze onderlinge afhankelijkheid is de vaste band der maatschappij. Braaf en wijs handelt elk, die de grenzen der onderscheidene standen heilig bewaart. De aanzienlijke, de beschaafde Man, die zich met schamele lieden, wier onbeschaafdheid of wier geheele verwaarloosde natuur met alle kieschheid strijdt, gemeenzaam vermengt en gelijkstelt, is den stand, dien hij in de maatschappij bekleedt, onwaardig; maar ook wanneer de behoeftige, hij, die van zijner handen arbeid leeft, of hij, die het algemeen elk oogenblik de geringste diensten moet bewijzen, dwaas genoeg is, om uit zijn' kring te stappen, en in kleeding en levenswijze de rijke en aanzienlijke poogt natebootzen, dan verdient hij voorzeker ook algemeene beschimping. Ons vaderland heeft in dit opzigt lang tot een voorbeeld aan andere volken kunnen verstrekken. Rijken, armen en middelstand hadden onbedriegelijke onderscheidings-teekens in kleeding, in huisraad en in levenswijze, zoo wel als in de keus van algemeene vermaken. En wie kon in dien tijd ware hoogachting weigeren aan de gelukkige, aan de meeste vrijheid genietende burgers uit den middelstand? Doch weelde en hoogmoed hebben ook hierin on-

ze oude vaderlandsche zeden beginnen te bederven. Leden der maatschappij uit den werkzaamsten, den gelukkkigsten stand schamen zich veeltijds den edelen kring, waarin zij tot eer van God en mensch werken, en het algemeen geluk bevorderen. Zij pogen overtestappen in den kring der minder arbeidzame rijken en aanzienlijken. Zij pogen die in kleeding, in levenswijze, in zeden, in tijdverkwisting en in andere dwaasheden natebootzen. En wat is nu hier het gevolg van? De trotsche aanzienlijken beschouwen hen met verachting, de verstandigen onder dezen zien hun met medelijden, en ook wel eens, met den lach der verontwaardiging op de lippen, aan, terwijl edeldenkende lieden, uit dien zelfden middelstand, die de pralende beuzelaars niet kunnen of willen volgen, hen benijden en verachten. Intusschen blijven alle menschen eeuwig volkomen gelijk, in regt op het algemeen geluk en op alle de voordeelen der maatschappij. Ja, zij blijven gelijk in menschelijke waarde; en zoo ras bekwaamheid en deugd, of zelfs een schijnbaar toeval, den armen in den stand der aanzienlijken verplaatst, onderscheidt hem ook niets meer van dezen. Met eenen weerzin, dien ik naauwlijks verbergen kan, hoor ik menigwerf de zoogenaamde grooten van burgers of van het gemeen spreken. ‘Het was maar een Burgermeisje!’ zeide onlangs een beuzelachtige trotsche jongen. Zijn Vader was een aanzienlijk Amptenaar. ‘Goede hemel!’ - zeide ik - ‘waartoe dient dat

maar? Dank God, dat gij een geboren Burger zijt; of schaamt gij u dien naam? Zoo noem u zelven dan een' Vreemdeling, of een' Vagebond.' - 'Ik kan toch niet leven als het dom Gemeen!' zeide op een' anderen tijd een fraai gekleed modepopje; en door dat Gemeen verstond zij nu eerlijke boeren, handwerkslieden en huurlingen, zonder het dom gemeen uit de overige standen daar bij te begrijpen. Hemel! hoevele edele zielen heb ik in de laagste klasse van menschen niet wel aangetroffen, en hoeveel zedelijk graauw, dat met prachtig gewaad omhangen was, heeft mij niet vaak met eene soort van menschenhaat vervuld! De menschheid wil ik eerbiedigen tot in den geringsten bedelaar toe; de vinger des Almagtigen heeft hem toch het merk der eeuwigheid, en des deelgenootschaps aan JEZUS natuur op het voorhoofd gedrukt, even als mij en als den aanzienlijksten Vorst.

Maar wat schrijf ik weer? Ik sprak immers van het weldoen met verstand; en wie toch weet dat schooner en edeler te doen, dan mijn Vriend WAARBURG? O! luid, luid zegent u mijne ziel, voor God en voor alle zalige zedelijke wezens, wanneer ik denk, hoevele verdwaalden gij te regt gebragt en aan de maatschappij weder gegeven hebt. Nog, dunkt mij, voel ik den hartelijken handdruk, van dien gelukkigen huisvader op uw Dorp, dien ik door voorspoed gezegend en door een bloeijend nageslacht omringd zag, toen hij mij met dankbare tranen, tranen, waarvan Gods Engelen de

waarde voor u berekenen, in de oogen, zeide: ‘Uw Vriend, onze dierbare Leeraar, heeft mij behouden. De dringendste armoede verhinderde mij, met mijne MARIA, die ik zoo opregt lief had, doch die door mij jammerlijk onteerd was, te huwen. Ik had eenen ouden, gebrekkigen Vader en drie nog heele jonge Zusters, waarvoor ik moest arbeiden; en de Ouders van MARIA hadden besloten, zich veel liever de schande van hunne Dochter te getroosten, dan ons te laten trouwen. Nu was ik geheel radeloos; ik wilde in de wijde wereld vlugten. Lusteloos en onwillig was ik tot eenigen arbeid; en ach! toen ik mijn' Vader met zijne Kinderen bijna van honger zag sterven, - kunt gij het gelooven mijn Heer? - toen beproefde ik, hun leven door gestolen voorraad te rekken. De goede, de godvruchtige DS. WAARBURG verraste mij, terwijl ik bezig was met inbreken. Mensch! riep hij, gij zult niet stelen! zegt God! wat doet gij? Ik sidderde, en wierp mij aan zijne voeten, doch hij rigtte mij op, bestrafte mij vol liefde en deernis. O! hij deed nog meer, hij deed mijn geweten ontwaken, en mij vol berouw om vergeving bidden. Ook voorzag hij in den nood van mijnen armen Vader en verschafte mij op nieuw werk. Ook bewoog hij de Ouders van de ongelukkige MARIA, die op het punt stond om Moeder te worden, en de vrucht van onze liefde, door wanhoop en schaamte, om het leven te brengen, in ons huwelijk toetestemmen, De goede God zal het aan dien

braven man vergelden! Door hem zijn wij gelukkig; door hem is mijn Vader vrolijk en zegenende geftorven; ik heb mijne Zusters eerlijk en deugdzaam opgevoed; zij zijn alle drie waardige Vrouwen en Moeders. DS. WAARBURG heeft ons allen God leeren liefhebben, en onze dankbaarheid aan Hem, door het betrachten van ware deugden leeren uitdrukken. Ja, zonder uwen Vriend! mijn Heer! was ik van de eene ondeugd tot de andere gekomen, en als een dief of moordenaar gestorven. En nu, o! nu ben ik Vader van dit talrijk huisgezin, en genoot zoo vele jaren alles, wat een menschelijk hart tot zaligheid kan zijn.' - Hier eindig ik weer. -

Nog eenige dagen later.

Met een hart, zoo vrolijk als de geheele natuur, die mij van alle zijden te gemoet juicht, zet ik mij neder, om dezen aan u, mijn beste Vriend! eindelijk afteschrijven. Het is een heerlijke morgenstond, maar nog heel vroeg. De Heer DIEDIGER heeft, meest ten behoeve van zijne Hollandsche gasten, een betooverend verblijf, omtrent een uur buiten de Stad gehuurd; hier zullen wij het overige van de lente doorbrengen, want CAROLINA'S gezondheid is genoegzaam volkomen hersteld. Zij verlangt met de vurigste drift, om tot haar' braven Vader en lieve Tante terugtekeeren, doch de Doctor verzekert, dat zij nog eenige weken het water uit de hier zijnde gezondheids-bron-

nen moet gebruiken, en de drooge, frissche lucht, in deze bergachtige streken, inademen. Het kostte ons veel moeite, haar hier toe te bewegen. Gisteren hebben wij dit kleine Landverblijf eerst betrokken. De ligging is overheerlijk aan den voet van een' berg; eene heldre beek kronkelt zich door de grasvelden en korenakkers hier voorbij; een uitgestrekt bosch van zware eiken hult den gezigteinder in eene achtbare donkerheid, en doet alle de overige tooneelen in het bevalligste licht uitkomen. Ik kon niet langer slapen, en bij de eerste morgenschemering schoof ik reeds mijne vensters open, om in de aandoenlijke stilte vrij en vrolijk rond te zien. O WAARBURG! hoe groot, hoe schoon is de schepping! Neen zij bestaat niet slechts voor eenige eeuwen, na wier afloop zij zoude moeten vergaan. Zie, ik omhels hieromtrent alle uwe denkbeelden. De verheerlijkte wereld, de nieuwe aarde en hemel, die zich uit de tegenwoordige ontwikkelt, zal voor Gods veredeld kroost, ook in een beter leven, de reinste bronnen van genot, ja van hemelschen wellust doen ontspringen. Ik zit hier in eene koepelkamer, van waar ik aan alle zijden ruim en vrij kan uitzien. ‘De jonge dag’ - zeide mijn dichterlijke WILLEM, die ook reeds in de schoone natuur rondwandelt, - ‘de jonge dag staat daar als met uitgebreide rozenkleurige vleugelen op den top des bergs, en ademt blinkende paarlen over de bloemen en struiken in het dal;

uit het bosch galmen de teedere wegsmeltende toonen der nachtegalen, die door de Echoos ver in de donkere schaduw herhaald worden. Elk morgenkoeltje, dat mij omwaait, offert mij de geuren van duizend bloesems en bloemen.' O ja mijn Vriend! in dit zacht suizend morgenkoeltje spreekt Hij, die alles voortbragt en onderhoudt, vol liefde en onwankelbare trouw.

Maar ik moet u in de vreugde, die voorzeker medewerkt, om mij heden alles in zulk een vrolijk licht te doen zien, mede doen deelen. WAARBURG! mijn geliefde WILLEM, de Zoon van mijnen ouden Vriend, de Zoon der godvruchtigste, der liefderijkste Moeder, mijn WILLEM, de beste de edeldenkendste Jongeling, ziet eindelijk zijne grootmoedige liefde bekroond. CAROLINA, zij daar met het schoonste het reinste hart in den boezem, CAROLINA wordt zijne Echtgenoote. O ik ben verrukt van blijdschap! Mijn jonge Vriend, mijn Zoon, mijn Lieveling zal alle zijne wenschen vervuld zien. Geheel zijn volgend leven zal aardsche gelukzaligheid zijn; en ik, o! ik zal den zachsten wellust genieten, zoo vaak ik de beminnelijke Echtelingen aan dit hart, dat vol vaderliefde voor hem klopt, zal knellen. Doch laat ik u melden, hoe het zich toegedragen heeft, en hoe de beste de deugzaamste Vrouw eindelijk tot het besluit kwam, om hare hand aan den edelsten Jongeling, aan den lieveling van haar hart te schenken.

Nu drie dagen geleden ontving VAN NIEUW-VLIED van den bovengemelden Geestelijke te *W...*, aan wien hij geschreven had, het Zakboekje, benevens nog eenige kleinigheden, die EDUARD VAN ELDENBERG hadden toebehoord, als mede de nog nadere bevestiging, dat hij nabij dat Dorp overleden was.

De beminnelijke CAROLINA, die zich nog altijd met hoop vleide, gevoelde zich door dit berigt in den diepsten rouw gedompeld. Waarlijk ik dacht niet, dat EDUARD, die zoo weinig aan zijne verpligting had voldaan, nog zoo teeder door het edelste vrouwelijke hart kon bemind worden. 'Neen, nooit,' - zeide CAROLINA weenende - 'nooit zal ik den ongelukkigen EDUARD misdadig of trouwloos noemen. Ach! ik weet, dat zijn hart mij opregt beminde; alle zijne gebreken waren slechts de natuurlijke gevolgen van zijne opvoeding. O! zoo hij had mogen leven tot hij door de smartelijkste ondervinding het geluk der deugd had leeren kennen, voorzeker was hij als dan een der beste menschen geworden. Hij had geen' Vader, geen' Vriend, die hem over zijne neigingen en driften deed heerschen; en nu, o! nu moest hij in de school des rampspoeds onderwezen en verbeterd worden.' Met een hart vol liefde en smart omhelsde zij telkens op nieuw haar onschuldig Kind, en besproeide het met tranen. 'Nooit heeft hij u gezien, onnoozel vaderloos wicht!' - zeide zij dan - 'Ach! te vergeefs leerde ik u den lieven Vadernaam met halve woordjes stamelen. Nooit heeft die naam uwe ziel verteederd. Mijn

EDUARD! ach! waarom heeft uwe CAROLINA U in de laatste oogenblikken geen' troost, geen' bijstand kunnen bieden!'

VAN NIEUWVLIED eerbiedigde de smart van zijne Vriendin. Hij zelf was diep getroffen; zijne edele ziel dacht aan niets, dan aan de verzachting van CAROLINA'S leed, en aan den al te vroegen dood van hem, wiens geheele aanleg zoo schoon, zoo voortreffelijk was, en in wien hij den trouwsten, den grootmoedigsten Vriend had kunnen bezitten. Wij waren alle bekommerd, dat de al te sterke aandoeningen op de nog altijd zwakke gezondheid van CAROLINA te veel invloed zouden hebben; want, hoe lang zij reeds genoegzaam zeker van EDUARD'S dood was geweest, deze laatste schok deed haar toch veel meer aan, dan wij gedacht hadden, en de Geneesheer raadde vooral nu een volkomen vrij genot der buitenlucht aan. Vroeger had mijn Heer DIEDIGER met zijne Gade de Stad nog niet kunnen verlaten, maar gisteren was onze algemeene verhuizing eindelijk bepaald; doch daar de lieve kleine EDUARD de vorige maand reeds een jaar oud was geworden, en het vieren van dit kinderlijk feest toen, om onderscheidene omstandigheden, werd uitgesteld, wilde Mevrouw DIEDIGER gaarne, eer zij de Stad verliet, hare Kinderen, die haar dagelijks daarom vleiden, dat genoegen schenken. Een aantal lieve speelgenootjes van vier tot tien jaren waren dan ook op het feest genoodigd, en gisteren morgen was het naauwelijks dag, of

de vrolijke kleinen van Mevrouw DIEDIGER waren, zoo stil als muizen, in de kamer van CAROLINA geslopen, en hadden de wieg van het eenjarig Kind met bloemkransen versierd, en het kind zoo wel als de slapende Moeder met fiooltjes en rozen bestrooid. O hoe bevallig was dus ook het ontwaken! Ik, die met VAN NIEUWVLIED in een ander huis mijne kamer had, begaf mij ook al vroeg naar het huis van DIEDIGER, waar wij in den tuin onder bloeijende Akasia's ontbijten zouden. Mijn WILLEM had mij zijn voornemen gezegd, en ik had het van harte goedgekeurd. Hij gaf den lieven kleinen EDUARD, die daar als een blozend Engeltje op den schoot zijner schoone Moeder speelde, terwijl een kransje van maagdeliefjes en fiooltjes zijn lieve blonde krullende lokjes versierde: WILLEM gaf den kleinen spelenden Engel een papier met groene en witte linten omstrikt tot een verjaargeschenk. De lieve Moeder opende het, en het behelsde eenen volkomenen afstand van de helft der bezitting van VAN NIEUWVLIED aan den kleinen EDUARD VAN ELDENBERG. Zij bloosde en verbleekte beurtelings; het papier beefde in hare hand. ‘Neen VAN NIEUWVLIED!’ - zeide zij eindelijk, met eene afgebrokene stem, terwijl zij hem met tranen in de oogen aanstaarde - ‘dat is te veel. Waarom doet gij mij onder uwe weldaden bezwijken?’ VAN NIEUWVLIED greep hare hand. ‘Kunt gij mij dezen wellust misgunnen?’ vraagde hij.

O WAARBURG! hoe beschrijf ik u het gevoel der

zuiverste zielen, dat in elken gelaatstrek sprak! Ik trad nu toe, vervoerd door mijne eigene aandoening, en ik sloeg mijne armen om CAROLINA en WILLEM heen, terwijl de kleine EDUARD hen beide beurtelings liefkoosde. 'Wat staat u in den weg?' - zeide ik - 'CAROLINA! Vereenig uw lot met dat van uwen besten Vriend, met den getrouwen Pleegvader van uw kind.' Haar hoofd zonk op WILLEMS borst, zij snikte luid, en, dierbare Vriend! het tijdelijk geluk, waaraan de eeuwige zaligheid vastgeschakeld is, van mijnen WILLEM, dien ik mijn Zoon, mijn Vriend noemde, was gevestigd.

De dag vloeide in kinderlijke spelen voorbij; geheele rijen van kleine Knaapjes en Meisjes dansten door den tuin, onder bloeijende jasmijn- en rozenstruiken. Wij genoten de zoetste vreugde, Met het vallen van den avond was het feest geëindigd, en wij reden naar dit ons bekoorlijk Landverblijf. Vaarwel, beste oude Vriend! lees met zoo veel genoegen deze bladen, als ik die beschreef. Ik blijf uw heilwenschende Vriend

T.H. BALCOUR

De Baron van Wittenstein tot Blumenoord aan den weledelen Heer F. van R....

Weledele Heer en Vriend!

Gij vordert, dat ik u al het merkwaardigste, dat ik gedurende mijne reis heb gezien en ondervonden, zal mededeelen; maar weet gij wel Vriend! van wien gij dit vordert? Ik ben ongewoon aan letterkundige bezigheden; het schrijven en lezen heb ik in mijne vroegste jeugd zoo maar te hooi en te gras geleerd, zoo als men zegt; maar dat was ook alles. Geen sterveling bemoeide zich met mijne opvoeding, of met de vorming van mijn verstand. Alleen mijn sedert lange zalige Vriend, de nooit genoeg gedankte en gezegende Kapitein, die mij als eenen armen jongen in zijne bescherming nam, heeft mij een weinig geregeld leeren denken. Wat zeg ik? Hij heeft mij leeren opmerken en het leven eerst regt genieten. O hoe dierbaar, hoe' heilig is mij zijne gedachtenis niet! Elke zuivere vreugde, die de beschouwing der natuur mij ooit schonk, elke stille, fijne verrukking, die mij voor den Vader van het Heelal in aanbidding deed wegzinken; elke bemoediging, elke vertroosting, die de zuivere Godsdienst der Christenen mij aanbood: alles, alles heb ik aan dien waardigen Zeeman, aan dien edelen Menschenvriend te danken. Zie,

ik kan het nooit laten, bij elke gelegenheid mijne hulde aan dien braven te bewijzen; eens zal ik dat op eene meer volkomene wijze doen, wanneer de groote levensreis volbragt is, en ik vrij en veilig op gindschen heerlijken oever stap. Ja dan zal ik mijnen Vriend, mijnen weldoener met onsterfelijke lippen danken, en voor den Regter der wereld zijne barmhartigheid over mij roemen.

Maar dit alles behoort niet tot het beantwoorden van uwen brief. Ik wilde u alleen doen opmerken, dat ik geen Schrijver van beroep, ja zelfs geen Briefschrijver, die eenigen roem verdient, ben of zijn kan. Brieven schreef ik gedurende mijn zwerven door vreemde werelddeelen geheel niet. En aan wien zoude ik toch geschreven hebben? Ik kende geen' sterveling, die eenig belang in mij stelde. Doch sedert ik vrienden bezit, en eenige teedere betrekkingen gevoel, houd ik heel veel van gemeenzame brieven te schrijven. Het is toch regt verdrietig, wanneer men zoo alles, wat het hart aandoet, in zich zelven moet wegsluiten. O! het mededeelen verdubbelt elk genoegen, en vermindert de hardheid van elken tegenspoed. Ik wil mij met u mijn waarde, mijn getrouwe Vriend! dan ook heel gaarne eenige oogenblikken al schrijvende bezig houden; doch om al het merkwaardige, dat ik gezien heb, op het papier te brengen, laat ik voor kundige reisbeschrijvers over; want mij is dat niet mogelijk.

O mijn Vriend! ik heb heel veel gezien, maar

om de gewaarwordingen, die door alle mijne zintuigen in mijne ziel stroomden, naar waarheid aftebeelden, daartoe ken ik geene taal, geene woorden. Waarlijk, Europa moge het kleinste der werelddeelen zijn, het is toch in vele streken regt schoon, en de liefde van zijne inboorlingen overwaardig; vooral verdient het bewondering, om de wezenlijk nuttige kunsten, die in hetzelve beoefend worden; kunsten, die vuur, land, water en lucht aan het geluk van den mensch onderwerpen. Europa pronkt bij voorbeeld niet met die verschrikkelijk groote beuzelingen, daar Egypte zoo trotsch op is. Ik bedoel die hemelhooge piramiden, wier voet door de eeuwen in het land der woestijnen begraven is, en op wier top de hoogmoed van dwaze Tirannen, die lang vergeten zijn, nog tegen den tijd en de algemeene vergankelijkheid worstelt. Neen! zulke schandeteekens der slavernij en der menschelijke ijdelheid verheffen zich niet op Europa's grond. Men vindt in dat werelddeel ook op verre na zulke overblijfsels van gedrogtelijk groote praalgebouwen en tempels niet, waaraan zoo veel menschelijke kracht verspild werd, als in het oude, maar nu meestal onder den vertrappenden voet der verwoesting zuchtend Azie. Neen! men ziet in Europa de zegepraal van den vrijen landbouw, die zelfs de noordelijkste streken, schoon zij in het gebied der eeuwige onvruchtbaarheid schenen te liggen, aan het geluk van den mensch onderwerpt. Europa praalt, bij elken voetstap, met de weldadige

zegeteekens van het vrij, het volkomen veilig maatschappelijk leven. Waar toch vindt men die rijk bevolkte landen, die digt bebouwde bergen en dalen, waarover vruchtbaarheid en blijdschap zweven, dan in Europa, waar de geheele natuur als met vreugde zich aan den gouden teugel der vlijt laat geleiden? Zie, overal viert hier menschelijke grootheid hare triumfen. Geene monsterachtige pilaren, tempels of gebouwen zijn in Europa op het leven en het geluk van tallooze slaven gegrondvest. Neen! maar beteugelde oceanen, doorgegravene bergen, door kunst alom heengeleide rivieren, en in vruchtbare velden herschapene woestijnen, of uit moerassen en bosschen liefelijk gevormde steden en dorpen: dit zijn de glorieteekens der Europeanen. Goede hemel! het is in dit werelddeel alles leven en vreugde. Tot op de toppen der Alpen immers grazen de talrijke kudden, bewaakt door juichende herders; en uit de diepste dalen rijst de lofzang der bloeijende vruchtbaarheid. Het oog verdwaalt in de torenspitsen, die zich uit elke vlakte verheffen, niet tot vereeuwiging van den naam der Dwingelanden; neen! elke torenspits verheft zich als eene vriendelijke baak voor den omzwervenden Vreemdeling, als eene vertrouwelijke getuige van veiligheid en maatschappelijk geluk, dat beneden om zijnen voet wordt genoten. Elke heuvel, elk gebergte, is met golvend graan, met slingerende wijnranken, of met nuttige, schaduwrijke bosschen beplant. - Doch zoo voortgaande zoude ik eene

lofrede op Europa schrijven, en niet het merkwaardige, dat ik ondervonden heb. Doch het bovenstaande vloeide zoo uit de volheid van mijn Hart; ik was dit aan de Europeanen verschuldigd, dacht ik. Ik heb hier ook overblijfsels van eeuwen oude werken gezien. Het stof van verteerde volken en koningrijken zweeft hier ook op den adem des winds rond; maar nergens las ik toch zoo duidelijk op die oude puinhopen het grafschrift van hoogmoed en tirannij, als in de overige werelddeelen. En hiermede stap ik van mijne lofspraak volkomen af, om u eenige andere voorvallen, die in waarheid, met een weinig opsiering, in de verdichte geschiedboeken, die ik zie dat heden alom het meest gelezen worden, eene plaats waardig zouden zijn, te gaan beschrijven. De boeken, die ik bedoel, heten, gelijk gij weet, Romans. Ik heb daar ook eenigen van gelezen, die mij in een eenzaam uur het gebrek aan gezelschap vergoedden; en wanneer zij op die wijze geschreven zijn, wanneer zij ons, na vermoeijenden zwaren arbeid, of gedurende eene verdrietige luim, in het gemeenzaam gezelschap van redelijk werkende menschen, die ons de deugd doen beminnen en de ondeugd doen schuwen, verplaatsen: waarlijk dan kunnen die boeken tot wezenlijk nut zijn; maar wanneer zij de ondeugd in een bevallig licht voorstellen, of wanneer zij verachtelijke neigingen of driften doen ontwaken, en het geweten diep doen insluimeren: zie, dan zijn de Romans een afschuwelijk zedelijk vergif, en de

boosaardige slangen, die dat vergif uitbraken, zijn door den Duivel bezield. Maar om tot mijne voorvallen terug te keeren; ik zal u die zoo veel mogelijk in orde verhalen.

Eer ik nog de grenzen van Duitschland had verlaten, ontmoette ik den trouweloozen booswicht, die eens de Vriend van mijne jeugd was, maar die mij mijne JOHANNA, en den kleinen schat, dien ik zoo zuur voor haar vergaard had, schandelijk ontroofde. Gij weet tot welk eene soort van razernij de enkele gedachte aan dien schurk mij vaak kon vervoeren, wanneer ik u het een en ander uit mijne geschiedenis verhaalde. En geen wonder, hij heeft mijne ziel met bitterheid en woedenden menschenhaat vervuld. Ja, waarlijk menschenhaat, zoo als die maar weinig in menschen zielen kan huisvesten, geloof ik. Hemel! ik schaamde mij tot het geslacht van wezens te behooren, waaronder ook zulke valsche snoodaards, als de verleider van mijne JOHANNA, en waaronder de helsche moordenaren van mijne onschuldige TAMYA behoorden. Toch heb ik over de menschelijke natuur geheel anders leeren denken, sedert ik een aantal braven heb leeren kennen, en sedert ik mij heb toegelegd op de beoefening van den waren, eenvoudigen Godsdienst, en sedert VELDHUIZEN, wiens waarlijk edele ziel, door smart gelouterd en door waar berouw, tot den rang der beste wezens verheven is, mijn getrouwe Vriend, wat zeg ik? mijne jeugdige leermeester geworden

is. Maar laat ik u toch verhalen. Een vreesselijk onweder, dat kort na het ondergaan der zon losbarstte, dwong mij, terwijl mijn paard telkens door de bliksemstralen, die de afgrijsselijkste donkerheid afwisselden, en den geheelen weg in vuur zetteden, schrikte, en de gevaarlijkste sprongen deed, eene schuilplaats te zoeken op eene Landhoeve niet ver van *M*..... gelegen. Mijn knecht klopte naauwelijks aan, of de gastvrije landlieden boden ons huis, tafel en nachtleger aan. Ik maakte van alles gebruik, want het onweder bedaarde niet vóór het te laat was om te *M*..... binnen de poort te komen. Bij het aanbreken van den dag evenwel wilde ik voort. Een knecht van den landman, bij wien ik geherbergd was, kwam ontsteld naar mij toeloopen, toen ik te paard zoude stijgen. ‘Mijn Heer!’ - riep hij - ‘gij hebt daar pistolen in uw' zadel, ach! ik bid u kom eens met de zelve in de schuur; daar heeft zich een dief of een moordenaar verborgen, en hij ziet 'er verschrikkelijk uit en weigert heen te gaan.’ Ik volgde den jonkman, met mijne pistolen gewapend, om te zien, wat het wezen mogt. In de schuur komende, viel een ellendeling met wilde, schuwe blikken, met een' lang gegroeiden baard en naauwelijks door eenige gescheurde vlarden bedekt, mij sidderende te voet. ‘Ik bezweer u, heb medelijden met mij!’ - zeide hij in de Hollandsche taal - ‘Straf mij niet omdat ik heb zoeken te ontvlugten!’ - Want de arme schelm dacht, dat ik de Commissaris de Police

was - ‘Ach! gij ziet mijnen doodelijken angst. Om 'sHemels wil! dood mij op deze plaats. Niet den dood, maar het schavot heb ik willen ontvlugten. Ik heb alle straffen verdiend; maar mijne arme onschuldige kinderen, die daar buiten onder Gods blaauwen hemel op den natten grond liggen, zouden mijn' schandelijken dood niet kunnen overleven’

Hij huilde en jammerde hier bij, dat het mij door de ziel sneed. Ik antwoordde hem, ook in het Hollandsch: dat ik een vreemdeling en dus zijn vervolger niet was, en dat ik door medelijden getroffen, heilig beloofde hem niet te zullen verraden. Nu hadt gij zijne dankbaarheid moeten zien; hij kustte mijne kleederen, en sprak duizend heilwenschen uit. Doch de toon van zijne stem begon mij te treffen, en op eenmaal schenen zijne gelaatstrekken mij bekend te worden. ‘Goede God!’ - zeide ik, hem bij zijnen naam noemende - ‘was JOHANNA niet eenmaal uwe vrouw?’ ‘Dat was zij!’ - antwoordde hij mij, - ‘Maar ach! ik heb haar verlaten, en zij is van gebrek gestorven. Ja, mijn Heer! helsche wroeging doet het mij belijden, ik ben een afschuwelijk mensch; het eene misdrijf heeft mij tot het andere weggesleept; eindelijk heb ik zelfs eene vrouw, die gerucht wilde maken, terwijl ik door een opengebroken venster in haar huis was gekomen om te stelen, doodelijk gewond. Ach! haar bloed brandt mij op de ziel. Verbijsterd door wanhoop, ben ik in handen van

het geregt gevallen, doch mijne arme Kinderen, die uit Holland gekomen zijn, om mij te zoeken, hebben heimelijk briefwisseling met mij gehouden en mij bewogen, te ontvlugten. Ik heb die ongelukkigen daar straks omhelsd, maar het leven is mij tot eenen last, en toch, toch sidder ik voor den dood.'

'Ellendige moordenaar!' - zeide ik - 'mogelijk gaf ik u te roekeloos mijn woord; maar ik moet, ik zal het houden. God vergeve het mij, zoo ik de maatschappij hierdoor beleedige. Neem deze beurs en vlugt, eer mijn haat tegen u ontwaakt en mij mijn woord doet verbreken. Eens noemde ik u mijnen Vriend, verleider van de onnoozele JOHANNA! roover van het toevertrouwde goed des armen zeemans, die u zijnen Vriend noemde! Kent gij mij niet?' Hij sloeg zich in vertwijfeling op de borst, en kromde zich voor mij in het stof. Met moeite dwongen hem de landlieden, om te ontvlugten. Ik kon, ik wilde hem niet weer zien, maar ik heb zijnen Zoon en zijne twaalfjarige Dochter met ontroering gezien. Het waren de kinderen van JOHANNA, wier hart zoo menigwerf tegen mijne borst klopte. Het lieve, blozende Meisje was het beeld van hare zwakke, ontrouwe Moeder. Het zelfde lachje zweefde op hare lippen, dezelfde vriendelijke oogen staarden mij zoo onschuldig, zoo weerloos aan! Gaarne had ik de kinderen in mijne bescherming genomen; ook zal ik in de plaats, die zij mij genoemd

hebben, met alle mogelijke zorgvuldigheid naar hen vernemen. Diep in gedachten verzonken over alles, wat ik gehoord en gezien had, reisde ik nu van daar voort. Verschrikkelijk toch zijn de gevolgen der ondeugd. Op eenmaal wordt de mensch geen booswicht. Neen, deze ellendeling was eens de vriendelijkste, de goedhartigste knaap, doch hij had geen standvastig karakter; en hoe ongelukkig zijn zulke lieden, wanneer zij niet naar de stem van hun geweten ernstig luisteren, en over elke ontluikende neiging waken!

Te *M*..... liet ik mijne paarden, en reisde vervolgens met de gewone postrijtuigen. Naauwelijks kon mijne ziel nu alle de gewaarwordingen bevatten. Waarlijk, het reizen schenkt een onuitsprekelijk vermaak, het bevredigt op de bekoorlijkste wijze onzen weetlust en wekt die telkens nog meer op. Neen, nooit zal ik mij regt aan het planten leven kunnen gewennen. Goede hemel! zoo op dezelfde plaats te leven en te sterven; zoo elken dag op en om zijn graf te wandelen; neen dat kan ik niet. Ik moet van het eene tooneel der natuur naar het andere, immers zoo lang geene nog onbekende stroomen van genot mij tot eene plaats bepalen.

Niets zonderlings wedervoer mij, terwijl ik Zwitzerland en een klein gedeelte van Frankrijk doorreisde; doch te *S*....., in Frankrijk, bevond ik mij eenige oogenblikken in de droevigste ongelegenheid. Alles was daar onklaar geraakt, en ik zat

geheel aan den grond. Begrijp maar eens, eene ligte ongesteldheid had mij daar verscheidene dagen doen vertoeven, en mij verhinderd naar den Bankier te gaan, waar ik geld op een' wissel moest ontvangen. Mijne beurs was geheel ledig, en ik kon den Waard niet betalen vóór ik mijn geld had ontvangen. Ik ging dus den avond vóór mijn vertrek naar den Bankier, doch in het terugkeeren vond ik voor mijne herberg eene zaamgevloeide menigte, die door het kijven en razen van twee Jooden, die elkander vreesselijk dreigden en vervloekten, daar heen gelokt was. Naauwelijks kon ik met mijn' knecht door het gedrang. Op mijne kamer komende, mistte ik al mijn geld. Nog nooit heeft eenig verlies mij zoo sterk getroffen; want wat moest ik beginnen? Ik kon te *S*..... niets meer ontvangen, en blijven tot ik andere wissels kreeg kon ik ook niet; want de Waard had reeds de verzekering, dat ik geen crediet bij hem had, en dat hij betaling verlangde, meer dan eens op een' stroom van komplimenten en fraai klinkende woorden, voor bij mijne ooren doen drijven. Ik liep radeloos mijne kamer op en neder. Ik wilde van HANS mijn' goeden knecht weten, wie mij bestolen had, doch dat was zoo goed als of ik aan een' Dolphijn of aan een' Bruinvisch vraagde, wie den eersten grondsteen van het oude *Babilon* gelegd had. ‘Gij zijt wel door duizend menschen heen gedrongen,’ - zeide de karel met veel bedaardheid, - ‘maar of die alle dieven waren, mijn Heer! dat weet ik niet.’

Ik kon den geheelen nacht niet goed slapen, maar bragt dien meest door met die roovers van mijn geld naar den Duivel te wenschen. Intusschen hielp dit niets, de tijd, tot mijn vertrek bepaald, naderde. Ik besloot aan den Waard alles te zeggen, en mijne verdere reis uit te stellen; maar de schurk met zijn Saters-gezigt lachte mij uit, en dwong met helsche onbeschaamdheid om betaling. Ik werd woedende, het huis daverde van mijn vloeken en schelden, - want kunt gij het gelooven? - alles, wat ik bezat, werd in beslag genomen. In het midden van al dat geraas en getier, hield een Cabriolet voor mijne herberg stil, en een bejaard Heer stapte uit dezelve. Hij vraagde naar de oorzaak van zulk een geducht leven. De Waard, die zich in duizend bogten uit beleefdheid voor hem kromde, rafelde eenige woorden zonder zamenhang uit, maar ik schreeuwde den Vreemdeling toe. ‘Satansche Jooden - want welk gespuis kan het anders geweest zijn - hebben mij mijn geld ontstolen, en deze karel, die zelf geen' droppel eerlijk bloed in zijne aderen moet hebben, houdt mij voor een' schurk, en weigert mij het geringste vertrouwen.’ De eerwaardige Vreemdeling, wiens aanblik mijne dolheid beteugelde, bragt mij tot bedaren. Hij verzekerde den Waard, dat hij borg voor mij bleef. Dit roerde mij; ik greep zijne hand en drukte die hartelijk. ‘Hemel!’ - zeide ik - ‘Gij borg voor mij? Kent gij mij?’ - ‘Ik ken in u mijnen natuurgenoot.’ - antwoordde hij -

‘En in spijt van alle deze onstuimige driften, zegt mij uw gelaat, dat gij het vertrouwen van een' eerlijken Man waardig zijt. Verhaal mij het gebeurde, welligt is uw geld nog niet verloren.’

Ik bragt hem nu in mijne kamer. Ik vertelde hem, hoe alles toegegaan was, en overlaadde de Jooden, die de oorzaak van deze onaangenaamheid niet slechts waren, maar ook mijn geld zeker gestolen hadden, want onder de zaamgevloeide menigte hadden zij de overhand, met een' vloed van de verachtelijkste scheldwoorden. Vervolgens maakte ik mij zelven, en het doel van mijne reis zoo veel mogelijk bekend, en eindigde met een aanbod van de zwaarste interest, wanneer de onbekende mij slechts voor een paar weken, eene behoorlijke som wilde ter hand stellen. Nooit, neen nooit, zal ik de edelmoedigheid van dezen Man vergeten. Hij hield zich door mijn aanbod beleedigd, schoot mij veel meer, dan ik verlangde, en verscheurde mijne schuldbekentenis. ‘Uw woord is mij genoeg!’ - zeide hij - ‘Ik schenk u mijn vertrouwen, omdat ik mij verzekerd houd, dat gij het waardig zijt.’ - ‘Maar zoo ik dat nu niet ben?’ - vraagde ik - ‘Doch mijn hart zegt, dat ik het ben. Maar, wanneer ik sterf, eer ik u deze som heb terug gegeven, welke verzekering hebt gij als dan? Doch zijt evenwel niet bekommerd, zoo ik niet onder schelmsche jooden of gaauwdieven sterf, zal hier wel voor gezorgd worden.’ - ‘O! heb ik omtrend u gedwaald, mijn Heer!’ - antwoor-

de de Vreemdeling - ‘verdient gij mijn vertrouwen niet, dan heb ik toch eene weldaad aan u gedaan, en u uit ongelegenheid gered; en in dat geval beloont mij eene zoete zelfsvoldoening; en sterft gij, o! al was het dan ongelukkig onder schelmsche Jooden, God zij gedankt! ik zoude daardoor niet bedorven zijn; en het denkbeeld, dat ik, als een eerlijke Jood, broederlijk hulp en bijstand aan eenen Christen schonk, zoude mij dit klein verlies rijkelijk vergoeden.’ - Ik gaf hem geen' tijd, om uittespreken. ‘Gij een Jood?’ riep ik - ‘Gij edele, beste Man! gij een Jood? Kunt gij mij vergeving schenken?’

In het kort, mijn Vriend! deze Jood heeft mij met geheel het menschdom verzoend. Ik kon niet van hem scheiden; hij woonde op een bekoorlijk Dorp, een paar uren van *S*..., en ik kon de verzoeking niet wederstaan, om aan zijne dringende bede gehoor te geven, en voor eenige dagen zijn gast te zijn. De dagen, die ik bij hem en zijne beminnenswaardige familie doorbragt, tel ik onder de gelukkigste van mijn leven. AZER, zoo heet mijn Israëlitische Vriend - want mijn Vriend, mijn Leidsman, op den weg naar menschelijke gelukzaligheid is hij - AZER heeft eene verstandige Echtgenoote en vijf beminnenswaardige Kinderen, behalve nog eene Dochter, die bij hare bloedverwanten in Holland is. Liefde, orde en vreugde waren de Huisgoden bij deze familie. De Vader was Onderwijzer van zijne Kinderen, en de Moe-

der vormde de jonge harten voor de edelste aandoeningen: en dit waren Jooden, mijn Vriend! die wij allen zonder onderscheid over het algemeen voor bedriegers of booswichten houden. Neen, ik heb die natie, die zoo eerbiedwaardig is om hare oudheid, en om hare onvermengde afzondering, beter leeren kennen.

'Ik neem het den Christenen niet kwalijk!' - zeide AZER, toen wij eens over dit onderwerp spraken - 'dat zij de Jooden voor bedriegers en roovers houden. De eerste grond hiervan ligt in den haat, die in de eeuwen der onkunde onderling gevestigd is. De Christenen hielden alle Jooden zonder onderscheid schuldig aan den wreeden moord, eenmaal gepleegd aan JEZUS, die door de Christenen als de Afgezant der Godheid, en de Zaligmaker der wereld geëerbiedigd wordt; en de Jooden, die voor alles, wat naar een Veelgodendom zweemt, den onoverwinnelijksten afkeer voeden, schuwden en vloekten de Christenen, omdat zij eenen gekruizigden en gestorvenen eenen eeuwigen God noemden, en hem als zoodanig konden aanbidden. Maar, behalve dezen haat, geeft de levenswijs, waartoe onze natie veroordeeld is, ook aanleiding, om ons voor bedriegers en dieven te houden. Wat zeg ik? Onder bedriegers en dieven is het grootste getal waarlijk Jooden. En geen wonder. Onze natie is overal buiten haar Vaderland; hare meeste leden leven als gelukzoekers, reizen en drijven koophandel. Lees nu

de Geschiedenissen van beruchte roovers vrij door, zelden zult gij onder dezen eenen vinden, die voorheen een gezeten landbouwer, of een vlijtig handwerksman was; neen, de meeste zijn luie gelukzoekers, misnoegden met hun' stand en lot, of ook wel eene soort van dwepers. Wel nu, de meeste Jooden behoren tot die klasse van menschen, doch ons nationaal karakter is het niet.'

IK: 'JAKOB, uw aller Vader, lieve Vriend! bedroog toch reeds zijn' Broeder, waar hij maar konde. En hoe bedriegelijk was het niet gehandeld, toen MOZES, dat kundig Legerhoofd van uw volk, zelf een bevel gaf, om goud en zilver van de Egijptenaren te leenen, met oogmerk om het nooit terug te geven.'

HIJ. 'De ongelukkigen, die hun vernuft verkwisten aan het beschimpen van den eenvoudigen Godsdienst, hebben uit vooroordeel tegen de gewijde Schriften, het karakter van onze Voorvaderen, op alle mogelijke wijzen, zoeken te bezwalken, in plaats van de Goddelijke eenvoudigheid der gewijde Schriften, juist nog meer te eerbiedigen, omdat niets in dezelve opgesmukt of vervalscht is. Men heeft dan ook het karakter van onzen Stamvader ISRAËL vooral tot eenen algemeenen aanstoot uitgekozen, zonder op de zeden en denkwijze van den kindschen tijd des menschdoms acht te geven. Welke bedriegerijen heeft JAKOB dan toch gepleegd? Hij kocht in de eerste plaats het Erf- het Stam-regt des Eerstgeborenen van zij-

nen Broeder, niet waar? Maar ik bid u, mijn Vriend! deed hij dit niet openlijk? Dwong hij zijn' Broeder, om dit aftestaan? Immers neen, de Broeder stelde daar zoo weinig prijs op, dat hij het gaarne voor het voldoen van zijnen eetlust, opdat oogenblik wilde verkoopen. JAKOB, zegt men, maakte misbruik van zijns Broeders moedeloosheid; doch waar blijkt dit uit? Integendeel, ik meen in deze landelijke geschiedenis te lezen, dat JAKOB zijn' Broeder vervrolijkte, en hem de treurige luim verdreef, terwijl hij intusschen het in dien tijd zoo geliefde Stamregt, dat EZAU, door zich te vermengen met andere volkstammen, reeds achteloos versmaadde, zonder eenigen twist, maar in volle vriendschap van hem verkreeg.'

IK. 'Het ging toch niet zoo als het behoorde, mijn Vriend! Maar de grootste beschuldiging tegen uwen Vader ISRAËL bestaat in het misleiden van zijnen Vader, en het listig wegrooven van denVaderlijken zegen, die voor zijn' Broeder bestemd was.'

HIJ. 'De geschiedenis maalt slechts de voornaamste trekken der schoone, levendige taferelen, maar wanneer wij onzijdig onze verbeelding en gezond oordeel laten werken, dan kunnen wij alles tamelijk wel voltooijen. De Moeder der Tweeling-broeders, vertoont zich, waar wij haar ontmoeten, als eene schrandere, nadenkende vrouw, Het was haar bekend, dat JAKOB, zoo wel voor het nameloos Opperwezen, als door den eersten, den

voortreffelijksten van alle geschapenen, door hem die de menschelijke natuur veredelen of vergoddelijken wilde, door den *Messias,* die de Beschermengel wilde zijn van een' volksstam, dien hij uitkoos, om de zuivere kennis van den waren God op aarde te bewaren, bestemd was, om de Vader van dien volksstam te zijn. Aan Vader ISAAK was dit ook bekend, maar deze man, door ouderdom verzwakt, en aan zinnelijk genot te veel verslaafd, verloor deze bekende waarheid uit het oog; hij gaf de voorkeur aan zijnen Zoon EZAU, meest omdat hem deze forsche jager telkens op smakelijk wildbraad onthaalde, en het bedroefde hem dat JAKOBS nageslacht, in waarde en belangrijkheid, boven dat van EZAU moest verheven zijn. De zwakke ziel des Grijsaards poogde deze schikking der eeuwige wijsheid te veranderen, door het plegtig uitspreken van den vaderlijken zegen, waaraan de eeuwige Vriend en Opvoeder van het menschdom doorgaans eenen gewigtigen invloed verbond. Vader ISAAK zond zijnen Zoon EZAU dan op de jagt. ‘Bereid mij eenen smakelijken maaltijd,’ - sprak hij - ‘en mijne ziel, verheugd en dankbaar, zal zich opgewekt gevoelen, om u te zegenen, en uwe nakomelingen ver boven die van JAKOB te stellen.’ De Moeder vernam dit, en beefde; niet slechts omdat zij den jongsten Zoon boven den oudsten liefhad, maar omdat haar grijze Echtgenoot zich poogde te verzetten tegen het besluit of den wil des Almagtigen, en zich hierdoor aan de voorbeeldigste straf

kon blootstellen. Neen, dit wil zij voorkomen, schoon haar geliefde JAKOB zich den doodelijken haat zijns Broeders hier door op den hals zou moge halen, schoon al hare moederlijke vreugde, al haar huisselijk geluk hier door verloren gaat, toch wil zij dit voorkomen; geen offer is haar hiertoe te zwaar. En nu volgt zij de natuur, die vorsche krachten en fijn vernuft onder sterken en zwakken wijsselijk uitdeelde. Zij gebruikt dan hier haar vernuft; zij is listig, waar geene krachten, geene sterkte zouden te pas komen. Vader ISAAK wordt misleid; hij spreekt door den geest, of door den invloed van den goddelijken beschermer der menschen, die de toekomst voor hem ontsluijert, bezield, den zegen uit over dien Zoon, die de Stamvader van een volk zal worden, dat tot aan den jongsten dag der wereld bestaan zal; en de misdaad, die hij had willen begaan, was niet werkelijk aanwezig. - Zie daar nu mijne verdediging van onzen Stamvader. Wie zal bedrog plegen, dan om voordeel? Voor JAKOB was intusschen geheel deze handelwijs eene bron van onrust en kwelling, en anders had hij ook niet kunnen verwachten. En wat nu het bevel van MOZES aan ons volk betreft, nooit kan of zal ik gelooven, dat MOZES, die boven alle Wetgevers der oudheid, ook in eerlijkheid en menschenliefde verheven is, het uittrekkend volk bevolen heeft, om op eene bedriegelijke wijs het goed der Egijptenaren te leenen, op eene wijze, gelijk wij het leenen eigentlijk begrijpen. Neen! ‘Neemt

of vraagt de zilvere vaten van uwe Egijptische naburen, die zij u zoo gulhartig in den angst, die hun het hart toeschroeft aanbieden.' Zoo luidt zijne taal. Ons volk had het land jaren lang gediend zonder eenig loon. Wat zeg ik? Men had het armoede en gebrek doen lijden; dit gevoelde voorzeker ook de Egijptische natie, schoon haar Koning barbaarsch en grilziek was. Nu, daar eene hoogere magt ons volk regt verschafte, trachtte elk om strijd den Beschermgod der Hebreen, door rijke geschenken aan zijne lievelingen, te bevredigen. Tot hiertoe hadden de Hebreen niets daarvan willen of durven aannemen, doch nu zij waarlijk het land zouden verlaten, zegt MOZES: 'Neemt of vraagt vrij het aangebodene goud of zilver, als het loon voor uwen arbeid; het komt u geregtelijk toe.' O! laten alle de haters of bestrijders van onze gewijde Schriften, over de wetten, die MOZES aan een onbeschaafd, aan een door slavernij ontaard volk gaf, zonder vooroordeel nadenken, en zij zullen moeten toestemmen, dat de geest der eeuwige wijsheid dezen Wetgever bezielde.'

IK. 'Ja, ik heb die wetten met geduld nagelezen, en waarlijk ik heb de onbegrijpelijke menschenkennis, en de algemeene zachtheid en liefde die daar in heerschen, bewonderd.'

HIJ. 'Dat moet elk onzijdig mensch doen. Welk eenen ophef maakt men niet van de Wetgevers van *Sparta* en *Athene*, van LYCURGUS en SOLON, namentlijk? Maar komen deze in vergelij-

king met MOZES, die op zulk eene verwonderlijke wijs voor alles zorgt? De zoo hoog geroemde Spartanen, bij voorbeeld, moesten van hunne jeugd af listig leeren stelen; zij moesten zwakke of misvormde kinderen vermoorden; de zoetste genieting des levens verzaken, en zelfs de banden der natuur aan den bloei des Staats opofferen. De wetten van MOZES integendeel bewaken het leven als Gods dierbaarste geschenk; zij doen elk, eigendom eerbiedigen; zij doen de maatschappelijke orde heilig bewaren, en de teedre menschelijkheid in elks hart luide spreken. O! hoe liefderijk zorgen zij niet voor alle hulpeloozen; hoe minzaam pleiten zij niet voor dienstbaren, zelfs voor vreemde slaven? wat zeg ik? ja zelfs voor weerlooze dieren? In waarheid, de menschelijkheid, de algemeene zachtheid, die in deze wetten heerschen, en dat juist gedurende een tijdperk, waarin het regt des sterksten meestal over de billijkheid zegevierde: die menschelijkheid en algemeene zachtheid getuigen van de Goddelijke wijsheid, die den Wetgever verlichtte. Neen, mijn Vriend! stelen en bedriegen is niet in ons volkskarakter ingeweven. Als herders en landbouwers leefde ons volk gerust in Palestina, en geen der Volken beschuldigde hen immer met deze verachtelijke misdaden. Toen was ons Volk overtuigd, dat God een' afkeer heeft van een dubbelhartig man, of van een bedrieger, en dat eerlijkheid het schoonste het edelste sieraad van den mensch is. Maar zeker, het Joodsche volk,

dat zoo geheel uit zijn' stand en kring gerukt is, besmette zich in volgende eeuwen, met maar al te veel misdaden, schoon de haat en de algemeene verachting, die het moet ondergaan, ook maar al te veel toebrengen, om het te doen ontaarden.'

Lang sprak mijn Vriend AZER op dien toon met mij voort, doch ik wilde het bovenstaande in mijn geheugen houden, en daarom schreef ik het oogenblikkelijk in mijn Zakboekje, waaruit ik het hier voor u overschrijf; bevalt het u niet in het lezen zoo kunt gij het overslaan, maar mij scheen het belangrijk.

Ik heb ruim drie weken in het gelukkig huisgezin van AZER doorgebragt, en zoo ergens huisselijk geluk en ware deugd bestaan, dan is het voorzeker daar. Elke dag werd met vreugde begonnen. De opgaande zon wekte ons allen; dankbaar en teeder waren de onderlinge morgengroeten. AZER deed als dan een eerbiedig gebed. Ik woonde deze Godsdienstoeffening met verrukking bij; het geschiede doorgaans in een luchtig prieëel, dat van bloemdragende heesters gevlochten was. Wij zongen dan eenen lofzang; de vier kinderen hadden bekoorlijke stemmen; de Meisjes bespeelden de citer, en de oudste zoon van omtrent zestien jaren wist uit eene basfiool betooverende toonen te lokken. Mij dacht, ik was dan nog in het paradijs, waar Gods Engelen het morgenlied zongen. Elk koeltje, dat met mijne lokken speelde en den geur der bedauwde bloemen mij te gemoet

voerde, ademde mij nieuwe vreugde toe. Vervolgens gingen wij alle aan verschillende bezigheden, en des avonds werd van alle de huisgenoten rekenschap afgevorderd, hoe zij den dag hadden doorgebragt, of zij wezenlijk nuttig hadden gewerkt, en of zij regtvaardig en weldadig waren geweest. Op het ongeveinsd gelaat der Kinderen las ik altijd de uitspraak van hun geweten. Kalmte en tevredenheid lachte op dat blozend gelaat, wanneer zij zich vrij van zelfsverwijt gevoelden; vreugde tranen blonken in het oog, wanneer zij aan een' ongelukkigen hadden welgedaan; maar smart en berouw bewolkten de lieve jeugdige trekken, wanneer zij den tijd nutteloos verkwist hadden, wanneer zij door gemelijkheid of luimen elkander beleedigd of bedroefd hadden, of wanneer zij het lot der dienstboden, door de geringste hardheid of onredelijkheid, hadden verzwaard. Het goede werd dan door ouderlijke liefkozingen en zegenende goedkeuring beloond, het misdadige werd minzaam berispt, de berouw hebbende werden vertroost, en door de vergevende liefde des Eeuwigen bemoedigd. AZER sprak vervolgens het avondgebed uit, en een godvruchtig danklied besloot het werk van den dag.

Ja, bij mijn' Joodschen Vriend ben ik een geheel ander mensch geworden. Ik heb het tegenwoordige leven, dat ik voorheen maar weinig achtte, alleen omdat het maar met afwisselingen aan elkander hangt, en vooral omdat mijn leven zoo

geheel op zich zelf, zoo geheel onbeduidend, even als een enkele regen- of dauw-druppel in den grooten Oceaan des menschelijken levens onmerkbaar verlooren gaat. Doch ik heb dat leven, zoo nietig als het dan ook schijnt, leeren hoogschatten, als het begin van een eindeloos voortduren. ‘De tegenwoordige oogenblikken’ - zegt AZER - ‘zijn het zaad der eeuwigheid; besteden wij die nuttig, dan brengen zij voortreffelijke vruchten voort; maar verwaarlozen wij dezelve, dan zullen wij niets dan bitterheid daarvan inoogsten. Niet één zelfs van de oogenblikken, die wij gedachtenloos verkwisten, gaat voor het alziende oog des eeuwigen Regters verloren.’ - Tijdverkwisting en onregtvaardigheid weert hij met onvermoeiden ijver uit de jonge harten zijner lieve kinderen. Alle hunne uitspanningen zijn nuttig. Vermoeid van letterarbeid oefenen zij hunne ligchaamskrachten op eene wijze, die den mensch waardig is, en zij oefenen hunne zintuigen op eene wijze, die de schoonheid en vlugheid van ons heerlijk bewerkt omkleedsel doet uitschitteren. Ligte tuinarbeid, of het aankweeken en verzorgen van bloemen en planten, wier aard en nuttigheid zij leeren kennen; het voeden van onderscheidene vogels en huisdieren, die hun niet gegeven worden, om 'er eene willekeurige heerschappij over te voeren, maar om vreugde onder gevoelige schepselen te leeren verspreiden, wisselen de ingespannenste oefeningen van dit beminnenswaardig kroost af. Ook vermaken zij zich

niet zelden met onderscheidene kunsten te beoefenen. De oudste zoon wordt een meester in het teekenen, ook timmert hij kunstig, en zijn jonger Broeder weet regt handig met den draaibank omtegaan. Doch door alles, wat zij verrigten, moet eenig nuttig doel bereikt worden. Hebben zij niets voor zich zelven of de Huisgenooten te vervaardigen, dan maken zij een' nuttig stuk huisraad, waar mede zij een'der arme Dorpelingen verblijden, of zij geven het hem, om te verkoopen. En even zoo doen de bevallige Meisjes met hun vrouwelijk handwerk.

In de stille avond-uren, wanneer wij onder de kastanje-boomen in het vriendelijk maanlicht zaten, hield AZER zijne kinderen bezig met het uitleggen van raadselen, of hij liet hen die zelve uitdenken. Ook gaf hij wel eens eene vraag ter beantwoording op; en wie dit het best deed, ontving eene soort van eereprijs. Zaten wij in huis, dan las de een of ander eene geschiedenis, en elk maakte aanmerkingen; of de kinderen stelden elk voor zich zelve eene kleine geschiedenis, een klein gedicht of eene korte zinrijke spreuk op. Het laffe en zoutelooze werd met afkeuring verworpen, maar het fijn vernuft, het gezond oordeel, en vooral de kenmerken van een goed, rein hart werden met roem beloond. AZER geloofde mij naauwelijks, toen ik hem verhaalde, dat ik Huisvaders had gezien, die zich uren lang bezig hielden, met hunne kinderen in het kaartspel te onder-

wijzen. ‘Goede Hemel!’ - riep hij - ‘wie kan een vaderhart bezitten en zijn dierbaar kroost onderwijzen in het vermoorden van den onschatbaren tijd. Eeuwigheden gaan immers in zulk een uur voor de arme Kinderen verloren! Eenmaal toch moeten zij dit zulke Vaders verwijten. De zucht voor het spel, van welken aard dit ook zijn mag, is eene wezenlijke krankheid der ziel, en wee den Ouders, die deze voeden!’

‘Goed,’ - zeide ik - ‘maar wie bestemd is om in fraaije gezelschappen te verkeeren, moet kunnen spelen, en de jongelieden, die hier in volstrekt ongeoefend zijn, noemt men dom en onwellevend, of men wint hen met allen ijver het geld af.’

‘Welk eene vernedering voor het menschdom!’ - antwoordde mijn Vriend - ‘aan speelgezelschappen den naam van fraai of wel uitgekozen te geven. Het is toch waarlijk heel fraai, een aantal gemengde groepen van jeugd en grijsheid, van bevallige Meisjes en vurige, levendige Jongelingen, van geleerde en achtbare mannen, schandelijk tot den rang van nuttelooze beuzelaars, die verlegen met zich zelven en met de weinige uren, die hen nog van het wachtend graf scheiden, verlaagd te zien, terwijl zij alle de vermogens, die zij bezitten, inspannen, om in het spelen met kaartebladen of andere nietige dingen, boven hunne partij uittemunten. Neen! blozen van schaamte en van minachting voor zich zelven, moeten de Ouders, die

hunne kinderen leeren spelen en verachtelijke winzucht of dorst naar ijdelen roem hier door in de jonge ziel doen ontwaken. Zij zullen het knagendste berouw gevoelen. Mijne kinderen mogen dan in het vervolg tot hunne schade ondervinden, dat zij in de speelkunst niet geoefend zijn. O! dat zegt niets; zij hebben den tijd leeren hoogschatten, en dit strekt Ouders en Kinderen tot eenen eeuwigen roem.'

Maar ik kan niet uitscheiden met van mijnen Joodschen Vriend te schrijven. - Mogelijk verveel ik u reeds; maar gij moet het mij vergeven. Ik moest mij eindelijk van deze edele menschen losscheuren. Tot mijne groote vreugde verzekerde AZER mij, dat ik hem bij mijne aankomst te *Napels*, want ik wilde die Stad en vooral den beruchten *Vesuvius* ook zien, zoude ontmoeten. Met de hartelijkste dankbaarheid gaf ik mijnen Vriend dan de uitgeschotene som gelds terug en vertrok.

Uit mijn' brief aan uw' Neef weet gij, op welk eene wijze ik kennis kreeg aan VELDHUIZEN. Sedert dat oogenblik bezat ik eenen jongeren Broeder, eenen waren Vriend, en mijn leven was niet meer eenzaam. Hij bezit het betooverende vermogen, om mij alles met oplettendheid te doen beschouwen, en mij uit alles, wat mij omringt, ware, strelende vermaken te doen opzamelen, even als een parelvisscher, die op den bodem der golvende zee duikt, om de heerlijkste sieraden, die voor elk verborgen zijn, daar uit te halen. Doch ik moet mij bekorten, of ik schrijf een' brief als een Folio-

bijbel. Te *Napels* wilde VELDHUIZEN niet in het openbaar verschijnen; hij had daar vele bekenden, doch zijne droefgeestigheid en vooral de liefde, die zoo geheel de ziel des jongen mans vervult, maakte hem luimig genoeg, om zich van de geheele wereld aftezonderen. Ik gaf dit gaarne toe, en hij begaf zich, terwijl ik te *Napels* was, naar een afgelegen Dorpje, waar ik hem van tijd tot tijd ging bezoeken, en van waar hij ook met mij den grooten schoorsteen der aarde, den eeuwig rookenden *Vesuvius,* tot aan deszelfs krater of vuurbrakenden mond beklom.
Te *Napels* had ik een' brief te bezorgen van een mijner Vrienden in *Rome* aan den besten, den verlichtsten Geestelijke, den Heer ROSELLO; en in dezen edelen man vond ik, even als in den braven AZER, eenen waren Vriend van God en menschen. Ik was van den eersten dag af zoo gemeenzaam, zoo eigen met hem, als waren wij te zamen opgegroeid. Hij scheen rijk, maar ook de armen vonden in hem den behouder van hunne ziel en ligchaam. Hij had eene Zuster bij zich wonen; deze was Abtdis geweest in een vernietigd Klooster; doch zij lag nu in eene doodelijke krankheid. Ook had hij eene Nicht bij zich, die voor den geestelijken stand was opgevoed. Waarlijk een engelachtig Meisje, dat met de teederste zorgvuldigheid hare bijna stervende Tante oppaste en de huishouding van haren geliefden Oom bezorgde. Ik was meer dan eenmaal, daar ik toch de vertrouwde Vriend van het huis

was geworden, in de ziekekamer geweest en had de onherstelbare lijderes medelijdende aangesproken; want nooit schuw ik de menschelijke ellende, integendeel ik zoek die op. Een troostend woord, een medelijdende traan geeft dikwijls zoo veel verzachting, en dan is het mij zoo goed om het hart. Ik had weer eens een geheelen dag bij ROSELLO doorgebragt; de Geneesheeren verklaarden, dat de zieke den middernacht niet zoude beleven. In den avond verzocht CLEMENTINA, dit was de naam der lieve Nicht, haren Oom en mij bij het ziekbed der stervende te komen; wij voldeden oogenblikkelijk aan dit verzoek. Maar oordeel over mijne verbazing, toen de goede Vrouw, na hare laatste krachten verzameld te hebben, dus begon te spreken, terwijl zij de bevende hand der luid snikkende CLEMENTINA, die nevens haar bed geknield lag, aan den hijgenden boezem drukte. ‘Ik kan deze wereld niet verlaten, zonder een geheim, dat mijn geweten bezwaart, te openbaren. U, lieve Broeder! en vooral u, mijn dierbaar Kind, mijn hartelijk geliefde CLEMENTINA! bid ik om vergeving; ik heb u beide misleid. Ach! uit liefde voor de ziel van dit Meisje, heb ik eene misdaad begaan, die mogelijk onverantwoordelijk is. Deze CLEMENTINA is niet het kind van onze vroeg gestorvene Zuster MARIANE. Ach neen! die kleine CLEMENTINA stierf een paar dagen na den dood van hare jonge Moeder. Neen! deze CLEMENTINA is LOUISA REINHART. Hare Ouders wa-

ren Hollanders en Protestanten. De man, die alle zijne bezittingen door eenen zwaren brand te *L...* verloren had, verzocht voor zijne Vrouw en twee jonge Kinderen schuilplaats in ons Klooster. Mijn hart bloedde over deze ongelukkigen, die ik, volgens de bekrompene denkbeelden, die mij van jongs af ingeboezemd waren, alle buiten den schoot der heilige Moederkerk, en dus als eeuwig verdoemd beschouwde. Vooral het oudste Kind, een Meisje tusschen de drie en vier jaren oud - ach! gij waart het, mijne dierbare LOUISE! - boeide mij in weinige oogenblikken op de teederste wijze aan deszelfs belangen. Ik was altijd eene Vriendin van Kinderen geweest, maar zulk een jeugdig Engeltje, zoo aanminnig vrolijk, zoo vol onschuld vleijende, had ik nog nooit ontmoet; en dit nog zoo volkomen rein schepseltje, dat door den doop van alle besmetting der zonden bevrijd was, moest opgevoed worden, om voor eeuwig verloren te gaan! O! die gedachten persten mij bloedige tranen af. Met het vriendelijk lagchend Kind in mijne armen knielde ik voor mijn Kruisbeeld, en als in eene soort van geestvervoering, riep ik: Lieve Heer! deze jonge onschuldige ziel wil ik behouden. U wil ik haar als eene Bruid toewijden. O wat doet niet eene door godsdienst verhitte verbeelding! Het was mij, als of de Moeder des Gekruisten mij toelachte, of alle de Heiligen mij zegenden, en de reine Engelen mij een loflied zongen. Ik berigtte nu der kranke Moeder van LOUISE, die verscheidene dagen

onbewust van zich zelve had doorgebragt, dat haar Kind intusschen gestorven en begraven was. De bittere smart der beminnelijke Vrouw doorsneed mij wel de ziel, zoo wel als de troostelooze droefheid van den Heer REINHART, toen die het lot van zijn kind vernam, doch ik had immers eene goede daad verrigt, en een menschelijk wezen van het eeuwige verderf gered? Dit gaf mij moed, en ik verharde mij tegen het knagendste zelfsverwijt. Ik noemde mijne lieve voedsterling voor den Hemel CLEMENTINA, en God weet, dat ik haar meer dan mijn leven bemind heb. Maar sedert ik bij u, mijn geliefde ROZELLO! redelijker heb leeren denken, en gij mij geleerd hebt, dat God alle menschen liefheeft, en dat de Protestanten ook door JEZUS den gekruisten tot zaligheid geleid worden: ach! sedert heb ik mijn gedrag als hoogst misdadig beschouwd. Bid voor mij om vergeving, lieve LOUISE! ik heb u aan uwe Ouders ontroofd, maar ik deed dit uit liefde voor u. Zeg mij, o zeg mij, dat gij mij daarom niet haat, niet veracht. En gij mijn Heer!' - zich geheel verzwakt tot mij wendende - 'welligt leven de Ouders van mijne lieveling nog; ach! vertroost hen dan, en geef hun dezen Engel rein en onbedorven weder.'

CLEMENTINA of liever LOUISE, had intusschen de treffendste blijken van ontzetting zoo wel als van de teederste liefde gegeven, en de stervende door hare tranen en liefkozingen vertroost en bemoedigd. ROSELLO greep de verstijvende hand zijner

Zuster. ‘Sterf gerust ROZINA!’ - zeide hij - ‘uw gedrag was misdadig, maar de grond van dat gedrag was onkunde, en teedere liefde. God, wiens volmaaktheid wij niet kunnen uitspreken, veroordeelt geen wezen, dat uit onwetenheid dwaalt, en beloont elke goede neiging, elke goede bedoeling, hoe dan ook de gevolgen zijn mogen.’ - ROSINA was in eene magtelooze sluimering weggezonken, maar nog eenmaal herstelde zij zich, en met eenige zielenvreugde hoorde zij, dat de Vader van LOUIZE zoo wel als hare Zuster nog leefde. Kort hierna stierf zij in de armen van hare lieve, schreijende kweekeling. Gij begrijpt ligt, welk een' indruk dit op den verlichten ROZELLO en op de beminnelijke LOUIZEmaakte. De laatste wenschte niets vuriger, dan haren Vader, dien zij nooit regt gekend had, en hare Zuster, die zij zich nog flaauw, als een teeder kind in de wieg, voorstelde, te zien en te omhelzen.

Mijn edele joodsche Vriend AZER was, met eene van zijne Dochters, gedurende dezen tijd ook in *Napels.* Hij had mij gezegd, dat hij in het volgende voorjaar met zijne Vrouw naar *Holland* dacht te reizen. Zij wilde nog eenmaal vóór haar dood daar eenige dierbare bloedvrienden zien, en hunne oudste Dochter van daar als dan medenemen. Ik had AZER ook met ROZELLO bekend gemaakt. Goede zielen gevoelen altijd, dat zij aan elkander vermaagdschapt zijn; o! zij zijn even als schepen, die dezelfde vlag voeren, en elkander op

den wijden Oceaan der wereld ontmoeten; zij deelen vrolijk elken voorraad en voorzien in alles, wat onderling ontbreekt. LOUIZE reisde vertrouwelijk met Vader AZER en zijne bevallige SAARTJE, eerst naar de plaats, waar de brave man woonde, en van daar zoude zij in het voorjaar met de oude lieden naar *Holland* vertrekken. Zij zouden mij van alles kennis geven, en ik hoop bij de aankomst van Louize bij haren Vader, dien ik verrassen wil, tegenwoordig te zijn. Voorts heb ik u gemeld, dat ik spoediger dan ik gedacht had, weer naar *Duitschland* moest vertrekken. VELDHUIZEN, aan wien ik het voorgevallene aan het huis van ROZELLO verhaalde, was buitengewoon hierdoor getroffen, en bij de uitkomst bleek het, dat hij daar redenen genoeg toe had.

Ik vond, in mijn Vaderland komende, mijne zaken in de beste orde geschikt. De wintermaanden waren voorbij, en daar ik nu toch weer naar *Holland* moest, om de schoone CAROLINA VAN ELDENBERG alles, wat zij door haren Echtgenoot verloren had, terug te geven, en om LOUIZE REINHART in de armen van haren Vader te zien zinken, begaf ik mij met VELDHUIZEN op reis. Doch in het Hertogdom *B*..., en wel in den omtrek van *K*....., wilde ik eenigen tijd doorbrengen. In een goed landelijk Logement huurde ik tot dat einde eenige kamers, en nu moet ik u het laatste, bijna romaneske voorval, dat mij ontmoette, mededeelen.

Ik gaf mij geheel over aan het zuiver genot der schoone natuur. O hoe bekoorlijk is niet de herbloeijende schepping, wanneer geene bemuurde, geene digtbebouwde Steden ons een vrij uitzigt ontzeggen! Waarlijk, in geene oorden van de wereld viert de weldadigheid van onzen hemelschen Vader zulk eene treffende zegepraal, als in die oorden, waar eenige maanden lang de winter heerscht, waar, na eenige maanden-langen winterslaap, de geheele Schepping weer ontwaakt. Alles toch is daar weer vernieuwd; het leven ontwaakt en rijst op van onder het kleed des doods, dat over planten en dieren uitgespreid lag. Het is even als of de aarde weer op nieuw geschapen wordt. Overal heerscht vreugde en bevalligheid. Aan het zeestrand, waar langs voor weinig tijd de stormen brulden, en tuimelende golven zich al bruisende en brandende te barsten stieten, of waar de gestrenge wintervorst de aangerolde baren tot ijsbergen vormde: daar is nu alles gerust en vrolijk. Een liefelijk zeewindje rimpelt den kalmen vloed en doet de wimpels van tallooze vaartuigen in de zoele lucht fladderen; de vlokkige wolkjes spiegelen zich in het ruime vlak der zee, of een schoon gekleurde regenboog staat daar, als de zegeboog der goddelijke liefde; onder dezelve woelen en schuimen de spelende baren, waarop de zonnestralen schitterende huppelen, en de schepen met zwellende zeilen voortbruissen. In de bosschen galmen duizend zuivere, levendige toonen, die de stoutste kunst

niet kan nabootsen; en nog kort geleden huilden in diezelfde bosschen de woedende winden door het naakt en ontbladerd geboomte. Bergen en dalen, die voor weinige maanden nog met sneeuw bedekt waren, of in het koud moeras versmoorden, zijn nu als met een tapijt van groen en bloemen bedekt. Neen! gedurende de lente kan ik het in geene Stad uithouden; ik moet de vrije, de alles verjongende lucht op het land inademen; het jeugdige boschloof moet mij overschaduwen, de geur van bloemen en bloesems moet mij verkwikken; het gezang der vogelen mij verrukken, en mijn oog moet, door elk bekoorlijk voorwerp getroffen, zich met biddende en dankende blikken ten hemel wenden. - Nu, ik genoot dan ook hier in den schoot der lieve vrije natuur weer frissche, heldere teugen uit den beker des levens. Met de eerste morgenschemering verliet ik het bed; VELDHUIZEN vergezelde mij dan. Wij beklommen de vrij hooge bergen, die zich hier uit bloeijende vlakten verheffen. Daar zagen wij dan de heerlijke zon met onbeschrijfbare majesteit opgaan; haar gouden gloed omboorde eerst de blaauwe wolken aan den gezigteinder in het oosten. Straks verspreidde zich eene hooge kleur en glans over geheel het gewelf des hemels, waar van nog hier en daar eene verbleekende star wegkwijnde. Gouden en purperen banden hechten de nog donkere nachtwolken aan het reeds verlicht en verhelderd gebied van den dag, die zich eindelijk, als eene

Godheid in vurige stralen gehuld, vertoonde en bergen en bosschen, torenspitsen, bloesemrijke dalen, en kronkelende rivieren ontsluijerde. O! mijn Vriend! hoe groot is de Schepper der natuur! Groot en weldadig vertoont hij zich op den rollenden oceäan, waar ik hem zoo dikwerf in diepe stilte aanbad, maar ook groot en weldadig vertoont hij zich op de bebloemde heuvelen, die met frissche dauwdroppen als met glinsterende juweelen bestrooid zijn, en in de vrugtbare dalen, waarover een verzilverde lentenevel, zacht als eene kalme zeegolf, of als een lichte en blinkende rook in opstijgende wolkjes zweeft. Den geheelen dag bragten wij bijna in de bosschen of in de bergachtigste streken door. Duizendwerf wendde VELDHUIZEN dan zijn oog naar den Hollandschen grond en zuchtte, dat mij de ziel geroerd werd. Niet zelden zag ik in zijn oog een' traan zwellen, wanneer hij mij eene torenspits van zijn geliefd Vaderland aanwees, of wanneer de hooge dennen, die zich in zijn' geboortegrond wortelden, hem in de verte hunne welkomgroet met wiegende toppen scheenen toeteknikken.

Op zekeren dag had VELDHUIZEN geen' lust, om onze gewoone wandeling te doen. Het was eenige uren na den middag. Ik ging dus alleen. Naauwelijks bevond ik mij in een van mijne meest geliefde wandeldreven, of ik zag eene jonge Dame in rouwgewaad, door twee Heeren vergezeld, op eene zodenbank zitten. De jongste der twee Heeren las

de *Lente* van KLEITZ, met eene schoone, mannelijke stem, en een kind, het bekoorlijkste, geloof ik, dat ooit het licht zag, kroop lagchende en spelende in het malsche gras aan de voeten zijner Moeder. Gij weet, ik was altijd een Kindervriend! Deze blozende jongen wekte dan ook mijne aandacht. Hij zag mij met een paar schoone, heldere bruine oogen schalks en vriendelijk aan. Zijne blonde lokjes krulden om zijn zwart fluweelen valhoedje, en toen ik, na het gezelschap gegroet te hebben, een' tak wilde kamperfoelie voor hem plukte, reikte hij mij, trillende van vreugde, de beide poezelige handjes toe. Ik moest hem een' zoen geven, dit kon niet anders, en welhaast geraakte ik nu met het gezelschap in gesprek. De jonge Dame, die met zoete moederlijke trotsheid den lof, dien ik haren schoonen lieveling toezwaaide, aanhoorde, staarde mij op eenmaal met schrikvolle blikken aan, en in het zelfde tijdstip herkende ik haar. Goede hemel! het was CAROLINA, de Dochter des vromen grijzen REINHARTS, en weleer de Echtgenoote van den door mij zoo diep verachten EDUARD VAN ELDENBERG. Ja mijn Vriend! zij was het, vergezeld door VAN NIEUWVLIED en zekeren ouden Heer BALCOUR. Mijne tegenwoordigheid baarde huivering, doch met moeite herstelde CAROLINA zich spoedig, en groette mij met hare gewone wellevendheid, te meer nog, daar ik haar zeide, dat zij de voorname oorzaak van mijne reis naar Holland was, en dat ik mij nu hartelijk ver-

blijdde, dat ik iets, hetwelk zoo lang mijne rust had gestoord en mijn genoegen vergiftigd, met haar, in de tegenwoordigheid van hare vertrouwde Vrienden, geheel kon vernietigen. Gedurende ons gesprek, was nog een Heer met twee Dames, die ook tot het gezelschap behoorden, genaderd. Het waren, gelijk ik vervolgens vernam, de Heer en Mevrouw DIEDIGER, benevens eene jonge Nicht van den Heer BALCOUR. Ik noodigde geheel het gezelschap, om mij naar mijn logement te vergezellen. CAROLINA aarzelde eerst, doch ik trad vertrouwelijk toe, en greep weemoedig hare hand. 'Ik bezweer u!' - zeide ik, en de woorden vloeiden uit den grond van mijne ziel - 'bij alles, wat heilig is! bij dit onschuldig wicht! waarvan gij Moeder zijt, gij moet mij hooren, en in mijn voorstel bewilligen; de rust van mijn geweten, de rust van geheel mijn leven hangt daar aan. Vergeef mij, vergeef het mij, dat ik u weleer aanbiedingen durfde doen, die uwe afkeuring verdienden.'

De Dames betwistten nu elkander den lieve Jongen, dien ik van den grond reeds opgenomen had. Ik moest hem overgeven, en wij wandelden voort. Ik geleidde geheel het bevallig gezelschap naar mijn verblijf, dat helder wit gepleisterd, zich van verre door het groen geboomte niet ongevallig vertoonde. Mijn hart klopte van innige vreugde, toen CAROLINA in mijne kamer trad. Deze jonge, onschuldige Vrouw, deze onnoozele lieveling, dien

zij lagchende op haren schoot nam, waren om mijnent wil, in de diepste armoede gestort; en nu, ach! nu kon ik het geleden leed eindelijk aan haar vergoeden. Eerst vloog ik naar mijn kabinetje, waarin VELDHUIZEN zat te schrijven. ‘Lieve Vriend!’ - zeide ik half fluisterende - ‘ik heb CAROLINA VAN ELDENBERG aangetroffen. Ik geef haar het geliefd *Vredenburg* weder. Nu eerst zal ik ruim ademhalen.’ Ik verliet hem weer ijlings en liet de deur van het kabinet open. Nu gaf ik den geheelen opdragt van het bewuste landgoed, met alles, wat daar toe behoorde, aan de schoone CAROLINA terug. ‘God heeft mij gezegend,’ - zeide ik - ‘ik ben bezitter van aanzienlijke goederen geworden. Ach! het uwe, dat door den verachtelijken VAN ELDENBERG, in vergoeding van mijn ontstolen eigendom aan mij was afgestaan, drukte mij als een berg op het geweten. Geknield zal ik mijnen God vurig danken, nu mijne ziel van dezen duldeloozen last bevrijd is.’ CAROLINA zag mij weenende, met verstommende bewondering aan. Zij weigerde de papieren aantenemen, doch de vrolijk spelende Jongen, die alles om zich heen aangreep, nam ook lagchende alles uit mijne hand. ‘Ja! schuldelooze engel!’ - zeide ik, hevig ontroerd - ‘gij zult uwen Vriend niet vruchteloos om deze zoete blijdschap laten bidden. CAROLINA drukte nu mijne hand met het handje van haar kind aan het hart. ‘Mijn grijzen Vader zal u ook danken.’ - stamelde zij. ‘O had EDUARD vóór zijn' dood kun-

nen weten, dat ik niet alles verloren had, hoe veel geruster ware hij dan niet gestorven!' - 'Vergeet dien onwaardigen,' - hernam ik - 'die zulk eene beminnelijke Vrouw! God! die zijn ongeboren Kind reeds kon haten!' - 'Haten!' - zuchtte CAROLINA - 'neen EDUARD! kondet gij mij haten?' Zij had dit woord nog niet uitgesproken, toen VELDHUIZEN, als geheel buiten zich zelven, CAROLINA en den kleinen in zijne armen sloot. 'God is mijn getuige!' - riep hij met eene brullende stem - 'of ik mijne CAROLINA, of ik mijn Kind ooit kon haten!' CAROLINA gaf een' luiden gil. 'EDUARD!' poogde zij te zeggen, doch zij zonk bleek en met geslotene oogen aan de borst van hare jonge Vriendin. VAN NIEUWVLIED ondersteunde VELDHUIZEN, of liever EDUARD VAN ELDENBERG, want hij zelf was het. Hij wankelde, zag wild in het rond. VAN NIEUWVLIED plaatste hem op eene Sofa. Ik stond in diepe verslagenheid lang voor hem. 'EDUARD VAN ELDENBERG!' riep ik eindelijk. Hij zag mij woest aan, vloog op en omhelsde nog eenmaal de magtelooze CAROLINA, die door vereenigde hulp langzaam in het leven terugkeerde. 'CAROLINA! eeuwig dierbare Vrouw van mijn hart! geene helsche magten kunnen u aan mij ontrukken. Vergeef uwen ongelukkigen EDUARD!' - zoo sprak hij met wilde afgebrokene woorden. Wij waren alle bekommerd voor het leven van CAROLINA, die aan zijn hart gekneld, beurtelings de oogen vol onuitsprekelijke

liefde op hem sloeg, en die, op nieuw magteloos verbleekende, sloot.

Onze vereenigde pogingen, om EDUARD voor eenige oogenblikken te verwijderen, waren lang vruchteloos; hij scheen in eene vlaag van krankzinnigheid, die op eenmaal zich tot eene soort van razernij scheen te verheffen, verzonken. Hij liet CAROLINA eindelijk los, drukte nog een' gloeijenden kus op hare bleeke lippen, en sloeg zich met geslotene vuisten voor het voorhoofd. 'Het is voorbij!' - riep hij - 'deze zalige droom, een helsche Geest, schilderde hem voor mij. CAROLINA! eens mijne Gade, en nu, nu, goede Hemel!' - VAN NIEUWVLIED, die hem medelijdende naderde, met eene vreesselijke woede van zich stotende - 'Komt gij, om mij het hart uit de borst te scheuren en het dan nog eindeloos meer te folteren? Namelooze wreedaard!' schreeuwde hij, en bood aan VAN NIEUWVLIED zijne ontblote borst. Het geschrei van zijn Kind, dat verschrikt naar de van alles onbewuste Moeder heenkroop, en zich vol angst in haar kleed wikkelde, trof hem. 'Ha! ik ben toch Vader!' - riep hij, en vloog naar den kleinen; hij knelde het Kind met hevigheid in zijne armen, doch het Kind verdubbelde zijn geschreeuw, en weerde den ongelukkigen Vader met deszelfs kleine handen van zich. 'Ellendige als ik ben!' - vervolgde EDUARD - 'Zelfs mijn Kind hebben zij afgrijzen voor mij ingeboezemd; ja, de geheele natuur vloekt mij. Ik moet voort.'

Hij lag het Kind aan CAROLINA'S voeten. O CAROLINA! laat mijn Zoon zijn' Vader niet vervloeken!' - zuchtte hij, en ijlde uit de kamer; doch VAN NIEUWVLIED en ik volgden hem, want zijne geheele houding teekende wanhoop en zelfmoord. Nooit vergeet ik de verschrikkelijke oogenblikken, die wij met hem doorbragten. De ongelukkige verbeeldde zich, dat CAROLINA gehuwd was met VAN NIEUWVLIED, en schoon hij zich zelven als misdadig beschouwde, en zich de liefde van CAROLINA onwaardig keurde, verteerde toch het vuur der hevigste liefde en der jalouzij zijn geheele denkvermogen. Ik had het innigste medelijden met den zoo diep ongelukkigen, met wien ik de heiligste vriendschap, eene vriendschap, die mij op den onzekeren Oceaan des levens zoo kalm zoo veilig deed voortzeilen, had gesloten. Ik dacht 'er niet aan, dat het EDUARD VAN ELDENBERG was; een naam, dien ik eenen eeuwigen haat had gezworen. Ach neen! hij was alleen mijn geliefde VELDHUIZEN, mijn Vriend, mijn Reisgenoot. Neen, hoor mijn Vriend! ik wilde veel liever tusschen de Keerkringen nog eens met orkanen en hemelhooge baren worstelen, dan op nieuw getuige zijn van zoo veel menschelijke smart. Ik wil u niets daarvan meer schrijven, want zelfs mijn geheugen doet mij huiveren.

Hoe vreesselijk bitter toch zijn de vruchten van elke schending der heiligste pligten. EDUARD heeft gestreng geboet, dat kan ik u verzekeren; maar

de wonden van zijn hart zijn verzacht. De arme CAROLINA kreeg eindelijk hare bewustheid volkomen terug; zij waande, dat zij slechts in een' droom haren gestorven EDUARD had gezien. Meer bedaard verscheen hij nu op nieuw, want hij had ons met heete tranen gebeden, nadat wij de vertwijfeling uit zijne ziel hadden verbannen, CAROLINA te mogen wederzien. Nu lagen zij lang sprakeloos en snikkende in elkanders armen. Mijn EDUARD! mijne CAROLINA! meer konden zij niet uitbrengen. O mijn Vriend! het was waarlijk een treffend tooneel! CAROLINA kon zich niet verzadigen met hem aan te zien, en de waarheid, dat hij leefde met volle teugen in te drinken. EDUARD bleef nog lang een prooi der hevigste aandoeningen. Nu eens weende hij luide, beleed het schenden van zijne huwelijkstrouw, en bad CAROLINA om vergeving. Ach! hoe teeder drukte zij hem dan aan haar hart, besproeide hem met tranen der liefde, en noemde hem haren eeuwig beminden EDUARD; dan weer scheurde hij zich uit hare armen los, omhelsde VAN NIEUWVLIED, noemde hem den getrouwen Echtgenoot van zijne CAROLINA, sidderde voor hem terug, of smeekte hem knielende om den dood. ‘VAN NIEUWVLIED!’ - zeide hij op den aandoenlijksten toon - ‘o! zoo gij mijn Vriend had willen zijn, dan was ik nu niet zoo rampzalig. Gij waart de eenige mensch op den aardbodem, die mij had kunnen behouden. O! bevrijd, bevrijd de wereld van mij. Nu CAROLINA

voor mij verloren is, nu ben ik voor eeuwig toch ongelukkig. Doorboor mij het hart, dat door de vurigste liefde voor uwe Gade brand, opdat ik niet als een zelfmoorder sterf!'

Wat VAN NIEUWVLIED, de edele, de gevoelvolle VAN NIEUWVLIED dan leed, o! dat is niet te beschrijven. In het kort, mijn Vriend! het stormen der onderscheidene hartstochten, waar door de menschelijke natuur zich in alle hare gedaanten vertoont, heb ik van nabij gezien. Duizendwerf betuigde CAROLINA aan haren EDUARD, dat zij niet de Echtgenoote van VAN NIEUWVLIED, maar voor eeuwig de zijne was. 'Wat beteekent dit rouwgewaad?' - vraagde hij - 'dierbare Vrouw!'

'Ik betreurde uw' dood, mijn EDUARD!' - zeide zij, doch zij sloeg bij deze woorden eenen bevenden blik op VAN NIEUWVLIED. EDUARD herinnerde zich nu weer alles, wat hij in het werk gesteld had om zijn' dood te doen gelooven. 'Ik zelf, dierbare VAN NIEUWVLIED!' - zuchtte hij, hem omhelzende - 'ik zelf zoude de oorzaak van mijn onherstelbaar ongeluk, dat ik maar al te wel verdiend had, geweest zijn.' VAN NIEUWVLIED gaf hem nu ook den lieven kleinen in de armen. 'Gij zijt de gelukkigste Vader en de gelukkigste Echtgenoot!' - zeide hij en droogde zich de tranen af. EDUARDS hart was geheel versmolten; hij overlaadde zijn kind met liefkozingen; lag het op den schoot der zacht weenen-

de Moeder, en omhelsde die beiden. Het kind lachtte hem nu ook vleijende aan, en de half gebroken Vader-naam vloeide voor het eerst van de stamelende lipjes in EDUARDS verteederde ziel. Spelende haalde nu de kleine lieveling EDUARDS beeld, dat op CAROLINA'S boezem hing, te voorschijn: ‘Dat was ook Pa!’ zeide hij en kustte het.

Het was intusschen vrij laat geworden. Ik liet een' eenvoudigen avondmaaltijd bereiden, doch daar werd weinig van gebruikt, en eerst tegen middernacht reed het beminnelijk gezelschap naar huis; doch aan CAROLINA, wier teeder gestel de hevigste schokken ondergaan had, en aan haren kleinen lieveling, had ik reeds eene slaapkamer ingeruimd. EDUARD week niet van voor haar rustbed, schoon hij zelve rust behoefde. Verscheidene dagen heeft het als op nieuw gehuwde paar in mijne woning vertoefd. O! hoe veel reine vreugde genoot ik niet door hen zoo gelukkig te zien! Dagelijks bezochten ons de overige van het gezelschap; alleen VAN NIEUWVLIED verzonk in de diepste zwaarmoedigheid, doch met moeite verkropte hij zijn leed in de tegenwoordigheid van EDUARD en CAROLINA. Ook heb ik vernomen, dat de beminnelijke jonge Weduw, immers zij waande dit te zijn, hare hand aan dezen braven Jongeling had toegezegd, zoo ras de zware rouw over EDUARD'S dood het huwelijk zoude hebben toegelaten. Het wordt hoog tijd, dat ik dezen eindig, gij moet rekenen meer dan tien brieven in dezen langen van mij te ont-

vangen; ik schrijf u in geen jaar weer. Ik sta op mijn vertrek naar Holland, waar ik nu onderscheidene waardige Vrienden bezit. Vaarwel! de Hemel zegene u. Ik blijf uw getrouwe Vriend

VAN WITTENSTEIN TOT BLUMENOORD.

Naschrift.

Ik heb nog vergeten u te zeggen, dat ik zelf, in de ziel van EDUARD de vermoedens, dat zijne Echtgenoote aan VAN NIEUWVLIED toebehoorde, had aangekweekt, doch geheel buiten mijne schuld. Ik had toch geene geheimen voor mijnen VELDHUIZEN; alles, wat mij op de groote levensreis ontmoet was, tot het geringste eiland, tot de verborgenste klip toe, had ik hem zoo duidelijk aangetoond, als of ik hem de beste zeekaart leerde bestuderen. Ik heb dus ook, buiten mijn weten, de ziel van den armen mensch vreesselijk gepijnigd, door de geschiedenis van CAROLINA en haren EDUARD, dien ik trouweloos, de Hemel weet, hoe niet al noemde. Doch hij had gewis eenige straf verdiend. Maar ik had hem ook verhaald, dat de arme, schoone CAROLINA mij het hartelijkste medelijden had ingeboezemd, om haar mijne hand aantebieden, niet juist uit liefde, maar alleen om met haar en haar kind alles, wat ik bezat, te deelen; doch dat zij mijn aanbod met fierheid had afgewezen. Ook had ik het leugenachtig gerucht, dat VAN NIEUWVLIED CAROLINA heimelijk ontvoerd

had, niet verzwegen. Ik weet wel, dat VELDHUIZEN bij dat verhaal door de hevigste ontroering werd getroffen, doch ik begreep toen niet, wat dat beduidde. Ik werd ook omtrent CAROLINA en VAN NIEUWVLIED gedurende mijne reis beter onderrigt; ook dit deelde ik mijnen jongen Vriend mede; Doch was het niet onnatuurlijk, dat hij haar te *K*..... met VAN NIEUWVLIED ontmoetende, zich verbeeldde, dat zij gehuwd waren. Nu geen woord meer, beste Vriend! Leef gelukkig.

Mevrouw van G.... aan Mevrouw Edeling.

Mevrouw en zeer geëerde Vriendin!

‘Neen,’ - zeide ik tegen LUCIE - ‘al kon ik de linnenkast nooit in orde schikken’ - want gij moet weten, de groote wasch is gisteren geheel opgemangeld - ‘alles moet van daag blijven leggen. Ik moet, het kost wat het wil, een' brief schrijven aan mijne oude getrouwe Vriendin EDELING, en haar geluk wenschen, met, ik mag wel zeggen, het vernieuwde huwelijk van hare lieve Nicht CAROLINA.’ Wel, Mevrouw! mijn hart is zoo vol, dat ik het niet kan uitdrukken. Zie, ik heb zoo geen' stijl van zeggen of schrijven, zoo als gij Mevrouw! O! als ik uwe brieven lees, dan kan ik beschaamd worden over mijne eigene brieven; maar dan zeg ik ook weer: elk vogeltje zingt naar dat het gebekt is, en onze lieve Heer heeft de talenten niet gelijk verdeeld, schoon onze Dominé WAARBURG verzekert, dat onze hemelsche Vader alle menschen onzijdig liefheeft, en aan elk zoo vele krachten en zoo veel geluk schonk, als hij noodig heeft, en als hij genieten kan. Nu, ik wil maar zeggen, dat ik geen talent bezit, om fraaije brieven te schrijven, maar, dat ik mij toch zoo hartelijk verheugen kan over het heil van mijne Vrienden, als de beste briefschrijvers of schrijfsters.

Gisteren heb ik op *Vredenburg* een bezoek afgelegd. Waarlijk, Vriendin! ik stortte tranen van blijdschap, toen ik het beminnelijk paar menschen daar zoo volkomen gelukkig zag. LUCIE had mij wel alles verhaald, want sedert dat Meisje te huis is, spreekt zij bijna niets anders dan van uwe lieve Nicht en van EDUARD, die nu zoo goed en braaf is en zoo veel berouw heeft over zijne voormalige lichtzinnigheid; maar toen ik hem met mijne eigene oogen zag, o! toen ik zag, hoe al die wilde losheid uit zijn gedrag verdwenen is; toen ik zag, hoe bedaard, hoe vol liefde hij, als een jonge, verstandige Huisvader met zijne Vrouw, met zijn engelachtig Kind, met zijne Vrienden en Bedienden zelfs, omgaat: o! toen kende ik naauwelijks EDUARD VAN ELDENBERG in hem. Niet dat hij in zijne jeugd zich ook niet altijd als een goed, veel belovend Jongeling heeft gedragen; maar omdat hij na zijne terugkomst uit *Napels,* zoo geheel veranderd was, en nergens meer toe geschikt scheen te zijn, dan om van het eene woeste vermaak naar het andere te vliegen. O! hoe beklaagde ik toen de arme CAROLINA. Voor haar - zeide ik bij mij zelve - is op deze wereld geene vreugde meer; want een man, die zijne Vrouw niet acht; een man, die met alles den spot drijft, en in het huisselijke leven niets dan zelfsverveling en verdriet vindt: o! zulk een man verpest het genot des levens voor zich zelven, en voor alles, wat hem omringt. Ja, lieve Mevrouw! mijn hart

bloedde, zoo dikwijls ik den Heer REINHART of u, die CAROLINA toch als uw eigen Kind had opgevoed, beschouwde. Ik heb ook Kinderen, en ik weet, wat het te zeggen is, het ongeluk van die lievelingen, die wij nacht en dag met zoo veel zorg bewaakten en opkweekten, als ontwijfelbaar zeker te voorzien. Maar dit alles is voorbij; CAROLINA is gelukkig. Men kan zien, dat zij veel geleden heeft; maar ik weet zelve niet, hoe ik het noemen zal, schooner dan te voren, geloof ik, is zij niet, maar de blijde, zachte opslag van hare vriendelijke oogen verbant uit het hart van elk, die haar aanziet, alles, wat naar verdriet of zorg zweemt. De lieve, dankbare tevredenheid, die in elken trek van haar gelaat lacht, wekte mij op tot gulle vrolijkheid. Men kan het EDUARD ook duidelijk aanzien, dat hij veel tegenspoed en leed heeft verduurd; maar men behoeft ook niet te twijfelen of zijne verbetering hem ernst is; zijne ziel getuigt dat zoo door elken blik van zijn oog. Ik kan dat zoo niet beschrijven, maar het is mij altijd heel anders, wanneer een edel, een deugdzaam mensch mij aanziet, dan wanneer een, van wiens ondeugd elk overtuigd is, het oog op mij vestigt. EDUARDS open oog spreekt zoo de taal van een bevredigd geweten tot mijn hart; en daarom voel ik mij gedwongen, hem hoog te achten.

Lieve Hemel! dacht ik, de Vader van dit jonge mensch heeft toch veel te verantwoorden; want hij heeft zijn' Zoon immers niet als een goed

Christen mensch opgevoed, en hem een afschuwelijk voorbeeld gegeven; doch de oude VAN ELDENBERG is dood, en voor het stof der dooden moet men uit eerbied zwijgen. Maar EDUARD is als een verdwaald schaap teregt gebragt, en met regt mogen wij ons over hem verblijden, Gods Engelen zullen dat ook doen. De brave, de verstandige BALCOUR zegt altijd, dat er onderscheid is tusschen genoegen en blijdschap; maar ik voelde nu ook, dat de man gelijk had. Over de altijd lieve, verstandige CAROLINA is men regt hartelijk vergenoegd, maar over den verlorenen, maar wedergevondenen EDUARD verblijdt men zich met eene aandoening, die zoo door de geheele ziel trilt. Nu, daarom staat ook in den Bijbel, dat de Engelen zich meer verblijden over den eenen afgedwaalden, die wederkeert, dan over de negen-en-negentig regtvaardigen, die ze toch ook met een hemelsch welgevallen of genoegen beschouwen. Alles word op *Vredenburg* in gereedheid gebragt, om Vader REINHART en u te ontvangen. O dat zal een feestdag zijn! Die Baron VAN WITTENSTEIN schijnt ook een heel edel man te wezen; hij beviel mij bij uitnemendheid; en LUCIE zegt, dat hij een voorbeeld is van milddadigheid en menschenliefde, en dat hij geen diertje zelfs leed zoude doen. Nu, dat zag ik ook wel. En nu verlang ik maar, lieve Mevrouw! dat gij weer in mijne buurt komt; ik kan met geen mensch zoo vertrouwelijk spreken als met u. BALCOUR is ook wel een best mensch,

maar ik ben altijd verlegen, omdat ik mij tegen hem niet zoo kan uitdrukken, als ik wel wil. Voor u ben ik nooit verlegen. Gij hebt zeker meer verstand dan ik, maar daarom verstaat gij mij ook zoo duidelijk, en weet mij altijd raad en moed te geven.

Wat is alles veranderd? Mijne Dochter HESJE, o! daar zult gij u ook over verheugen, is veel beter en zachter geworden. Ach Mevrouw! ik heb nooit geweten, dat zij tot zulke booze dingen in staat was. Zij heeft haar best gedaan, om het aanstaande huwelijk van LUCIE met Doctor BELMOND te verbreken. En begrijp eens, het heeft maar weinig gescheeld, of de lieve EMILIA VAN ZELLINGEN was met een' Officier getrouwd, in plaats van met DO. WAARBURG; en dat alles was de schuld van HESJE, en van die ondeugende Freule VAN REGTENVELD, met die lediglooper van een' Broeder, dien zij daar heeft. O! ik schaamde mij, dat ik Moeder was van zulk een zondig kind, als HESJE geweest is. Neen! zoo veel verdorvenheid heeft zij nog van hare Mama, noch van hare Papa overgeërfd. Want de ziel van LUCIE, die toch hare Zuster is, was altijd zoo rein als een dauwdruppel. Maar HESJE is door hoogmoed en door die boosaardige Freule bedorven. Zij was trotsch omdat zij fraai kon teekenen, en omdat zij meer geleerdheid bezat dan andere Meisjes; doch toen zij merkte, dat dit alles haar niet baatte, om over het hart van alle jongelingen of mannen te zege-

pralen, maar dat integendeel de zachte meisjesachtige beschroomdheid van LUCIE, die zoo liefderijk elks wenschen tracht voortekomen, in het oog der geheele wereld bekoorlijk scheen: toen werd zij afgunstig en gemelijk. De Freule VAN REGTENVELD, die het ook nooit kon vergeten, dat zij niet algemeen behaagde, en dat de beuzelachtige vleijers van hare jeugd alle verdwenen, verleidde HESJE tot de verachtelijkste wraak. Zij zochten het geluk van alle menschen te verstoren; ja de leelijke Freule heeft het vuur des nijds in HESJES borst aangeblazen, en al de rust van hare ziel vergiftigd. Met hulp van den ouden Jonker VAN REGTENVELD, die als men zoo maar oppervlakkig spreekt, even als de muggen en vlooijen, tot niets anders in de wereld gekomen is, dan om menschen te plagen, hebben zij namelooze brieven aan de Ouders van Doctor BELMOND en aan EMILIA geschreven. O! zij hebben een zamenweefsel van misdaden gevormd, om de vreugde en het geluk van die goede menschen te vernielen.

HESJE is tot inkeer gekomen. BALCOUR heeft de goede zijde van hare ziel weten te treffen; zij heeft alles beleden, en in plaats van haat en nijd, vervullen nu berouw en opregte liefde haar weer geheel. Ook dit is voor mij de rijkste stof tot dankbaarheid. BALCOUR zegen ik met moederlijke vreugde. Mijne HESJE heeft alle verkeering met Freule VAN REGTENVELD, die zij toch altijd verachtte, afgebroken.

O! die BALCOUR is toch een zonderling, maar in waarheid een verstandig man. Daar kwam hij geheel onverwacht hier. Freule VAN REGTENVELD met haar' Broeder was ook sedert eenige dagen bij mij gelogeerd, tot een wezenlijk verdriet van ons allen; want geen mensch mag die twee schepsels regt lijden. De Freule doet niets dan zuchten en klagen over alles, wat zij hoort en ziet. Alle menschen zijn in haar oog boos; alles, wat men zegt of doet, schrijft zij aan een hatelijk oogmerk toe; ja zelfs is zij ontevreden over alles, wat onze lieve Heer dagelijks over ons beschikt. De geheele wereld deugt niet, en wordt hoe langer hoe slechter, zegt zij. Haar Broeder is geen haar beter; hij voert niets uit, en bemoeit zich met alle beuzelingen. BALCOUR was door Mevrouw VAN ZELLINGEN, geloof ik, onderrigt, dat Jufvrouw EMILIA niet de Vrouw van DO. WAARBURG, maar van den Officier LEONARD wilde worden, en de wijze man, die het menschelijk hart door en door schijnt te kennen, en even als een boek te doorlezen, zeide, maar zonder eenige omwegen, dat HESJE en de REGTENVELDS het geluk van Dominé WAARBURG en van de lieve EMILIA hadden zoeken te verwoesten. Ik kan u niet alles schrijven, wat met mij in huis daar over is voorgevallen; genoeg is het, dat hij al de boosheid ontdekt heeft.

HESJE had een briefje, dat DO. WAARBURG aan Mejufvrouw DASSAUW schreef, en waarin hij haar zoekt overtehalen, om spoedig tot het huwelijk met

den Heer PALMA te besluiten, weten magtig te worden, nadat de looze VAN REGTENVELDS, de brieven die tusschen WAARBURG en EMILIA werden gewisseld, sedert lange onderschept hadden. Eindelijk schreef nu de laaghartige lediglooper, met behulp van zijne Zuster en HESJE, een brief zonder naam aan EMILIA, waarin zij haar wijs maakten, dat de brave DO. WAARBURG aan de rijke Jufvrouw DASSAUW verloofd was. Het bovengemelde briefje kon dit nader bewijzen; de arme EMILIA geloofde de lastertaal, en wilde, zeker uit Meisjesachtige trotsheid zoo wel als uit eene soort van wraak, den dapperen Heer LEONARD tot haren Echtgenoot nemen. Gij zult van dat alles wel gehoord hebben, lieve Mevrouw! maar de oorzaak zal u zoo niet bekend zijn geweest. Het is toch verschrikkelijk dat menschen ondeugende genoeg kunnen zijn, om de rust en vreugde van onschuldige vreedzame zielen te bederven. Waarlijk, zulke menschen zijn wreeder dan de dieren, die elkander verscheuren, en om hunnen honger te stillen, verslinden; want zulke boosaardige menschen hebben geen ander doel, dan om het leven van hunne medemenschen door smart en jammer te vergiftigen.

BALCOUR nam HESJE eerst onder handen, zoo maar onder vier oogen, doch ik kwam ook in de kamer toen ik HESJE hoorde schreijen. Zij had berouw, en schaamde zich, omdat zij tot zulke lage dingen de hand had geleend. Ik weet niet, hoe BALCOUR het met haar heeft aangelegd; maar

ik heb haar noch nooit zoo diep bewogen, zoo geheel versmolten, zoude ik haast zeggen, gezien. Zij omhelsde mij, ‘Ach Mama!’ - zeide zij - ‘ik wilde mij zoo gaarne met de geheele wereld verzoenen, doch ik schaam mij voor mij zelve, want ik heb mij regt verachtelijk tegen allen gedragen; ik heb alle harten van mij verwijderd. Wie kan mij meer liefhebben.’ - ‘Ik mijne HESJE!’ - riep ik, en droogde haar de tranen af - ‘ook uwe Zuster!’ - ‘En uw Vriend!’ - zeide BALCOUR, haar de hand drukkende - ‘Het is waar, gij hebt alle harten van u verwijderd, door hoogmoed en gemelijkheid. Gij wildet behagen door, ik weet zelf niet welke onbehagelijke hoedanigheden, en dat had natuurlijk eene verkeerde uitwerking. Hier door werdt gij kwaadaardig, listig en wreed. Die valsche schijn van geleerdheid, die opslag van het oog, vol zelfsverheffing en stoutheid, zijn afschuwelijk, vooral in eene Vrouw. Zie mij daar, uwe lieve, altijd vriendelijke Zuster LUCIE; haar gezond verstand spreekt in elk bevallig woord, hare zachte blikken, in minzaamheid en meisjesachtige schroomvalligheid gehuld, wekken in het koudste hart liefde en welwillendheid voor haar. Maar, het is nog tijd, HESJE! Wisch uwe gebreken uit door berouw; breid u hart uit, om lieftehebben en wel te doen; o! dan kunt gij u nog een gebouw van menschen geluk stichten, dat zijn' trotschen gevel ver boven de wolken verheft.’

Hij wilde Freule VAN REGTENVELD ook nog

verbeteren, maar dat was onmogelijk; zij schold hem voor een' *Belials*-man, voor een' *Leviatan,* en voor een Kind des Satans. Hij lachte, doch met medelijden. Haar Broeder kwam 'er nog veel slechter af, want BALCOUR noemde hem een geheel zwart register van helsche bedrijven op, waardoor hij de martelende ledigheid had zoeken te ontvlugten. REGTENVELD zocht zijne verdediging, even als zijne Zuster, in scheldwoorden en vervloekingen, doch mijn huis werd aan beiden voor altijd ontzegd. De Heer LEONARD heeft REGTENVELD ook noch ontmoet, en hem een der lafhartigste booswigten genoemd. REGTENVELD daagde zijne partij voor den degen, maar LEONARD verzekerde vooreerst, dat hij nog nooit eerloos genoeg was geweest, om in een tweegevecht, als een moordenaar van zijne partij, of van zich zelven optetreden, en zijn bloed en leven aan het belang des vaderlands te ontstelen, terwijl hij elke uitdaging, met verontwaardiging en bedreiging van de gestrengste wetten tegen zulke beuzelachtige ellendelingen te zullen inroepen, had beantwoord; doch dat hij vooral deze uitdaging met verachting, met bespotting, ja zelfs met eenige stokslagen, gaarne naar verdiensten wilde beloonen. BALCOUR is bij deze ontmoeting tegenwoordig geweest, en heeft het ons verhaald.

Al het kwade is intusschen waarlijk in goed verkeerd. Dominé WAARBURG en zijne beminde EMILIA zijn gehuwd. O Vriendin! kom toch spoedig op

Vredenburg, dan ziet gij ook met eigene oogen het geluk van dat edel deugdzaam paar. De onnoozele Kindertjes van Dominé, hebben een liefhebbend moederhart wedergevonden. Ik ga de goede menschen dikwijls eens zien, om mij te verblijden. HESJE leeft geheel eenzaam, zij is droefgeestig, maar vriendelijk; mijne lieve LUCIE wordt nog dezen zomer de Bruid; dat zal handen vol werk geven, Mevrouw! ik weet niet, hoe ik het maken zal. De Ouders van Doctor BELMOND willen gaarne het huwelijk van haren eenigen Zoon, met alle mogelijke vreugde gevierd hebben. Niet dat zij gezet zijn op een' prachtigen Bruilofts-maaltijd, waaraan, vooral in vorige tijden, veel meer geld verspild werd, dan menig jong paar noodig had, om een jaar van te leven. Neen, neen, daar mag niets verkwist worden, zegt mijn Heer BELMOND; hij denkt daaromtrent juist zoo als Dominé WAARBURG; en gij weet, hoe die zijn huwelijk met zijne lieve EMILIA gevierd heeft. Alle de armen op ons Dorp hebben zich daarover verblijd, en het gezegend. En zoo zal het ook zijn als mijne LUCIE trouwt? De oude Heer en Mevrouw BELMOND hebben mij te huis gebragt, lieve Mevrouw! want ik heb verscheidene weken te *A*..... gelogeerd, terwijl LUCIE nog met Mevrouw VAN ELDENBERG te *K*.... was. O! wat hadden die goede menschen eene vreugde in het buiten leven; dat had gij moeten zien; zij ademden hier zoo vrij, zoo vrolijk; zij waren geheel opgetoogen door

de bekoorlijke uitzigten, waaraan wij zoo gewoon zijn, dat wij die naauwelijks meer opmerken; elk oogenblik ontdekten zij duizend nieuwe schoonheden. Nu, alles was hier toen ook in vollen bloei, en de nachtegalen zongen, dat het door de bosschen weergalmde. Ik schaam mij waarlijk Mevrouw! dat ik zoo weinig van dat alles opmerkte. Wat is toch de gewoonte? Mevrouw BELMOND zegt: ‘de gewoonte neemt al het prikkelende uit de vreugde weg, maar het grievende van het verdriet neemt zij ook weg. Het op- en ondergaan der zon’ - zeide de verstandige vrouw - ‘is zoo onbeschrijfbaar heerlijk, zoo treffend schoon, dat het volstrekt onmogelijk schijnt, dat een mensch, die verschijnsels onopgemerkt kan laten. En voor hoe vele duizenden gaat toch de Zon niet op en onder, zonder naauwelijks opgemerkt te worden? Ik spreek nu niet van de menschen die in beslotene Steden wonen, en nacht noch dag regt onderscheiden; die dikwijls tegen het aanbreken van den dag eerst gaan slapen, en omtrent met den middag weer opstaan; die des morgens eene schemerachtige slaapkamer, waar uit het licht, op alle mogelijke wijzen, voor hunne zwakke oogen moet verbannen worden, eindeloos verkiezen boven eenen met bloemen bedauwden heuvel, van waar zij den heerlijken dag in vollen gloed zouden kunnen zien oprijzen; neen, voor de rijke stedelingen zijn zon, maan noch starren eigenlijk noodig. Prachtig en kunstig weten zij hunne ruime zalen te verlichten en te versieren;

en wat hebben zij dan toch met de maan, die hier in het mastbosch de donkere schaduw verzilvert, die onze velden zacht verlicht, en die zoo bevallig, zoo vreedzaam door 't lommer schijnt, waar onder het vrolijk boeren-huisgezin, den eenvoudigen avondmaaltijd houdt: wat hebben zij dan toch met den schonen hemel vol blinkende starren te doen? Immers niets! Ook de frissche morgenlucht zoude hunne weeke gestellen schadelijk zijn. De geuren van bloesems en bloemen zouden de verzwakte zenuwen te sterk aandoen en de verkwikkende avondkoeltjes, die ons zoo zacht omwaaijen, zouden hun een heirleger van verkoudheden en kwalen aanvoeren. Maar ik spreek nu niet eens van zulke rijke stedelingen. Op het land zijn ook menschen genoeg, die even als de koeijen en schapen niets anders zien, dan de planten waar mede zij zich voeden. Zulke menschen zijn toch heel ondankbaar, lieve Vriendin! Want de goede God plaatste ons niet alleen op deze aarde, om ons leven voor een' tijd lang te onderhouden, maar ook om duizende vermaken en genoegens te genieten; en daartoe maakte hij alles zoo schoon, daartoe versierde hij bergen en dalen met groen en bloemen, de boomen met bloesems en vruchten, ja daartoe kleurt hij de morgenwolken met goud en rozengloed, zoodat het eene vreugde is om te zien, daartoe doet hij de dauwdroppelen als juweelen schitteren, o! daartoe vervult hij de lucht met het gezang der leeuwerikken en de bosschen met den

toon der nachtegalen.' - Die Mevrouw BELMOND heeft mij op alles meer opmerkzaam gemaakt dan ik ooit te voren was. Het is zulk eene lieve, verstandige Vrouw, en mijn Heer is ook een heel goed Man, hij heeft geheel het bruiloftsfeest reeds beschikt. Onder de hooge eiken wil hij de gasten ontvangen hebben; de boomstammen moeten met bloemkransen omhangen zijn; daar moet ook het jonge paar geschenken aan de jeugd van ons geheele Dorp uitdeelen, en op het groote voorplein moeten alle de genoodigden vrolijk dansen. Lieve Mevrouw! gij zult dan hier ook zijn. Maar daar is nog veel te doen vóór dien tijd. Ik moet nog de voorkamer laten behangen en de groote wasch moet ook nog in orde zijn. O! wat heb ik niet al verzuimd met dat van huis gaan! Toch heb ik daar geen berouw van, want ik heb heel veel goede menschen leeren kennen, en vooral den Heer en Mevrouw BELMOND. Ik heb Mevrouw zoo lief als mijne Zuster; geen oogenblik heb ik mij bij haar verveeld. Ik wenschte, dat gij haar kendet. Elk gesprek met haar is nuttig en vermakelijk. Wij gingen nog al veel uit, maar dat was ook altijd bij uitgezocht gezelschap; daar behoefde nooit gespeeld te worden uit vrees, dat de tijd anders vervelen zoude. Neen, die gezelschappen hadden u ook regt bevallen. Nu eens hielden wij ons bezig met het zien van heele kostelijke platen en teekeningen, dan weer eens met land- en wereld-kaarten. O! ik heb daar de ligging van geheel Europa lee-

ren kennen. Op een' anderen tijd sprak men over de natuur en hare geregelde werkingen; men deed kleine natuurkundige proeven. O! welke wonderen heb ik daar niet al gezien! Ook werden wij wel eens onthaald op muziek en gezang; of de een of ander las iets voor uit een fraai geschreven boek. De tijd was voorbij eer wij 'er aan dachten, en wij hadden allen iets geleerd en ons kostelijk vermaakt, als wij scheidden, zonder dat een heimelijk berouw over kwaadspreken van onze Vrienden of arme Dienstboden aan ons hart knaagde, of zonder dat wij ons het verkwisten van onzen lieven Heers tijd, waarvan wij toch rekenschap zullen moeten geven, te verwijten hadden. En wie, die eenen geheelen schoonen avond aan de ellendige speeltafel doorbrengt, moet zich niet, wanneer hij ernstig nadenkt, over het verlies van den tijd, zoo wel als over het misbruiken van zijne zielvermogens beklagen? Zoo heb ik onzen DO. WAARBURG, die toch in het geheel geen sijmelaar is, maar in tegendeel de vrolijkheid, waar hij maar kan, verspreidt, meer dan eenmaal over het spelen hooren spreken. ‘Het is ver beneden de waarde van den mensch,’ - zegt de verstandige man - ‘daar zoo uren achter elkander te zitten, om te berekenen, hoe men elkander eene kans kan afwinnen, of om blindeling zijn lot van het toeval aftewachten.’ Nu, in het huis van de waardige Vrienden BELMOND heb ik nooit zien spelen, en toch vond de goede man, wanneer hij vermoeid en

verzuft van zijn kantoor kwam, overvloedige gelegendheid, om zijn' geest te ontspannen, en met nieuwe levendige denkbeelden te vervullen.

O! mijne lieve Vriendin! ik zal mij regt verheugen, wanneer gij ook kennis met die waardige lieden maakt. Mevrouw BELMOND zal uwe Vriendin worden, dat weet ik zeker. Zij voedt een lief ouderloos Meisje op, omtrent zoo als gij CAROLINA opgevoed hebt. Het Meisje zal eens heel rijk zijn, toch leert het alle huisselijke bezigheden, van de meeste tot de minste toe, handig en met ijver verrigten. ‘Alles kan te pas komen,’ - zegt Mevrouw BELMOND, - ‘en kinderen, die zich zelve niet hebben leeren helpen, maar altijd bediend moeten worden, blijven de afhankelijkste wezens van de wereld; en komen zij ooit in behoeftige omstandigheden, dan zijn zij dubbeld ellendig. Kinderen moeten, door alles zelve te leeren doen, zoo veel van den grootsten schat des levens, van de onafhankelijkheid namenlijk, leeren verzamelen als maar mogelijk is. In lateren tijd, en vooral bij de rampen des levens, kunnen zij daar wezenlijk nut van hebben.’ - Het is regt bekoorlijk te zien en te hooren, hoe het verstand van dat kleine Meisje verrijkt wordt, maar vooral, hoe het jonge hart aan het beoefenen van alle pligten en deugden gewend wordt. Eerbied te hebben voor het Opperwezen schijnt het Kind natuurlijk, zoo wel als de uitgebreidste goedwilligheid omtrent alle menschen zonder onderscheid. O! gij moest eens hoo-

ren, hoe beleefd en minzaam het lieve kind tegen de armste menschen en tegen de geringste dienstboden is. Maar gij moest ook eens zien, hoe zij door allen geëerd en bemind wordt. ‘Wie verzekert ons,’ - zegt Mevrouw BELMOND dagelijks tegen hare voedsterling - ‘dat wij ook nog niet eens arm zullen worden? En hoe grievende zoude dan elke vernedering, elke trotsche behandeling voor ons niet zijn? Ach! een vertroostend woord, eene opbeurende toespraak geeft veel meer verzachting in het leed, dan eene rijke gift, die met verachting wordt toegeworpen. Even zoo spreekt zij ook over het behandelen der dienstboden. ‘Een Kind, in den rijksten overvloed opgekweekt,’ - ‘kan, door den loop der omstandigheden, zich immers ligt in lateren tijd veroordeeld zien, om anderen te dienen. Wee! dus het onbarmhartige mensch of kind, dat het lot der dienstbaarheid verzwaart. En niets toch kan dat lot zoo verzwaren, als de trotsheid en hardheid van kinderen of jonge lieden, die over bejaarde dienstboden iets te bevelen hebben, of zich dat aanmatigen.

En waarlijk de goede Vrouw heeft gelijk; niets is toch zoo hatelijk, als die bevelende toon in den mond van aankomende Jongens of Meisjes, wanneer zij iets van de dienstboden vorderen. Ik heb het menigmaal gezien, dat eene dienstmeid, die van een tien- of twaalf-jarig Meisje bevelen ontving, met wrevel en verdriet gehoorzaamde, wanneer zij zich niet daartegen kon verzetten; maar

de oude dienstmeid van Mevrouw BELMOND is op den verzoekenden toon van het vriendelijk elfjarig SANTJE, altijd met liefde en vreugde gereed, om haar te voldoen. O! ik moet u, daar ik nu toch over dit onderwerp spreek of schrijf, nog een klein gevalletje vertellen, en dan eindig ik.

De Heer VAN GERP, die ook veel aan het huis van den Heer BELMOND kwam, verhaalde mij eens het volgende.

'Ik was een Jongen van achttien jaren' - zoo begon hij - 'toen mijn Vader, die mij in weelde opgevoed had, door zware verliezen in den koophandel op eenmaal dood arm werd. Men raadde hem, met de schuldeischers een akkoord te maken, en als dan weer gerust voortteleven. Doch de brave man wilde niet, en ik bad hem met tranen in het oog, om alles, tot den laatsten penning toe, te betalen; ja, ik dreigde zelfs den ouden Man, toen hij om mijnentwil aarzelde, dat ik het Vaderland voor altijd zoude ontvlugten. Wij hielden dan ook volstrekt niets overig, maar alles was betaald. Mijn brave Vader ging bij zijnen besten Vriend inwonen, en maakte zich daar door het boekhouden den kost waardig. Ik ging mijn fortuin zoeken en beloofde mijn' Vader eens meer gelukkig terug te zullen komen. Doch wat zoude ik beginnen? Ik had volstrekt niets geleerd, om het brood te kunnen verdienen. Lang dwaalde ik door Duitschland rond; eindelijk bood ik mij als huisknecht aan bij een' vrij goedhartig Heer, den Ba-

ron ..... Dit ging goed; zijne Vrouw behandelde mij redelijk wel, doch zij hadden een' Zoon van vijftien en een Meisje van dertien jaren, twee slecht opgevoede Kinderen. Ik moest den jongen elk oogenblik ten dienste staan, hij behandelde mij op de vernederendste wijze, doch ik wilde mijn geduld oefenen en mijne aangeborene trotsheid vernederen. Maar lang kon dit toch niet duren. Mijne tegenwoordige Vrouw, de Dochter van een' ongelukkig gewordenen Goudsmit, diende in hetzelfde huis als Kamenier. Mevrouw bezat een edel menschelijk hart, doch de jonge Jufvrouw deed mijne DOORTJE, die ik al ras liefhad, onbeschrijfbaar veel lijden. Op zekeren dag, geheel moedeloos door het boosaardig traiteren des kwaden jongens, zag ik mijne DOORTJE bitter weenen, om de mishandeling van het jonge trotsche ding. Ik werd woedende, en op de gevoeligste wijze zette ik Broeder en Zuster de kamer uit. Daar werd nu een geheel oproer in huis en het einde was, dat ik oogenblikkelijk vertrok, even als DOORTJE, die ik bij eene van hare bloedverwanten bragt, met belofte, dat ik, het kostte wat het wilde, voor haar zoude zorgen, en dat deed ik ook. De liefde toch ontwikkelt alle onze bekwaamheden. Ik keerde weer naar Holland, en vond mijn' Vader in gelukkiger omstandigheden. Zijn Vriend had hem deel in den Koophandel gegeven. Na een paar jaren was ik erfgenaam van eene vrij aanzienlijke bezitting, mij door een' Oom nagelaten. Nu vloog

ik naar mijne geliefde DOORTJE; zij werd mijne Gade; mijn Vader zegende zijne Dochter, en wij leefden gelukkig.'

'Waarlijk de tegenspoed was voor mij het nuttigste Leerschool geweest. Ik weet zeker, dat de maatschappij, zonder dit, niets dan een werkeloos lid aan mij zoude gehad hebben, of liever een geheel bedorven lid; want als de eenige Zoon van een' rijk schijnenden Koopman, die voor mijne opvoeding volstrekt niet gezorgd had, was ik in den schoot der weelde opgegroeit. Maar God zij gedankt! de goede, de godsdienstige beginselen, die mijne al te vroeg gestorvene Moeder in mijn hart had aangekweekt, waren nooit geheel vernietigd. Mijn Vader was een eerlijk Man, maar geheel en alleen leefde hij voor den Koophandel, God' - hoop ik - 'zal zijne goede, maar ongeoefende ziel genadig zijn.'

De Heer VAN GERP zweeg hier eenige oogenblikken, want zijne oogen werden vochtig, doch hij vervolgde alras zijn verhaal.

'Ruim negen jaren waren verlopen, toen ik op mijne buitenplaats bij het Dorp *O*..., waar het toen juist kermis was, een' Jongeling met eene harp, vergezeld door een Meisje met eene tambourin zag verschijnen. Zij begonnen te spelen, tot groote vreugde van onze kinderen. Het Meisje zong een fraai Hoogduitsch liedje, en daar mijne lieve DOORTJE hare landslieden altijd een goed hart toedroeg, werden zij niet alleen mild beloond, maar ook bij

uitnemendheid vriendelijk toegesproken. DOORTJE had mij reeds op het gelaat van den jongen Man opmerkzaam gemaakt; maar oordeel over onze verbazing, toen wij, in deze arme, rondzwervende schepsels, den Zoon en de Dochter van den Baron ....., bij wien wij beiden eens dienstbaar waren geweest, wedervonden. De oorlog had in die streken vreesselijk gewoed; alles was geplunderd en verbrand; de Ouders van dit ongelukkig kroost waren omgekomen, en alle nabestaanden waren wijd en zijd verstrooid. ‘Het is nu reeds in het tweede jaar,’ - zeide de Jongeling - ‘dat ik met mijne Zuster van plaats tot plaats omdwaal. Geheel *Frankrijk* hebben wij reeds doorgereisd, doch naauwelijks verdienen wij hier ons brood. DOORTJE en ik waren sterk aangedaan, en na nog eenige woordenwisseling namen wij de ongelukkigen in huis. De Jongeling zoude mij als knecht en de jonge Barones mijne DOORTJE als kindermeid dienen. Dit was eene kleine wraak. De Hemel, hoop ik, zal ons dat vergeven, doch ik kon het niet langer dan acht dagen uithouden. Gij begrijpt, dat wij de zoo diep vernederden met alle menschenliefde, ja zelfs met eene soort van achting voor het ongeluk behandelden. Nu maakten wij ons bij den Edelman en zijne Zuster bekend. Zij waren verstomd; berouw, schaamte, gekrenkte hoogmoed, en de Hemel weet wat niet al, worstelde in hunne ziel. Ik wilde u zelve eene kleine les geven, zeide ik. Kinderen, gij hebt nu schul-

delooze armoede en dienstbaarheid beproeft, behandelt, bid ik u, alle menschen gelijk gij in hunne omstandigheden zoudt wenschen behandeld te worden! Van dit oogenblik af zijt gij onze gasten - En dat waren zij ook. Ik trok mij hunne belangen aan, en ik had het genoegen, na verloop van eenige maanden, het verwoeste land, dat hunne Ouders bezaten, weer als hun wettig eigendom te zien erkennen. Dankbaar en tevreden hebben zij ons verlaten, en tot op dit oogenblik is de Baron ..... mijn getrouwe Vriend. Zijne Zuster is gelukkig gehuwd, doch weinige jaren daarna gestorven; tot haren dood toe noemde zij mijne DOORTJE hare Zusterlijke Vriendin.'

Zie, lieve Mevrouw EDELING! zulk een geval wilde ik wel aan alle jonge lieden verhalen, vooral aan zulken, die zich verachtelijk maken door brave dienstboden te kwellen, en met trotsheid te bejegenen. Nu moet ik eindigen. Ik weet niet hoe de tijd zoo onder het schrijven heenvliegt. Daar moet van daag nog zoo veel gedaan worden, en de zon is al aan het ondergaan. LUCIE verzoekt u te groeten; zij verlangt ook naar uwe komst op *Vredenburg*. HESJE zegt, dat zij zich schaamt onder het oog van verstandige menschen te verschijnen. 'Hare dwaasheid is te herstellen,' - zegt zij - 'maar dat zij zich liet verleiden, om het geluk van edele zielen te verwoesten: dat kan zij zich zelve nooit vergeven!' Arm Meisje! trof zij maar eens eene verstandige, eene brave Vriendin! Me-

vrouw EDELING, zeg ik, lieve HESJE! zal u wel bemoedigen en vertroosten. Doch zij gelooft, dat zij in uw oog verachtelijk is, en dat bedroeft haar. Vaarwel, hooggeachte Vriendin! Ik moet de eijeren, die de knecht daar uit het kippen-hok gebragt heeft, noch teekenen. Wacht! de hoeveelste is het ook? Ik heb geen' tijd, om eens in den Almanak te zien; doch LUCIE roept: het is de acht en twintigste! Nu goed, nu kan ik mijne eijeren en mijn' brief teekenen. Ik blijf, met verschuldigde hoogachting, Mevrouw! uwe dienstwillige Dienares en Vriendin

A.T. WED. VAN G.....

De Heer Eduard van Eldenberg aan den Heer Ferdinand Feroni.

Hooggeachte Vriend!

De trouwhartige deelneming - wat zeg ik? de onvermoeide, de rusteloos werkzame menschenliefde, waarmede ik door u, gedurende mijn laatste verblijf in de ommestreken van *Napels,* behandeld ben, zal zoo lang ik ademhaal, mijne opregtste erkentenis vorderen. 'Nooit' - zeide ik bij ons afscheid - 'nooit FERDINAND! hoort gij iets weer van den rampzaligen EDUARD. De regtvaardige God zal uw medelijden, zal u uwe barmhartigheid vergelden. Maar de arme, de van elk verlatene vreemdeling, die bij u troost en ontferming vondt, is tot eindelooze smart veroordeeld!' Met eenen zachten ernst leidet gij mij toen uwe hand op den mond en omhelsdet mij. 'EDUARD!' - zoo sprakt gij - 'het weldadig Opperwezen veroordeelt nooit eenig schepsel tot smart. Moest uwe ziel heden lijden, mijn Vriend! geen nood! elk lijden, elke smart is de kiem van eene nieuwe vreugde, van een wezenlijk geluk.'

Toen maakten uwe woorden volstrekt geen' indruk op mijn hart, FERDINAND! neen de geheele wereld scheen voor mij eene wildernis; alle hoop scheen voor mij verloren; het tegenwoordig leven

scheen voor mij eene nevelachtige wolk, die in den vreesselijksten nacht verdween. Ja, nacht, verschrikkelijke middernacht, breidde zich uit over mijn eeuwig voortdurend bestaan, dat ik zoo duidelijk, zoo ontwijfelbaar zeker gevoelde. Maar het is voorbij, edele FERDINAND! Ik heb eindeloos meer verpligting aan u, dan gij zelf weet. Uwe medelijdende vriendschap heeft den gloed der vertwijfeling in mijne ziel doen verkoelen; de weldadige droppelen troost, die uwe godsvrucht, die uw vertrouwen op de liefde des Eeuwigen in mijne zwoegende borst heeft gestort, verstrekten mij tot lafenis, en wekten, zonder dat ik het zelf opmerkte, de weggesluimerde hoop weer in mijn hart. Neen, FERDINAND! ik was niet veroordeeld tot eindelooze zielen-smart, neen, mijn getrouwe Vriend! ik ben op dit oogenblik de gelukkigste der stervelingen; niets, ach niets! ontbreekt meer aan mijne wenschen. CAROLINA, in wier afbeelding, vol edele, ziel verteederende trekken, gij zoo vaak de afbeelding van een heilig hemelsch wezen erkendet, CAROLINA bemint mij met hare geheele, getrouwe ziel. Geen oogenblik heeft zij immer opgehouden, de reine de onschuldige Gade van haren wreeden, haren trouweloozen EDUARD zijn. Vol vergevende liefde bleef haar hart voor mij kloppen. Voor eeuwig, eeuwig is zij de mijne. Nooit was een huwelijksband zoo vast, zoo zalig als de onze. Deze CAROLINA, deze engelachtige Gade schonk mij eenen Zoon. FERDINAND!

het gevoel van Vader te zijn, is iets goddelijks. Ja, iets goddelijks! Het is voorzeker een droppel uit den onpeilbaren Oceaan, der namelooze gelukzaligheid van Hem, die de Vader des Heelals is, van Hem, die millioenen werelden tot het genot des aanzijns riep. FERDINAND! ik ben Vader! Dit woord bevat meer dan een' Hemel vol verrukkende vreugde. Welk een gezigt, welk een treffend, alles verteederend voorwerp, is niet eene jonge bekoorlijke Moeder, wier zuivre boezem door het genot der Heiligste liefde zwelt, en wier oog, door de zaligste teederheid bezield, vol hemelschen wellust op den kleinen blozenden engel, die in hare omhelzende armen speelt, gevestigd is? Wie kan zich verwonderen mijn vriend! dat eene halve Christen-wereld, de hemelsche Moeder van het goddelijk Kind JEZUS, wier afbeelding uwe altaren versiert, aanbidt? Kan iets in staat zijn, op de zinnen te werken, dan gewis is het zulk eene afbeelding. O! hoe menigwerf hebben mij de heilige familie, door TITIAAN, door CORREGGIO geschilderd, verrukt, wanneer ik de hoogst mogelijke teederheid der moederlijke liefde eerbiedigde, en wanneer de goddelijke reinheid der kommerlooze onschuld, mijn geheel aanwezen tot liefde en hemelsche vergenoeging stemde. Maar FERDINAND! zulk eene moeder-liefde, zulk eene reine, kommerlooze onschuld is nu werkelijk voor mij aanwezig, en voert mij elk oogenblik tot verrukking. Ik ben de Echtgenoot van de schoonste, de ge-

lukkigste der Moeders; ik ben Vader van het beminnelijkste Kind, dat op haren schoot lacht, dat mij met uitgebreide armpjes tegenjuicht, en mij, terwijl ik de van zachten wellust gloeijende Moeder omhels, met duizend schuldelooze liefkozingen overlaadt.

Mijne hand beeft van zoete vreugd, terwijl ik dit schrijf, hier zit ik in het midden van een schaduwrijk eikenbosch. De takken vormen boven mij een koel met lispelend loof behangen gewelf, en de boomstammen zijn met bloeijende rozenstruiken omplant, en met hoog opklimmende kampverfoelie omslingerd. Vóór mij ligt eene uitgebreide water plas of vijver, waarin zich de buigende takken en bloemrijke heesters bevallig spiegelen. Twee zwanen, door onderscheidene jongen vergezeld, drijven vrolijk speelende, en toch statig, door het helder water; fladderende spatten zij het om den hals en over de vleugelen, terwijl de door het loof vallende lichtstralen, elk dropje met schitterende kleuren op de witte pluimen doen blinken. Maar geliefde FERDINAND! daar slechts eenige treden van mij af, aan den met bloemen beplanten oever des vijvers, zit mijne engelachtige CAROLINA in een sneeuw wit morgen gewaad, dat haar luchtig omvloeit; liefderijk omvat haar arm den lieven bloeijenden jongen, die opgetoogen van vreugde, beurtelings de drijvende zwanen voedsel toewerpt, en de kirrende tortelduiven, die boven hem klapwieken, alles, wat hij heeft, poogt toe

te reiken. Hoe kan ik mijn oog van deze dierbare lievelingen afwenden? O FERDINAND! aan die geliefden ben ik met de heiligste, de onverbreekbaarste banden gehecht. - Neen, ik kan niet meer schrijven; ik moet mij aan den zoeten wellust, om haar te zien, geheel overgeven. Zacht speelt het windje met de bloemen, die ik daar straks op het strooije hoedje van mijn CAROLINA hechtte, zacht speelt het met de blonde lokjes van mijnen kleinen EDUARD; de Nachtegalen zingen een verteederend gezang der liefde. Ik leg de pen neder, doch ik zal u alles verhalen.

O mijn FERDINAND! Ja getrouwe Vriend! alles alles wil ik u verhalen. Slechts verward, gelijk alle mijne denkbeelden waren, deelde ik u het een en ander uit mijnen levensloop mede. Gij ontfermde u over den u zoo weinig bekenden vreemdeling, die de zamenleving poogde te ontvlugten, wiens pijnelijk naberouw, ach! wiens donkere droefgeestigheid hem onvatbaar voor elke genieting des levens maakte. Neen, nooit kan ik uwe edelmoedigheid genoeg danken. Gij plaatstet u vol mededoogende menschenliefde tusschen den ongelukkigen, die zich zelven de snoodste misdaden verweet, en tusschen den verschrikkelijksten afgrond der wanhoop, aan wiens uitersten rand ik wankelde. FERDINAND! nooit vergeet ik het ontzaggelijk oogenblik, waarin mijn beschermgeest, neen! waarin de weldadige hand der Voorzienigheid mij u deed ontmoeten.

t.o. 94

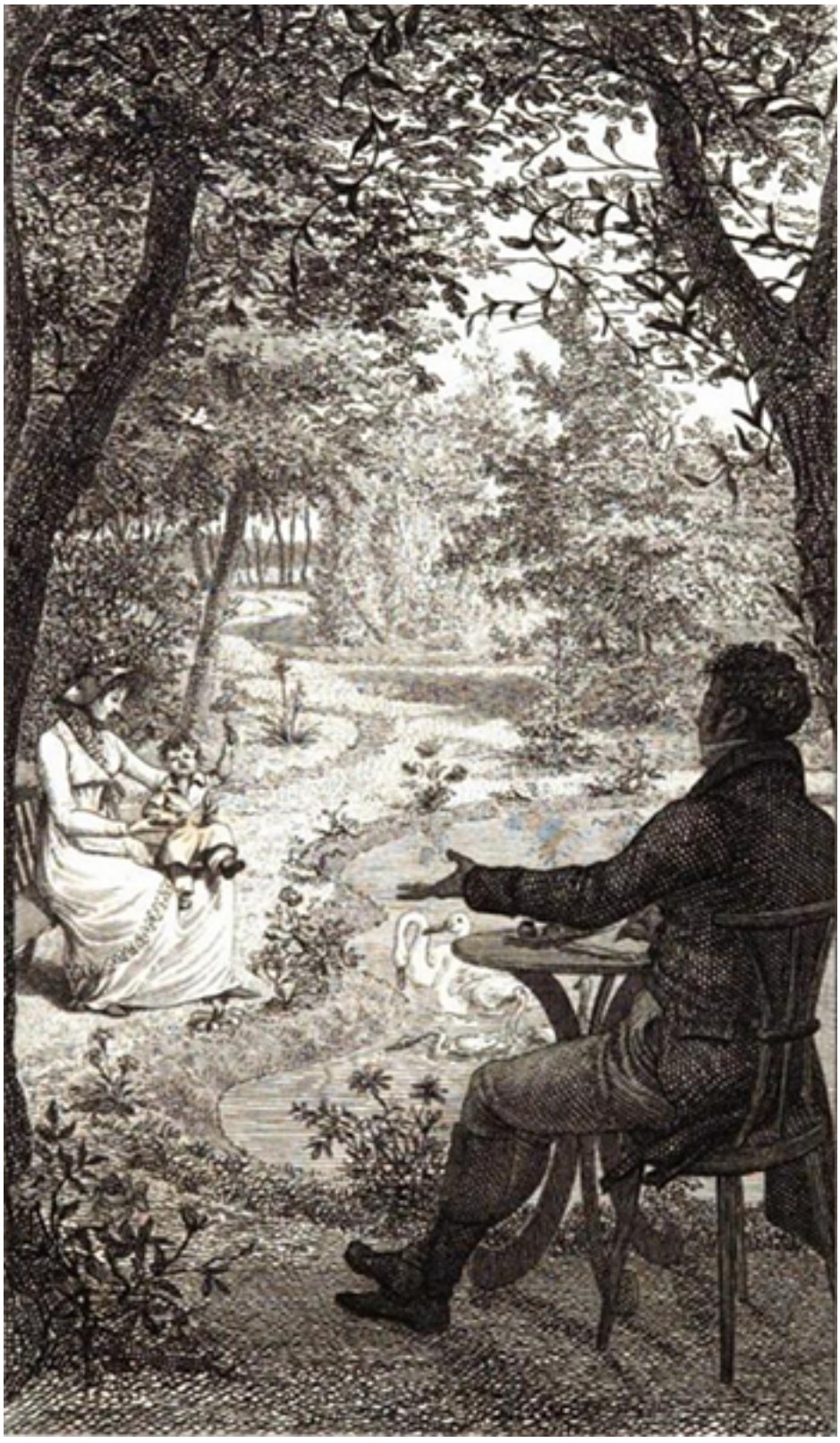

Hoe kan ik mijn oog van deze dierbare lievelingen afwenden?
III.D. bl.94.

O! gij weet het, de geheele natuur lag als in de donkerheid van den middernacht. Ik dwaalde geheel eenzaam aan den voet van den Vesuvius, die rook en vlammen hoog boven mij uitbraakte; vlammen, die tegen de zwarte onweerswolken, die den hemel voor een gedeelte bedekten, schrikwekkend flikkerden, of zich met de telkens uitschietende bliksemstralen vermengden. De ratelende donder, die boven mijn hoofd rolde, verdoofde het dof gebrul, dat zich bij tusschenpozen uit den boezem des daverenden bergs deed hooren. Deze vreesselijke natuurtooneelen begunstigden mijne smartvolle geestgesteldheid. Zorgvuldig wendde ik mijne blikken van het helder gedeelte des hemels, waar het vertroostend nachtgestarnte in zachte majesteit schitterde. ‘In mijne ziel is het nog veel donkerder, dan in dezen nacht!’ - zeide ik overluid, terwijl ik de handen wrong. - ‘O God! geene uitkomst, zelfs geene vernietiging! Waarom klim ik niet op tot aan den mond van deze vlammende vuurkolk, en stort mij in dezelve neder? Kan het volgende leven meer martelende voor mij zijn, dan het tegenwoordige, dat mij nergens meer eenigen troost, nergens eenige rust aanbiedt?’

‘Ongelukkige!’ - zeide nu eene zachte vriendelijke stem - ‘kan het hartelijkste medelijden, kan de trouwhartigste menschenliefde u niet vertroosten?’ Nu greept gij mijne hand en drukte die. Als een zegenend wezen uit eene betere wereld stond gij daar aan mijne zijde. Gij sloegt uwe

armen om mij heen, als wildet gij mij van eene misdaad terug houden. Ik leide mijn vermoeid hoofd aan uwe borst, en zonder te vragen: wie en van waar zijt gij? liet ik mij door u geleiden.

Goede edele FERDINAND! heb ik niet al mijn geluk voor deze en de toekomende wereld aan u te danken? O! met welk eene minzaamheid bestraftet gij mijne vertwijfeling? Met welk eene verhevene godsvrucht toondet gij mij de vergevende liefde des Eeuwigen, die de geheele natuur aan het geluk der menschen dienstbaar maakte. Van dat oogenblik af waart gij mijn Vriend, en met elk woord van u dauwde vertroosting in mijn hart. Doch gij moet uwen EDUARD meer van nabij leeren kennen, hoor dus mijn Vriend!

Als een knaapje van nog geene zes jaren oud verloor ik mijne verstandige, mijne godvruchtige Moeder. De hedendaagsche Philosophen en vormers van nieuwe opvoedingsplannen mogen spotten, zoo veel zij willen, maar de eerste zaden van deugd en godsdienst, die mijne zalige Moeder in mijn jong hart strooide, zijn nooit geheel verstorven. Wat zeg ik? Die zaden bleven altijd gereed, om op te bloeijen en vruchten voort te brengen. Jonge kinderen, zegt men, zijn niet vatbaar voor behoorlijke denkbeelden van het Opperwezen, of van onzigtbare dingen. Dit is waar; maar vormt de volwassen mensch dan waarlijk juiste denkbeelden van God en van de onzigtbare wereld? Blijven wij aan deze zijde van het graf niet altijd in den kind-

schen staat der menschheid? Neen! gezegend, eeuwig gezegend zij de zalige Vrouw, die mij als een teeder kind reeds aan God leerde denken, die mijne jeugdige, opluikende ziel reeds een toekomend leven leerde verwachten! Ja FERDINAND! toen mijne Moeder stierf, had ik eenen wezenlijken afschrik van kinderlijke ondeugden. God, hiervan hield ik mij overtuigd, was overal tegenwoordig, ook bij mijne geheimste verrigtingen; Hij beminde mij als de volmaakste Vader; aan Hem had ik alle mijne kinderlijke vreugde, alle mijne zoete gewaarwordingen te danken: en zoude ik Hem dan ook mijne liefde, mijne dankbaarheid niet toonen, door op Hem te vertrouwen en mijne kinderlijke pligten te vervullen? Dit was ook al mijn wellust. Aan het plegen van eenig misdrijf durfde ik zelfs niet denken; want God immers zag mijne verborgene gedachten. En de onschuld, de reinheid van mijn hart, schonk mij eene blijdschap, eene zalige tevredenheid, die ik met geene woorden kan uitdrukken.

Ach had ik in die geestgesteldheid mogen opgroeijen! Maar de dood nam mijne Moeder weg, en mijn Vader - o FERDINAND! ik moet opregt zijn, dit vordert onze vriendschap - mijn Vader was een man zonder eenigen godsdienst; hij erkende slechts eene Almagt, die de natuur bezielde, maar geen Wezen, dat zich met de handelingen der Schepselen bemoeit; hij drong zich zelven op, dat met dit leven ons bestaan eindigt, en dat de deugd

niets is dan een schaduwbeeld, dat de natuur, door duizend verschillende vooroordeelen ondersteund, ons voor den geest toovert, om de algemeene rust te beveiligen. Hij lachte om mijne kinderlijke naauwgezetheid; hij bespotte mijn bidden, en noemde elk mensch, dat het Opperwezen op zijne wijze vereerde, een' dommen dweeper. Lang worstelde mijne jonge ziel tusschen het edelste pligtsgevoel en het vrij genot van alle zinnelijke vermaken. Doch wat is de ijdelzinnige jeugd, zonder goede voorbeelden en liefderijke zedelessen? Gelukkig voor mij, werd ik de speelgenoot van mijne eeuwig geliefde CAROLINA, en te gelijk de lieveling van haren Vader zoo wel als van hare edeldenkende Tante. Deze deden de eerste indrukken, die mijne Moeder mij gegeven had, herleven. O mijn Vriend! op *Vredenburg,* die plaats, die ik zoo menigwerf met smart voor u noemde, op *Vredenburg* rolden mijne kindsche dagen in zalige onschuld voorbij.

Mijn Vader sprak onophoudelijk met verachting van de dweepzucht zijns ouden Vriends; hij waarschuwde mij tegen dezelve, en predikte met den ongeloofelijken ijver mij het hatelijkste ongeloof. Hij gaf mij de verleidelijkste boeken, wier schrijvers het moordend vergif in eenen wegslependen stijl en in de aandoenlijkste geschiedenissen inwikkelen, en elk godsdienstig denkbeeld in het belagchelijkste licht plaatsen. Niets - o! kon ik dit aan alle jonge lieden uit den grond van mijne ziel toeroepen - niets

is zoo geschikt, om tot ongeloof te verleiden, om deugd en godsvrucht te verwoesten, als het lezen van geschriften, die, schoon zij de ondeugd wel niet bevallig pogen voor te stellen, toch alle naauwgezetheid in een bespottelijk licht plaatsen, en het getrouw waarschuwend geweten doen insluimeren. Niets is zoo gevaarlijk voor jonge lieden, als de omgang met menschen, die met de eerbiedwaardigste zaken vernuftig den spot drijven, en het heiligste gevoel der waarheid ondermijnen. De meer of min godsdienstig opgevoede Jongeling zal met afkeer terug beven, wanneer men hem zegt: ‘God geeft geen acht op uwe daden, op uwe gedachten; waarom zoudt gij u niet vrij aan den lust van uw hart overgeven? Daar is geene vergelding na dit leven te wachten, en met den dood eindigt uw bestaan.’ Neen! zulk eene taal zou geen' invloed hebben. Maar begint de verleider met den geheiligden eerbied voor het Opperwezen allengs te vernietigen; met den Jongeling te beschamen in de tegenwoordigheid van andere ligtzinnigen: o! dan, dan eindigt hij doorgaans met eene volkomene zegepraal over het jeugdige, het al te ligt verleide hart. Wee dus den Jongeling, die eenmaal slechts over de getrouwheid van zijn geweten bloost! Wee den Jongeling, die zich eenmaal slechts den eerbied voor God en deszelfs eerdienst schaamt! Zijn waarachtig geluk is dan reeds verpest; hij vangt aan met den naam van het Opperwezen, dien hij voorheen nooit dan met ontzag noemde,

dartel te honen, en als een verachtelijk stopwoord te misbruiken; ja hij begint met zich ons gewoon bidden om den Goddelijken zegen te schamen; en hij eindigt doorgaans vreesselijk, met alle heilige pligten te verzaken, met zijn geweten door de verfoeijelijkste misdrijven te verkrachten, met zich, zonder geloof, zonder verwachting, aan het laagste zinnelijk genot te verslaven, en met, door wroegend naberouw geknaagd, sidderende voor den Eeuwigen Regter der wereld, en gemarteld door de afschuwelijkste vertwijfeling, in de eeuwigheid te ontwaken. Doch ik moet voortgaan met mijne geschiedenis.

Dagelijks was ik met mijne jeugdige CAROLINA gelukkig. Als uit eene verpeste wereld, die voor mij niet bestemd was, vlood ik telkens in de armen van het rein, het onschuldig Meisje, wier engelen-ziel ware vreugde in mijne borst ademde. *Vredenburg* was mij een Hemel! Ach mijn Vriend! wroeging over onderscheidene misstappen in het dagelijksche leven vervolgde mij daar wel voor een oogenblik, maar de vrije, de schoone natuur, die mij de rusteloos wakende liefde en alles besturende wijsheid van God leerde kennen, vertroostte mij, en schonk mij de zoetste zielen-rust weder. REINHART en zijne Zuster waren voor mij de tolken van die natuur, en in het rein bezielde oog van mijne CAROLINA, las ik al de zaligheid, die de ware Godsdienst doet genieten.

Mijn Vader ergerde zich over mijne toenemende

dweeperij, en wilde mijne opvoeding, die nu zoo jammerlijk verwaarloosd was, in *Napels* voltooid hebben. Ik moest gehoorzamen. Met een gebroken hart scheurde ik mij van het eenig dierbaar Meisje; maar te *Napels* verzonk ik in den woesten stroom der ijdelheid. Gij hebt FINELLI gekend. Ik behoef u niets meer te zeggen. Hij werd mijn Vriend, neen hij werd de moordenaar van mijn geluk. Mijn hart had een voorwerp noodig, waaraan het zich hechtte, en het verwarde al te rampzalig in de strikken eener valsche vriendschap. Hij verblindde mij door de schitterendste vermaken; hij ontzenuwde mijn gevoel van regt en pligt, en schonk voor mij den beker der verleiding boorde vol. Nog geen jaar had ik met FINELLI en zijne wellustige Vrienden verkeerd, of ik was door hunne verachtelijke gevoelens jammerlijk besmet; de hatelijkste ondeugd, die ik in het begin met afgrijzen beschouwde, was mij verdragelijk, ach! zij werd mij zelfs bevallig. CAROLINA'Sbeeld stond nog altijd, in den helderen glans der onschuld, ja in het bekoorlijk morgenrood des eeuwigen geluks voor mij, en hield mij terug van dierlijken wellust; maar welhaast deed ook de twijfeling aan onbevlekte vrouwelijke deugd, eene twijfeling, die ik mij zoo lafhartig liet inboezemen, ook dat beeld voor mij verdwijnen. FERDINAND! ik moet een gordijn voor dit gedeelte van mijn leven schuiven, of de wroeging der hel ontwaakt weer in mijne borst. O! zoo ik de schoo-

ne ziel van CLEMENTINA niet had leeren kennen en beminnen, God weet, hoe diep ik verzonken zoude zijn! Maar mijn schutsgeest waakte over mij, en toen ik reeds veel te diep bedorven was, om door de afwezige CAROLINA mij aan het verderf ontrukt te zien, trad de zinnelijke tegenwoordigheid van CLEMENTINA in hare plaats, en redde mij. Nooit toch was ik een slaaf van den laagsten wellust, schoon ik dat niet aan eenig deugdzaam beginsel in mij te danken heb.

Dat ik vervolgens het ontwerp van mijn' Vader goedkeurde, en naar *Holland* terug keerde; dat ik, schoon met afkeer van den huwelijksband, de eeuwig dierbare CAROLINA aan mij vastkluisterde; dat ik haar, om een' ellendigen booswicht, dien ik Vader noemde, voor schande en straf te bevrijden, van alles, wat zij bezat, beroofde; en ach! dat ik haar in dien hulpeloozen staat als een laffe wreedaard ontvlugtte: FERDINAND! dat alles weet gij. In de bangste uren der zielen-smart heb ik u dat meer dan eenmaal klagende verhaald. Ook weet gij, hoe de heiligste onschuld gestreng werd gewroken. Nooit! neen, nooit heeft een hart zoo bemind, als het mijne, sedert ik mijne Gade had verlaten. De wreedste scheiding der teederste geliefden, de verscheurendste smart om den dood van alles, wat dierbaar kan zijn, is slechts eene beuzeling bij het lijden, dat mijn leven vergiftigde. En meer moordende nog dan alles, wat ik ondergaan kon, was de gedachte, dat CAROLINA teeder en

schuldeloos bemind werd door een hart, dat haar eindeloos meer waardig was dan het mijne, door het hart van den edelen VAN NIEUWVLIED. Hem had ik eens ontmoet, gelijk ik mij voorstel, dat gevoelige zielen, die hier op aarde eenzaam lijden, na het verlossend uur des doods, de met hunne vermaagtschapte zielen zullen ontmoeten, zielen, die zij nooit kenden, maar wier hemelsche vriendschap hunne eerste volkomene zaligheid zal zijn. Ik wilde VAN NIEUWVLIED als mijnen Vriend omhelzen; doch kon de brave Jongeling de Vriend van EDUARD, den met alle deugd spottenden EDUARD, zijn? Neen! terugstotende ontweek hij mij. Mijne trotsheid was gekrenkt; maar mijn hart bloedde. Hij vergezelde mij naar *Holland*, hij zag mijne dierbare CAROLINA, en heilige liefde ontvlamde in zijne reine borst; hiervan was ik overtuigd. O FERDINAND! hoe veel heb ik niet geleden! Toch bleef het vertrouwen op CAROLINA'S deugd altijd levendig, toch bleef een vonkje van hoop, om de edelste Gade eenmaal waardig te worden, in mijne ziel gloeijen. Liefde mijn Vriend! ware, zuivere, boven alle dierlijkheid verhevene liefde, gelijk in CAROLINA'S jeugdig hart, en in het mijne, toen dat nog onschuldig en vrij in mijne jonge borst klopte, ontvlamd was: zulk eene liefde is de ziel der geheele zedelijke wereld. Zij is de drijfveer van alle schoone daden, en heeft een onbepaald vermogen op elk redenmagtig wezen. Noem mij eene schoone, schitterende daad in de oude of nieu-

we geschiedenis, waarvan liefde voor dierbare voorwerpen, voor vaderland of voor de geheele menschheid, niet de reine, de edele bron was. En dat haar vermogen onbepaald is, hier van ben ik zelf getuige. Mijne grondbeginsels waren geheel verwoest, toen ik in mijn vaderland terug keerde. In spijt van mijn geweten, drong ik mij zelven de verachtelijkste gevoelens op. Huwelijksbanden schenen mij vernederende kluisters. Maar naauwelijks zag ik de Vriendin van mijne kindsheid weder, of geheel mijne valsche Philosophie, waarop ik zoo hoogmoedig was, verdween. Neen FERDINAND! het was niet de zinnenboeijende schoonheid van het nu geheel volwassene Meisje, dat in den onbeschrijfbaar bevalligen bloei der frissche jeugd, vol teederheid en onschuld, voor mij stond: neen, het was de edelheid, de reinheid van hare engelenziel, die mij voor mij zelven deed blozen. En toch, goede Hemel! toch kon ik haar aan het vloekwaardig plan van eenen Vader - ik sidder, terwijl ik dezen naam schrijf - laaghartig opofferen. Want hoe kan ik een huwelijk, dat uit hatelijk zelfbelang gesloten wordt, anders noemen? Doch de strijd, die mijne ziel toenmaals martelde, is alleen den Alwetenden bekend. Als geheel gevoelloos geleidde ik mijne bevende CAROLINA naar de plaats, waar de eed der trouw van onze lippen moest vloeijen. Verschrikkelijk waren toen mijne gewaarwordingen. Ik kan, ik mag die niet beschrijven.

Ik heb het u meer dan eenmaal gezegt, FERDINAND! dat ik, om mijn' Vader voor schande en straf te bevrijden, CAROLINA van alles, wat zij bezat, beroofde; maar geloof mij, nooit had ik de lieve onschuldige gehuwd, indien ik zulk een gruwelstuk had kunnen vooruitzien. Zoo diep toch was ik nog niet gezonken. Maar het is genoeg; ik deed het, en dat wel in oogenblikken; waarin ik geheel de onschatbare waarde van mijne Gade gevoelde, en haar meer, ach! eindeloos meer dan ooit beminde. Ik scheurde mij nu van haar af. Neen! ik kon de ellende, die ik veroorzaakt had, niet aanschouwen. Mijne Gade, ach! de Moeder van het pand onzer liefde, dat toen nog onder haar hart sluimerde, kon ik die met gebrek zien worstelen? Kon ik haar, met den edelsten Grijsaard, aan wiens weldadig vader-hart ik deugd en geluk inademde, verdreven, vernederd door onmedogenden en trotschen, mij den moordenaar van alle hare aardsche zaligheid, hooren vervloeken? Doch wat schrijf ik onzinnige? Kunnen zielen, door liefde aan de Godheid vermaagdschapt, den ongelukkigen vervloeken? Neen! vergevende ontferming zoude den dolk der vertwijfeling mij uit de borst hebben gerukt. Maar ik ontvlood als de trouwelooze booswicht, die eerst den geliefden, den argeloozen Vriend, die vertrouwelijk aan zijn hart slaapt, een' vergiftigen pijl in den rustvollen boezem boort, en hem als dan aan de verschrikkelijkste stuiptrekkingen des doods hul-

peloos overlaat. Ja, ik ontvlood, te kleinmoedig, te laaghartig, om eenig billijk verwijt te hooren, of om de armoede, waarin ik alles, wat mij dierbaar was, had gedompeld, met hun te deelen. Doch mijne knagende wroeging kon ik niet ontvlugten. Zonder CAROLINA kon ik niet leven; elke stap, dien ik mij van haar verwijderde, was eene nieuwe marteling; en toch, toch FERDINAND! ontvlood ik.

Ik kwam weer te *Napels,* maar niet meer als de vrolijke, lichtzinnige Jongeling; neen als een boeteling, die het licht schuwt, en voor de bewustheid van zich zelven siddert. Ik bad mijn' Oom om ontferming voor CAROLINA en voor mijn Kind; doch ik had de edele man weleer schandelijk beleedigd, en zijn vertrouwen verbeurd. Nu scheen hij mij te verachten en wees mij af, schoon hij mij in het geheim met weldaden overlaadde. Ik kende nu FINELLI in den geheelen omvang zijner boosheid; ik kende hem als den verleider der onbedachtzaamheid, als den moordenaar der onschuld. Schijnbaar toevallig gelukte het mij de lieve CLEMENTINA aan zijn geweld, aan zijnen dierschen wellust te ontrukken. O! met welk een geheel ander oog beschouwde ik nu de jonge schoone, die ik weleer, even als FINELLI, in het afgrijsselijkste verderf had willen storten. Zij was mij nu heilig; ik eerbiedigde hare weerloosheid, en elke dankbetuiging, die van hare lippen vloeide, gaf nieuwe, vreesselijk grievende punten aan het kna-

gendste zelfsverwijt. Ik verlangde, mij in den krijgsdienst te begeven. Duizend verschillende plannen zweefden mij voor den geest, doch alle werden vernietigd. Intusschen besteedde ik mijn' tijd met onvermoeiden ijver aan het beschaven en verrijken van mijn verstand. ROSELLO, de Oom van CLEMENTINA, schonk mij den vrijen toegang tot zijne kostbare boekerij. Ik las de beste schrijvers der oudheid; ik spoorde de wijsbegeerte van Grieken en Romeinen met drift na, en ik betreurde den tijd, dien ik weleer verwaarloosd had; maar eindeloos meer betreurde ik de rampzalige denkbeelden, die ik mij eenmaal zoo verstandeloos had zoeken eigen te maken. O FERDINAND! ik eerbiedigde nu weer het eeuwig, het alles vervullende Opperwezen, dat zijn aanzijn, dat zijne almagt en wijsheid in de geheele uitgebreide natuur zoo heerlijk ten toon spreidt. Ik gevoelde weer den nagalm der onveranderlijke zedelijke wetten in mijn binnenste. Ja, ik gevoelde weer mijne onsterfelijkheid. Hoe had ik toch immer dat gevoel slechts voor een oogenblik kunnen verdooven! Spreekt niet de aan den mensch zoo eigene bewustheid der eeuwige voortduring hier toe te luid in het hart? Roept niet de geheele natuur ons toe: mensch! gij zijt onsterfelijk. Bloemen en planten verwelken en verjongen beurtelings; maar de mensch is in de zigtbare wereld alleen gezaaid, om te versterven, of om door zijn verstervend omkleedsel zijn waarachtig levensbeginsel te voeden, en aan eene ge-

durig toenemende ontwikkeling te gewennen. Dat levensbeginsel, welks aanzijn ons hier zoo voortreffelijk bezielt, en boven alles, wat in de zigtbare wereld bestaat, verheft, dat levensbeginsel ontspruit voor de eeuwigheid; maar heerlijk en volkomen geschikt voor zijne bestemming moet het zich eerst vertoonen, wanneer dit omkleedsel, wanneer deze bloeijende bladen der lente verwelken en wegvallen. En ik kon eenmaal hier aan twijfelen! O! het was minder nog dan twijfelen, mijn Vriend! het was slechts eene wilde bedwelming, het was meestal een trotsch napraten van even wilde bedwelmden, of van door gewoonte verharde booswichten, die hun telkens ontwakend geweten, ja, die de eeuwige Regter der wereld in hunne gedroomde vernietiging wenschen te ontvlieden. Nu waagde ik het weer, den Eeuwigen te aanbidden, en hem te danken, omdat ik onsterfelijk was. Op raad van den verstandigen, den verlichten ROSELLO, las ik ook weer de gewijde Schriften, die de eeuwig wijze Vader der menschen voor de verwoesting des tijds en voor de woede van domme vooroordeelen beveiligde. Ik las in dezelve de vroege geschiedenis van de ware kennis aan den eenigen God en der eerste zedelijke opvoeding van het menschdom. En ook met deze Schriften had ik weleer den spot kunnen drijven, in navolging van andere laaghartigen, die lasteren, het geen zij niet kennen, die het instinkt der dieren bewonderen, die de werkingskracht, waar door

de natuur tot zelfs in hare kleinste deelen bestuurd wordt, als hoogst noodzakelijk kennen en roemen, maar die de gedachte niet kunnen dulden, dat God zich bemoeid zoude hebben, om den zedelijk vrijwerkenden mensch, ook op eene zedelijke wijze, te onderrigten, en hem door buitengewone middelen in zijn vertrouwen op de wijze vaderliefde des Eeuwigen te bevestigen. Doch laat ik voortgaan.

De onschuldige CLEMENTINA stond op het punt om naar *Sicilie* vervoerd en daar tusschen kloostermuren begraven te worden. Hare bijgeloovige Tante waande niet gerust te kunnen sterven, zoo lang de jonge Schoone niet aan de wereld ontrukt was. Maar CLEMENTINA wierp zich in mijne armen, als in de armen van haren meest geliefden Broeder. Ik vloog met haar over het Apenijnsch gebergte, en wij ademden vrij op den grond der eerlijke Zwitsers. Maar FERDINAND! ach! hier verschool zich de afschuwelijkste misdaad als eene slang onder de rozen. Gastvrij was ik met CLEMENTINA, die ik mijne Zuster noemde, door eenen vriendelijken Grijsaard ontvangen; twee Dochters waren de troost zijns ouderdoms. Gerust rolden ons hier de dagen voorbij. Ik begon eenig zelfsvertrouwen te voeden, en met meer zachten wellust aan mijne CAROLINA te denken! Ach! ik droomde weer van eene gelukkige toekomst. Mijn hart, zoo dacht ik, zoude hare liefde niet onwaardig zijn, en ik zoude alle mijne vermogens

besteden, om haar het geleden leed te doen vergeten. Maar vergeef het mij, FERDINAND! ik kan u niet verder verhalen. Mijn zelfsvertrouwen werd jammerlijk gestraft. O! veracht mij, zoo gij kunt, ik heb de heiligste pligten der eer, der gastvrijheid en der trouw geschonden. ANNETTE, de jongste Dochter van onzen Gastheer, voelde eene ongelukkige liefde voor mij. Gevleid heb ik haar niet; maar medelijden, door verstand noch gevoel van pligt bestuurd, verzwakte mijne ziel. FERDINAND! een oogenblik van verbijstering - neen! ik moet de pen nederleggen. Ik heb de roem, de vreugde van eenen Vader verwoest, en vol wanhoop, moest ik alles, wat naar deugd en onschuld zweemt, ontvlugten.

Twee dagen later.

Neen, FERDINAND! ik kon niet vervolgen. Nooit is eene misdaad gestrenger, maar ook regtvaardiger gestraft, dan de misdaad van uwen ongelukkigen Vriend. Wat is de wereldlijke of geregtelijke straf, die de booswicht, wanneer hij openlijk de orde der maatschappij schendt, ondergaan moet, bij de zedelijke straf, die de ellendeling bij het overtreden vanı zedelijke wetten ondergaat? Een knagend zelfsverwijt vergiftigt voor hem elk levensgenot; met schaamte en zielenangst gevoelt hij de tegenwoordigheid des Eeuwigen, die hij nergens kan ontvlugten; in den aanblik van elk eerlijk mensch, meent hij verontwaardiging voor hem te lezen, en

zelfs de algemeene weldaden der natuur durft hij zich niet met blijde vrijmoedigheid toeëigenen. Alle mijne hoop op geluk, op verzoening met mij zelven en den Regter der wereld scheen voor mij verloren te zijn. Aan mijne CAROLINA durfde ik niet meer denken; ik had nu de banden der heiligste trouw verscheurd, ik had mijnen eed aan haar geschonden. Ach, FERDINAND! al had CAROLINA in die oogenblikken liefkozende de armen voor mij uitgebreid, ik zoude als een doemeling, wien de tegenwoordigheid van alles, wat heilig is, pijnigt, haar ontvloden zijn. Elk tikje van haar onschuldig, minnend hart, zoude het mijne onder het gevoel van schuld en verachtelijkheid verpletterd hebben. Ach! zelfs voor de vleijende blikjes van mijn onnoozel Kind zoude ik gebloosd en mij verborgen hebben. Doch heb ik heden mijne misdaad uitgewischt? Heb ik de arme, de teedere ANNETTE rein en schuldeloos aan den stervenden Grijsaard, die haar vol ontfermende vaderliefde beweende, terug kunnen geven? O neen! dat kon ik niet! Ach mijn Vriend! in het volste genot der vreugde zal zich, zoo lang ik adem haal, eene knagende smart vermengen; maar het opregtste zielenberouw, de vurigste gebeden om vergeving, en de heiligste voornemens, alle menschelijke, om alle Christelijke pligten te vervullen, hebben de liefelijkste kalmte en troost in mijn hart uitgestort. De volmaaktste Leeraar der wereld, de Goddelijke Broeder der menschen,

die geheel de menschelijke natuur door zijne standvastige deugden en ware grootheid heiligde, Hij, die de berouwhebbenden niet veroordeelde, maar liefderijk vergeving schonk: Hij reikt ook mij, vol vergevende broederliefde, de hand, en geleidt mij op den weg der edelste zelfsvolmaking. Doch ik geef mij telkens toe in uitweidingen; verschoon dit.

Geheel rade- en moede-loos ging ik, waarheen de vertwijfeling mij voerde. Zelfs aan CLEMENTINA dacht ik niet. Welk vertrouwen kon zij toch ooit op mijne broederlijke vriendschap vestigen, daar ik aan de heiligste liefde trouweloos was, en het geluk van een edel gastvrij huisgezin, in een oogenblik van bedwelming, had opgeofferd? Ik zal u niet ophouden met de beschrijving van mijn verdrietig omzwerven, zonder eenig doel en slechts van een weinig geld voorzien. Het is genoeg, wanneer ik u zeg, dat mijn lijden nu regt verschrikkelijk was. Meer dan eenmaal was ik op het punt, om door een' zelfsmoord mijn misdadig leven te eindigen; doch eene geheime magt hield mij telkens terug. Geheel toevallig kreeg ik kennis aan eenen edelmoedigen Geestelijke op het bevallig Dorpje .... in Frankrijk. Hij vond mij in eene boerenwoning, waar ik, naar ziel en ligchaam krank, den dood, bijna gevoelloos, elk oogenblik te gemoet zag. Aan dezen waren menschenvriend, ach! aan dezen vreemden, die meer dan de barmhartigheid van den Samaritaan uit de schoone zedelijke verhalen van JEZUS, aan mij uit-

oeffende, heb ik mijn heil voor deze en de toekomende wereld, naast God, te danken. Hij verzachtte de wonden van mijn bloedend hart, zijne verlichte menschenkennis ontdekte alle mijne geheimen, ja, hij las alles in mijne ziel, en won mijn vertrouwen. Door hem ben ik een Christen geworden. Tranen van berouw doofden het vuur der wroeging in mijne borst, en mijne hoop, om nog eenmaal menschelijke zaligheid te genieten herleefde. Doch ik weigerde bij hem te blijven, vooral toen ik vernam, dat hij een vriend van ROSELLO te *Napels* was. Op zekeren morgen ontvlood ik zijn huis, doch ik liet hem alle mijne papieren, met een schriftelijk verzoek, om die te bewaren, tot zij hem afgevraagd werden. Vervolgens nam ik een' vreemden naam aan; de goede Geestelijke liet mij nasporen, doch daar ik, met eenen Zeeofficier reizende, door eenige roovers, die de grenzen onveilig maakten, aangevallen en zwaar gewond werd, ontving mijn brave barmhartige Vriend te ...., de ontwijfelbaarste berigten van mijn' dood. En dit was vrij natuurlijk, want eenige dappere Krijgsbenden overvielen de roovers, eer zij nog den tijd hadden, om mij en den stervenden Zeeofficier uit te plunderen, en als dood bragt men mij in eene herberg, waar ik welhaast mijne bewustheid en mijne krachten in zoo verre terug kreeg, dat ik mij naar de naaste Stad kon doen heen brengen.

Verschrikkelijk was nu mijn toestand; doch ik

heb u dien, bij u zijnde, meermalen beschreven. Beste FERDINAND! Wat ik daar geleden heb, is alleen bij den Alwetenden bekend. Geheel eenzaam, slechts aan de onmededoogenheid van eenen eigenbatigen Waard overgelaten, lag ik daar weken aan elkander als met den dood te worstelen. Geen sterveling bood mij eenigen troost, ach! niet een medelijdende blik verzachtte mijne duldelooze smarten. Van tijd tot tijd dwong men mij het weinige af, dat ik bezat. Eindelijk had ik niets meer, dan eene kleine afbeelding van mijne dierbare CAROLINA; ik had die zelf geschilderd, gedurende de laatste dagen, die ik bij haar doorbragt. Ach! zij kende toen de rampen nog niet, die ik voor haar bereidde. Het was mij gelukt, elk gelaatstrekje naar waarheid te treffen; en geen wonder, mijne geheele ziel was met haar vervuld. Deze afbeelding droeg ik in een medaillon met juweelen omzet, voor elks oog verborgen, op mijn hart. O! hoe menigwerf had mij dat beeld de tegenwoordigheid der eenige geliefde van mijne ziel voor den geest getooverd! Half krankzinnig door brandende koortshette, had ik hetzelve, geheele lange eenzame nachten, aangestaard; vriendelijk lachte het mij dan toe, en mijne door donkere denkbeelden gefolterde ziel vond verkwikking. Ik noemde dan luid haren naam; zij scheen met mij te spreken, en mijn vermoeid hoofd op haren boezem te doen rusten; ja, ook toen ik mijne bewustheid weer volkomen bezat, ook toen was de ge-

liefde afbeelding voor mij een stille wellust, want ik was geheel tot stille zwaarmoedige dweeperij gestemd.

Mijne zware wond begon eindelijk te genezen. De onbarmhartige Waard deed mij de vreesselijkste bedreigingen, zoo ik hem het laatste, dat ik nog schuldig was, niet betaalde. Het volgende weet gij. Op nieuw misdadig en vertwijfelende zonk ik in de armen van den edelsten menschenvriend, van den braven Baron VAN WITTENSTEIN TOT BLUMENOORD, die mijn Vriend! ach! meer dan mijn Vriend! die mijn beschermer werd. Naauwelijks vernam ik zijn' naam, of ik sidderde, niet meer voor zijne wraak, voor zijne gramschap, maar voor het verlies van zijne vriendschap; dat verlies zoude mij het hart hebben verscheurd. Is het mogelijk, deze man, de dood vijand van mijn' Vader, en ook van mij, want op den bittersten toon had hij eenmaal mijn' brief, waarin ik om zijne ontferming voor mijne onschuldige Gade smeekte, beantwoord: deze man werd mijn redder, mijn beschermengel. In plaats van woesten menschenhaat, waarmede ik zijne ziel vervuld waande, vond ik de uitgebreidste liefde voor alles, wat leeft, de teederste broedertrouw, in zijn schoon, zijn onbedorven hart gloeijen. Nooit, neen nooit, kan ik den Bestuurder van mijn lot genoeg danken, voor zulk eenen Vriend. Met verstommende bewondering denk ik aan de wijze zorg des Almagtigen, die in den bangsten nood de heilrijkste uit-

komst geeft, en dat wel door middelen, die in ons oog geheel strijdig zouden schijnen. VAN WITTENSTEIN, die door mijn' Vader tot jammer en ellende was veroordeeld, die eindelijk zijne regten hernam, en eenen onverzoenlijken haat tegen mijn' geslachtnaam scheen te voeden: VAN WITTENSTEIN moest mij aan den vreesselijksten afgrond ontrukken, en mij aan het zaligste levensgenot terug schenken. Met vaderlijke teederheid heeft hij waarlijk voor mij gezorgd; ja, onvermoeid waakte hij, om mij te behouden. Mijne krachten namen elk oogenblik toe, en nu ik eenen waren Vriend beminde, gevoelde ik mij ook weer aan het leven gehecht.

Vertrouwelijk verhaalde hij mij alle zijne lotgevallen. O! dat hij mijne smartvolle schaamte niet opmerkte, toen hij het gedrag van den jongen VAN ELDENBERG verhaalde, die om eenen ondeugenden Vader van straf te bevrijden, de beminnelijkste Vrouw met haar nog ongeboren Kind, en haren grijzen Vader in het ongeluk stortte! Meer dan eenmaal stond ik op het punt, om mij aan zijne voeten te werpen, en uit te roepen: Edele man! aan dezen ontaarden EDUARD schonkt gij uwe vriendschap. Mij dacht, ik deed den waardigen man onregt, door mijne huichelarij; want zoo noemde ik het verbergen van mijnen naam. Maar de edele man strooide ook, zonder dit te weten, de vonken van eenen verterenden minneijver in mijne ziel. ‘De schoone CAROLINA,’ - zeide hij - ‘de jonge Moeder van eenen kleinen Engel, is met

den Heer VAN NIEUWVLIED, en met haren zuigeling, haren ouden Vader ontvlugt?' Ik waag het niet, u mijn gevoel sedert dat oogenblik te beschrijven. Niet dat ik, de zoo diep gezonkene, ik de trouwelooze, de deugden der edelste Vrouw wilde verdenken. Want moest men mij niet voor dood houden? Had ik aan VAN NIEUWVLIED niet alles, wat mij dierbaar was, ten duurste aanbevolen? Maar CAROLINA de Echtgenoote van een' ander - ja FERDINAND! zulk eene marteling moet gij nimmer kennen. De brave Baron verschafte mij alle mogelijke verstrooijingen. Hij maakte ongeloofelijke vorderingen in het beschaven van zijnen geest, en in het verzamelen van nuttige kundigheden. Het lezen der beste schrijvers, het bedaard beschouwen der oudheden in *Italie,* en het bestuderen der schoone natuur wisselden elkander onophoudelijk af; of hij onderhield mij met natuurlijk geschilderde verhalen van zijne reizen. Nu eens beschreef hij mij deze, dan gene der afgelegenste volken, en de overblijfsels der oude wereld; dan weer voerde hij mijne verbeelding op den eindeloozen Oceaan rond; ik zag daar met hem alle de grootsche natuurverschijnsels, zoo wel den kalmen Hemel vol starren, die zich in het naauwelijks rimpelend nat spiegelen, terwijl de statig voortdrijvende Maan, de geheele grenzenlooze eenzaamheid met eenen zilvren weerglans verlicht, als de woedende stormen, die schuimende waterbergen aan den donkeren afgrond onrukken, die de vlie-

gende wolken met het stuivend schuim der baren vermengen, en het krakend, het zich uit elkander wringend schip, als eene nietige sneeuwvlok, door de met middernacht bedekte ruimte slingeren, terwijl vreesselijke bliksemstralen, door de tastbare donkerheid zich als vlammende slangen kronkelen, en de geheele natuur schijnen in brand te willen zetten. Waarlijk, de Baron bezit het vermogen, om alle de natuur-tafereelen levendig na te schilderen, en aan ons mede te deelen; Hij ziet alles met eene onnavolgbare opmerkzaamheid. Nooit was ik zoo vatbaar voor edele aandoeningen, bij het beschouwen der natuur, of van de werken der menschelijke kunst, als in het gezelschap van dezen regtschapenen man.

Zoo reisde ik met hem voort tot *Napels.* Vurig had ik gewenscht, dat hij deze oorden niet verkoos te bezoeken; doch hij verkoos het, en ik kon geene redenen aanvoeren, om hem dit afteraden. Doch ik besloot mij daar volstrekt voor elk verborgen te houden, en mijn edele Vriend gaf dit aan mijne zwaarmoedigheid, aan mijne droefgeestige gesteldheid gaarne toe. Met welk eene beminnelijke kieschheid weet hij zijne weldaden uit te deelen! Voor mij, den ongelukkigen, den doodarmen vreemdeling, die zonder hulp of hoop op uitkomst ronddwaalde, voor mij deed hij de bekoorlijke bloem der onafhankelijkheid zonder eenige stekende doornen bloeijen. Het is waar, ik gevoelde maar al te duidelijk, dat het inkomen, hetwelk hij voor

mij bestemd had, volstrekt niet evenredig was mee mijne verdiensten; maar zijne teedere broederlijke vriendschap, en het hemelsch vergenoegen, dat zijne weldadige ziel daarin genoot, namen al het onaangename van dat anders pijnlijk gevoel weg. Het eerste voorwerp, dat ik op het Napolitaansch grondgebied ontmoette, was de verleider van mijne jeugd, den bijna stervenden FINELLI. FERDINAND! ik ben getuige geweest van zijne laatste oogenblikken. O! hoe verschrikkelijk zijn de gevolgen der ondeugd! Waarom kon ik niet alle onverstandig opgevoede Jongelingen, alle jonge onbeschaamde trotschaards, die in de tegenwoordigheid van den ontzaggelijken God met alles, wat heilig is, den spot drijven, en de naderende eeuwigheid als een ijdel schrikbeeld van zich trachten te verwijderen: ach! waarom kon ik alle deze ellendelingen niet bij het sterfbed van FINELLI verzamelen? Zij hadden hem daar van nameloozen weedom zien wegkrimpen; zij hadden hem onder den last der gepleegde gruwelen zien bezwijken; zij hadden hem, beurtelings zich zelven vervloekende, en biddende om vergeving, hooren uitroepen: 'O God! waarom vernietigt mij uwe almagt niet? Neen, neen, ik ben onsterfelijk! Nu eerst vangt mijn afgrijsselijk leven aan.' FERDINAND! ik gruwde van alle de zwarte misdaden, die hij zich zelven verweet. Hij heeft de ongelukkige LUCINIA nog gehuwd; maar met afgrijzen rukte zij de bevende hand uit de zijne; zijn onschuldig Kind weigerde hem aan-

tezien. ‘Ik ben uw Vader, rampzalige Kleine!’ - riep hij - ‘laat ik voor het minst nog één Wezen, met eenig gevoel van liefde omhelzen!’ Doch het van angst sidderende Kind hield de handjes voor de oogen schreide de Moeder aan om bescherming. Stuiptrekkende ademde hij eindelijk den jongsten snik, en ik vlood naar mijn eenzaam verblijf, waar ik mijnen getrouwen FERDINAND leerde kennen. Ook mijne ziel zwoegde onder het gevoel des misdrijfs. Ach! de ongelukkige ANNETTE, dit vernam ik daar, was met schande en jammer beladen het vaderlijk huis ontvlugt. Smart had den Grijsaart in het graf gestort, en dit alles was mijn werk. ANNETTES tranen brandden mij op het geweten, en haar stervende Vader, die mij als eene moordende adder in zijne borst had gekoesterd, zweefde mij onophoudelijk voor den geest. Mijn getrouwe Vriend, de Baron, kwam mij dagelijks zien en vertroosten. Doch met welk eenen angst zag ik telkens het oogenblik te gemoet, waarin hij mijnen waren naam zoude ontdekken en mij als een' bedrieger van zich stooten. CAROLINA, de eenige geliefde van mijne ziel, dit stelde ik mij voor, had mij reeds vergeten. Ja, zulke zwarte denkbeelden martelden mij. Zij was de Gade van den edeldenkenden VAN NIEUWVLIED. Huisselijke gelukzaligheid stroomde langs hun levens-pad, en mijn Kind, Hemel! het onschuldig onderpand van een huwelijk, dat voor mij zoo zalig had kunnen zijn, maar dat ik eerloos ge-

schonden had, dat Kind, hetwelk den naam van zijnen ongelukkigen Vader nog levendig hield, leerde den Vadernaam tegen eenen vreemden, neen! tegen den besten, den getrouwsten Vriend, die alleen het hart van CAROLINA waardig was, stamelen.

O FERDINAND! mijne gezondheid en krachten bezweken onder eene folterende onrust. Waarlijk, ik was krank naar ziel en ligchaam, toen de zorgende Voorzienigheid u, in de donkerheid des nachts, als eenen helpenden Engel tot mij zondt. Krankzinnigheid, mijn Vriend! ja woedende krankzinnigheid zoude mij tot zelfmoord vervoerd hebben. Boosheid van hart of lasterende wanhoop was het toen niet. Neen! gaarne wilde ik den Eeuwigen aanbidden, geheel mijn eindeloos aanwezen wilde ik aan zelfvolmaking toewijden; maar het tegenwoordige leven was mij een ondragelijke last geworden. Dank, eeuwig dank zij uwe vriendentrouw, uw medelijden, goede, edele FERDINAND! dank, eeuwig dank, zij het grootmoedig geduld, waarmede gij den armen, zieken vreemdeling behandelde en vertroostte. Ach! gij verzoendet mij weêr met het leven; uwe zorg deed mijne gezondheid herbloeijen, en de zwarte nacht, die over alle mijne denkbeelden uitgebreid lag, verdween in eene liefelijke schemering. Gij weet het, onverwacht moest ik met den Baron *Napels* verlaten; zijne zaken riepen hem naar *Duitschland.* Ook dit stemde in met mijne wenschen. Ik hoopte

in de nabijheid van *Holland* CAROLINA'S lot volkomen te vernemen. Nu eens vleide mij nog eene stille hoop, dat zij voor haren EDUARD nog leefde, maar straks kromp mijne ziel van weedom, wanneer ik haar in de armen van VAN NIEUWVLIED waande. Doch haar geluk zoude ik nog met stervende blikken zegenen. Ik heb u de zonderlinge ontdekking, dat de beminnelijke CLEMENTINA eene Dochter van den Heer REINHART is, medegedeeld. Zoo ras ik hier van onderrigt was, schreef ik vertrouwelijk aan de lieve CLEMENTINA; ik bad haar uit den grond van mijn hart, mij hare zusterlijke liefde niet te willen onttrekken, en mij nooit als den misdadigen EDUARD, die in de vreedzame Zwitsersche vallei, waar wij schuilplaats en Vrienden hadden gevonden, zich als een booswicht had doen vervloeken, te willen bekend maken. 'Ik ben VELDHUIZEN,' - zoo schreef ik - 'een zwervende vreemdeling, die vaderland, huisselijke vreugde en alles, wat den mensch op deze aarde het leven kan doen beminnen, voor altijd verbeurd heeft. Zuster van mijne eeuwig dierbare CAROLINA! geliefde, door God zelven behoudene Dochter van den braafsten, den edelsten Vader! o welk een heimelijke trek boeide mij eenmaal aan u! Gij waart vermaagschapt met de eenige reine ziel, die met de mijne in elkander vloeide. O! waarom miskende ik dat gevoel, die innerlijke betrekking? Ik beminde u; neen CLEMENTINA! ik ontheiligde toen den naam der zuivere

liefde. Onverdeeld behoorde mijn hart aan CAROLINA, maar ik misvormde elke goede neiging van dat hart. Ik was trotsch op die misvorming, en gaf haar den naam van wellustige liefde. O! vergeef het mij! nooit was ik zulk een diep vernederde wellusteling, als ik mij wilde doen schijnen. Welk een ellendige hoogmoed? Doch hoe durf ik u om vergeving vragen? Ik, die toen ik de ondeugd moedig meende afgezworen te hebben, laaghartig en trouweloos den band, die mij aan uwe Zuster hechtte, verscheurde. O! heb medelijden met mij, CLEMENTINA! Maak mij bekend, zoo gij u aan mij wreeken wilt. De Baron haat EDUARD VAN ELDENBERG; hij zal mij als een moordgedrocht schuwen, zoo ras gij hem slechts mijnen naam noemt. Ja, wreek u aan mij, zoo gij kunt. Wanneer CAROLINA, vol zusterlijke liefde aan uw hart gezonken, nog een' traan, ach! één' traan slechts om den gestorven EDUARD weent: o! zeg haar dan, zoo gij wreed zijt, hij leeft nog, hij was u ontrouw en deed een onschuldig Meisje, dat hij niet beminde, schandelijk vallen. Ja, zeg haar dat, en zij zal van afgrijzen sidderen. Zij zal mijnen naam voor altijd geheim houden voor mijnen Zoon. Nooit zal zich die VAN ELDENBERG noemen. Ach! deze schandnaam zoude zijne Moeder doen blozen.’

CLEMENTINA antwoordde mij op den liefderijksten, den moedgevendsten toon; ach! op den toon der edelste zusterliefde, en mijn hart klopte weer meer

tevreden. IJlings reisden wij nu naar *Duitschland.* De Baron verrigtte daar alles met den uitersten spoed, en nu wilde hij naar *Holland,* met het weldadig oogmerk, om alles, wat VAN ELDENBERG hem daar, in vergoeding van zijn ontroofd eigendom overgegeven had, aan de beminnelijke Dochter van den Heer REINHART- zoo noemde hij mijne CAROLINA, en aan het onschuldig Kind van den wreeden EDUARD - Hemel! dezen naam verdiende ik - volkomen weder te geven. Vreugde tintelde in het oog des menschenvriends, zoo vaak hij hier aan dacht. ‘Wij moeten voort, VELDHUIZEN! - zeide hij - ‘De schoone jonge Vrouw waarvan ik u verhaald heb, is niet door dien VAN NIEUWVLIED vervoerd. Neen! ik heb volkomen zekere berigten daarvan ontvangen. Maar verbeeld u, de oude VAN ELDENBERG, de laagste snoodaard die ooit onder den hemel ademhaalde, had zijne aangehuwde Dochter verkocht en geleverd aan eenen jongen, wellustigen Edelman; doch VAN NIEUWVLIED heeft haar aan het geweld ontrukt. Dit kon ook niet anders, want VAN NIEUWVLIED moet de onschuld beschermen, al zoude hij haar uit het diepste van de hel rukken, zoo ziet hij 'er uit. CAROLINA betreurt nog haren ontvlugten EDUARD. O! dat zulk een schoon, zulk een edel hart om den lafsten ellendeling moet treuren! Voorzeker bevindt zij zich met haren Vader en met haar arm Kind in de dringendste behoefte.’

Elk woord, dat de brave man sprak, boorde

mij door de ziel. Wij reisden dan ook werkelijk naar *Holland*, doch ik besloot, mij aan de uiterste grenzen, onder het een of ander voorwendsel van den Baron af te scheiden. Te *K*..... wilde de Baron eenige dagen vertoeven, om daar de bekoorlijke natuurtooneelen in de bloeijende lente te genieten. Op zekeren namiddag geleidde mijn Vriend een gezelschap van Dames en Heeren in zijne kamer, terwijl ik in het kabinetje zat te schrijven; en, kunt gij het gelooven, mijn FERDINAND! eene der Dames was mijne CAROLINA. VAN NIEUWVLIED vergezelde haar, en mijn Zoontje, een Kind zoo schoon als een der lagchende Engelen van RAPHAËL, speelde omtrent voor mijn oog, op den schoot der dierbare Moeder. Neen, ik kon mij niet langer bedwingen, ik vloog werktuigelijk toe en sloot haar in mijne armen. Geene pen beschrijft zulk een gevoel. Ik was geheel buiten mij zelven, maar mijne eerste bewustheid was zielenjammer. FERDINAND! de Engel der wraak, mengde brandend vergif in elk zalig genot. VAN NIEUWVLIED moest immers de Echtgenoot zijn van mijne CAROLINA? Elke blik, dien de onschuldige Jongeling op mij wierp, was een moorddolk. Hij poogde mij te omhelzen, maar ik heb hem met vervloekingen overladen. O! ik heb mij zelven gemarteld, terwijl de reinste liefde al de wonden van mijn hart poogde te verzachten. Doch, verbeeld u, zoo u dit mogelijk is, in welken Oceaan van wellust ik mij baadde, toen ik overtuigd werd, dat

de dierbaarste Echtgenoote mij getrouw bleef. In weduwlijk rouwgewaad betreurde zij mijnen gewaanden dood, die de goede Fransche Geestelijke van *T*..... als ontwijfelbaar zeker aan VAN NIEUWVLIED, die op de toevalligste wijze weleer met dezen achtbaren man was bekend geworden, had opgegeven. Het gevoel van mijn aanzijn was enkel verrukking. CAROLINA was voor eeuwig de mijne. Zij gloeide van zachten wellust aan mijn hart; zij bood mij eenen kleinen Engel, dien zij onder haar hart gedragen, dien zij aan haren boezem gevoed had. Het vaderlijk gevoel vervulde mijne geheele ziel. FERDINAND! het waren goddelijke aandoeningen, die ik genoot, toen het Kind mij met poezelige handjes streelde; toen het den Vadernaam, met lagchende lipjes stamelde, want de lieve Moeder had hem dit geleerd, zoo vaak hij met mijne beeldtenis, die aan het zelfde blaauwe koordje, dat ik haar eens om den hals strikte, op hare liefdevolle borst hing, speelde.

In VAN NIEUWVLIED vond ik nu den teedersten Vriend! Zijne geheele ziel juichte, omdat ik gelukkig was. O! hoe vergeeflijk zoude het niet geweest zijn, dat hij CAROLINA wenschte te bezitten? Wat zeg ik? vergeeflijk? hij had regt, om dit te wenschen. Lafhartig had ik haar immers in den bangsten nood verlaten? VAN NIEUWVLIED was moedig haar te hulp gevlogen en had hare onschuld, ach! hij had haar leven, haar geluk aan het wreedste gevaar ontrukt. De brave Baron VAN

WITTENSTEIN kende mij nu. Hier had ik in de eerste bedwelming niet aan gedacht. Sidderende riep ik, toen hij mij met eenen edelen ernst aanstaarde: ‘Vergeving, edele man! vergeving voor den ongelukkigen EDUARD!’ Hij omarmde mij. ‘Mijn' Vriend! mijn' Broeder!’ - zeide hij - ‘CAROLINA vergeeft u alles; onze Hemelsche Vader vergeeft alle onze schulden, en zoude ik alleen onbarmhartig zijn? Ik moet mij in uw aller heil verblijden, zoo kan ik ook nog gelukkig zijn.’

Dan, ach, FERDINAND! waant gij, dat ik nu volkomen vatbaar was voor het reinste genot des levens, dat mij aangeboden werd? Neen mijn Vriend! ik was nog niet genoeg gelouterd, nog niet genoeg veredeld, om den beker der vreugde onvermengd te drinken. Bitter was de vernederende smart, die ik leed om het gehouden gedrag van mijnen Vader; en o! hoe billijk was deze smart niet? CAROLINA verzacht en bedekt op alle mogelijke wijzen zijn gepleegde gruwelen; o! die dierbare Vrouw eerbiedigde zelfs mijne kinderlijke tranen, die ik aan de asch des eerloozen ouden toewijdde. Met helsche wreedheid heeft hij mijne CAROLINA, ach! heeft hij zelfs mijn Kind behandeld. Ach! verscheurende monsters zouden de hulpelooze onnoozelheid, helsche geesten zouden de om ontferming schreijende onschuld ontzien hebben, maar de onmenschelijke wreedaard, de naar goud en gevloekte wraak dorstende zondaar, die mij het leven gaf, kon met de tranen der lijdende

deugd, met den duldeloozen angst der weerloosheid spotten. FERDINAND! mijn Vader - kunt gij het gelooven - mijn Vader heeft den braven VAN NIEUWVLIED, die hem CAROLINA zoo moedig ontrukte, verraderlijk zoeken te vermoorden. Nog meer, mijn Vader viel door dezen moord in handen van het geregt en bluschte, in eenen schandelijken Kerker, door vergif zijn ellendig leven. O! hoe vreesselijk is het voor den Zoon aan zulk een' Vader te denken! Schande en straf onteerden zijne graauwe haren. Zijn bloed, dat onder het zwaard des beuls had moeten vloeijen, stolde, door zijne eigene misdadige hand verpest. FERDINAND! gij driewerf gelukkige Zoon! uw geslachtnaam verstrekt u tot roem. Met eene weemoedige trotsheid weent gij bij de asch van uwen Vader, die de wellust van het menschdom was; en mij, mij gaat een dolk door de ziel, wanneer men mij VAN ELDENBERG noemt. Ja, gewis! het misdrijf van den Vader doet ook den Zoon grievend lijden; en dit is natuurlijk. Het moge onregtvaardig en wreed zijn, wanneer men onschuldige Kinderen veracht, omdat de Ouders booswichten waren, maar het ligt toch in de orde der dingen, dat de schande, die op de nagedachtenis der ouderen rust, ook het kroost aankleeft. En waarlijk de misdaad is de bron van oneer en verachting, die zelfs het laatste nageslacht doet blozen. Wee de natie! die geene oneer, geene schande aan het misdrijf meer hecht, die geen' roem, geene glo-

rie in de deugd meer stelt; zulk eene natie is voorzeker haren val, hare vernietiging uit den kring der oppermagtige volken nabij. Maar schoon het zelfde bloed mij door de aderen stroomt, dat eens den door misdrijf bevlekten zelfmoorder door de aderen stroomde, dat bloed is toch ook vermengd met het bloed van eene Godvruchtige Moeder. Hare gebeden voor mij zijn verhoord. In de school des rampspoeds ben ik verbeterd. Aan de hand van CAROLINA zweer ik de deugd eeuwig trouw, O! dat mijn Zoon zich nimmer over mij behoeve te schamen! Doch laat ik voortgaan.

Behalve deze vernederende smart en de rustelooze knaging van mijn geweten om de ellende, waarin ik het ongelukkig Zwitsersche Meisje gestort had, vermoorde ik zelf nog mijne rust, door den hatelijksten argwaan. Ja mijn Vriend! uit mijn eigen nog niet genoeg gereinigd hart welde elk oogenblik de afschuwelijkste bitterheid op. Nooit zal ik het mij zelven kunnen vergeven, dat ik de eeuwige geliefde van mijne ziel kon verdenken, en den edelsten Vriend, die alles voor mij opofferde, met de wreedste ondankbaarheid kon beloonen. VAN NIEUWVLIED werd gedurig meer droefgeestig; hij was dagelijks in ons gezelschap. De Baron VAN WITTENSTEIN was 'er opgesteld, dat ik met mijne CAROLINA en onze kleine huishouding het bekoorlijk landverblijf, dat hij gehuurd had, met hem zoude deelen. Niet ver van daar bevonden zich alle de overige Vrienden op het

landgoed van den Heer DIEDIGER; doch wij sleten genoegzaam al den tijd bij elkander. CAROLINA behandelde VAN NIEUWVLIED als eenen hartelijk geliefden Broeder, die medelijden en vertroosting behoefde. Meer dan eenmaal deed zij met hem eene kleine wandeling, met oogmerk, om een bezoek te geven aan zekere SUZANNA, eene bejaarde Vrouw, die mijne dierbare CAROLINA de trouwste diensten had bewezen. De edelmoedige VAN NIEUWVLIED had voor deze Vrouw een stukje land, met eiken en dennen begroeid, en een klein huis gekocht; hier woonde zij sedert een paar maanden met hare vier Kinderen, die zij voorheen naauwelijks voeden kon, zoo vrij, zoo gelukkig, als men zich een' sterveling kan verbeelden. Doch waartoe deze geheime bezoeken bij deze Vrouw? dacht ik. Van verre was ik eenmaal hen gevolgd. Ik was laaghartig genoeg, om mij achter het geboomte te verbergen, en van daar zag ik SUZANNA, met een heel jong Kind op den arm, CAROLINA en VAN NIEUWVLIED te gemoet treden; beide liefkoosden zij het wicht, en het grievendste gevoel deed mij de borst zwellen. Van dat oogenblik af was ik wrevelig tegen VAN NIEUWVLIED, en zelfs CAROLINA'S liefkozingen beantwoordde ik met koelheid, met een' zucht, of met vekropte tranen, die mijn hart bloedig wondden.

Op zekeren morgen bragt een Dochtertje van SUZANNA, dat met overhaasting naar Mevrouw VAN ELDENBERG vraagde, een klein open briefje.

Ik was geheel alleen in den tuin; ik zag het briefje in, en het behelsde de volgende regelen:

'Lieve Mevrouw!

Ik ben doodelijk ontsteld. Gisteren avond heeft de Heer VAN NIEUWVLIED de kleine JULIE nog gezond en vrolijk in de wieg zien liggen, en haar een' nachtzoen gegeven; maar vóór middernacht, was het lieve Kind reeds dood. Eene vreesselijke stuip tastte het aan. Ik zat gelukkig nog bij de lamp te spinnen, omdat ik toch niet kon slapen. Lieve Mevrouw! ik heb u niet willen ontrusten; ik heb het kleine Engeltje, gelijk wij goede Catholijken altijd gewoon zijn, met een fraai geplooid doodkleedje versierd. Mijne Meisjes hebben het een bloemkransje om het hoofd gevlochten, en het geheel met rozen bestrooid. Ik heb net gedaan, als of het mijn eigen Kind was. Gij zult mij dat wel vergeven. Ook zal de Heer VAN NIEUWVLIED dat niet kwalijk nemen. Maar wat moet ik nu verder doen? Ik blijf,

Mevrouw!

Uwe bedroefde Dienares,

SUZANNA JANSEN.'

Ik zond de kleine brengster naar CAROLINA; zelf ging ik naar mijne kamer en wrong de handen. VAN NIEUWVLIED kwam welhaast, want het was de ge-

wone tijd, om bij ons te komen ontbijten, gelijk hij doorgaans deed. Doch ik zag na weinige oogenblikken door mijn kamervenster, hoe hij, met CAROLINA aan den arm, de tuindeur uit en den weg opging naar het huis van SUSANNA. Hun gesprek scheen treurig. Eerst besloot ik, deze plaats voor altijd te ontvlugten, doch eene zinnelooze woede bezielde mij. Ik wilde de huichelarij eerst ontmaskeren en mij dan voor eeuwig verwijderen. Met mijn' degen onder den arm en met het vuur der hel in mijne borst, vloog ik den weg langs naar de kleine woning. Men merkte mij niet op. CAROLINA lag geknield bij de wieg van het doode Kind, waarbij een waschlicht brandde. Hare betraande oogen waren op de bevallige kleine doode gevestigd. VAN NIEUWVLIED stond nevens haar, diep in gedachten verzonken. ‘Lief Kind!’ - zeide hij eindelijk - ‘gij zult op deze aarde niet meer weenen.’ - Ach was uwe Moeder ook zoo gelukkig! - barstte CAROLINA nu uit! - ‘EDUARD! ach nooit moet hij dit weten.’ - ‘Neen nooit!’ hernam VAN NIEUWVLIED. - ‘Hij weet het reeds!’ - riep ik en vloog werktuigelijk met mijn' degen in de hand naar VAN NIEUWVLIED - ‘Hij weet het reeds, huichelaar! uw beider schande en ontrouw kon niet voor mij verborgen blijven.’ - VAN NIEUWVLIED rukte zijne borst open. ‘Stoot toe!’ - zeide hij bedaard. - ‘EDUARD! Ik vergeef het u.’ CAROLINA greep sidderende mijnen arm. ‘Onzinnige!’ - zeide zij snikkende -

wat doet gij?' Mijn degen viel op den grond; in hetzelfde oogenblik trad SUZANNA binnen met eene jonge zwakke Vrouw, die zij ondersteunde, en hemel FERDINAND! deze jonge uitgeteerde, deze doodbleeke Vrouw was ANNETTE DALHEIM. Zij gaf eenen luiden gil, want zij herkende mij, en zoude bij de wieg van haar dood Kind, ach! voor mijne voeten, magteloos nedergezonken zijn, zoo VAN NIEUWVLIED niet ware toegeschoten. 'Zij sterft!' - riep hij - 'de ongelukkige, de van elk verlatene ANNETTE DALHEIM sterft.'

Hemel en aarde schenen voor mij te verzinken. Daar stond ik als in de zwartste gruwelen gehuld. Ja, ik herkende nu ook in de deerniswaardige, in de stuiptrekkende jonge vrouw de weleer door gezondheid en vreugde blozende ANNETTE. Ik kon geene denkbeelden aan elkander schakelen. De jeugdige ANNETTE, de Dochter des gastvrijen Grijsaards, die mij tusschen de Zwitsersche bergen zoo minzaam schuilplaats had vergund, de jeugdige ANNETTE, die door mij aan de zachte, vreedzame Paradijs vreugde der onschuld was ontrukt, en wier onzeker lot mij zoo lang te vergeefs had bekommert, ANNETTE zag ik hier in de bescherming van mijne CAROLINA, en van mijnen miskenden Vriend. Hier zag ik haar stervende bij het wiegje van eenen dooden zuigeling, de onschuldige vrucht van mijn misdrijf. Neen! ik was geheel buiten mij zelven. Ik wilde vlieden, doch VAN NIEUWVLIED volgde mij. 'Waar wilt gij heen?' - vraagde hij, toen

ik den grooten weg door het dennenbosch wilde inslaan. ‘Laat mij los!’ - brulde ik, want hij hield mij tegen. - ‘Ik moet weg, de hel brandt mij in den boezem. Ik kan den reinen blik van onschuldige menschen niet verduren.’ Met geweld verzette hij zich tegen mijn ontvlugten, ja hij voerde mij in de armen van CAROLINA. Zij weende luid. ‘EDUARD! hebt gij nog geen lijden genoeg veroorzaakt!’ - zeide zij, terwijl zij zich vast aan mijne borst knelde. - ‘Kunt gij mij verlaten? Kunt gij uwen Zoon, die onschuldige lieveling, die het heiligste regt op uwe bescherming en liefde heeft, verlaten?’ Nu barstte ik in tranen uit; ik greep de hand van VAN NIEUWVLIED, en wilde die van CAROLINA, die ik met mijne tranen besproeide, daar in sluiten, doch beide weigerden dit. ‘Om 'shemels wil!’ - riep ik snikkende - ‘gun mij nog dit vreesselijk offer, en laat ik dan sterven. Uwe reine zielen zijn voor elkander gevormd, edele VAN NIEUWVLIED! dierbare CAROLINA! O! zeg slechts eenmaal, dat gij den rampzaligen EDUARD zijn afschuwelijk mistrouwen vergeeft! Nooit, nooit ziet gij mij weder.’ CAROLINA'S armen schenen om mijnen hals te verstijven. ‘Dood mij, EDUARD!’ - stamelde zij met verbleekte lippen - ‘en vlugt als dan, met mijn bloed bespat.’ VAN NIEUWVLIED smeekte op den aandoenlijksten toon om mijn medelijden met het edele, het getrouwe hart van CAROLINA, dat waarlijk dreigde te breken. En nu, ach! nu verbond ik

mij op nieuw, door den onschendbaarsten eed aan deze onvergelijkelijke Vrouw, die ik zoo schrikkelijk beleedigd had. Ik droeg haar terug naar de woning van SUSANNA; ik wilde mij aan de voeten van VAN NIEUWVLIED werpen, en hem om vergeving bidden, doch de edele Jongeling drukte mij aan zijne borst en noemde mij, vol drift, zijnen Vriend; mij, die hem met de verachtelijkste huichelarij beschuldigde; mij, die het bloed, dat mijnen verraderlijken Vader hem nog had overgelaten, uit zijn van vriendschap gloeijend hart wilde doen stroomen. De arme ANNETTE was intusschen weer tot zich zelve gekomen, zij verzocht mij nog eenmaal te mogen zien. Vol van de smartelijkste aandoeningen trad ik in de kleine kamer; daar lag zij op een rustbed; tegen haar over stond de wieg, waarin het lijkje, met rozen-knopjes en nachtfiooltjes bekransd, scheen te sluimeren. 'De goede God heeft zich ontfermd!' - zeide ANNETTE met eene zwakke stem - 'en uwe kleine JULIE, die ik niet waardig was te bezitten, tot zich genomen. EDUARD! gij zijt onschuldiger dan ik. Mijne ongelukkige liefde, die gij nooit gevoed hebt, deed mij vallen; duizendwerf heb ik dit aan uwe nooit genoeg geroemde Echtgenoote betuigd. O! zeg EDUARD! zeg dat gij ANNETTE niet veracht, dit hart zal gerust ophouden te kloppen.'

Ik nam het lijkje der kleine JULIE in mijne armen; het was een regt bekoorlijk wicht; het waas des levens scheen het ijskoud gelaat nog te om-

vloeijen, en het lachje der zorgelooze onschuld zweefde nog op de halfgeslotene lipjes. Ik knielde met het Kind bij ANNETTES rustbed; weenende kuste ik JULIES koude, terugstotende koontjes, en drukte mijne lippen, nog huiverende van de vreesselijke koude des doods, op de uitgeteerde hand van ANNETTE. Zij zag mij nu vriendelijk lagchende aan.

'Meer heb ik niet te wenschen, EDUARD!' - zeide zij - 'O ik sterf tevreden. Toen ik dezen morgen sluimerde, droeg een minzame Engel, met zachte zilveren glanzen, even als met het licht der maan omhuld, mijne lieve JULIE, ook zoo met bloemen bekransd, in zijne armen, even gelijk gij haar nu draagt, door de rozenkleurige morgenwolken, en wenkte mij. Ik ontwaakte vrolijk, en toen vernam ik den dood van mijn kindje. Ach! hoe weinig kan men dit voor het moederhart verbergen. Ik wilde het lijkje der jonge hemellinge nog eenmaal zien. De goede oude Vrouw, die mij oppast, kon mijne bede niet weerstaan; zij bragt mij hier, maar ach! om ook den Vader van mijn Kind nog met mijne sterfelijke oogen te zien, en hem te zeggen: zijt gelukkig EDUARD! uwe CAROLINA is een Engel, en uwe edele Vriend is het beeld der Goddelijke ontferming. Ik heb duldeloos veel geleden. Van elk verstoten, moest ik rondzwerven; ach! in niet eene hut zelfs vond ik schuilplaats om Moeder te worden. Op het punt, EDUARD om in den bangsten nood eenzaam in

een bosch uw ongelukkig Kind het licht te doen zien, vond mij VAN NIEUWVLIED; hij nam de verlatene vreemde weldadig in zijne bescherming; na weinige oogenblikken bevond ik mij, van alles verzorgd, bij brave lieden geherbergd, en gelukkig Moeder van de onnoozele JULIE. Uwe lieve CAROLINA bezocht mij dagelijks, beminde mijn hulpeloos wicht met moederlijke teederheid, en daar ik door smart en verdriet met eene doodelijke krankheid worstelde, verschafte zij mijne kleine lieveling eene gezonde zoogster. Nog was ik onbekend. Uwe Gade en uw Vriend schenen niets met mijnen naam of afkomst te doen te hebben; de arme verlatene Vreemde werd door hun met de teederste liefde als een voorwerp, waarop zij de naaste betrekking hadden, beschouwd; doch ik wilde niets voor hun verbergen. In een vertrouwelijk oogenblik, terwijl de brave VAN NIEUWVLIED met uw bevallig Zoontje speelde, en het telkens den voor mij zoo dierbaren naam van EDUARD gaf, zeide ik schreijende: Ach! ik beminde eenen EDUARD, den Vader van mijne JULIE. - CAROLINA, die met mijn slapend Kind in de armen nevens mij zat, greep mijne hand. Vertel mij van uwen EDUARD! - zeide zij - ik wil met u weenen, ongelukkige! Ach! toen vertelde ik haar vol vertrouwen, hoe EDUARD met zijne Zuster CLEMENTINA bij mijn' Vader werd geherbergd, hoe ik EDUARD verleidde, en hoe hij mij ontvlugtte, vol zielenjammer om zijne ontrouw tegen eene geliefde Gade. Ik vertelde haar, hoe ik

mijne schande had zoeken te verbergen, en hoe veel grievende ellende ik geleden had. CAROLINA kende u uit mijne beschrijving volkomen, schoon ik uwen naam niet kon noemen; maar de arme ANNETTE werd ook daarom niet verstoten. Neen! uwe CAROLINA weende met mij, en uw kind rustte telkens aan haar medelijdend hart.'

ANNETTES krachten waren door het spreken geheel uitgeput, zij zonk in eene magtelooze sluimering; men had mij het kleine lijkje reeds ontnomen, het lag nu in de doodkist. Ik zag ANNETTE niet weder, doch tot mijne onbeschrijfbare vreugde is haar leven verlengd, en hare gezondheid zoo ver hersteld, dat zij met eene kalme ziel nog dezen zomer naar haren geliefden geboortegrond zal kunnen terug keeren. Oordeel nu, mijn Vriend! over mijn gadeloos geluk, met eene Vrouw, als CAROLINA, met eenen Vriend, eenen Broeder, als VAN NIEUWVLIED; en zoude ik mijn' edelmoedigen weldoener, zoude ik den Baron VAN WITTENSTEIN vergeten, die zich in ons aller geluk verheugt?

Vol verlangen reisden wij eindelijk naar mijne vaderlandsche oorden. De ontmoeting van den Heer REINHART was boven alle beschrijving aandoenlijk en teeder. O! hoe vast knelde hij de geliefde Dochter aan het zwoegend hart! Hoe teeder omhelsde hij mij, zijnen berouw hebbenden, zijnen om vergeving biddenden Zoon! En met welk eene zachte verrukking liefkoosde hij onzen kleinen lag-

chenden EDUARD. Elke dag was een feestdag voor ons, de edelmoedige Baron heeft den Grijsaard, als in zegepraal, weer in de verkwikkende schaduw van *Vredenburgs* bekoorlijke bosschen geleid. Wij zijn allen gelukkig; de komst van CLEMENTINA, of zoo gij wilt LOUISE, word elken dag verbeid. De Baron wilde niet, dat ik aan CAROLINA of aan den Heer REINHART, iets van dit blijde geheim ontdekte. 'Het moet eene vrolijke verrassing zijn.' zegt de goede man. Ik sta op het, punt om in eenen werkzamen kring geplaatst te worden te *A*...., of te *N*....; dit is nog onzeker; in beide plaatzen is een vrij gewigtig ambt te verkrijgen. O! mijn Vriend! hoe blijmoedig zal ik niet arbeiden, en niet slechts voor mijne lievelingen, maar ook voor de maatschappij trachten nuttig te zijn. Vaarwel, getrouwe FERDINAND! Ik heb door dezen langen brief aan mijne belofte voldaan; maar onveranderlijk blijf ik uw ware, dankbare Vriend,

EDUARD VAN ELDENBERG.

Freule van Regtenveld aan Mejufvrouw Sabina Schalman.

Hoog geëerde Jufvrouw!

Ik weet niet, hoe ik het heb, nu gij uit de Stad zijt. Ik hoor niet half zoo veel van hetgeen dagelijks in de Stad voorvalt; want gij weet, onze Vriendinnen, Mevrouw KWEBBEL en hare Zuster zijn ook buiten gelogeerd, en de oude SANNE, die ook nog al veel nieuws pleeg te vertellen, is sedert eenige dagen aan de koorts geweest. Ik hoor dus niets, dan nu en dan zoo wat van de dienstboden. Ik ga maar zelden uit, want mijne lieve SABYNTJE! de lichtzinnige menschen van dezen tijd zijn op mijn gezelschap niet gezet. Nu, dat kan ook niet anders, want zij zijn zoo boos en zoo dartel, dat zij zich schamen, om door een goed Christenmensch bespied en beluisterd te worden. Ja, Kind! de God dezer Eeuw heeft hunne zinnen verblind, zoo dat zij als onzinnigen hals over hoofd in hun verderf loopen. Ik weet met mijn' tijd geen' raad, nu ik zoo geen mensch heb, om eens vertrouwelijk mede te praten. De dag valt mij verschrikkelijk lang. Ik weet het niet, maar in mijne jeugd, verbeeld ik mij, waren de zomersche dagen toch zoo jammerhartig lang niet als nu. Ik geloof waarlijk, dat alles veroudert en

verlamt, net als de schroeven van mijn koffijmolentje, en dat de zon nu zoo vlug niet meer draait als toen ik jong was. Want dat de Zon niet draait, hiervan zullen alle die zoogenaamde wijze, of liever dwaze Philosophen mij niet overtuigen. Neen, SABYNTJE! het zijn maar wereldwijzen, en hiervoor moeten wij ons wachten. Kindlief! begrijp eens aan, ik hoorde onlangs toen ik te *V...* dat broeinest van alle goddeloosheid was, den Predikant, die een diep bedorven wereldling is, zelfs op den predikstoel zeggen, dat deze geheele aarde binnen den tijd van vierentwintig uren zich om haar' as wentelt, zoo dat, gedurende de eerste twaalf uren, de eene helft, en, gedurende de volgende twaalf uren, de andere helft door de Zon beschenen en verlicht wordt, en dat dus de Zon nooit, eigenlijk gezegd, op of ondergaat; terwijl intusschen deze rusteloos omwentelende aarde in drie honderd en vijf-en-zestig dagen en eenige uren, of liever in een jaar, de Zon omloopt, waardoor wij dan ook zomer en winter, herfst en lente verkrijgen. Denk eens aan, zulke dingen durft een Leeraar met zondige lippen zeggen, een man die geschapen is, om de onvervalschte waarheid te spreken. Wel het strijdt immers met alles, wat wij zien en gevoelen?

Ik weet niet, dat ik de Zon ooit zag opgaan; ja wacht, ik geloof toch, dat ik het eens gezien heb, toen ik, nu een jaar of zes geleden, eens met den Heer en Mevrouw van GEEL, en met nog een

geheel gezelschap voor dag en voor dauw uitreed, om te *B...* het ontbijt te nemen. Ik weet zelfs niet, hoe ik mij had laten bewegen, om dien togt mede te doen; ik geloof dat ik sedert dien tijd nog elken morgen zoo vroeg wakker word. En wat heeft men toch daar buiten de Stad? Om aardige landgezigten behoef ik geen' voet uit mijne kamer te verzetten, want mijn Broeder heeft mij eens verjaard met twee landschapjes, die hij met oostindische inkt geteekend of gewasschen heeft. Maar ik had ook dien morgen waarlijk niet veel aan het opgaan van de Zon, want ik ergerde mij dood, om dat Mevrouw GEEL - gij weet SABYNTJE! zij was altijd een ondragelijke coquette - om dat zij, zeg ik, nu een fraai nieuw kleedje had aangetrokken, en dat om naar buiten te rijden. Ik kon daar mijne oogen niet afhouden. Zoo dat ik maar wil zeggen, dat ik nooit regt de Zon zag opgaan. Maar dat zij onderging, en dat zij van de eene plaats naar de andere draaide, dat heb ik duizendmaal gezien, en wel zoo duidelijk, als ik nu op dit oogenblik, mijne oude kat voor mij op de tafel zie zitten. Nu, de Heilige Schrift verzekert het ook nog ten overvloede; en ook dat spreekt die kostelijke Dominé WAARBURG tegen. Of gaat de Zon niet uit hare slaapkamer? gelijk de Psalmist zegt: 'Ja' - zeide de oude Heer BALCOUR, toen mijn Broeder en ik, over de preek van Dominé WAARBURG met hem spraken - die BALCOUR moet gij weten is geen Christen, maar

een Arminiaan, een mensch der zonde, en des verderfs. - ‘Ja’ - zeide hij - ‘de oostersche dichter van dien Psalm beschreef eigenlijk de natuur, of de heerlijke orde der dingen niet. Welligt kende hij geheel niets van ons voortreffelijk zonnestelsel. Maar hij zong van de goddelijke schoonheden, die het zinnelijk oog aanschouwt. Ook zegt hij niet dadelijk, dat de Zon uit hare slaapkamer gaat, maar hij vergelijkt haar bij eenen Bruidegom, die met een oog, dat van vreugde schittert, zijne rustkoets verlaat.’ - Kijk, SABYNTJE! zij zijn zoo met het draaijen der wereld ingenomen, dat zij de geheele Schrift verdraaijen. ‘Gelooft gij dan ook niet, mijn Heer BALCOUR!’ - vraagde ik - ‘dat de Zon en de Maan eens op JOSUAS gebed hebben stil gestaan?’ - ‘Ik geloof,’ - antwoorde hij - ‘dat God, om dien vromen Krijgsheld eerbied en ontzag in het oog des volks te doen verkrijgen, de Zon op zijn gebed helder deed schijnen, juist in die oogenblikken, toen dat hoogst nuttig was, om de krijgsbewegingen voort te zetten; en even zoo ook de Maan, op dat het Israëlitisch heir door de Maan verlicht, den vijand ook in het dal zoude kunnen vervolgen.’ - Nu, die BALCOUR is, gelijk ik hier boven zeide, vol ongeregtigheid en boosheid. Wie weet, of hij wel eens gelooft, dat er een God is; want dit is toch zeker, ik heb hem met zijn eigen lippen horen zeggen, dat 'er geene Erfzonde is, en dat de Duivel geene magt heeft om de menschen te plagen.

Maar, waar was ik daar ook gebleven? Ja, aan de schrikkelijke lange zomersche dagen niet waar? Nu, als het nog schemerlicht is, dan schreeuwen mij de vogels reeds wakker, want gij weet, mijne slaapkamer ziet op den tuin uit. Wat de vogels ook in de wereld doen, begrijp ik niet. Dat is, zoo als de dag maar aan den hemel komt, een gepiep en getjilp van de andere wereld. Dan verveelt mij de tijd in het bed; al vroeg bel ik de meiden, schoon zij daar heel kwaadaardig om zijn, want gij weet het gemeenste volk slaapt doorgaans het best. Ik sta dan ook al vroeg op, maar de uren schijnen mij jaren te zijn. Ik zeg alle de morgen-gebeden op, die ik van mijne jeugd af geleerd heb; in den Bijbel lees ik ook. Dezen morgen las ik, zonder opzien, zes Kapittels uit het derde Boek van MOZES *Liviticus* genaamd; toen een Hoofdstuk van *Sions Worsteling* door FRUITIER. Meer kan ik toch al niet doen, om mijne arme ziel te behouden. Dit duurde tot ik naar beneden ging, want in de zijkamer ontbijt ik, en op de straat is nog altijd iets te zien of te hooren. Gij weet ook, dat ik een' goudvink gekocht heb, die geestelijke liederen zingt, SABYNTJE! Maar ik had daar toch weinig aan; het dier fluitte wel heel aardig, en ik wilde wel gelooven, dat hij geestelijk fluitte, doch ik had daar zoo geene stichting van, als ik wel dacht; tot eindelijk KAATJE de Cathechiseermaitres, die de boosheid der menschen nog al eens bij mij komt beweenen, mij bewezen

heeft, dat mijn Goudvink een lied uit SIONS *Halleluja* fluit. Zij heeft het hem dezen morgen nog nagezongen, en nu versta ik het duidelijk. KAATJE zingt ook de dierbare woorden heel mooi. Deze regeltjes zijn 'er mij van in het geheugen gebleven:

> Doet uwe oogjes open,
> Zoetlief! het is dag:
> 'k Heb u zoo lang geropen,
> Dat ik u zien mag.
> Doet aan uw nieuwe kleeren
> Hier is een kleedje wit,
> In het bloed des Heeren
> Is gewassen dit.

Wat zegt gij, SABYNTJE? dat fluit nu mijn goudvink den geheelen dag door, zoo dat mijne ziel gedurig voedsel heeft. Och ja! de stomme dieren zelfs zijn de ware vromen dienstbaar. Alles is om ons gemaakt; alles, wat de wereldlingen genieten, is het brood der kindertjes, dat zij aan mij, aan u, aan Mevrouw KWEBBEL en aan KAATJE de Katechiseermaitres ontrooven.

Ja, KAATJE hoort en ziet ook al veel, want zij komt in vele huizen, om jonge zielen met de onvervalschte melk, gelijk zij de waarheden noemt, te voeden, en om minnebrieven voor de meiden te schrijven. Schrikkelijke dingen heeft zij mij dezen morgen zitten vertellen, doch alles onder de roos. ‘Gij kunt aan mij alles zeggen, KAATJE!’ - zeide ik - ‘ik zwijg als het graf. En waarom zou ik ook het kwaad, dat de men-

schen doen, voortvertellen? Immers van elk ijdel of nutteloos woord, dat wij spreken, zullen wij rekenschap geven.' En toen begon de vrome ziel te vertellen. Zoudt gij het gelooven, SABYNTJE? de Heer S... geeft zich over aan den drank, en laat alle zijne zaken verloopen. Mevrouw P.... ontvangt in het geheim bezoeken van den jongen Weduwenaar, den Heer RES. Ook gaat zij wel eens, door den knecht vergezeld, in den avond uit. KAATJE had mijn Heer P..., door de tweede en derde hand, doen waarschuwen, en dit was van een goed gevolg; RES werd het huis ontzegd en mijn Heer P.... deed zijne Vrouw scherpe verwijten. Zij trok zich dit sterk aan, en geheel het huisgezin liep in de war. Het is waar, mijn Heer P.... heeft zijne Vrouw op eene van hare avondwandelingen bespied; hij zag haar in de woning der armoede, die zich voor elks oog verbergt, weldaden uitdeelen en vertroosten. Hij zag haar zelfs bij eene oude, afgeleefde bloedverwante van hem, die Mevrouw P.... weleer schrikkelijk gelasterd en gekweld had, en die door hare gemelijkheid en boosaardig karakter elk mensch tot een' last is, allerlei verkwikking brengen, en door hare minzame vriendelijkheid het treurig lot der van elk verlatene Oude verzachten. De Heer P.... had nu wel berouw, en is met zijne Vrouw verzoend, doch KAATJE zal die rust wel weer stooren. Waar eens de Duivel des wantrouwens gewoond heeft, daar keert hij al ras zevenmaal sterker terug. De Heer en Jufvrouw L.. zullen eerstdaags van el-

kander scheiden. De Dochter trouwt met den jongen Muzikant, om grooter schande voortekomen; en begrijp eens aan, die jonge Muzikant is Luthersch. DO. WAARBURG, die toch maar een wolf in schaapskleederen is, vraagde eens aan mijn' Broeder, die zich vreesselijk ergerde, omdat een Nichtje van ons wel eens in de Luthersche Kerk gaat, wat dan toch de leer der Lutherschen behelsde? Mijn Broeder, die nooit in die besmettelijke ketterijen heeft willen omwroeten, antwoordde: dat hij de Lutheranen en alle Onchristenen schuwde, schoon hij hunne leer niet kende. DO. WAARBURG lachte; doch zeide vervolgens met veel ernst, dat God alle menschen bemint, vooral die hem met een opregt hart vereeren; dat de Luthe-
ranen onze Medechristenen, onze broederlijke Geloofsgenooten zijn, en dat wij, uit onkunde of domheid, nooit gevoelens, die wij niet kennen, mogen lasteren.

O SABYNTJE! dat mijn Broeder en ik in dat *V...* geleden hebben, is met geene pennen te beschrijven. Ik verheug mij, dat wij dat *Sodom* ontvlugt zijn. LUCIE - gij kent haar, liefde voor de wereld ziet haar de oogen uit - LUCIE wordt de Vrouw van Doctor BELMOND. Mijne Nicht HESJE is, geloof ik, krankzinnig geworden, want zij heeft alle onze geheimen aan BALCOUR ontdekt. Alle onze goede voornemens, om het kwaad te stuiten, zijn bekend en verijdeld. WAARBURG is met EMILIA getrouwd; die arme Kindertjes hebben nu eene Stiefmoeder. BALCOUR heeft mijn' Broeder

behandeld, of hij een kwade Jongen was. Het is om nooit te vergeten, en dat daar mijn Broeder het Land nog gediend heeft, en zijn verstand zoo goed heeft, als ik en een ander. Het is waar, hij schrijft of maakt wel geene boeken, maar hij knoopt toch heele mooije beursjes en ridicules voor de Dames; ook leest hij SMYTEGELD over het *Gekrookte Riet* en alle de uitleggers van het *Hooglied Salomons*.

Nu SABYNTJE! ik moet eindigen; ik heb weer een paar uurtjes met dezen brief, dank zij den Hemel! verdreven. Kom maar spoedig weer in de Stad, want van de Meiden hoor ik weinig. Zij hebben elk een' Vrijer, en hooren daar veel meer naar, dan naar het stads-nieuws. Welk een zegen is het voor ons, dat wij het huwelijk versmaad en de liefde veracht hebben. Ik hoop maar, dat ik rein en onbesmet ten grave zal dalen. Elken avond bid ik om van wellustige droomen bevrijd te zijn, en elken morgen om geene aanvechtingen tot ontucht te hebben. Vaarwel! ik ben,

H o o g g e ë e r d e J u f v r o u w !

Uwe Dienaresse

JUDITH ALBERTINA SUZANNA
Freule VAN REGTENVELD.

Naschrift.

Groet den vromen Dominé LOUWMAN voor mij. Ik heb dien man innig lief. Ja SABYNTJE! zeg hem, dat ik de ijdele wereld verlaten heb. Ik

kom nergens meer, dan bij de ware vromen, die de boosheid der wereld hartelijk betreuren, zoo als ik doe. WAARBURG, die niet dan een Antichrist is, heeft mij veel bitterheid aangedaan. Ik ben geen waar Christen, zegt hij, maar wat ben ik dan toch? Eene Joodin? Dank zij den Hemel! ook niet. En eene Heidin? Nu elk weet toch, dat ik geene Heidin ben. In mijne jeugd heb ik nog wel eens Heidenen gezien; zij konden uit de hand alles voorzeggen, wat ons overkomen zoude, en zagen ‘er heel wonderlijk en zwart uit. Nu laat WAARBURG maar lasteren. DO. LAUWMAN heeft mijn' Vader, zaliger gedachtenis, gekend. Hij was ook geen Heiden, maar een oud Edelman. En zoo Dominé mij lief heeft boven alle dochteren mijns volks, dan wil ik hem ook vurig beminnen; want mijn hart is krank van liefde, om met het *Hooglied van Salomon* te spreken. En gelijk een appelboom onder de struiken des velds, zoo is DO. LAUWMAN met zijn bol en blozend aangezigt onder de zonen der aarde. Nogmaals vaarwel SABYNTJE! word ik eens in alle Christelijke nederigheid de Gemalin van den Eerwaardigen Predikant, die wel uit geen adelijk geslacht geboren, maar toch een van de echte kinderen *Sions* is, dan zal ik u toonen, dat ik ook eene ware voedster der Kerk en eene moeder in ons hedendaagsch Israel ben.

Mevrouw C. van Eldenberg aan Mejufvrouw E. Waarburg.

Dierbare Vriendin!

Hoe vurig verlang ik u weder te zien, en het zaligste genot, dat geheel mijn aanwezen doorstroomt, met u te deelen. EMILIA! ook voor u is de weg in eenen bloeijenden lusthof herschapen, en ook dit vergroot het geluk van uwe Vriendin. O! hoe zoude de beker der vreugde niet voor mij verbitterd worden, wanneer de geliefde Vriendin van mijne jeugd met eenig grievend lijden moest worstelen, wanneer hare anders zoo blijmoedige ziel door droefheid beneveld was, of eene wegknagende smart voor elks oog verkropte! O EMILIA! zoo de kwaadaardigheid van eenige ellendelingen gezegepraald had, zoo de teederste, de heiligste banden, die u aan den braven WAARBURG hechtten, verscheurd waren, wat zoude dan van u geworden zijn? In de armen van den waardigen LEONARD, zoude een onoverwinnelijk verdriet u verteerd hebben, zonder dat eenig sterfelijk wezen uw leed had kunnen verzachten. Het zien van mijne aardsche gelukzaligheid had uw deelnemend hart wel vertroost, maar gij zoudt ook te gelijk nog des te sterker gevoeld hebben, hoe veel gij

verloren hadt. O EMILIA! wanneer gij aan het dankbaar, juichend hart van uwe CAROLINA tranen des bittersten jammers had moeten weenen, hoe veel, hoe onbegrijpelijk veel had ik dan ook niet moeten lijden? Het ongeluk. van elk gevoelig wezen verstoort toch meer of min ons eigen geluk; en wat zoude dan het onherstelbaar lijden van eene dierbare Vriendin niet gedaan hebben? Het schijnt eene eigenschap te zijn van elken hartstogt, dat hij alles poogt medetevoeren. Heerscht bij ons de droefheid: o! dan is een vrolijk gezigt voor ons ondragelijk. Hem, die niet met ons treurt, ontvlugten wij. De gevoellooze eenzaamheid is veel verdragelijker voor den bedroefden, dan de blijmoedigheid van zijne getrouwste Vrienden. Wat zeg ik? Zelfs de schoone, glansrijke natuur verwekt in hem eene soort van pijnelijken afkeer. Het schemerig duister stemt met zijn jammervol hart; de stomme wanden waar tusschen hij zich opsluit, verkrijgen meer waarde voor hem, dan de vertroostende woorden des menschenvriends; ja zelfs de echo, die in de donkerste schaduw der bosschen zijne eenzame klagten nagalmt, bemint hij eindeloos meer, dan het verstrooijende gezelschap der edeldenkendste lievelingen van zijn hart. Maar even zoo overheerschend is ook de vreugde; zij wil alles, wat leeft bezielen. Zelfs over 't lijdend insekt verlangt zij het vrolijkste genot te ademen. Luid door de geheele Schepping tracht zij hare dankbare toonen te doen weergalmen. Zij haast zich om elken

traan der smart aftedroogen, en om den bangsten kommer door blijde hoop en zalige genietingen te doen vervangen.

Maar EMILIA! kan ik mijn geluk dan wel te veel roemen? Alles, wat mij omringt, is geschikt, om het nog te doen toenemen; allen, die mij het dierbaarste op de wereld zijn, verheugen zich. Zelfs VAN NIEUWVLIED, aan wien ik mijn leven, ach! aan wien ik veel meer dan mijn leven te danken heb, is door edele zelfvoldoening, door de grootsche bewustheid, dat hij zijne heiligste pligten vervulde, en de goedkeuring van God en menschen verdient, gelukkig. Ach EMILIA! zoo ik reeds de Echtgenoote van VAN NIEUWVLIED was geweest, toen EDUARD als uit het graf weer voor mij verrees, welke vreesselijk donkere wolken hadden als dan onze levensvreugde voor altoos met nacht bedekt? Ik kan mij het verschrikkelijke daarvan niet voorstellen. EDUARD was voorzeker in de wreedste vertwijfeling verzonken; een moordend zelfsverwijt had mijne dagen verpest, en de grootmoedige VAN NIEUWVLIED, hoe vurig hij mij ook beminde, zoude voor zich zelven, voor de schim van zijnen vertrouwden Vriend, voor deszelfs rampvolle Echtgenoote en schuldeloos Kind gebloosd hebben. Neen EMILIA*!* wij hadden de onzalige huwelijksbanden gewis verscheurd; ik had in de verborgenste eenzaamheid mijne noodlottige dagen geëindigd, en mijnen EDUARD, wiens jeugdige liefde mijne geheele ziel eens vervulde, zoo

wel als den besten, den edelsten van alle Vrienden, den getrouwen VAN NIEUWVLIED, met heete tranen, beweend. Doch ik heb u reeds alles gezegd, lieve EMILIA! toen ik, na zulk een langdurig afzijn, u, de blijmoedige speelgenoote mijner kindsheid, als de Gade van WAARBURG, als de teedere weldoende Moeder van zijne schuldelooze Kinderen omhelsde. Hoe kort, maar ook hoe zalig was de dag, dien ik toen bij u in de schoone Pastorij te *V*... doorbragt! Nog verbeeld ik mij, hoe ik u vroeg in den morgen verraste. Gij wist nog niet eens zeker, dat ik met EDUARD en alle onze Vrienden bij mijnen geliefden Vader en mijne Tante was aangekomen. Ik wilde u daar ook geene kennis van geven, omdat het reeds van te voren besloten was, dat wij een onverwacht bezoek bij u zouden afleggen. Nooit vergeet ik die blijde wederontmoeting. Geliefde Vrienden na eene lange scheiding weder te zien, geeft altijd een' onuitputbaren wellust; maar wanneer, gedurende die scheiding, grievende rampen ons troffen; wanneer verschillende lotgevallen ons voor altijd op deze aarde aan elkander schenen te zullen ontrukken: o! dan is het wederzien voorzeker de ware, de onvervalschte voorsmaak van goddelijke gelukzaligheid, die in het betere leven voor ons bereid is. Ik heb dien voorsmaak overvloedig mogen genieten, toen ik, sprakeloos door aandoening en zachte verrukking, aan de borst van mijnen grijzen Vader weende; toen hij de van blijdschap bevende armen om

mij heen klemde, en met eene door tranen afgebrokene stem bij herhaling mijnen naam noemde, en snikkende zeide: ‘Mijn eenig, mijn dierbaar Kind! God geeft u aan mij weder. O! nu, nu wil ik sterven. CAROLINA! uwe zachte hand zal mij de oogen sluiten.’ - Ja, ik heb dien voorsmaak overvloedig genoten, toen ik mijne Tante, die meer dan eene Moeder voor mij was, overstelpt van de reinste vreugde, omhelsde, en toen ik u, u, mijne EMILIA! aan dit juichende hart knelde.

Hoe lang viel mij de weg van *T*...., of van de nederige woning mijns dierbaren Vaders, tot *V*... Gij weet het, lieve Vriendin! het was een die schoonste zomermorgens, die in onze luchtstreek de natuur versieren, even als toen de aarde zich in den vollen tooi der eerste schepping vertoonde, toen zij zich als eene jeugdige bruid, uit den nacht, die het woeste en ledige bedekte, ontwikkelde. Ik had gedacht u nog in rust te zullen vinden; maar neen! van verre zag ik reeds alle de vensters der vrolijke Pastorij voor de morgenlucht open! De Heer BALCOUR, onze reisgenoot, dien wij nu ook weer aan het huis van Mevrouw G... bragten, had DO. WAARBURG reeds over het rijk belommerd Kerkhof zien wandelen. Ik ging dus met LUCIE door de achterdeur in de Pastorij, en vloog vol verlangen naar uwe slaap-kamer, doch ik vond u bed ledig; het morgen-koeltje blies den geur der bloemen door de opene ven-

sters, en de wiegende schaduw van bloeijende linde- en schoone vrucht-boomen speelde op de zuivere witte wanden van uwe kamer. Zorgvuldig voor den doortogt beschut, stond de wieg, waarin het lieve poezelige LOTJE, blozende als een rozen-knopje, en met een gelaat, waarop de Schuts-engel der kinderlijke onschuld hemelsche vreugde scheen te ademen, gerust lag te slapen. Ook het kleine rustbedje van DOLFJE was ledig. Mijn hart klopte van genoegen, en van drift om u te zien. O! toen door het venster ziende, ontdekte ik u, daar gij het ontbijt in het kamperfoelie-prieeltje bereidde, terwijl de lieve DOLF om u heen huppelde, en van morgendauw glinsterende bloemen voor u plukte.

Naauwelijks gaf ik mij den tijd om naar beneden te gaan. EMILIA! gij weet het, wat onze harten gevoelden, toen wij elkander omarmden. O! het was niet slechts de reine menschenvreugde, die voor teedre, liefhebbende harten, uit het terug geschonken genot van zinnelijke tegenwoordigheid, voortvloeit; neen EMILIA! wij smaakten ook den hemelschen wellust, die het gelukkig wederzien, na de hardste, de gestrengste beproeving; die het gelukkig wederzien, na den heetsten den bangsten strijd, immer aan een gevoelig wezen kan aanbieden. Beide hadden wij, gedurende onze scheiding, langs vreesselijk donkere paden rondgedoold; beide hadden wij alle hoop op aardsche genoegens verwoest gezien, en heete tranen der bitterste smart

geweend; en nu, o! nu, in het oogenblik der weder-omhelzing, waren wij zoo onuitsprekelijk gelukkig. Ja voorzeker! zoo ontmoeten zalige onsterfelijke Vrienden, die hier op aarde van elkanders hart gescheurd werden, om langs wijd verschillende wegen in zelfvolmaking te vorderen: zoo ontmoeten zij elkander, in de betere, nu nog onzigbare wereld, wanneer zij, door lijden beproefd en gelouterd, de vruchten van hunne getrouwheid aan de heiligste pligten, in vollen overvloed genieten. Lieve Vriendin! geene woorden drukten onze gewaarwordingen uit. Sprakelooze vreugdetranen weenden wij aan elkanders hart, en in elke liefkozing verzekerden wij elkander: alle onze wenschen zijn vervuld; wij zijn zoo gelukkig, zoo zalig, als menschelijke wezens hier op aarde zijn kunnen. EMILIA! hoe vlugtig waren de uren, die ik bij u doorbragt! Ik had u zoo veel te zeggen, en ik zeide u zoo weinig. Ik las in uwe vrolijke blikken, dat mijn geliefde EDUARD weer uw broederlijke Vriend was; dat gij hem uwe hoogachting en Vriendschap op nieuw waardig keurdet. Dit, o! dit streelde mijne trotsheid. Ja, hij is uwe Vriendschap, hij is de hoogachting van alle edeldenkende menschen waardig. Ook uw WAARBURG noemde hem met hartelijkheid zijnen Vriend! EDUARD is ten uiterste gevoelig hier voor. Met weemoedige verrukking ziet hij zich weer in den kring van ware braven, waaruit hij zelf zich had weggerukt, aangenomen. O EMILIA! zijn be-

rouw is zoo edel. De natuurlijke trotsheid van zijn karakter verheft zich nu tot een zuiver gevoel van eigene waarde, en van reine dankbaarheid aan elk, die hem zijne vorige dwalingen vergeeft. Doch ik moet u nog in eene geheel nieuwe vreugde doen deelen.

Gij weet het, lieve EMILIA! bij herhaling verzekerde ik u, toen wij, in de schaduw der hooge dennen, arm in arm wandelden, terwijl uw WAARBURG en mijn EDUARD, met den braven Baron VAN WITTENSTEIN en den Heer BALCOUR, het toen zoo lang verlaten *Vredenburg* waren gaan zien: bij herhaling verzekerde ik u toen, dat niets bij mijn aardsch geluk kon gevoegd worden, dat ik naauwelijks eenen wensch meer over had; en toch, toch, dierbare Vriendin! is mijn geluk toegenomen. EMILIA! ik heb eene Zuster, eene lieve bekoorlijke Zuster. O! laat ik het u verhalen. Hoe vurig verlang ik, om u de beminnenswaardige LOUISE aantebieden! Ook zij zal uwe Vriendin worden, want haar hart is voor de heiligste Vriendschap gevormd.

O! dat uw bevallig reistogtje door onze vaderlandsche streken reeds voltooid ware! Wel verre, dat ik u dit genoegen zoude misgunnen, roem ik zelfs het waarlijk nuttig vermaak, dat gij met uwen geliefden WAARBURG door zulk een reisje hebt uitgekozen. Het reizen, ook door ons eigen land, heeft voor alle menschen, die niet gevoelloos zijn, of zich niet loom en log aan hun gewoon verblijf

hechten, ja, of die niet door laffe weelde en dwaze verteedering geheel verwend zijn, onbegrijpelijk vele genoegens; en dus ook zeker voor mijne weetgierige en altijd blijgeestige Vriendin. Hoe menigwerf hebben wij niet de gevoelloosheid voor alles, wat geen' onmiddelijken invloed op het grofste zinnelijk genot heeft, in onderscheidene lieden bewonderd! Zulke lieden gevoelen ook weinig neiging, om van plaats te veranderen; daar, waar zij hunne dierlijke begeerten bevredigen of verzadigen kunnen, bevinden zij zich volkomen wel. En waarom zouden zij dan reizen, of andere voorwerpen opzoeken? De logge koe, het onnoozel schaap en het domme zwijn heeft niets meer noodig, dan vol op voedsel; voor het overige gaat de geheele wereld die dieren niet aan, en den groven dierlijke mensch ook niet. Maar ook hoe menigwerf beklaagden wij de door verteedering bedervene en verzwakte ellendelingen, die voor elke verandering van plaats beven, omdat zij vreezen, het een of ander gemak, de eene of andere koestering te zullen verliezen. Voor de zulken is het reizen vol gevaar en jammer. Elk luchtig koeltje is voor hun een stormwind, die de verzwakte zenuwen doet trillen. Elk regenwolkje is voor hun zwanger van doodelijke krankheden. De lieve, heldere zon verblindt hun aan duistere vertrekken gewoon oog. De geur der bloeijende planten bedwelmt de van alle veerkracht beroofde hersens. De golvende rivier is voor hun een verslindende

oceaan. Het schudden van een rijtuig martelt hen, schoon het elk gezond gestel op eene vervrolijkende wijze aandoet. Spijs en drank, die den gezonden, vrolijken reiziger met nieuwe kracht en vreugde bezielt, doet de kwijnende maag van het laffe kind der weelde bezwijken. En de legerstede, waarop hij, die zich naar alles heeft leeren schikken, gerust en vrolijk insluimert, is voor den Sibaritischen wellusteling eene pijnbank. Nu, laten zich de zulken vrij in hunne warme schemerachtige kamers opsluiten, of zich in het koesterende dons, onder het gevoel van duizend aangekweekte kwalen, omwentelen: voor mijne EMILIA is het reizen eene heldere bron van zielveredelend vermaak. Hoevele kundigheden verzamelt het verstand niet, of hoeveel menschenkennis verrijkt de ziel niet op nieuw? De reiziger toch leert den mensch in onderscheidene standen en betrekkingen kennen. De verfijnde beschaving verbergt voor den reiziger de ware gedaante der menschelijke ziel, in logementhouders, schippers, voerlieden en andere werkzame wezens, niet. De huichelarij weeft geene maskers voor de onbekenden, die ons op reis ontmoeten, en die geen belang hebben, om ons te misleiden; terwijl duizend wetenswaardige zaken door ons beschouwd en beoordeeld worden. Doch ik schrijf immers geen vertoog over het reizen. Keer maar spoedig tot uwe bevallige Pastorij terug, mijne EMILIA! en gij zult u niet slechts door uwe CAROLINA, maar ook door

hare Zuster LOUISE vol vreugde zien omhelzen.

Voor uw vertrek zaagt gij EDUARD en mij weer bewoners van het geliefde *Vredenburg ;* neen, niet slechts bewoners, de grond, waarop mijne onschuldige kindsheid ontlook, was weer ons eigendom; het geboomte door mijnen dierbaren Vader geplant, belommerde mij weer, en de bloemrijke heesters, die ik vrolijk opkweekte, offerden mij weer de liefelijkste geuren, en boden mij buigende en wiegende de schoonste bloemen. De achtenswaardige Baron VAN WITTENSTEIN, een man, in wien zich waarlijk de edelste trekken der menschelijke natuur op de eenvoudigste wijze vereenigen, beschouwde ons met de aandoenlijkste blijdschap. Alles, wat wij genoten, verdubbelde zijn genoegen. Maar ons heil was niet volkomen, zoo lang mijn dierbare Vader nog de lucht op *Vredenburg* niet inademde. Eene ligte ongesteldheid, die men voor mij had verborgen gehouden, dwong den geliefden Grijsaard, om nog eenige dagen langer, dan wij, van dat genoegen beroofd te blijven. Eindelijk toch werd de dag bepaald, waarop de Baron VAN WITTENSTEIN en mijn EDUARD Vader en Tante met een gemakkelijk rijtuig zouden afhalen.

Lieve EMILIA! waarlijk het was een feestelijke dag voor ons allen. Niets was op *Vredenburg* veranderd. De Baron had alles, tot in de geringste kleinigheden toe, juist zoo gelaten, als in het oogenblik, waarin wij voor altijd van dit bevallig landgoed dachten te scheiden. En de edele man

verzekerde ons met eene pijnlijke schaamte, dat alleen wraakzucht over het onregt, dat hij door VAN ELDENBERG geleden had, in staat was geweest, om hem dit landgoed zich te doen toeëigenen. ‘Het geluk dat ik hier verstoorde,’ - zoo sprak hij - ‘verwoestte voor altijd mijne zielen-rust, goede Hemel! ik had mij aan onschuldigen gewroken. Dit denkbeeld brandde mij op het geweten, en geloof mij, - ik betuig dit in de tegenwoordigheid des Alwetenden - al had gij, uit onverzoenlijken haat, uit verontwaardiging over mijn gedrag, standvastig blijven weigeren, dit landgoed weer als uw wettig eigendom te beschouwen; en al had ik niets, volstrekt niets van mijnen schatrijken Bloedvriend geërfd: toch zoude ik geene enkele zandkorrel van *Vredenburgs* grond hebben behouden. Neen, ik zoude het, om mij zelven, zoo veel mogelijk, te bevredigen, aan de armen, die te *V...* door de Christelijke liefde onderhouden worden, hebben weggeschonken, en ik had mijn onderhoud op nieuw op den Oceaan of in een vreemd werelddeel gezocht. De dringendste armoede is nog aardsche zaligheid, bij het moordend gevoel, dat men rijk is, ten koste van onschuldigen. Menigwerf heb ik in mijne jeugd honger en gebrek geleden, doch mijn hart sloeg dan altijd gerust; alles, waarop mijn oog zich vestigde vervrolijkte mij, en vol vertrouwen op eene goede uitkomst, kon ik des avonds lagchende inslapen. Doch toen ik de bezitting van EDUARD, of liever van zijne CAROLINA

mij had toegeeigend, toen de inkomsten van *Vredenburg* mij een kommerloos leven beloofden: ziet, toen was ik rampzalig, want de beelden van eene ongelukkige familie stonden mij altijd voor den geest; alles, wat ik genoot, scheen door de tranen van eene beminnelijke, schuldelooze Vrouw, van eenen waardigen Grijsaard en van eenen onnoozelen Zuigeling verbitterd te zijn. Rust vond ik nergens, en zelfs na de hardste vermoeijing vlugtte de slaap van mijne oogen, en ik hoorde de luide stem van mijn geweten, die mij het ongeluk der onschuldigen, ach! zelfs de vertwijfeling van EDUARD verweet.'

Ja EMILIA! zoo sprak de edele man telkens, wanneer hij aan het voorgevallene dacht, en met eene soort van dankbare verrukking drukte hij dan EDUARD en mij de hand, terwijl zijne betraande blikken ons zeiden: rust en tevredenheid wonen nu weer in mijn hart. Hevig aangedaan geleidde hij mijn' Vader dan ook uit het rijtuig. De zigtbaar toegenomene zwakheid mijns Vaders boezemde aan elk het teederste medelijden in.

Ik zal u niet beschrijven, wat ik gevoelde, toen ik den Vriend, den Beschermer mijner jeugd, toen ik den besten den liefderijksten Vader snikkende omhelsde, toen mijn hoofd bijna magteloos op zijne borst rustte, of toen hij, met eenen vertroostenden grimlach op de lippen, ons allen aanzag, en op zijnen gewonen vrolijken toon zeide: 'Wat ben ik toch gelukkig! Menig Grijsaard staat aan

het einde des levens geheel eenzaam tusschen de graven van alle zijne Vrienden en Lievelingen; maar ik, o! ik drink nog uit den beker der aardsche vreugde geheele volle zoete teugen. VAN WITTENSTEIN, mijn Vriend! zie, deze oogenblikken zouden mij nooit zoo veel wellust hebben geschonken, zoo niet eenige rampspoed dien wellust had voorbereid. En gij, mijne CAROLINA! ik had u altijd als een onschuldig bloeijend Meisje met mijne geheele ziel onuitsprekelijk lief; maar nu, o! nu bemin ik in u eene door lijden beproefde lieveling der Godheid, eene Dochter, wier deugd zoo schoon zegepraalde. Kom mijn Kind! kom EDUARD, mijn Zoon! die mij de tranen der bitterste smart over uwe voormalige misstappen afdroogt, kom omhels mij. O God! in de armen van mijne Kinderen zal de dood mij een Engel des vredes zijn. Waar is uw spelende kleine, CAROLINA?'

EDUARD zette nu het vrolijk bloeijend Kind op de knieën van mijnen Vader, en wij overlaadden om strijd den goeden man met onze liefkozingen. Ook mijne geliefde Tante genoot reine moederlijke vreugde, nu zij allen bangen kommer, dien mijne rampen haar hadden veroorzaakt, als eene donkere wolk zag verdwijnen. EDUARD had, buiten mijn weten, alle zijne dwalingen aan deze lieve, edeldenkende Vrouw beleden; maar ook zijne onwrikbare voornemens om aan deugd en pligt getrouw te blijven, zoo wel als zijne eeuwige liefde voor mij

met de levendigste trekken geteekend en hierdoor al het wantrouwen uit haar moederlijk zorgend hart verbannen.

Mevrouw G..., LUCIE en haar aanstaande Bruidegom, benevens nog eenige Vrienden, bragten het overige van den dag bij ons door; doch de plaats van mijne geliefde EMILIA en die van haren geliefden WAARBURG bleven ledig. Ook de oude Heeren WAARBURG en BALCOUR hadden aan ons verlangen niet kunnen voldoen. 'En VAN NIEUWVLIED?' hoor ik u vragen. O EMILIA! waarom is hij niet zoo gelukkig, als mijne geheele ziel verlangt? VAN NIEUWVLIED, de brave, de edelmoedige VAN NIEUWVLIED, strijdt nog met eene neiging, die de vreugde van zijn leven bewolkt; maar hij zal die overwinnen. Hij bezit al de ware grootheid van ziel, die de deugd, die de getrouwe betrachting van alle pligten schenkt. Hij bemint in EDUARD een' waren Vriend, wiens geluk hem ten hoogste dierbaar is. VAN NIEUWVLIED, hier van ben ik overtuigd, zoude mij met verachting ontvlugten, wanneer ik slechts een oogenblik in mijne trouw aan EDUARD kon wankelen. Maar de edele Jongeling verwijdert zich van ons, niet omdat het geluk van EDUARD en mij hem bedroeft; niet omdat onreine vuurvonken in zijn edele ziel gloeijen: neen! maar omdat hij de zwakke zijde van het hart zijns Vriends kent, omdat hij een stoutmoedig zelfvertrouwen veracht, en omdat hij door verwijdering, en af-

wisselende bezigheden zich het best geschikt gevoelt, om eene hartstogt, die door geheel zijn aanwezen woelde, tot de schoonste, de reinste Engelen-Vriendschap te veredelen. VAN NIEUWVLIED nam dan ook afscheid van ons, zoo ras hij mij in de armen van mijnen Vader dankbare vreugdetranen had zien weenen. Hij bevindt zich aan de overzijde van de Rivier op *Woudlust,* zijn vaderlijk landgoed, en ik denk, dat hij voornemens is, om nogmaals eenige streken van Europa door te reizen, eer hij zich tot het beoefenen der Regtsgeleerdheid verder bepaalt. Doch ik pijnig uw geduld, lieve EMILIA! door telkens van het verhaal, dat ik u beloofde, aftewijken.

Een paar dagen, nadat wij ons allen weer op het bekoorlijk *Vredenburg* zoo gelukkig gevoelden, ontving de Baron VAN WITTENSTEIN onder het ontbijt een' brief, dien hij met zigtbare ontroering las. ‘Vergeeft het mij, lieve Vrienden!’ - zeide hij eindelijk - ‘maar van daag moet ik u lastig vallen met eenige gasten. AZER, mijn edele Joodsche Vriend zal, met zijne beminnenswaardige Vrouw, zijne Dochter en de lieve CLEMENTINA, binnen weinige uren hier zijn. Ziet daar, leest.’

Dit zeggende gaf hij den brief aan EDUARD. Ook deze las, en met oogen, die van vreugde glinsterden, noemde hij luid den naam van CLEMENTINA. Dit trof mij. Gij weet, EMILIA! in de eerste treurige dagen en maanden van ons huwe-

lijk, sprak EDUARD telkens van de schoone CLEMENTINA, die hij boven alle Napolitaansche schoonheden beminde. De naam van die onbekende verwekte toen reeds eene smartelijke aandoening in mijne ziel; doch nu, na onze wedervereeniging, was CLEMENTINA'S naam nog nooit over de lippen van EDUARD gevloeid, dan op dit oogenblik. ‘Wat zoude ik nu meer wenschen kunnen?’ - zeide hij, den brief terug gevende - ‘Lieve CAROLINA! straks omhelst gij eene Vriendin in CLEMENTINA, de beminde Vriendin van uwen EDUARD.’ Hij omhelsde mij als in vervoering, doch ik beantwoordde zijne liefkozingen niet. Met moeite verkropte ik mijn gevoel, en de kleine EDUARD, die op mijn' schoot speelde, streelde mij eens een' traan, dien ik niet verbergen kon, van de wangen. EDUARD was te veel opgetoogen, om iets van het geen in mijne ziel omging, optemerken. De Baron, die ons met de beminnelijke Joodsche Familie reeds door zijne levendigste gesprekken had bekend gemaakt, gaf zich nu geheel over aan het vermaak, van de onderscheidene deugden van zijnen Vriend voor mijn' Vader, met de levendigste kleuren, te teekenen. Doch met dezelfde levendigheid sprak hij ook van het bevallig Meisje, dat onder de bescherming van den Heer AZER, en deszelfs Gade hier kwam, om door hem, was het mogelijk, in de armen van hare Bloedverwanten gevoerd te worden.

‘CLEMENTINA is aan mijne zorg toevertrouwd,’ -

sprak de Baron - ‘En gaarne wil ik haar als mijne Dochter aannemen; maar zij heeft nog eenen ouden Vader, die haar niet kent. En geen wonder. In hare vroegste Jeugd werd het lieve Kind op eenen vreemden bodem ingescheept, in hoop dat men het veiliger en zekerder in de haven des hemels zoude binnen loodsen. O! hoe zal zich nu de grijze Vader niet verheugen, wanneer ik hem zeg: Zie daar! omhels nu uwe. Dochter!’ Het gevoelvolle hart van mijn' Vader deelde reeds in deze zuivre Vadervreugde, en noemde den Baron gelukkig, omdat hij welhaast zoo veel wellust zoude kunnen scheppen.

Tegen den middag zagen wij de reiskoets stil houden. De Baron omhelsde zijnen Vriend met aandoening, en geleidde Mevrouw AZER en hare Dochter binnen, terwijl EDUARD met luide vreugde CLEMENTINA verwelkomde. O EMILIA! hoe ver is mijne ziel nog van ware zedelijke grootheid verwijderd! Ik dacht, dat mijne liefde voor EDUARD boven alle schaduw van verachtelijk mistrouwen verheven was. Ja, ik dacht billijk en regtvaardig te kunnen zijn, zelfs tegen voorwerpen, die mijn wezenlijk geluk vernietigden; en nu, o! nu, daar EDUARD met zulk eene edele openhartigheid zijn teederste hoogachting aan een Meisje, wier Engelenziel uit elken trek van haar gelaat sprak, betoonde, nu voedde ik een heimlijk mistrouwen, en de bekoorlijke CLEMENTINA, die zich vol maagdelijke onschuld vertrouwelijk in mijne

armen wierp, werd door mijne koelheid, ach! wat zeg ik? door mijne terugstootende onvriendelijkheid bedroefd, en van mij afgeschrikt. EDUARD begon ook nu de oorzaak van mijn gedrag te begrijpen. Op eenmaal scheen zijne vreugde gestoord; met de oogen stijf op den grond gevestigd, wilde hij mijne hand aan zijn hart drukken, doch ik rukte die zacht los, en mijn Kind, dat in dit oogenblik door de minzame CLEMENTINA geliefkoosd werd, met eene soort van drift op den arm nemende, verliet ik de kamer. Doch het tooneel, dat ik verder beschrijf, is mij tot de geringste schaduw toe bekend.

De goede Baron, die zijnen Vriend aan mijn' Vader met al den ijver der trouwhartigste Vriendschap had aangeboden, omarmde nu ook met drift de hevig ontroerde CLEMENTINA. Hij bragt haar bij mijn' Vader. ‘Dit Kind, lieve REINHART!’ - zeide hij - ‘moet gij zegenen. Sedert haar vierde jaar zag hij nooit haren Vader, en toch leeft de brave Grijsaard nog. Ach, zie! bevende verlangt zij, om aan zijn hart kinderlijke vreugdetranen te weenen.’ Mijn Vader breidde werktuigelijk de armen naar haar uit. Zij viel eerst aan zijne borst en weende; toen zonk zij aan zijne voeten en riep snikkende: ‘Mijn Vader! zegen uwe arme LOUISE!’

Mijn Vader verstond de stem der natuur volkomen, maar het gevoel der vreugde was al te sterk voor zijne zwakke krachten; en zonder de teedere

zorg van mijne lieve Tante, was welligt zijn leven in eene doodelijke onmagt weggesluimerd. EDUARD liet mij intusschen verzoeken, bij mijn' Vader te komen. Ik gehoorzaamde. Toen ik de kamer intrad, had mijn Vader zijne bewustheid weder terug; hij zat in zijn' armstoel en leunde met zijn hoofd op de borst van LOUISE, die hem met tranen besproeide. EDUARD hield de hand van het Meisje, in die van mijn' Vader gesloten, in eene soort van verrukking vast, 'CAROLINA!' - riep mijn' Tante - 'o! kom, kom omhels uwe Zuster, waar vertoefdet gij?' Ik verstond haar niet, maar EDUARD zag mij aan; in zijnen blik las ik eene mengeling van onuitdrukbare liefde en zachte fierheid. 'CLEMENTINA, de Vriendin van uwen EDUARD, is LOUISE, de Zuster van mijne eeuwig dierbare CAROLINA. Mijne ziel gevoelde het, dat de ziel van CLEMENTINA met de uwe vermaagschapt was, en dat gevoel deed mij haar eerbiedigen en beminnen. - 'CAROLINA! mijne Dochter!' - hernam nu mijn Vader - 'CAROLINA! voor wie ik alleen leefde, de goede God geeft mij aan het einde mijns levens dit verloren Kind terug. O! laat onze liefde haar alle de jaren der scheiding vergoeden. Het heugt mij nog, hoe zij om uw wiegje lagchende speelde, en u vleijende wakker kustte.'

Ik vind geene woorden, EMILIA! om het geen ik gevoelde, uittedrukken. Ik sloot LOUISE aan mijn hart, ach! aan mijn hart, dat om vergeving schreide, en haar, gloeijende van zusterlijke liefde,

mijne Zuster, mijne LOUISE noemde. Van haar en van mijnen EDUARD had ik waarlijk vergeving noodig. Beide deze geliefden had ik beleedigd en bedroefd, en zelfs dit gevoel verhoogde, veredelde onze onderlinge teederheid.

'Om 'sHemels wil! verschoon mijn hart!' - zeide EDUARD, toen ik vraagde of hij mij een verachtelijk wantrouwen kon vergeven - Deze vraag vernieuwt in mijne ziel alle de smarten der knagende wroeging. O CAROLINA! eenige geliefde van mijne ziel! trotsch ben ik, zelfs op dit wantrouwen; het denkbeeld, dat mijne liefde u dierbaar is, is de hoogste zaligheid voor mij!'

O, EMILIA! hoe weinig kennen wij de echte bronnen, waaruit ons wezenlijk heil ontspringt. De deugd, de zachte, zuivere godsvrucht van mijne dierbare Zuster LOUISE, wekte eenmaal in het ligtzinnig hart van EDUARD eene neiging, die hem voor den giftigen beker der verleiding, voor den beker van den verachtelijksten wellust beveiligde. En ach! hoe smartelijk was voor mij vaak de zigtbare ontroering, waarmede hij den naam van CLEMENTINA uitsprak. Nog heeft die naam iets ongevalligs, iets, dat ik zelfs niet weet te noemen, voor mij; en toch, toch was het deze, toen onbekende CLEMENTINA, die het hart van mijnen besten Vriend voor mij bewaarde. EDUARD heeft mij, met al de opregtheid, die op zijn open voorhoofd geteekend staat, beleden, dat zelfs in die oogenblikken, waarin hij gereed stond, zich, in spijt van zijn geweten, in spijt van zijnen na-

tuurlijken afkeer van den laagsten, den dierlijksten wellust, aan de schandelijkste vernedering ten prooi te geven, de eerbied voor onbevlekte kuischheid en deugd, die de schoone CLEMENTINA hem inboezemde, hem aan zich zelven, en aan mij, aan zijne nooit geheel vergetene CAROLINA wedergaf. O! hoe bemin ik mijne Zuster ook daarom. Het is even als of de natuur - maar neen, wat spreken wij van de natuur? - onze Hemelsche Vader, die het lot van elk zijner schepselen bestuurt, deed ook de zonderlinge lotgevallen van de onschuldige LOUISE, dienstbaar zijn aan het geluk van hare onbekende Zuster. Hier in de lommerrijke dreven van *Vredenburg* , scheurde zich de ongewapende, de met de wereld onbekende Jongeling van mijn hart; en te *Napels,* waar hij zich in eene woelende zee van verstrooijing en woeste vermaken bevond, waar zijn zedelijk gevoel van de eene bedwelming in de andere wegzonk, daar kluisterde mijne Zuster, die ik, sedert hare kindsheid, reeds eene Zuster van Gods Engelen waande te zijn, het hart van mijnen Geliefden, en strekte zijne bezwijkende deugd tot eenen Beschermengel. Ik wil u de geheele geschiedenis der lieve LOUISE mededeelen. *

Elken dag wordt LOUISE mij meer dierbaar. Ik

* Wij hebben deze geschiedenis, die reeds aan onze Lezers bekend is, hier weggelaten, terwijl CAROLINA op deze wijze haar geschrijf vervolgt.

vermaak mij niet zelden met haar lang in een diep stilzwijgen te beschouwen; het is dan als of mijne ziel zich in de hare spiegelt. EMILIA! de gedachte, dat ik nu eene Zuster heb, heeft iets onbeschrijfbaar bekoorlijks voor mij. Deze zoete betrekking is eene schoone, onverbreekbare draad te meer in het weefsel van mijne aardsche gelukzaligheid. Ik heb menigwerf met de banden des bloeds, gelijk men die noemt, den spot hooren drijven, of met eene aangenomene trotsche koelzinnigheid over dezelve hooren spreken. 'Geheel het menschelijk geslacht, zegt men, bestaat uit gelijksoortige wezens, en vordert dus eenen zekeren graad van gezellige liefde; en wat gevoelen Kinderen, die, schoon uit dezelfde Ouders geboren, van hunne vroegste jeugd af, in verschillende oorden werden opgevoed, toch meer elkander?' - Neen! mijn gevoel voor LOUISE spreekt deze redenering volkomen tegen. Het woord *Zuster* wekt eene geheele rij van liefdevoedende gedachten in mij op. Onder het zelfde kloppende moederhart sluimerden immers wij beiden het geboorteuur te gemoet? En hebben wij meer betrekking tot onze medemenschen, tot onze medegenooten van de zigtbare wereld, dan tot de bewoners van andere planeten, van andere verafgelegene werelden: o! hoe veel sterker moet dan de betrekking niet zijn tusschen wezens, wier eerste levensbeginsel in den zelfden schoot ontvlamde. Dezelfde moedervreugde, die mij bij mijne geboorte

met stille, dankbare tranen begroette, begroette ook mijne LOUISE. Dezelfde moedermelk, die mijn eerste wellust was, voedde ook de teedere levenskracht van mijne Zuster. Dezelfde vaderlijke zorg, die mijne jeugd beschermde, waakte ook voor hare eerste wankelende treedjes. Zij had hetzelfde regt op al de vaderlijke liefde, op al het huisselijk geluk, dat ik gedurende mijn leven genoot. O! dat gemis wil ik haar op alle mogelijke wijzen vergoeden. Hij, die de betrekking tusschen kinderen van hetzelfde huisgezin kan verloochenen, vernedert zich in dat opzigt tot de redelooze dieren, die, schoon door dezelfde Moeder geworpen, elkander vergeten, en alle onderlinge gemeenschap, door de drift naar eigen zinnelijk genot en levensbehoud, overwinnen. Broeder- en Zuster-liefde behoort dus in mijn oog tot de zedelijke wereld; zij is de eerste schakel van het maatschappelijk leven; zij is het schitterend kenmerk van menschen- veredeling; want op den laagsten trap der menschelijke beschaving, verliest zich deze onderlinge betrekking in dierlijke ongevoeligheid. Met dit alles ontken ik niet, dat familiebetrekkingen kunnen overdreven worden, gelijk alle andere goede dingen. Wee de bekrompene ziel! die zich alleen tot het zinnelijk genot van huisselijke genoegens bepaalt, en niets kan beminnen, wat buiten het bereik der zinnen valt. Maar heil, driewerf heil de goddelijke ziel! die zich door elke edele neiging uitbreidt, om een geheelal te bevat-

ten, en door lief te hebben, zalig te zijn. Het is ook waar, dat onder Broeders en Zusters op verre na niet altijd die teedere vermaagschapping der zielen, of dat zuiver harmoniesch welgevallen, dat wij ware vriendschap noemen, bestaat. O! wie kent geene Zusters, die nooit vertrouwelijke vriendinnen; wie kent geene Broeders, die nooit opregte Vrienden waren, schoon zij daarom toch aan elkander gehecht zijn? Maar vriendschap, reine, hemelsche vriendschap is ook geheel onderscheiden van familiebetrekking. Alle harten zijn niet vatbaar voor het gevoel der vriendschap, maar alle zijn zij vatbaar voor de teedere aandoeningen der natuur en der huisselijke gezelligheid. Doch hoe dit zij, de lieve, schoone LOUISE is mij eene dierbare Zuster.

Mijn Vader schijnt zijn aanwezen nu verdubbeld te zien. Ouderlijke liefde verdeelt zich niet tusschen meer kinderen. Neen! vreugdevolle trotschheid op het meerder getal geeft die liefde maar eene sterker veerkracht. O EMILIA! gij moest het zien, hoe mijn grijze Vader, met een gelaat, waar op hemelsche blijdschap lacht, telkens de zoo lang betreurde LOUISE omarmt. ‘Lief kind!’ - zegt hij als dan - ‘gij waart dood voor mij, en God schenkt mij u levendig en in den schoonen bloei der jeugd weder. O Kinderen! ook zoo zal het mij zijn, wanneer ik, in den zaligen morgenstond der algemeene verheerlijking ontwaakt, u met den gloed des eeuwigen levens versierd,

aan mijne onsterfelijkheid ademende borst druk.'

Ook gij moet mijne Zuster spoedig leeren kennen, EMILIA! Ik ben overtuigd, dat gij haar lief zult hebben. Zij bezit alles, wat hoogachting en hartelijke deelneming kan inboezemen. Hare uitwendige gedaante is bekoorlijk. Wij zijn even lang. Hare houding is edel, haar oog wekt eerbied en liefde, en in elken gelaatstrek spreekt eene schoone, onbedorvene ziel. De volstrekte afzondering, waarin zij opgevoed werd, omsluijert de aangeborene fierheid van het beminnelijk Meisje met eene zachte, innemende, maagdelijke beschroomdheid. Haar godsdienstig gevoel veesiert haar met eenen verteederenden ernst. De bekrompene denkbeelden, die haar ingeboezemd zijn, smelten door hare uitgebreide menschenliefde in het zachtste medelijden weg. Haar verstand is met kundigheden verrijkt, haar oordeel is keurig en gezond; doch de edelheid van haar hart overtreft alles.

Gij vergeeft het mij immers, dat ik u zoo lang over mijne Zuster bezig hield? Ik moet u ook nog de Vrienden, die LOUISE vergezelden, doen kennen. De Heer AZER is een verstandig, achtenswaardig man. Mijn Vader waardeert hem hoog. Ook zijne Vrouw vordert liefde en hoogachting, zoo wel als het bevallige SAARTJE, hunne welopgevoede Dochter. Gij weet, ik beschouwde altoos de Joodsche Natie met eene soort van eerbiedig mededoogen. En geen wonder, zoo de Goddelijke Voorzienigheid of het bestuur van den vol-

maakt wijzen Vorst der menschenwereld ergens overtuigend blijkbaar is voor het zinnelijk oog, het is gewis in de lotgevallen der Joodsche Natie. Alle oude volksstammen, behalve de eenzame woestijnbewoners, zijn onder andere Volken vermengd en verloren gegaan, maar de Jooden, die niet gelijk de Arabieren op dezelfde plaats, waar hun stam zich wortelde, bleven voortbloeijen; de Jooden, wier Stamvader zijn' geboortegrond reeds moest verlaten; de Jooden, die onder vreemde volken werden opgevoed, die zich eindelijk een Vaderland verwierven, maar ook dat Vaderland vóór achttien eeuwen moesten ontvlieden; ja, de Jooden, die gedurende al dien tijd niet als een kleine volksstam onder de bescherming van een Opperhoofd omdoolden, maar als eene uitgebreide natie door de geheele wereld verstrooid leefden, en toch onvermengd, onveranderd blijven voortduren; de Jooden, zeg ik, vorderen de opmerkzaamheid van elken wereldbeschouwer. Dat volk, het welk bestemd was, om de ware kennis aan den eenigen God door alle eeuwen heen levendig te houden, dat volk bestaat nog; het is nog even talrijk, als toen het in *Palestina* bloeide; het verliest zich niet in andere natien; het behoudt nog de kenmerken zijner oude zeden, zijne oude geaardheid, ja zelfs zijne oude gelaatstrekken. Met welk eene drift zouden de beminnaars der oudheid kinderen of menschen, die in eene regte linie van ALEXANDER *den Grooten* of JULIUS CAESAR, van SOLON

of van NUMA POMPILIUS afstamden, bewonderen; en in de Jooden ziet men intusschen de echte, onvermengde afstammelingen van den vreedzamen Herder-vorst ABRAHAM, die de weerloosheid beschermde, en het geluk om zich heen deed bloeijen. In de Jooden ziet men nog de onverbasterde telgen van den edelen Wetgever en Heir-Vorst, MOZES, van de koninklijke Dichters DAVID en SALOMON, wier namen eerbied aan alle beminnaars van kunst en wetenschap inboezemen. Doch wij spraken meer dan eens, ook met uwen WAARBURG, over de Jooden, en juichten dan niet zelden, in de blijde verwachting, dat die natie nog eenmaal het schitterend middelpunt der zalige wereldvolken zal zijn.

Om aan onze dringende bede te voldoen, bleven onze Joodsche gasten nog een paar dagen bij ons. Hunne oudste Dochter was te *D*..... bij een' Broeder van den Heer AZER; en dit Meisje van daar aftehalen was eene voorname oorzaak van hunne reis naar *Holland.* Zij hadden hunne komst niet bepaald, zij wilden de geliefde Dochter zoo wel als het huisgezin, waarin zij zich bevond, verrassen, doch het ongeduldigste verlangen teekende zich op het gelaat der liefhebbende Ouders. EDUARD moest ook noodzakelijk te *D*..... zijn, en daar wij in die Stad ook nog dierbare bloedverwanten hebben, besloten Tante EDELING, EDUARD en ik, onze waardige Vrienden te vergezellen. Maar, lieve EMILIA! ach waarom moest ik getuige zijn van de grievendste droefheid daar,

waar wij de zaligste vreugde hadden verwacht? Het oog der verlangende Ouders glinsterde door den zoetsten wellust, toen het den eersten zoekenden blik op de toren-spits van *D*..... vestigde. ‘Gezegend zij mij deze plaats!’ - zeide de geheel opgetogen Vader, - ‘Daar leeft onze bekoorlijke SYTENA; daar zal ik de geliefde aan mijn hart drukken. Schoon is het Meisje, als eene bloeijende lelie in het rozenverwig licht des morgens, en hare ziel is helder, als de onbewolkte hemel, die bloemrijke dalen en heuvelen overwelft.’ De beminnende Moeder versmoorde intusschen eene zucht in hare borst. ‘Ach! zoo SYTENA nog maar leeft en gezond is!’ - zeide zij, - ‘De geliefde was zoo ver van ons af!’ Wij poogden zulk een denkbeeld uit hare ziel te verdrijven! Doch hoe teeder is niet het gevoel eener Moeder! Het schijnt zich zelfs tot buiten den werkkring der grovere zintuigen te kunnen uitstrekken, en de toekomst aanteraken. Immers hare bekommering scheen een onduidelijk voorgevoel te zijn.

Wij reden eindelijk de Stads poort in. ‘Nog een oogenblik, dan vliegt zij ons te gemoet!’ - riep AZER. Wij hielden voor het huis zijns Broeders stil; doch alles scheen daar doodsch en treurig. Weenende omhelsde de Broeder zijnen Broeder. ‘Waar is mijne SYTENA? - vraagde Mevrouw AZER, treurig rondziende, - ‘Zij is krank of dood?’ - ‘Dood? O Beschermer *Israels !* mijn Kind! mijn Kind! Waar is haar graf?’ AZER

staarde als met verstijfde blikken op zijnen Broeder en deszelfs Gade. Men bragt nu de ongelukkigen zwijgende in eene treurige ziekenkamer. ‘De Engel des doods’ - zeide AZER'S Broeder - ‘heeft uwe SYTENA aangegrepen; hij voert haar naar het Schaduwrijk; maar ook daar blijft zij in de tegenwoordigheid van den Eeuwigen, den Almagtigen, die haar liefheeft.’ Men wenkte ons, en wij volgden. SAARTJE schreide luid, en noemde telkens al snikkende den geliefden naam van hare Zuster. SYTENA was nog niet dood, maar het zeventien jarig Meisje lag te sterven. Het koude doodzweet parelde op het gelaat; de schoone bruine lokken hingen los en verwilderd om hals en borst; de geheele houding van syrena teekende eenen bangen strijd, tusschen het jeugdig dierlijk leven en den dood; doch hare krachten waren bezweken. De Moeder zonk, luid weenende, bij het sterfbed op de knieën; AZER greep de koude hand van zijn Kind. ‘SYTENA!’ - zeide hij, met eene roerende stem, die het koudste hart moest verbrijzelen, - ‘God heeft u ons gegeven, hij neemt u weer van ons; lof zij zijne wijsheid en liefde!’ SYTENA opende nog eenmaal de oogen; het waas des levens verdreef nog eenmaal de schaduw des doods van haar gelaat; zij poogde te spreken, doch zij konde geene woorden meer vormen. Weemoedig lachte zij den Vader toe, die haar zegenende liefkoosde, en de Moeder, wier heete tranen zich met het doodzweet, dat zij SYTENA van het voorhoofd

droogde vermengden. Nu werden de oogen der jonge stervende, die ook nog hare hand aan de weenende Zuster poogde toetereiken, gebroken. Trillende strekte zij zich uit en hare borst ademde niet meer.

EMILIA! ik kan u den bitteren zielenrouw der dierbare Ouders en Bloedverwanten niet beschrijven. Het huis weergalmde van gejammer; alleen de godvruchtige AZER hernam spoedig zijne grootheid van ziel, en werd de wijze vertrooster van allen. 'De jonge veldbloem' - zeide hij - 'is in het Paradijs verplant; zij is niet voor ons verloren. Neen, zij is slechts aan een ander gedeelte van den onmeetbaren tempel der natuur verplaatst; daar wordt hare opkweeking door hemelsche wezens voltooid, en welligt zal de zalige SYTENA bestemd worden, om hare Ouders door het schaduw dal des doods te geleiden, en hun het werk der verheerlijkten te leeren werken.' EMILIA! zoo spreekt, zoo denkt onze Joodsche Vriend. Ja, zijne SYTENA zal hem hemelsche dingen leeren. Engelen en zalige Christenen doen haar gewis reeds de leer van JEZUS verstaan. Vol hemelsche liefde aanbidt zij reeds hem, dien zij hier niet kende, en zijne Broederliefde is hare glorie. Zij zal ook het goddelijk licht in de ziel van hare zalige Ouders eens doen opgaan, en die geliefde tot den verheerlijkten JEZUS geleiden.

Binnen weinige weken vertrekken de Heer en

Mevrouw AZER met SAARTJE weer naar *Italie.* LOUISE betreurt het leed van hare beschermende Vrienden, en de goede Baron deelt met zijne geheele gevoelvolle ziel in het lijden der beklagenswaardige Ouders. Ik kan u niet zeggen, hoe dit sterfgeval mij getroffen heeft. Maar God is liefde, Hij doet geen traan te vergeefs vloeijen; en juist het sterven van jonge lieden moet ons overtuigen, dat het Opperwezen, volgens deszelfs eeuwige wijsheid, zulk een' dood tot bereiking van een heilzaam oogmerk noodig keurt. Wanneer de ouderdom het bewerktuigd samenstel doet stilstaan, dan beschouwen wij het sterven als den gewonen loop der natuur; maar wanneer jonge lieden, wier bestemming in de zinnelijke wereld op verre na niet voldaan schijnt, in het graf zinken; wanneer hunne jeugdige levenskracht als met geweld wordt vernietigd: dan voorzeker mogen wij besluiten, dat God eene groote bedoeling hier door bereikte. Ja, moest de goddelijke JEZUS, het hoofd der geheele menschelijke natuur, in den vollen bloei des levens sterven, om door de opoffering van dit weldadig, dit altijd heil belovend en schenkend leven, de volkomenste heerlijkheid en vreugde over de menschenwereld te verspreiden: o! dan is ook gewis het sterven van zijne minder volkomene Broederen en Zusteren in den bloei des levens, dienstbaar tot de voltooijing van menschelijke zaligheid.

O kom spoedig mijne Vriendin! Ik voel mij

zoo geneigd, om met u en met uwen verstandigen WAARBURG over soortgelijke onderwerpen te spreken. EDUARD zegt: ‘De gemeenzame verkeering van onze Vrienden WAARBURG is eene behoefte voor mij.’ Intusschen gun ik u toch al het genoegen, dat gij gedurende uwe reis geniet. Voor uwe lieve Mocder zal dit ook nuttig zijn. Hoe maken het de lieve kleinen? Ik kan mij uwe moederlijke bezorgdheid voor hun verbeelden. Waarom schreeft gij mij in uwen laatsten, dat de naam van Stiefmoeder u zoo veel ergernis gaf? Zeker, men hecht aan dat woord wel eens eene hatelijke beteekenis, schoon het niets anders beduidt, dan de plaatsvervangster van eene eigene Moeder. O EMILIA! gij zult nog trotsch zijn op den naam van Stief- of Stede-moeder, wanneer de met liefde door u opgevoede Kinderen van uwen WAARBURG, u de dankbaarste hoogachting zullen toewijden. Ja lieve! zij zullen met nog edeler banden dan die der natuur, wier grond-weefsel toch altijd iets dierlijks heeft, zij zullen met banden der zuiverste erkentenis, der heiligste, der eerbiedvolste Vriendschap onafscheidbaar aan u verbonden zijn. Handel, bid ik u, nooit tegen uw geweten, of tegen uwe begrippen van eene goede opvoeding, uit vrees, dat men u met verachting eene Stiefmoeder zoude noemen. Ik heb waarlijk verstandige Vrouwen gekend, die hare aangehuwde Kinderen niets durfden weigeren, maar volkomen aan hunne eigene neigingen over-

lieten, alleen om eenen goeden naam bij de wereld te behouden. Doch aan eenen goeden naam, hoe onwaardeerbaar die schat ook moge zijn, zal mijne EMILIA nooit het wezenlijk belang der dierbaarste lievelingen of de rust van hare ziel opofferen. Neen mijne beste! beteugel elke ontaardende neiging in de jonge zieltjes, regel hare begeerten, maak de lieve Kinderen door onthouding voor de vreugd van elk genot vatbaar. O! stort de lievelingen door geene dwaze verteederende opvoeding in het verderf. Bestraf, waar liefde en pligt u dit gebieden, en het waarachtig geluk van het beminde kroost zal de schoone vrucht van uwe pogingen zijn. Laat vrij de praatzieke wereld u valsch beoordelen; laat de kwaadaardige lasterzucht vrij uwen naam besmetten; uw hart kan zij toch nooit besmetten. De goedkeuring van God en uw geweten, de dankbare liefde van uwen WAARBURG en het tijdelijk en eeuwig heil der onsterfelijken, die gij opvoedde, zal uwe Goddelijke belooning zijn. Vrees niet, lieve EMILIA! dat gij de lieve kleinen minder beminnen zult, wanneer gij eenmaal zelfs de natuurlijke Moeder van een huwelijks pand zijt. Uw gevoel van pligt zal alsdan even sterk in u spreken, als de stem der natuur. Uw zalig moederlijk gevoel zal u elk oogenblik zeggen, wat gij aan het moederloos kroost, dat u toevertrouwd is, verschuldig zijt. O! in mijnen kleinen EDUARD zijn mij alle Kinderen dierbaar.

Vaarwel, geliefde Vriendin! Mijn' Vader en uw Vriend EDUARD groeten u hartelijk; ook LOUISE verzekert de Vriendin van hare Zuster, dat zij haar hoogacht. Geef uwe DOLF en LOTJE gulle zoenen voor mij, en groet uwen geliefden WAARBURG, zoo wel als uwe Moeder, voor uwe opregt lief hebbende

CAROLINA.

Mevrouw Edeling aan Mevrouw van G.....

Hooggeachte Vriendin!

Gaarne had ik aan uw verlangen voldaan, en dezen namiddag geheel alleen bij u komen doorbrengen. De Heer en Mevrouw BELMOND, uwe vriendelijke gasten, schrijft gij, zijn met de lieve Bruid naar haren Bruidegom te *A*..... gereden. Gij verkoost veel liever eenige rustvolle uren pratende met mij te slijten, dan ook van die partij te zijn. Waarlijk, deze voorkeur vereert mij; maar uw hart is te goed, te gevoelig, om het mij ten kwade te duiden, dat ik mijn gegeven woord niet kan houden. Mijn lieve Broeder is gedurende dezen nacht weer veel verergerd. Hij verbergt dit voor zijne Kinderen. 'Waarom toch,' - zoo sprak de beminnelijke Grijsaard, - 'waarom zoude mijn dood, dien ik zoo kalm, zoo gerust voel naderen, het levensgenot voor mijne Kinderen reeds vergiftigen? Het zal mij nog smart genoeg kosten, wanneer ik de geliefden, in het uur der scheiding, zoo troosteloos om mij zal zien weenen. Maak hen dus maar niet bekommerd, lieve Zuster! Uw hart lijdt ook veel, dat weet ik, maar eene meer langdurige ondervinding heeft de grootheid van uwe ziel meer gelouterd; ook is de grenspaal des levens voor u zoo ver niet meer

verwijderd; wij zullen elkander dus vroeger wederzien.'

Waarlijk, mijn Broeder heeft gelijk; maar met stille tranen der innigste zielensmart ween ik zijn sterfuur te gemoet. Een met elk oogenblik toenemend verval van krachten breidt zich over hem uit. Ach Vriendin! welhaast zal hij het hoogere leven insluimeren. Neen, ik wil zijne Kinderen niet vooraf nutteloos bedroeven. Zij kennen zijnen waren toestand niet; en waartoe zoude dit ook noodig zijn? Met dit alles vlei ik de hoop, die zij nog voeden, geheel niet. Ik blijf meestal alleen in de kamer van mijn' Broeder. Dezen schrijf ik voor zijn bed zittende. Van tijd tot tijd komen CAROLINA, LOUISE en EDUARD den zoo hartelijk lief hebbenden Vader een bezoek geven. Vrolijk ontwaakt hij dan uit eene ligte sluimering. De vriendelijkste lach zweeft alsdan op zijne lippen; vol liefde reikt hij hun de zwakke hand toe, en antwoordt altijd, op de weemoedige vraag: 'Lieve Vader, hoe hebt gij het nu?' 'Heel goed mijn' Kind! ik voel geene smart; alles is mij zoo wel, zoo kalm, zijt maar gerust!' Doch gij ziet hier uit, waarde Vriendin! dat pligt en zusterlijke liefde, mij aan deze plaats kluisteren. Toch wil ik u over een of ander onderwerp, waarover onze gesprekken voorzeker zouden geloopen hebben, mijne gedachten schrijven, en op deze wijze zoo veel mogelijk u heden het afzijn van uwe welmeenende Vriendin zoeken te vergoeden.

De Heer en Mevrouw BELMOND verdienen alle mogelijke hoogachting. Neen Vriendin! gij hebt mij niet te veel van deze waardige lieden gezegd. Vrouwen, zoo als Mevrouw BELMOND is, zijn waarlijk de nuttigste sieraden der maatschappij, en doen ons geslacht eer aan. Zij bezitten alleen de ware kunst, om het mannelijk geslacht te behagen en bestendig aan zich te verbinden. Geloofden dit maar alle jeugdige Meisjes, die, alleen om te behagen, tijd en geld aan duizend blinkende dwaasheden verbeuzelen. Wee het ongelukkig Meisje! dat eenen Jongeling door hare sieraden verstrikt, dat door niets, dan door een paar schitterende oogen en vrolijk blozende wangen, het hart van eenen Man verovert. Nooit, nooit kan zij duurzaam gelukkig zijn. O! hoe menig huwelijk wordt slechts op zulk eene betoovering gegrond, en verliest zich in een leven vol naberouw en ellende. Heugt het u nog, lieve Vriendin! hoe beklagenswaardig het lot van de bevallige speelgenoote onzer jeugd, van de jonge HENRIETTE WYLDORP, geweest is? Hare bloeijende schoonheid werd door velen van hare jonge Vriendinnen benijd. Ook bezat zij wezenlijk edele zielsvermogens, en een beminnelijk, welwillend hart; doch hare zucht om te behagen en gevleid te worden, kende geene palen. De lof, die aan hare bevalligheid werd toegezwaaid, bedwelmde het arme Meisje. Trotsch en schertsende zweefde zij in een' kring van aanbidders rond, en vertrouwde volkomen op hare vermogens, daar toch

toch laffe vleijerij van ware hoogachting en liefde altijd, volgens hare gedachten, duidelijk genoeg zouden te onderscheiden zijn. Doch HENRIETTE bedroog zich. Ik zelve was met haar te *N*..., bij mijne Tante, waar wij eenige weken van den winter doorbragten. Daar werd eene danspartij aan het huis van den Heer T..... gegeven. Men had ons heel veel verteld van de alles overtreffende schoonheid eener schatrijke en aanzienlijke Dame uit *N*..... Ook deze was zoo wel als mijne Vriendin HENRIETTE op deze prachtige danspartij genoodigd. HENRIETTE liet niets onbeproefd, om hare bekoorlijkheden te doen schitteren, en hare wenschen werden vervuld. Aller oogen waren op haar gevestigd. Elk der Heeren achtte zich gelukkig, wanneer hij eenige hulde aan de vreemde schoone kon bewijzen. De Zoon van den Heer T....., een bij uitnemendheid bevallig Jonkman, was boven allen opgetoogen door HENRIETTE'S bloeijende gestalte, en betooverende gelaatstrekken. Hij had volstrekt geene oogen dan voor HENRIETTE. Zij zegepraalde dus op de alom beroemde schoone van *N*...., en haar hart baadde zich in al den wellust van haar' bevredigden hoogmoed. Als een paar Engelen of Goden in menschen gedaante, zweefde de Heer T.... en HENRIETTE door de danszaal; bewondering en toejuiching galmden van alle zijden. De Heer T.... achtte zich den gelukkigsten der stervelingen, en het hart der onnoozele HENRIETTE gloeide door eene men-

geling van zegevierende trotsheid, dankbaarheid en welgevallen voor den aanzienlijken Jongeling. Nooit scheen een paar zoo verliefd. Beide droomden zij van de hoogste gelukzaligheid. De wederzijdsche Ouders gaven hunne toestemming, en eer drie weken verliepen vingen de bruiloftsfeesten aan.

De verbeelding der jonggetrouwden schiep zich nu alom eenen Hemel; doch na drie maanden scheen de geheele aarde hun reeds eene Wildernis, en de huwelijksband werd voor hun eene met vloek beladene keten. HENRIETTE werd door de kwaadaardigste kinderziekte aangetast. Haar Echtgenoot was troosteloos; doch zijne jonge Gade, aan wier leven elk wanhoopte, werd hem terug geschonken. Maar, goede Hemel! alle hare bekoorlijkheden waren voor altijd verloren. HENRIETTE was volstrekt onkenbaar geworden. Alle hare gelaatstrekken waren misvormd; het vuur dat in hare oogen tintelde, was verdoofd; de blonde lokken, die haar zoo bevallig om haar' hals en boezem zwierden, waren weg, zoo wel als de keurig geteekende wenkbraauwen, terwijl geheel haar gestel verzwakt en gekrenkt was. T.... sidderde voor haar terug. Met afkeer ontving hij hare liefkozingen, en geheel de gloed zijner liefde was met het waas van HENRIETTE'S bloeijende jeugd vervlogen. Te vergeefs lag zij zich nu toe, om zijne liefde door het aankweeken van hare zielshoedanigheden te herwinnen; te vergeefs herstelde de tijd en de toenemende krachten zoo veel mogelijk HENRIETTE'S gedaante; de

blos der gezondheid verving voor het minst de ijsselijk vuurroode sporen der kwaadaardige ziekte. Doch te vergeefs zelfs werd HENRIETTE van een bij uitnemendheid bevallig Kind Moeder; haar Echtgenoot had nimmer iets in haar bemind, dan hare jeugdige bevalligheid, en deze was onherstelbaar verloren. Duizendwerf heb ik het lijden der ongelukkige HENRIETTE beweend. Veracht, verlaten en mishandeld door den wreedaard, die zich met tallooze eeden aan haar verbonden had, kwijnde haar leven in duldeloozen jammer weg. Alleen haar Kind was haar laatste troost. Doch ook teedere bezorgdheid voor dezen lieveling verbitterde elke Moedervreugde, want de liefdelooze Vader, die de hulpelooze onschuld niet eerbiedigde, verteerde door eene schandelijke levenswijs zijne aan zienlijke bezitting, en de arme HENRIETTE bezweek in het eind onder haar grievend lijden.

Zulk een lot hebben Vrouwen, die door deugd en verstand zoeken te behagen, nimmer te vreezen. Schoonheid is een weldadig geschenk van den Vader der natuur; maar het is een geschenk dat wij met de dieren en planten deelen, immers voor zoo ver de schoone menschenziel zich niet in alle hare voortreffelijkheid aan de grovere zinnen vertoont; want in dit opzicht is de mensch voorzeker boven de schoonste bloem, boven de met schitterende pluimen getooide vogel, en boven het schoonste paard eindeloos ver verheven. Maar zielen-schoonheid is ook bestendig, en praalt zoo wel in

de kalme trekken der bejaarde Vrouw, als in die van het bloeijende Meisje. De dagelijksche omgang gewent ons aan elk voorwerp. Na tien jaren gehuwd te zijn, hebben de bekoorlijkheden der schoone Vrouw dien invloed niet meer op het zinnelijk oog des Mans; doch haar spelend vernuft, haar zoo rijk omvattend oordeel en haar weldadig liefdevol hart zijn bekoorlijkheden, die met elken dag toenemen. Ook de minder schoone Vrouw bezit in het oog, dat gewoon werd haar te zien, en dat zij door zielen-schoonheid aan zich weet te boeijen, altijd ware bevalligheid.

Nu een jaar geleden, woonde ik eene zoogenoemde goude of vijftigjarige bruiloft bij. Liefde, reine, beproefde liefde, schonk aan de grijze echtelingen nog al het vuur der blijde jeugd. Zij hadden met onderscheidene rampen en tegenspoeden geworsteld, maar zij hadden in elkanders deelnemend hart den zoetsten troost gevonden. ‘Deze Vrouw’ - zoo sprak de eerbiedwaardige Oude, terwijl hij de hand van zijne geliefde aan zijn hart drukte - ‘deze Vrouw is mij nu nog oneindig dierbaarder, dan toen ik haar voor eene halve eeuw vol blijde verrukking mijne Bruid noemde. O mijne Vrienden! gedurende eene halve eeuw was zij de getrouwe Vriendin van mijne ziel, aan haar ben ik de veredeling van mijn hart, de standvastigheid van mijne deugd; aan haar ben ik mijne rust, mijn geluk verpligt. God gaf haar mij tot eene leidsvrouw, tot een' beschermengel. Niet waar, WIL-

HELMINA Wij hebben gedurende vijftig jaren veel bittere smart, vele grievende bekommeringen ondergaan; maar uw geduld wekte mijnen moed; uwe onwankelbare godsvrucht behoedde mij voor woeste wanhoop; en uwe liefde deed mij al het leed vergeten. - WILHELMINA omhelsde hem teeder. 'Wij kunnen God niet genoeg danken' - zeide zij - 'voor het geluk, dat hij ons op deze aarde in elkanders liefde schonk.' Vreugdetranen vloeiden uit de door ouderdom reeds verdonkerde oogen, en het teederste gevoel sloot beider lippen.

Zie, zulk een huwelijk is voorzeker aan deze zijde van het graf het hoogste toppunt van menschelijk geluk. Maar hoogachting, op elkanders innerlijke waarde gegrondvest, was ook de reine bron geweest der teederste vereeniging. De Grijsaard verhaalde mij nog, toen ik een oogenblik waarnam, om hem mijn aandoenlijk, deelnemend genoegen te betuigen, dat zijne WILHELMINA, toen hij haar huwde, een bevallig twintigjarig Meisje was; dat hij volstrekt niets bezat, dan zijne bekwaamheden, die door de verstandige opvoeding, die hij genoot, en waartoe zijne brave, maar behoeftige Ouders alles hadden te koste gelegd, op de voortreffelijkste wijze ontwikkeld waren. WILHELMINA integendeel, was rijk. 'Kleine bekrompene zielen' - zeide de edele Man met zigtbare verontwaardiging - kleine bekrompene zielen verzekerden eenstemmig, dat ik WILHELMINA alleen om haren rijkdom huwde; dit smarte mij,

want ik dacht volstrekt niet aan hare bezitting. Ik beminde hare ziel; want deze was schoon en rijk. Ook heeft de uitkomst mij geregtvaardigd. Naauwelijks waren wij vier jaren gehuwd, of wij verloren alles, wat wij bezaten. Eerst ontstond in onze woning ongelukkig brand. Alle hulp was vruchteloos, want een hevige stormwind joeg de dreigende vlammen wijd in het rond. Alle nabijstaande gebouwen werden beschadigd; maar het mijne was welhaast in asch en gloeijend puin veranderd. Naauwelijks had ik WILHELMINA en haren zuigeling kunnen redden. Een ander had zijn leven gewaagd, om onzen tweejarigen Zoon aan een' gewissen dood te ontrukken. WILHELMINA vertroostte mij over het geledene verlies. ‘Hebben wij niet alles, wat ons dierbaar was, behouden?’ - vraagde zij, de beide kinderen in hare armen sluitende - ‘Laat ons dankbaar en tevreden zijn.’ Nog in dat zelfde jaar ontweek de laaghartige booswicht, aan wien ik de geheele erfenis van WILHELMINA had toevertrouwd, het Vaderland. De Koophandel was hem tegengeloopen, en met alles, wat hij overgehouden had, met de aanzienlijkste geldsommen, die Weduwen en Weezen, zoo wel als een aantal argeloozen, gelijk ik, hem toevertrouwd hadden, leefde hij, op eenen vreemden bodem, in wellust en overvloed. Doch ook nu gevoelde ik, dat WILHELMINA'S rijkdom geene wezenlijke waarde voor mij had bezeten; want onze huisselijke zaligheid nam met

elk oogenblik toe. Elke verzachte kommer schonk nieuwen wellust; elke goede uitkomst, die mijne ondernemingen bekroonde, was eene bron van namelooze genoegens. WILHELMINAverdreef alle mijne zorgen. Zij kweekte de zuiverste godsvrucht in mijn hart; want zij had eenen onbepaalden invloed op mij. De dood ontrukte ons dierbare Vrienden en Nabestaanden; doch dit was nog niet genoeg: mijn oudste Zoon, de beste, de veelbelovendste Jongeling, stierf in den bloei van zijne jaren. Ach! ik zoude de Goddelijke Voorzienigheid gelasterd hebben, zoo ik aan het bloedend moederhart geen' troost had gevonden. Wat zeg ik? zoo haar verstand, door den reinen Godsdienst bestraald, mij niet op het regte spoor had geleid. Nog een dierbaar Kind versmoorde ginds in den voorbijvlietenden stroom, en nog een derde, dat naauwelijks den lieven Vader-naam stamelde, stierf op den schoot der door droefheid en waken afgematte Moeder. Maar zij, deze lieve, godsvruchtvolle Moeder, leerde mij, onze jong verengelde Kinderen gerust aan Gods vaderlijke liefde toevertrouwen. Ja, zij leerde mij, door vordering in zedelijke volkomenheid, de vroeg zalige Hemellingen nastreven. Hoe meer wij ons zelven hier volmaken, hoe zaliger toch het wederzien der geliefden zal zijn. Hier van houdt zij zich overtuigd.'

Ik zoude den goeden Grijsaard uren lang dus hebben kunnen hooren voortspreken; want zijn hart vloeide over van den lof zijner dierbare Vrouw.

Neen! nooit heb ik een feest met meer zachte aandoening helpen vieren, dan dit. Het derde nageslacht huppelde vrolijk en bloeijende om de gelukkige ouden, die de hoogste wellust van hun dierbaar kroost waren.

Gij moet mij dezen uitstap vergeven, waarde Vriendin! O dat het huwelijk van uwe geliefde LUCIE niet minder gelukkig zij! Doch wij mogen dat op goede gronden verwachten. LUCIE en de jonge BELMOND zijn beide te groot, te edel van ziel, om hun wezenlijk heil op iets vergankelijks te bouwen. Hunne begeerten zijn te rein, te ver boven het dierlijke en zinnelijke verheven, om slechts door het waas der jeugd, dat voorbijzwevende jaren wegblazen, of door blinkend stof bevredigd te worden. Uwe LUCIE heb ik van hare vroegste kindsheid af gekend, en hartelijk lief gehad. BELMOND verdient, en verkrijgt ook elks hoogachting. Maar zeldzaam hoorde ik aan eenen jongen Arts zoo veel lof toezwaaijen, als aan BELMOND. Niet slechts roemt men zijne kunde, maar ook vooral zijne belangelooze menschenliefde. Onlangs bevond hij zich aan het ziekbed van den Zoon eener schatrijke Dame. Het Kind was door een onverwacht toeval aangetast, doch de middelen, door BELMOND voorgeschreven, hadden eene gewenschte uitwerking, en het gevaar was verdwenen. BELMOND wilde vertrekken. De Dame bad hem dringende om te blijven; en op zijne verzekering, dat dit noodeloos en hem niet mogelijk

was, omdat een arme daglooner naar zijne hulp lag te versmachten, antwoordde de onmenschelijke Vrouw: ‘Van dezen armen man hebt gij niets te verwachten; hij kan u niet betalen, want de kinderen bedelen. Mijn Heer BELMOND! o blijf tot mijne gerustheid nog een uur. Gaarne wil ik u voor elke minuut eenen Dukaat betalen.’ - ‘Zoo gij mij uwe geheele bezitting gaaft,’ - antwoordde de jonge Doctor - ‘en ik had mij het hulpeloos sterven van den armen man, den Vader van zes gebrek lijdende kinderen te wijten, dan zoude ik rampzalig, en al uw goud mij ten vloek zijn, Mevrouw!’

Dit krenkte hare trotsheid. ‘Gij verlaat mijn Zoon?’ - vraagde zij - ‘Verkies Doctor! Voldoet gij aan mijn verzoek, dan blijft gij niet slechts mijn Doctor, maar ook mijne geheele aanzienlijke Familie, die even als ik, door het overlijden van Doctor M..., zich tot een' ander moet bepalen, neemt u als Geneesheer aan. Doch wilt gij den ellendigen Bedelaar heden bezoeken, in deze oogenblikken, dan zend ik om eenen anderen Doctor, en gij hebt nooit weer iets met mij of met allen, bij wie ik eenigen invloed heb, te doen. De hulp, die gij mijn' Zoon heden schonkt, wil ik gaarne volgens mijnen rang beloonen.’ - ‘Mevrouw!’ - antwoordde hij - ‘volgens mijnen rang als gevoelig mensch, weiger ik heden eenige belooning. Wilt gij uit dankbaarheid voor het behoud van uw kind iets geven: doe dit als dan

aan de bedelende Kinderen van mijnen armen zieke, die ik ter hulp vlieg.'

Hij nam zijn' hoed, groette den kleinen onschuldigen Jongen, maakte eene beleefde buiging voor de Moeder, en vertrok. Ziet gij, Vriendin! op zulk een' Schoonzoon moogt gij met het hoogste regt trotsch zijn.

Nu nog een enkel woord over uwe HESJE. De afgetrokkene levenswijze, waar toe zij zich zelve schijnt te veroordeelen, bevalt mij niet. Hoe gaarne wilde ik haar vertrouwen winnen, en haar hart voor mij openen. Maar gekrenkte hoogmoed bewaakt dat hart, en ontheiligt zelfs haar anders opregt berouw. Zij schijnt zich voor LUCIE en BELMOND, die zij zoo zwaar beleedigd heeft, te schamen; doch zij bezit geene grootheid genoeg om hun om vergeving te vragen. Even zoo zal het met WAARBURG en EMILIA zijn. Doch wij moeten haar, door toegevende liefde, eene meer edele schaamte inboezemen. Geloof mij, HESJE heeft zulk een kwaad hart niet. Ik weet zeker, dat zij haar vorig gedrag verfoeit. Wat zeg ik? zij heeft zich met menschen, die zij verachtte, ingelaten, alleen uit wrevelmoedigheid. Alles is een gevolg van hare vroegere opvoeding. Uw Echtgenoot, lieve Vriendin! heeft de eerste gronden daartoe gelegd. Het doet mij leed, dit te moeten zeggen. Zigtbaar was immers het onderscheid, dat hij tusschen zijne beide kinderen maakte. HESJE was zijne lieveling, omdat hij hoogmoedig op eenige

schitterende talenten van haar was. Zij maakte al vroeg gebruik van deze zwakheid, en bestuurde door haar' Papa bijna geheel het huisgezin. Eene vleijende liefkozing toch van haar kon geheel uwe schikking in de huishouding doen veranderen. Kinderen, die op deze wijze onderscheiden worden, zijn in mijn oog altijd beklagenswaardig. O! hoe verkeerd doen zulke liefhebbende Ouders niet! Zij maken hunne lievelingen niet slechts heerschzuchtig, trotsch en ondankbaar, maar zij verwekken ook den haat van dienstboden en andere huisgenooten tegen het geliefde voorwerp. Niets toch valt zoo ondragelijk, als het moeten gehoorzamen of involgen van kinderlijke luimen; en dit was toch veeltijds in uw huis het geval. HESJE werd dus ook niet bemind; terwijl de zachtaardige, de voor alle vrouwelijke deugden gevormde LUCIE de wellust was van elk, die haar omringde. Dit maakte HESJE gemelijk, en deed haar troost zoeken bij hare ware en ingebeelde voortreffelijkheden. Ach! zij zal welligt hard genoeg voor dezen misslag hebben moeten boeten. Ik bid u, zijt geheel Moeder voor haar; heb medelijden met een verdwaald Kind, dat nog niet kan terugkeeren. Kom haar toch te gemoet. O! konden wij haar weer aan het genot des levens, aan den huisselijken kring, en aan de maatschappij terug geven! Eene verdwaalde hard of streng te behandelen, strijdt met de pligten van een' Mensch, van een Christen. Die zonder zonde is heeft

alleen het regt, om te veroordeelen, of om een' steen op te nemen. Maar vooral strijdt het met de pligten van eene liefdevolle Moeder. Vermijd allen schijn van verachting. O Vriendin! wij zullen, mijn hart voorspelt het mij, wij zullen ons ook nog in het geluk van dit Meisje verblijden. Ik moet eindigen. Mijn lieve Broeder sluimert zacht. Vaarwel, waarde Vriendin! Ik blijf uwe hoogachtende

SOPHIA EDELING.

De oude Heer Waarburg aan den Heer Balcour.

Achtenswaardige Vriend!

Hoe gaarne had de nu zalige REINHART u, de Vriend zijner jeugd, u, die zijne eerste treden op den weg des levens vrolijk vergezelde, nog eenmaal aan deze zijde van den grenspaal der sterfelijkheid gezien! Hoe gaarne had hij u nog eenmaal vertrouwelijk de hand gedrukt, en u voor alle de reine genoegens, die uwe onwankelbare Vriendschap hem schonk, met verstijvende lippen gedankt! Hij zelf ontzegelde uwen brief, waarin gij schreeft, dat de gewigtigste omstandigheden, dat het dringendste belang van eene ongelukkige familie u volstrekt dwong, om uwe komst nog acht dagen uittestellen. De toen reeds bijna stervende Grijsaard poogde uw schrift nog te lezen, doch hij kon niet meer. ‘Mijne oogen schemeren.’ - zeide hij met eenen zachten grimlach op het vriendelijk gelaat - ‘Ook de letteren van mijnen BALCOUR verdwijnen voor mij. Lees gij, mijn Vriend!’ Hij reikte mij uwen brief toe, en ik las. ‘Nog acht dagen.’ - zeide REINHART - ‘Neen BALCOUR! zoo lang zal dit zacht, dit kalm wegsterven niet meer duren. Maar geen nood; onze scheiding zal kort zijn. BALCOUR telt slechts

eenige jaren minder dan ik. Onsterfelijk zien wij elkander weder. Hij zorgt mede voor ongelukkigen; hij is dus bezig in het goddelijk werk van onzen goddelijken Broeder; en mij, mij zullen de Engelen des vredes door de donkere vallei des doods geleiden.

Eenige uren later verzocht hij mij, u zijn jongst vaarwel overtebrengen; hij sprak nog veel van u, waarde BALCOUR! doch ik zal u dat alles mondeling zeggen. REINHART was en blijft uw ware Vriend. O! hoe schoon is niet de gedachte, dat wij ook hemelsche Vrienden bezitten. Met welke heilige banden hechten reine liefde en Vriendschap de tegenwoordige aan de toekomende wereld! Zacht en zalig was het insluimeren van onzen Vriend. Ik verliet *Vredenburg* in de laatste dagen niet meer; de diep bedroefde familie had mijne vertroosting noodig. Mijn stervende Vriend stelde veel belang in mijn bijzijn, en ik, O BALCOUR! ik vond altijd in den heiligen, plegtigen ernst, die bij de sterfbedden heerscht, iets verhevens, iets, dat mijne ziel, op de aandoenlijkste wijze, voor het genot des toekomenden levens stemde; maar vooral het sterfbed van eenen blijmoedigen Christen, die deze zinnelijke aarde als de eerste oefenschool van zijn aanwezen verlaat, om in de verheerlijkte menschen-wereld, onder het onmiddelijk bestuur van den eeuwigen Vredevorst overtegaan: bij zulk een sterfbed gevoelde ik altijd op nieuw de geheele waarde der menschheid, en zonk weg

in de zaligste aanbidding. Heden bevond ik mij aan zulk een sterfbed, en deze gelukkige, die het verstervend zinnelijk leven, dat zijn voor de eeuwigheid gevormd wezen bij deszelfs eerste ontwikkeling als een luchtig omkleedsel bedekte, aflegde: die gelukkige noemde mij zijnen Vriend. Hij, wiens reine engelenvleugelen, terwijl hij nuttig voor de zinnelijke wereld in het stof omwoelde, genoeg krachten hadden verkregen, om in hooger, edeler lucht, van kennis tot kennis, van zaligheid tot zaligheid, om hoog te zweven, hij was mijn Vriend.

Den laatsten avond voor zijn' dood gaf hij aan zijnen kundigen Arts zoo wel als aan zijne treurende Zuster en mij vrijheid, om zijnen waren toestand aan het overig huisgezin bekend te maken. Tot hier toe was dit nog niet geschied. Elk leefde wel gedurig in eene treurige verwachting, maar dat de scheiding zoo nabij was, dat had het liefhebbend hart nog altijd geweigerd te gelooven. Nu verklaarde de Geneesheer, dat de geliefde Grijsaard den volgenden dag waarschijnlijk niet beleven zoude. Ik zal u de hartelijkste droefheid der Kinderen niet behoeven te beschrijven; ook de Baron VAN WITTENSTEIN, wiens geheele ziel zich telkens meer voortreffelijk vertoont, was ten sterkste aangedaan. Alle moesten wij in de sterfkamer komen. De edele Grijsaard vertroostte elk; ja! BALCOUR! in elk bloedend hart stortte hij balsem des levens. Hij scheen mij geen sterveling meer,

maar een der zalige Hemelingen, uitgezonden, om aan de treurige aardbewoners moed in het strijden, en hoop op de overwinning te schenken. ‘EDUARD!’ - zeide hij, zijne hand drukkende - ‘gij hebt mij vele jammervolle uren veroorzaakt. Ik had u, toen gij nog een onschuldige knaap waart, hartelijk lief; doch gij ontweekt den weg der deugd; dit smartte mij. Maar verbeeld u, zoo gij kunt, mijn lijden! Ik zelf, ik had mijn dierbaar Kind, om welks geluk te koopen, ik mij gaarne het hart uit den vaderlijken boezem had gescheurd: ik zelf had mijn Kind aan u door onbezonnen eeden verbonden; want onbezonnenheid was het, toen ik het onnoozel wicht, dat kommerloos lagchende met u speelde, aan u, die even kommerloos als CAROLINA omdartelde, tot eene belooning voor uws Vaders gedrag omtrent mij, verpandde. Deze eeden had ik niet willen, niet durven verbreken; en ik geloof nog, dat ik die niet konde verbreken. Wacht u, mijne Kinderen! wacht u, om de rust van uwe ziel door roekelooze eeden te verwoesten; zij kunnen uw verderf, zij kunnen het verderf van alles, wat u dierbaar is, ten gevolge hebben. Wie meineedig kan worden, poogt zijne betrekking op den Alwetenden, op den Almagtigen God te vernietigen; hij wantrouwt aan de wijze Voorzienigheid, en is tot helsche gruweldaden in staat. Ach! ik bleef aan mijnen eed getrouw; maar in mijn geweten knaagde de felfte wroeging. O EDUARD! door onbedachtzaam te zweeren, had ik den zali-

gen Vader-naam verbeurd, en de lievelinge mijner ziel met eigene handen in den diepsten afgrond nedergestooten. Toch vertrouwde ik hare redding aan Gods vaderlijke liefde; toch weende ik tranen van het hartelijkste berouw. Maar, mijn Zoon! uw terugkeeren tot het betrachten der heiligste pligten heeft al mijn geleden leed verzacht. Mijne vurigste beden zijn verhoord, mijne CAROLINA is in uwe armen gelukkig, en de vergevende liefde des Eeuwigen heeft den vrede in mijn geweten hersteld.'

Nu schenen zijne krachten uitgeput. 'Mijn Vader! mijn Vader!' - zeide CAROLINA - 'waar vind ik troost!' Sprakeloos, maar met een veel beduidend oog, zag hij beurtelings naar den hemel en op EDUARD. Deze sloot de weenende CAROLINA in zijne armen, de stervende betoonde zijne goedkeuring, en sluimerde eenige oogenblikken. Eene verschrikkelijke onweersbui maakte den vallenden avond donker, als de nacht; de donderslagen ratelden vreesselijk, en vlammende bliksemstralen kronkelden zich door de zwarte wolken. LOUISE lag bij het bed van haren Vader geknield, en besproeide telkens zijne koud wordende hand met kinderlijke tranen. De goede REINHART ontwaakte welhaast. 'Welk eene verkwikkende rust genoot ik daar nog, lieve Kinderen!' - zoo sprak hij - 'Zelfs in de laatste teug uit den beker des levens mengt mijn hemelsche Vader nog voor mij de zoetste lafenis. O! mijne lieve LOUISE

ween zoo niet! O het is mij genoeg, dierbaar Kind! gij leeft, terwijl ik vol vreugde sterf. Ik verlaat u niet. Heb ik u op deze aarde niet kunnen beschermen, in het betere leven, hoop ik, zal de Zaligmaker mij vergunnen, over uwe treden te waken! Neen, nooit zult gij eenzaam en verlaten zijn.' 'Verlaten?' - zeide de Baron, al snikkende, terwijl hij zijnen arm vol broederlijke trouw om LOUISE heen sloeg - 'Verlaten? neen Vader REINHART! vertrouw mij uwe geliefde Dochter toe. O! zoo gij mij waarlijk als uwen Vriend beschouwt, vertrouw mij dan dezen dierbaren schat. Alles, wat ik bezit, deel ik van dit oogenblik af, met deze geliefde Zuster. Ja, ik wil haar Broeder, haar Voogd, haar Beschermer zijn. Daar ginds in de eeuwigheid geef ik u rekenschap van mijn gedrag omtrent haar.'

REINHART sloeg eenen teederen blik op den Baron en LOUISE. 'Wel nu! mijn geliefd Kind!' - sprak hij - 'zie daar uwen Broeder, uwen Beschermer! En gij, mijn edelmoedige Vriend! zie in haar uwe Zuster, uwe getrouwe Vriendin.' De Baron kuste een' traan van LOUISE'S wang, en drukte de zwakke hand des Grijsaards aan zijne zwoegende borst. Van tijd tot tijd lag de blijmoedig stervende Christen eenige oogenblikken stil; doch telkens herstelde hij zich weer. Een zware donderslag wekte hem eenmaal uit zijne sluimering; bedaard en kalm zag hij in het rond. 'Dat was als de bazuin van den Aardsch-engel die mij uit

den langen doodslaap wekte;' - sprak hij - 'maar ook dan zal ik even als nu zonder verschrikking ontwaken. Kinderen! ook in dezen donderslag versta ik de weldadige stem der vergevende liefde van mijnen God, en van mijnen verheerlijkten Broeder, die den dood voor mij van alle verschrikking heeft ontwapend. Zoo lang God in de wolken dondert, zoo lang het bliksemvuur de verstikkende dampen verteert en de lucht zuivert: zoo lang getuigt de natuur van Gods wakende liefde voor zijne schepselen; zoo lang boezemt de geheele natuur vertrouwen op de Voorzienigheid, en dankbare vreugde in. Ja, mijn God! op u vertrouw ik; gij geleidt mij tot over den dood.'

Een weinig later, toen de onweêrsbui voorbij gedreven was, en de wegzinkende dag nog eens voor het laatst helder glansde, raadde de teedere en oplettende CAROLINA het verlangen van haren Vader, om eenige oogenblikken in zijn' armstoel te zitten. Vriendelijk grimlagchende, zeide hij: 'Hoe gelukkig is het niet Vader te zijn van Kinderen, wier innige liefde onze gedachten verstaan!' Wij plaatsten hem op zijn verzoek voor het venster. EDUARD moest het raam openschuiven. Met een zigtbaar genoegen ademde de goede REINHART de nu gezuiverde lucht, terwijl zijne zwakke blikken nog eenmaal vrolijk rond weidden; en het was waarlijk een aandoenlijk schoone avond. De wegdrijvende donderwolken verdonkerden in het Noord-Oosten nog den gezigteinder, terwijl in het Westen de

dalende zon als een vurige, gloeijende kogel, vergroot door de dampen, die haar omringden, het druipend loof der boomen scheen in vuur te zetten, en brandende en glanzende in de aarde te verzinken. De nog kort te voren kwijnende bloemen hadden zich opgerigt, en dauwden uit de zich sluitende kelken de liefelijkste geuren. Een koele wind ruiste door de beregende bladen, en schudde de glinsterende droppelen op het buigende gras, dat in de laatste avond-glanzen met duizend kleuren getooid scheen. REINHART merkte alles op, en dankte vol aandoenlijke godsvrucht voor al het goede, dat hij op deze schoone wereld had genoten. ‘Ziet gij,’ - zeide hij - ‘die rampen, die tegenspoeden, die onze grootheid louteren, drijven voorbij, als gindsche onweêrswolken. Het herdenken daaraan is slechts als het ernstwekkende geluid van den verre afrollenden donder; maar helder schittert de vreugde des nieuwen levens. Ja, mijn getrouwe WAARBURG!’ - hier drukte hij mij de hand - ‘mijne ware zielenvreugde verheft zich tot een goddelijk gevoel; mijn sterven is als het wegzinken der schoone zon, die over andere bloeijende oorden heerlijk opgaat.’ - Hij verlangde den kleinen EDUARD nog eenmaal te zien. CAROLINA bragt hem het vrolijk blozende Kind, dat hem de mollige handjes vrolijk om den hals sloeg. ‘Kleine Engel!’ - zeide hij - ‘God weet, wat uw lot nog op deze aarde zal zijn. Het leven is voor u nog een verzegeld boek; wijsheid en ware

godsvrucht moesten het voor u ontzegelen; maar het is als of de toekomst mijn verfijnd gevoel doortrilt, en mij verzekert, dat gij deugdzaam en gelukkig zult zijn. Schuldelooze lieveling! ik wijd u aan het heil der maatschappij.' De waardige man had hier zich zelven overspannen; hij werd weer te bed geholpen. Nu waren zijne oogen geheel verduisterd, en de spraak had hem begeven. Wij stonden alle weenende aan zijn bed; en vergenoegd lagchende, terwijl in elken trek van zijn gelaat nog volle bewustheid sprak, ademde hij na weinige oogenblikken den laatsten snik. CAROLINA look hem zacht de oogen toe. 'Dierbare Vader! in de eeuwigheid zie ik u weder!' - zuchtte zij, en drukte, even als LOUISE, nog een' kus op zijne koude lippen.

Zoo is de vrome Christen gestorven, waardige BALCOUR! Ik wilde u alles zoo breedvoerig schrijven, opdat niets voor u zoude verloren gaan. De sterfkamer des deugdzamen is een waarlijk verheven tooneel; wij zouden daar met regt kunnen zeggen: hier is de poort des hemels; want Gods Engelen vergezellen den zalig stervenden Broeder van Hem, in wien de geheele menschen-wereld aan de hoogste heerlijkheid is toegewijd. Ja, zij vergezellen den zalig stervenden gewis aan de uiterste grenzen der sterfelijkheid, daar, waar de zigtbare wereld insluimert om in de heerlijke, onzigtbare wereld te ontwaken. BALCOUR! mijn Vriend! welk een ontwaken, welk een blijmoedig ontwaken moet

dit niet zijn? Mijne verbeelding schildert mij dit zoo duidelijk. O! toen ik daar bij den stervenden REINHART stond, met mijne oogen op zijn kalm gelaat, op zijne gebrokene oogen en zwijgende lippen gevestigd; toen ik de doodskleur zich allengs meer zag verspreiden, toen ik de ademhaling allengs zag verminderen, en eindelijk geheel ophouden: o! toen dacht mij, gevoelde ik, in welk eene zachte bewusteloosheid mijn onsterfelijke Vriend voor eenige oogenblikken verzonk; want voorzeker heeft de geheele versterving van het grove, bewerktuigde omkleedsel, waarmede het fijner, edeler bezintuigd menschelijk wezen zoo lang, zoo naauw vereenigd was, den sterksten invloed op den toestand van dat wezen. Doch deze rustvolle bewusteloosheid kan slechts een verkwikkende slaap zijn, die na weinige oogenblikken door de levendigste werkzaamheid, vol rein gevoel, vol goddelijk genot van het voortdurend aanwezen, wordt afgewisseld. REINHART, onze Vriend, dacht mij, hoorde het luid snikken van zijne Kinderen en Vrienden, waarvan hij vol zegenende liefde scheidde, in een stil, een dof geruisch verdwijnen. Koele, donkere avondwolkjes overschaduwden hem, en zijne vatbaarheid voor hooger genot verkreeg door deze korte, maar zalige rust, de vereischte krachten, om zich heerlijk te ontwikkelen; en welhaast was deze tusschenstand tusschen dood en leven voor eeuwig geëindigd. Ja, REINHART ontwaakte als onder het geklank der gouden harpen en ci-

ters in het Paradijs, dat is te zeggen, in dien zaligen staat, waarin de stervende Verlosser wilde vertoeven, waarin hij zijne eerste zegepraal over lijden en dood wilde vieren. O! hoe onbeschrijfbaar gelukkig, mijn Vriend! moeten de eerste gewaarwordingen van den zaligen onsterfelijken niet zijn! Wanneer hij alles, wat hem voorheen kluisterde, heeft afgelegd; wanneer het helderste, het liefelijkste licht hem omvloeit; wanneer zijn onsterfelijk hart door onuitdrukbare, zalige aandoeningen gloeit; terwijl zalige Vrienden hem vol goddelijke liefde omhelzen; terwijl de grenzenlooze schepping onbewolkt voor hem ligt; de heerlijkste loopbaan zich voor hem ontsluit; zijn reine zucht om nuttig te zijn en op de verhevenste wijze aan gevoelige wezens wel te doen, bevredigd word; en zijn dorst naar kennis alom lafenis vindt. Doch waarom verplaats ik mij reeds in dat goddelijke Paradijs des vredes, in dien staat, die nog met eene luchtige wolk voor mij bedekt is? Ook mijn leven spoedt naar het einde; de dood wenkt mij vriendelijk, als een Engel des vredes, die den sluijer der toekomst voor mij opligt. Vergeef, o vergeef, waarde BALCOUR! aan uwen ouden Vriend deze zachte verrukking. Ik leg de pen voor van daag neder.

Vervolg.

Ik bleef nog eenige dagen op *Vredenburg.* De waardige familie van mijnen Vriend hing mij zoo

sterk aan en behandelde mij met zoo veel innige liefde, als of ik de plaats van Vader REINHART bekleedde. De stille zielendroefheid, die het sterven van den zoo hartelijk geliefden Grijsaard veroorzaakt had, verloor zich bij ons allen in eene weemoedige bewustheid, dat de brave man in eenen veel heerlijker staat is overgegaan, en in eene blijde en gegronde hoop, om hem daar, waar JEZUS, na eenen korten of langen tijd, alle zijne verheerlijkte Broeders en Zusters om zich heen zal verzamelen, voor eeuwig weder te vinden. Met een stil genoegen stond ik meer dan eenmaal bij de opene doodkist van onzen Vriend. In de naaste kamer stond de wieg van den kleinen EDUARD, en wanneer de lieve, blozende jongen, zoo zacht lagchende, met half ontslotene lipjes, lag te slapen, vond ik vermaak, om van de eene kamer in de andere, of van de wieg naar de doodkist heen en weder te wandelen. Zie, dacht ik dan, dit zijn de twee uiterste punten van het menschelijk leven in deze zinnelijke wereld. Maar weinige treden zijn tusschen de wankelende wieg en de doodkist; maar het zijn gewigtvolle treden; eindeloos toenemend geluk of namelooze rampzaligheid hangt van dezelve af. Heil u, mijn goede REINHART! even gelijk daar uw teedere en bloeijende nakomeling met zoete onnoozelheid het eerste leven al slapende te gemoet lacht, even zoo gerust lachte gij, toen de dood u deed insluimeren, het nieuwe leven kalm en vrolijk tegen. Voor u was de weg, die van

de wankelende wieg naar de doodkist geleidt, even als voor alle andere stervelingen, niet zelden met scherpe doornen bezaaid; maar uw einde was vrede.

BALCOUR! ik gevoel het, ik zal niet lang meer aan deze zijde van het graf vertoeven. Ik ben even als een reiziger, die de toppen der bergen van zijn Vaderland door de opgaande zon ziet blozen, en met vernieuwden moed voortstapt. Ik verlang naar den dood, doch niet met moedeloos ongeduld; neen! ook in dit leven geniet ik volle teugen uit de beekjes van goddelijken wellust. De Grijsaard immers, die in zijn vroeger leven, met inspanning van alle zijne vermogens, aan het vervullen van zijne pligten, aan het veredelen van zich zelven besteedde, kan in den hoogsten ouderdom niet ongelukkig zijn. Neen! hij ziet moedig en vrolijk op zijn vorig leven terug; menigvuldige misstappen bedroeven hem, maar zijn berouw daar over, zijne goede voornemens en edele bedoelingen, waarvan hij zich bewust is, doen hem vertrouwen op de goddelijke liefde van hem, wiens verheerlijkt menschen-hart nog medelijden heeft met onze zwakheden. Het is waar, wij staan in onzen ouderdom meestal geheel alleen boven de graven van de Vrienden onzer jeugd. Geheele nieuwe geslachten bloeijen om ons heen; maar het is mij gelukt, mijn Vriend! om ook die nieuwe geslachten vast aan mij te verbinden. Ik heb, zoo veel mogelijk, den volmaaktsten Menschenvriend trachten natevolgen, vooral in aan allen zonder on-

derscheid wel te doen. Het is waar, ik heb mijne Bloedverwanten, ik heb mijne meeste Vrienden overleefd; maar ik ben op verre na niet eenzaam. Neen! ik heb mij nieuwe Vrienden opgevoed; zij beminnen mij teeder. O BALCOUR! op mijn klein Dorpje, waar ik bijna eene halve eeuw Predikant was, en waar ik ook hoop te sterven, daar ben ik de vaderlijke Vriend van allen zonder onderscheid. Aan u durf ik openhartig schrijven; gij kent mij te goed, om mij van ijdelen hoogmoed te beschuldigen. Neen! de Alwetende kent mijn hart, dat zich niet verheft, maar hem vurig dankt voor de lust en de krachten, die hij mij schonk, om mijne pligten te betrachten. Ik heb dan ook het verstand van mijne Dorpelingen zoeken te beschaven, en met de nuttigste kundigheden te verrijken. Ik heb hunne harten voor de edelste aandoeningen zoeken te vormen; ja, ik heb hen allen meer of min vatbaar gemaakt voor de ware vreugde des levens. Nooit heb ik hunne rampen of ellende mededoogenloos geschuwd; neen! dit kan mijne Gemeente getuigen. Nooit verkoos ik het huis der vreugde of des voorspoeds, boven het verblijf der smart en des jammere, waar ik helpen of vertroosten kon. Ik heb de moedeloozen liefderijk ondersteund en bemoedigd; met de armen, dit durf ik zeggen, heb ik mijn brood gedeeld; nooit heeft mij een lijdende vruchteloos om ontferming gebeden; bij de krank- en sterf-bedden zag het afgematte oog nooit vergeefs naar mij uit. Ik oefen-

de mij zelven van mijne jeugd af met lust en ijver ook in de geneeskunde; en dank zij den Hemel! ik heb een aantal levens, die zonder eenige hulp, gelijk veeltijds het geval op het platte land is, zouden bezweken zijn, schijnbaar behouden. Voor het minst heb ik uit mijne Gemeente de schadelijke landloopers, die door zoogenaamde geneesmiddelen de gezondheid voor altijd verwoesten, geweerd. De gedurig toenemende verlichting, die ik met alle vlijt bevorderde, deed de volstrekte schadelijkheid van soortgelijke menschen kennen en schuwen. Geen dag zonk ten avond, goede BALCOUR! of mijn geweten, dat mij niet zelden zedelijke onvolkomenheden of pligtverzuim verweet, vertrooste mij te gelijk met de edele zelfsvoldoening, dat ik eenen goeden raad had gegeven; dat ik de tranen der smart had afgedroogd, of dat ik eenen lijdenden had vertroost, eenen stervenden bemoedigd, of een' verdwaalden door liefdevolle waarschuwing zoo wel als door gestrengen ernst aan het misdrijf had ontrukt.

Ik weet het, ik heb niets gedaan dan mijnen pligt, en dat nog onvolkomen. Ik verdien dus geene toejuiching. Neen, vergevende liefde moet mijne gebreken, moet de vlekken van mijne beste daden uitwisschen! Maar ik smaak toch al de hemelsche blijdschap, waarde BALCOUR! die uit reine bedoelingen kan voortvloeijen. Menschengeluk uittebreiden, door het verstand te verlichten en het hart te veredelen, schenkt ons den hoogsten

wellust. Neen, het is niet alleen de nu zoo brave huisvader, die u met zoo veel gevoel van erkentenis verhaalde, dat ik hem voor de schandelijkste misdaad had beveiligd, wiens deugdzaam leven en bloeijende voorspoed mijn roem, mijne blijdschap is: ik zoude u onderscheidene huisgezinnen, waaraan de goede God mijn werk op soortgelijke wijze gezegend heeft, kunnen aanwijzen.

Ik was nog niet lang Predikant op mijn Dorpje, toen ik een' broedermoord verhinderde; ik beef nog wanneer ik daaraan denk. De oudste broeder was door den jongeren voorzeker zwaar beleedigd, en in zijne eer gekrenkt. De beleedigde brulde van wraakzucht, en zwoer met de duurste eeden, dat hij zijn' Broeder zoude vermoorden en zich zelven als dan in handen van het Geregt werpen. Zijne maatregelen hiertoe waren gewis genomen. Ik ontdekte gelukkig alles, en verijdelde de afschuwelijkste voornemens. Ik waagde mijn leven, om de woede des getergden Jongelings te stuiten, en dit gelukte mij. O ik deed nog meer, mijn Vriend! ik oefende al mijne verkregene menschenkennis, om het hart der onverzoenelijke Jongelingen te winnen, en mijne onbestuurde driften te beteugelen; en ook deze pogingen bleven niet onbekroond. Neen, ik heb den toorn gestild, de stem der natuur en der menschheid luid doen spreken, en het geheel ontaard gevoel weer uit deszelfs woeste bedwelming opgewekt. God! ik voerde de beide Broeders in elkanders armen; tranen van het opregtste berouw

doofden het vuur der wraak, en in de ziel van deze getemde leeuwen deed ik de edelste zaden der deugd ontwikkelen. De ouders, wier leven door den gedurigen twist van hunne kinderen was verbitterd, dankten God voor den huisselijken vrede, die door mij hersteld was, en voor het leven van hunne zonen, dat ik zoo gelukkig behouden had. De Jongelingen werden van dat tijdstip af waarlijk achtenswaardige menschen; beide zijn zij heden vaders van talrijke huisgezinnen. Zegenende en vrolijk zijn hunne Ouders gestorven, en zij zelve hebben Kinderen opgevoed, die de menschheid tot sieraad verstrekken.

O! hoe vele twistenden heb ik niet bevredigd, hoe veel haat, afgunst en verachtelijk wantrouwen heb ik niet in liefde, in goedwilligheid en broederlijke vriendschap verkeerd! Wisten de menschen, en vooral de Volksleeraars maar, hoe veel heil zij konden stichten en hoe veel zaligheid zij hierdoor konden inoogsten: BALCOUR! zij zouden mij zeker navolgen; want ik heb niets meer gedaan, dan dat elk Dorpspredikant, die zijne Gemeente hartelijk lief heeft, kan en moet doen. De godsdienst, dien wij prediken, is tot alles instaat, wanneer hij, die haar predikt, zijnen goddelijken Meester getrouw navolgt in blijmoedigheid, en liefde in aller harten verspreidt. Woeste, zeden en hart bedervende vermaken heb ik met onschuldige vrolijkheid en zelfs nuttige uitspanningen doen afwisselen; en dit ging gemakkelijk toe, zoo ras de

zielsvermogens een weinig geoefend waren, en de beschaafdheid een weinig veld gewonnen had. Waarom toch zouden onder de landlieden niet even zulke voortreffelijke menschen te vinden zijn, als onder andere standen? Het smartte mij altijd, wanneer ik onmenschkundige Geleerden of beuzelachtige vernuften de Boeren als een dom menschengeslacht, dat weinig meer weet, dan de ossen of paarden, hoorde uitkrijten. Goede Hemel! hebben de Boeren dan andere menschen-zielen van de natuur ontvangen, of zijn zij tot eeuwigdurende domheid veroordeeld? Neen gewis niet! daar waar het verstand volstrekt niet geoefend is, en de grofste, de zwaarste arbeid, van de vroegste jeugd af, verbeelding en genie onderdrukt: zeker, daar schittert geen vernuft uit het oog, daar drukt zich de sluimerende ziel niet uit door de gelaatstrekken; en met regt kan men zeggen: het uitzigt of het voorkomen dier lieden is even dom als dat van hunne ossen. Maar worden de verstandelijke vermogens onder den boerenstand werkzaam gemaakt, gelijk dat in onze streken, dank zij den goeden God! over het algemeen, het geval is; wordt de kennis uitgebreid, en de zaden van den redelijken godsdienst in de harten uitgestrooid: o dan vertoonen zich onder de boeren, even als in andere standen, zielen, die den schoonsten aanleg hebben; dan ontwikkelt zich het edelste vernuft, en niet zelden verheft zich daar een vurig genie boven allen tegenstand.

Niets geeft mij meer zachte vreugde, nu ik mijn dienstwerk heb moeten nederleggen, dan dat ik mijne geliefde Gemeente weer aan een' verstandigen, aan een' edeldenkenden Leeraar zie toevertrouwd. Ook hij zal de Vriend en Weldoener van allen zijn, gelijk ik dat poogde te zijn. Ook hij zal de afgedwaalden liefderijk opzoeken, en de zwakken niet wreed veroordeelen. Zie mijn Vriend! daar is geen duidelijker bewijs van het algemeen zedenbederf, dan dat men ondeugd, dan dat men het zwaarste misdrijf met goedkeuring beschouwt, en den verachtelijken booswicht met dezelfde hoogachting, die men den deugdzamen schuldig is, behandelt. Wee toch hem, die het kwade goed, en het goede kwaad noemt. Neen, verachting en schande zij het loon der ondeugd! Het onschuldig hart of het veredeld gevoel voedt eenen pijnelijken afkeer van elken booswicht, en daar, waar de laaghartige bedrieger, de verdrukker en plunderaar van weduwen en weezen, of de eerlooze schurk, die zijne eerlijke schuldeischers misleidt en besteelt, in de zoogenaamde beschaafde gezelschappen niet slechts geduld, maar gevleid en geëerbiedigd wordt: daar is voorzeker het gevoel van regt en deugd verbasterd; daar heeft de overdrevene beschaafdheid den natuurlijken afkeer van het misdrijf uitgedoofd, en het hart voor het afschuwelijkste zedenbederf ontsloten. Maar de verdwaalde, die terugkeert, moet met opene armen der liefde ontvangen worden. Dit te doen, durf ik zeggen, was

een van mijne geliefdste pligten. De struikelenden vloog ik ter hulp; de gevallenen heb ik nooit veroordeeld, maar liefderijk de broederhand toegereikt. Geene ziel zal mij in den grooten dag der vergelding beschuldigen, dat ik haar liefdeloos terug stiet, of door verachting griefde. Neen, mijn hart getuigt het mij, vele heb ik aan het zedelijk verderf ontrukt.

Ook mijne zorg voor de gezondheid en het leven mijner Dorpelingen is vaak bekroond. Ik heb de meeste vooroordeelen met wezenlijk nut bestreden. Het is mij gelukt de ligchamelijke opvoeding der jonge Kinderen, volgens de regelen van kundige menschen-vrienden, over het algemeen ingericht te zien. Veel moeite heeft het mij gekost, om het inenten met koepokstof ingevoerd te krijgen. De Kinderziekte woedde van tijd tot tijd ook verschrikkelijk onder mijne Gemeente. Ik zelf besmette eenige Kinderen met koepokstof, nadat ik alles daar over gelezen en den raad van kundige Artsen had ingenomen. Ik had het genoegen, dat mijne gedane proeven naar wensch slaagden. De Ouders dankten mij, want zij zagen, dat hun kroost nu volstrekt onvatbaar was voor eenige besmetting, zelfs der kwaadaardigste kinderziekte. Deze voorbeelden waren nuttig, en ik werd de algemeene beschermer der lieve jeugd. Slechts weinige lieden bleven dit weldadig tegengift tegen een der jammerlijkste kwalen ondankbaar terugstooten; doch niet zelden moesten zij ook op de rampvolfte wijze daar voor boeten.

Zoo ging het onder anderen in het huis van die anders verlichte en achtenswaardige lieden, waar wij den dag vóór uw vertrek, dat huisselijk feest met zoo veel genoegen vierden. De Kinderziekte vertoonde zich weer in den omtrek van ons Dorp en had reeds onderscheidene slagtoffers van het vooroordeel in het graf gerukt, of met onherstelbare rampen doen worstelen. Dagelijks, dagelijks vaccineerde ik onderscheidene Kinderen; doch onze Vriend, die Vader was van vijf schoone bloeijende telgen, liet zich niet overreden. Hij wilde volstrekt geene ziekte, die den mensch vreemd is, aan zijne Kinderen hebben ingeënt. Ook dacht hij, dat dit nutteloos was, omdat hij niet begreep, dat koepokstof in staat zoude zijn, om het menschelijk gestel tegen eene andere kwaal te bevrijden. Vruchteloos zocht ik hem te overtuigen, daar toch alle geneesmiddelen eene soort van kunstziekte, die de natuurlijke krankheid bestrijdt, veroorzaken; ja, daar zelfs verscheidene geneesmiddelen uit wel toebereide vergiften bestaan, terwijl de natuur ons zelfs leert, dat het eene kwaad, om mij zoo eens uittedrukken, door het andere overwonnen wordt. Het water, zeide ik, bij voorbeeld, dat uwe landen wel eens overstroomt, en vele menschen doet omkomen, het water is immers het beste of het eenigste middel, om het vuur, dat Steden en Dorpen in de asch legt, uitteblussen. De twee oudste Kinderen, een zoontje van negen en een Dochtertje van zeven jaren, werden intus-

schen door de kinderziekte op de kwaadaardigste wijze aangetast; de arme Kinderen leden verschrikkelijk veel; de Ouders waren troosteloos. Ik nam de drie jongste in mijn huis, om hen aan de besmetting te onttrekken. De negenjarige jongen nog kort te voren zoo gezond en sterk, nog zoo vrolijk en bloeijende, lag nu duldeloos gefolterd en afgrijsselijk misvormd, op het krankbed bitterlijk te kermen, tot zijne gloeijende, naar lavenis smachtende lippen den laatsten adem uitbliezen. Het leven van het weleer zoo blozend Meisje werd, wel is waar, behouden; doch nadat het arm Kind niet minder had geleden, dan haar Broeder, die onder den jammer bezweek, opende zij eindelijk de lang geslotene oogen, doch het licht was voor altijd voor haar in den zwartsten nacht verkeerd. Vruchteloos hoopten de beklagenswaardige Ouders nog op de herstelling van het edelste der zintuigen; doch het was voor geheel het leven van hun onschuldig Kind verloren; de kleine ongelukkige was tot de troostelooze duisternis veroordeeld, en miste te de zoetste vreugde des levens, zelfs op de bloemrijke paden der kindsheid.

Ik had intusschen, buiten weten der ouderen, de drie overige kleinen door Koepokstof onbesmetbaar gemaakt voor de Kinderziekte; terwijl ik een bevallig Knaapje, het eenig Kind eener hartelijk geliefde Zuster van mij, een Knaapje, dat de vreugde van mijn leven was, en door mij werd opgevoed; nadat het de Koepokstof had doorgestaan,

dagelijks aan de ergste besmetting der Kinderziekte blootstelde, om op deze wijs de ongelukkigen, die het weldadigste behoedmiddel bleven verwerpen te overtuigen. O! hoe waren de diep bedroefde Ouders van het ongelukkig Meisje niet verrast, toen de overige gezonde kinderen vrolijk en blozende hun in de armen snelden. De bekommerde Moeder durfde naauwelijks hare Kinderen omhelzen, uit vrees, dat zij zelve, die zoo lang eene besmette lucht had ingeademd, ook de liefkozende wichtjes zou besmetten. Ach! ook de weenende Vader schuwde de liefkozingen van zijn kroost; doch ik stelde hen beide gerust. ‘Ik meende vrijheid te hebben’ - zeide ik - ‘om zelfs tegen uwen wil deze drie onschuldigen uit het dringendste gevaar te redden. Menschenliefde zoude het mij immers tot eenen pligt maken, een' drenkeling aan den dood te ontrukken, schoon het algemeen vooroordeel mij dat betwistte. De beide Ouders, door de vreesselijkste ondervinding geleerd, dankten mij met stille weemoedige tranen, en drukten de vleijende wichtjes beurtelings aan hun hart. De Moeder kuste als in vervoering de kleine lidteekens op de mollige armpjes der Kinderen. Dankbare vreugde en knagende smart teekenden zich op het gelaat des Vaders. Hij drukte mij de hand: ‘Dominé!’ - zeide hij met aandoening - ‘bij het graf van mijnen geliefden WILLEM zal ik mijn geheel leven door den goeden God, die mij verstand genoeg schonk, om de beste middelen, die hij aan-

wijst, te verkiezen, om vergeving bidden, maar nooit zal ik die kleine ongelukkige daar in het donker zien omdolen, of een knagend zelfsverwijt zal mij het hart verscheuren.' En waarlijk ik gevoelde niet zelden het grievendste medelijden met deze Ouders, wanneer zij het lot van hun Kind betreurden, of wanneer de jeugdige MARIA vruchteloos naar eenig licht verlangde, de verdonkerde oogen in den gloed der Zon, wier glans voor haar uitgedoofd is, ten Hemel sloeg, en dan vol kinderlijke smart vraagde: waarom lieve Vader! ben ik ook niet voor de Kinderziekte bewaard, gelijk mijn Broertje en Zusjes? Dan zoude ik nu, even als zij, alle onze mooije bloemen zien, en de schapen, die ik hoor balten.

Intusschen geniet ik heden het onwaardeerbaar genoegen, dat het vooroordeel in dit opzicht geheel overwonnen is. Jaren zijn verloopen, sedert de Kinderziekte zich op mijn Dorpje heeft vertoond. Alle de Kinderen zijn en worden door mij met de Koepokziekte ingeent; en daar wij nu ook in ons eigen land van Koepoksstof kunnen voorzien worden, behoeft het mij nooit daar aan te ontbreken. Ik raad ook alle Dorpspredikanten aan, zich in deze kunstbewerking te oefenen; zij immers hebben beter gelegenheid, om dit met de vereischte oplettendheid te doen, dan vele Geneesheeren uit de Steden. Ook ontzien arme landlieden wel eens de geringste onkosten, terwijl zij zich juist niet als volstrekte armen willen doen kennen.

De Leeraar intusschen, wiens pligt het is, vol menschenliefde voor de belangen van het algemeen te waken, biedt zijne hulp gulhartig en om niet aan; hij wint als menschenvriend het vertrouwen der Ouders, en als een volgeling van den zegenenden Kindervriend JEZUS bemint hij ook zelfs de lieve onnoozele kleinen. Gij hebt het gezien, BALCOUR! door welk eene schaar van Kinderen ik mij omringd zag, wanneer ik slechts op den heuvel, die achter de Pastorij ligt, of in de groote eiken laan verscheen. Met ongedwongene vreugde verdrongen zij elkander, om mij hunne kinderlijke liefde en eerbied te betoonen. O! gij zaagt het, mijn Vriend! hoe de Huisvaders op mijn Dorpje mij hunne huppelende Knaapjes en Meisjes aanboden; hoe de stamelende zuigelingen, zelfs op de armen der Moeders, mij de poezelige handjes toereikten; gij zaagt het, hoe zij mij lief koosden, met mijne grijze lokken speelden, of mij al spelende de armpjes, die ik eens met de weldadige Koepokstof besmet had, vertoonden. Kinderen waren altijd mijn wellust; zij zijn het ook nog. En geen wonder, zij zijn het opkiemend zaad van God; zij zijn de bloezem-knoppen der eeuwig heerlijke menschen-wereld, en ontluiken in de schaduw van onze teederste zorg.

Het wordt tijd, dat ik dezen langen brief eindig. Zoo even ontvang ik ook eenen uitgebreiden brief van mijn' Zoon. Gij weet, hij reist met zijne lieve EMILIA, hare Moeder en zijne Kinderen

door verschillende streken van ons Vaderland. Ik zal EDUARD verzoeken een gedeelte van dien brief af te schrijven; dan voeg ik het hier nog bij; want ik weet zeker, dat het u zal bevallen.

BALCOUR! hoe gelukkig ben ik niet! Ik herleef in dezen waardigen Zoon. Tot aan mijnen jongsten adem zal ik God voor dit geschenk danken; maar waar moet ik al niet voor danken? Alles, wat mij omringt, roept mij toe: God is liefde! Zelfs de zwakheden des ouderdoms zijn dienstbaar aan mijn innigste genoegen, want zij maken mij tot een voorwerp van teedere bezorgdheid en mededoogende liefde. Waarlijk, de Grijsaard of de ongelukkige, die zich zelven de achting en liefde van anderen wist waardig te maken, smaakt het volkomenste genot der edele menschelijkheid en der trouwhartigste deelneming. Elk beijvert zich, om hem troost en vreugde te schenken, en zijn hart klopt onafgebroken door de zoetste, de heiligste aandoeningen.

Vaarwel, mijn brave Vriend! Wanneer mag ik hopen u bij mij te zien? Wij mogen in onze jaren geen oogenblik verzuimen. Onze wederontmoeting aan deze zijde van het graf zal welligt de laatste teug zijn uit den beker der vriendschap, dien wij op aarde nog genieten kunnen; maar ginds in de eeuwigheid biedt hemelsche vriendschap ons op nieuw den vollen beker der vreugde. Nogmaals vaarwel! Ik blijf uw getrouwe Vriend,

WAARBURG.

***Uittreksel uit een' Brief van den jongen Dominé* WAARBURG**
aan deszelfs Vader.

Nog een paar weken, hartelijk geliefde Vader! en ik werp mij weer in uwe armen; want daar *T*.... in onzen weg ligt, komen wij bij u, eer wij nog geheel het eind van ons bevallig reisje te *V*... bereiken. En al was uw verblijf niet in onzen weg, dierbare Vader! het vurigste kinderlijk verlangen zoude mij toch naar u heen drijven. Nergens ontmoet ik eenen achtenswaardigen Grijsaard, of mijne verbeelding brengt mij mijnen Vader voor den geest. Ja, nooit zie ik zulk eenen Grijsaard door deszelfs Kinderen geëerbiedigd, geliefkoosd en verzorgd, of ik benijd hun bijna dat genoegen, daar de natuur, daar de langdurige, strelende gewoonte, om op eenen kleinen afstand met u te leven, mij dwingt, al de onvervalschte vreugde der eerbiedwaardigste vriendschap, die ik in uw bijzijn, die ik in uwen dagelijkschen omgang geniet, te komen smaken. Ook mijne lieve EMILIA, wier onbezefbare waarde ik elken dag nog meer leer kennen, verlangt hartelijk naar u. Mijn lieve DOLF huppelt van vreugde, wanneer hij zich verbeeldt u weder te zien; telkens vraagt hij zijne Moeder: hoevele nachten hij nog slapen moet, eer hij bij u is? En zelfs het vriendelijk lagchende LOTJE roept telkens, wanneer zij een' vreemden Heer, in het zwart gekleed, op eenigen afstand ziet, al stamelende

en met uitgebreide armpjes: daar komt nu toch mijn lieve groot Pa! - Gij zult de beide lievelingen ook in dien korten tijd weer tot hun voordeel veranderd zien. De buitengewone beweging en de gedurig afwisselende verandering van tooneelen heeft op de lieve Kinderen zoo wel als op ons zelven den sterksten invloed.

Welke bekoorlijke streken behooren niet tot ons Vaderland, of tot die gewesten, die door onze Voorvaderen met zoo veel vlijt en kunst aan zeeën en stroomen ontwrongen zijn? Is het wonder, dat een Volk gehecht is aan de onderscheidene heuvelen en bergen, die van den bodem der zee oprijzen, en die het tot een schoon vruchtbaar land heeft gevormd? Geheel ons land immers bestaat slechts uit zulke heuvelen en bergen, hoe laag en vlak het dan ook moge schijnen. Naauwelijks kan men zich verbeelden, wanneer men de menigvuldig rijk bebouwde Steden en schoone Dorpen beschouwt, dat dit alles eenmaal niets dan een uitgebreid moeras vertoonde; een moeras, waaruit slechts hier en daar een meer verheven grond of een opgeworpen terp, met eenvoudige hutten en kleine grasweiden, oprees. Welke voortreffelijke werken tot afwering van het water zijn sedert dien tijd niet aangelegd! Daar, waar voorheen de schepen door het golvend nat bruisten, verheffen zich nu hooge toren-spitsen en diep gegrondveste gebouwen. Het rijpende koorn golft, op de vruchtbare akkers, daar, waar weleer de visschen dartelden, of het

vee graast, vreedzaam in malsche weiden, daar, waar de Romeinen hunne galeijen en oorlogsvloten tot het bedwingen der dapperste Volken toerusteden.

Groot, ja waarlijk groot is de mensch; maar op welk eenen verhevenen trap zal zich de menschelijke natuur eens verheffen, wanneer zij hare hoogste volkomenheid bereikt, en wanneer zich uit deze schoone zinnelijke wereld, eene heerlijke, eene meer veredelde woning, of eene geheel nieuwe aarde en hemel ontwikkelt hebben. Nu reeds zien wij in de menschelijke natuur, hoe onvolkomen zij ook nog wezen mag, de duidelijke trekken der Godheid diep ingedrukt. Almagt, liefde en wijsheid vertoonen ons, zelfs, in dezen staat van gedurige vordering, den weerglans van den onzigtbaren Vader der geheele Schepping. Het gevoel van menschelijke waarde doet mij niet zelden in dankbare aanbidding wegzinken. Maar hoe vernederende is ook niet elke misstap, elke dwaling van den schoonen heerlijken weg der deugd? een weg, die ons naar de bron der gelukzaligheid geleidt; ja een weg, waarover het heerlijkste licht zich verspreidt. De verlichte Christen toch tast niet in de duisternis rond, gelijk de onbeschaafde Wilde, die bijna geheel tot dierlijkheid ontaard is. De verlichte Christen zoekt niet bij het schemerlicht van eigen vernuft en wijsbegeerte naar de onvervalste waarheid, of de volkomene zekerheid van zijne bestemming. Zoo toch zochten de edelste onder de ouden;

zoo zocht onder hen ZOROASTER, wiens gevoel hem den Eeuwigen, in zuiveren glans gehuld, schilderde; zoo zocht een PYTAGORAS, verrukt door de eenvoudige harmonie, die in de geheele natuur heerscht; ja, zoo zocht een SOCRATES, wiens verhelderd verstand overtuigd was, dat een eenig volmaakt Opperwezen het heelal had voortgebragt, en het geringste deel van dat heelal niets, zonder de heerlijkste bedoeling, deed voortduren. O! hoe eindeloos ver is niet zelfs het kinderlijk verstand der eenvoudigste Christenen die diepdenkende mannen vooruit! Onze Kinderen immers kennen den onzigtbaren God in den volmaaktsten der menschen, in JEZUS, die aan allen weldeed, die het duidelijkste voorschrift gaf van alle zedelijke pligten, en die de onsterfelijkheid die het genot van eeuwige vriendschap, broederlijke liefde en toenemende heerlijkheid in het volkomenste licht stelde. Wij allen weten onze bestemming. Ons tegenwoordig leven is de morgenschemering van ons eindeloos aanwezen. Onze schoonste, onze nuttigste daden zijn slechts de eerste wankelende treden op de uitgebreide loopbaan, die ons geopend wordt, en die zich tot het toppunt der hoogste volmaaktheid uitstrekt.

Met aandoening heb ik, gedurende mijne reis, alle de onderscheidene nuttige inrigtingen, die het algemeen geluk bevorderen, beschouwd. Met eerbied doorwandelde ik op verschillende plaatsen de menigvuldige gebouwen, weleer door menschenliefde en bloeijenden voorspoed gesticht. Oude helden-

volken zorgden, het is waar, voor Krijgscholen en worstelperken, doch in de landen der Christenen is vaderlandsliefde tot algemeene menschenliefde veradeld. De ouderlooze wezen van beiderlei kunne worden liefderijk opgevoed en tot verschillende leden der maatschappij gevormd. De arme en afgeleefde versmachten niet op onze straten en wegen door gebrek. Neen men biedt hun huisvesting voedsel en kleeding. Geen kranke vreemdeling zelfs sterft, zonder hulp en ontferming te genieten in onze Gasthuizen. De arme jeugd wordt alom onderwezen en tot een meer verlicht menschengeslacht gevormd. God geve maar, dat de menigvuldige wisselingen des tegenwoordigen tijds mogen medewerken tot bevordering van het algemeen menschenheil!

Te *Monnikendam* bewezen wij de aandoenlijkste hulde aan het graf van den eerwaardigen NIEUWENHUIZEN, den eersten stichter van de nuttigste, de zegenrijkste maatschappij, die nog ooit bestaan heeft. EMILIA nam den kleinen DOLF bij de hand en deed hem het graf naderen. ‘Hier, lieve Jongen!’ - zeide zij - ‘slaapt de brave man, wiens leven ik u onlangs voorlas. Hij was een Vriend van alle Kinderen, hij had alle menschen lief, en leeft nu gelukkig bij onzen Hemelschen Vader, die de zon zoo schoon voor ons doet schijnen en de vruchten voor ons doet rijpen.’ DOLF raakte het Graf met zijne handjes aan en streelde het, terwijl hij zijne lieve heldere oogjes

naar boven sloeg en vraagde: of de goede NIEUWENHUIZEN, hem ook liefhad? O mijn Vader! hoe zacht, hoe bevredigende, hoe zalig is niet de nagedachtenis van den Menschenvriend! Bij het graf van den dapperen Held gevoel ik eene soort van hoogmoed en bewondering, maar bij het graf van eenen wijzen HUIG DE GROOT; bij het nederig graf van eenen vromen, maar bijna vergetenen KAMPHUIZEN; bij dat van den zachtaardigen, den menschlievenden Grijsaard NIEUWENHUIZEN, gevoelt het hart eene hemelsche betrekking op die braven; het gloeit van edelen trots, en het breidt zich uit, om door lieftehebben, gelukzaligheid in te oogsten.

Nooit zal ik de oogenblikken vergeten, die wij te *Groningen* in de School voor Dooven en Stommen doorbragten; tranen van vreugdevol medelijden zag ik in het tintelende oog van mijne EMILIA zwellen, toen zij, overkropt van aandoeningen, mij de hand drukte. Hoe velen, die voor het maatschappelijk leven genoegzaam verloren waren, worden, hier door onvermengde menschenliefde en uitgebreide kennis van menschelijke vermogens, aan de maatschappij en aan zich zelven terug gegeven! Wie is niet grootsch op eenen landgenoot, als den waardigen GUIOT? Wat is de bewustheid van koningrijken, van werelden zelfs overwonnen; en gekluisterd te hebben, bij de zalige bewustheid, die de ziel van dezen werkzamen Menschenvriend moet vervullen, de bewustheid namelijk, dat hij stroo-

men van levensgenot door het hart van gevoelige wezens heeft doen vloeijen; dat hij de rede, die straal der Godheid, die voor geheel dit leven door de jammervolste onwetenheid bewolkt was, helder heeft doen schitteren; ja, dat hij al den troost, al de vreugde van den Christelijke Godsdienst in de zielen van zijne Kweekelingen, die door gebrek aan zinnelijke gewaarwordingen moesten versmachten, zoo heerlijk heeft verspreid? GUIOT bekleedt gewis reeds hier de plaats der verengelde onsterfelijken, die bestemd zijn, om in de onzigtbare wereld de in hunne jeugd gestorvenen optevoeden en voor het genot der volmaaktste zaligheid vatbaar te maken. Neen, geen vorstelijk purper, geen glans van diadeem of rijkstroon is te vergelijken bij den gloed van reine dankbaarheid, die op het jeugdig gelaat der zoo weldadig onderwezene Doofstommen bloost; en den stillen lach der namenlooze vreugde op hunne sprakelooze lippen wekt goddelijken wellust in de ziel des menschenvriends; ja, de veel beduidende blik van hun door gevoel schitterend oog is voor den leerenden Vriend van deze ongelukkigen de zachte weerglans van de beloonende goedkeuring des Eeuwigen, die zich in de belangelooze liefde zijner kinderen spiegelt.

Met niet minder aandoening zagen wij te *Amsterdam* de door eene Broederschap, die onder alle volken de taal der weldadigheid spreekt en verstaat, opgerigte leerschool voor kinderen, die blind ge-

boren of in hunne vroegste jeugd van het gezigt beroofd zijn. Ook over deze onschuldigen, die in den rampvolsten nacht omdoolden, heeft de ijverige menschenliefde zich ontfermd. Het is naauwelijks te gelooven, hoe een verstandig, liefderijk onderwijs de vermogens van deze kinderen ontwikkelt. Hun dorst naar kennis wordt bevredigd; namelooze genoegens ontluiken voor de jonge zielen, en het gemis van het schoonste zintuig wordt zoo veel mogelijk vergoed. Zij leeren hunne gedachten door leesbaar schrift uitdrukken. Het vindingrijk vernuft schonk hun zelfs gedrukte boeken, die zij met fijnvoelende vingeren lezen. Men onderwijst hen in de Aardrijks- en in de Rekenkunde. Wat zeg ik liefde en geduld vormen schijnbaar ongelukkigen, die als werkelooze voorwerpen van medelijden moesten opgroeijen, tot werkzame menschen, die zich zelven in kunsten en wetenschap oefenen, of door handen-arbeid hun brood op eene edele wijze kunnen verdienen. Heil, driewerf heil dan ook u waardige menschenvrienden, door wie deze leerschool gesticht is, en nog in stand gehouden wordt! Elke lichtstraal, die uw oog verblijdt, getuigt van Gods liefde, die uwe barmhartigheid eeuwig zal bekroonen. Elk vreugdevol oogenblik, dat gij aan uwe schuldelooze, ongelukkige kweekelingen verschaft, is voor u als een bloezemknop der hoogste gelukzaligheid. Ja, deze uwe liefdewerken zullen als lagchende paradijsbloemen op uw levenspad bloeijen; zij

zullen kalme zielen-vrede om uwe sterfkoetsen dauwen; want elke dankbare vreugdetraan, die in het verdonkerd oog van uwe leerlingen zwelt, is kostelijk in het oog van Hem, die vol goddelijke ontferming, op alle menschelijke rampen, die eenmaal in bronnen van het reinste genot moeten verkeeren, nederziet.

O mijn waarde Vader! welk een' hoogen trap van volmaaktheid zal de verheerlijkte menschelijke natuur niet eenmaal bestijgen! Wij zien dit in het Hoofd of den Vorst van de geheele menschen-wereld, en wij volgen hem nu reeds met stoute stappen na. Nog bezit de mensch geene almagt, om schoone werelden uit den woesten bajert der stof te vormen; maar door schranderheid en vlijt bedwingt hij toch de oceanen, maakt de bergen tot vlakten, en den bodem der zee tot vruchtbare heuvelen; de rivieren geleidt hij, waarheen hij verkiest, en lust het hem, dan ontlast hij zelfs de wolken van het vuur des bliksems. Nog kan hij den dooven het gehoor en den stommen de spraak niet schenken; maar door wijsheid en geduld leert hij de dooven het geluid zien, gevoelen en verstaan. Tot de blinden kan hij nog niet zeggen: *ik wil het, word ziende!* maar ijverig en liefderijk geeft hij hun de verlorene vreugde des levens terug, en weet de nog overige zintuigen het geleden verlies zoo veel mogelijk te doen vergoeden. Nog kan de mensch tot de gestorvenen niet zeggen, *staat op!* nog kan hij de lijken, die in het graf

rusten, niet weder bezielen; maar menschelijke wijsheid en kunde treden in de plaats der Almagt. De wreedste krankheden worden afgewendt, de bijna stervenden worden door de geneeskunde met verjongde levenskracht bezielt. O! laat de weldadige maatschappij tot redding van Drenkelingen hier voor mij getuigen. Hoe vele schijnbare dooden zijn aan de boorden van onze vaderlandsche stroomen niet in het leven terug geroepen! Verstandige menschenvrienden! wie eerbiedigt uwe liefde, uwe onvermoeide liefde niet? Zeker, Gods Engelen juichen u den lofzang toe, zoo vaak een bezwijkend hart onder uwe weldadige hand op nieuw begint te kloppen; zoo vaak het waas des levens zich over het bestorven gelaat weer verspreidt. Ach! voorzeker, de eerste adem, die de verstikte borst weer halen mag, is voor u als de geest der hoogste, der edelste vreugde, die uw aanwezen bezielt. De eerste blik van het zoo lang doodelijk gesloten oog straalt tot op den bodem van uw hart, en schijnt u de morgenschemering van eeuwige, goddelijke blijdschap. Ook in uwen meer volmaakten stand zult gij leven en zaligheid om u heen verspreiden, en onsterfelijke wezens in het aanzijn doen ontwaken.

Vergeef mij, geliefde Vader! vergeef mij, dat ik u met mijne verrukkingen bezig houde; zij mogen mijnen schrijfstijl doen zwellen, zij zijn toch zoo zoet voor mijn hart. En waarom zoude ik mijne gedachten voor mijnen vaderlijken Vriend niet vrij en ongedwongen teekenen?

Gisteren ontmoette ik den Heer VAN R... Gij weet welk een aanzienlijk ambt hij bekleedt; hij denkt zich te *A.* eenigen tijd optehouden. De Heer E. VAN ELDENBERG was hem aanbevolen; hij verzekert hem van eenen voordeeligen en aanzienlijken post. Deze begunstiging heeft onzen Vriend VAN ELDENBERG aan de bijzondere achting, die VAN R... voor de schoone CAROLINA eenmaal opvatte, te danken. VAN R..., spreekt met geestvervoering over ELDENBERGS jonge Gade. Jammer is het maar, dat welligt de deugd der lieve CAROLINA niets met VAN R...S lofspraak gemeen heeft; maar wel hare uiterlijke bekoorlijkheden. VAN R... is bekend als een vreesselijk listig mensch; waarschuw dus onze Vrienden. Mijn Vader! haast spreek ik u mondeling .....

Mejufvrouw Louisa Reinhart aan Mejufvrouw Charlotte Trievé.

Geliefde Vriendin!

Neen! mijne bekommering voor het vege leven van mijnen Vader, die ik u in mijnen laatsten * deed blijken, was niet ongegrond; slechts een paar dagen, nadat ik mijn' brief aan u verzonden had, is de dierbare Grijsaard gestorven. Hoe kort heb ik dus de liefde van dezen Vader mogen genieten! Naauwelijks weet ik, wat het te zeggen is, door de natuur zelfs het volkomenste regt te hebben op ouderlijke bescherming, op zorgende liefde, en op alle de voordeelen des huisselijken levens; naauwelijks gevoelde ik mij zoo geheel vrij, zoo geheel onafhankelijk, zelfs van het teederste medelijden; naauwelijks nog had ik mij gewend, om den Vader-naam, die zoo veel rust en vertrouwen inboezemt, uit te spreken: of ik moest reeds den dood van den Grijsaard, in wiens van blijdschap en ontferming bevende armen ik zoo veilig was, met kinderlijke tranen beweenen.

Maar wat klaag ik, lieve LOTJE! daar ik zoo veel stof tot reine dankbaarheid heb. Kon ik im-

* Ook dezen Brief, die niets bijzonders behelsde, hebben wij achtergelaten.

mer denken, nog eenmaal een liefhebbend vaderhart te zullen voelen kloppen? Kon ik immer denken, eene dierbare, eene vertrouwelijke Vriendin, in haar, die met mij onder hetzelfde moederhart werd gedragen, die met mij dezelfde moedermelk genoot, te zullen omhelzen? O LOTJE! ik heb eene Zuster, waarop zelfs de onbevlekte Engelen Gods trotsch moesten zijn; en deze Zuster is mijne Vriendin. Niet slechts de banden des bloeds, maar vriendschap, die goddelijke zielen-betrekking, vereenigt ons. Neen! ik mag niet klagen. Mijn Vader genoot in den laten avondstond des levens al den troost der teederste liefde en der heiligste vriendschap; hij genoot al de blijdschap der christelijke hoop en de zalige kalmte der bewustheid, dat zijn einde vrede was. Neen! de lieve Grijsaard was rijp voor de eeuwigheid; wij mogen hem dus niet in dezen staat der beproeving terug wenschen. LOTJE! mijn Vader, schoon hij in den schoot der heilige Moeder-kerk niet is gestorven, mijn Vader was toch een waar Christen, en zal ook voorzeker zalig zijn.

Nooit kan ik mijnen braven Vriend ROSELLO genoeg danken, voor het getrouw onderwijs, dat hij mij heeft geschonken. Aan hem ben ik al mijne rust, al mijn geluk verschuldigd. Het is waar, ik was godsdienstig opgevoed. Gij weet het, lieve Vriendin! ons verstand was met onderscheidene kundigheden verrijkt. Ik bewonderde Gods grootheid en liefde in de natuur, maar mijn

hart werd gepijnigd, ach! vreesselijk gepijnigd, wanneer ik mij moest voorstellen, dat die goede, die weldadige God, alle menschen, die hem niet vereerden gelijk ik, tot eene eeuwigdurende straf kon doemen. De edeldenkende ROSELLO heeft alle deze bekrompene denkbeelden uit mijne ziel verwijderd; hij heeft mij het onzigtbaar Opperwezen doen kennen, en den goddelijken JEZUS, die in de wereld kwam, om allen, die hem wilden aanemen, zalig te maken. Lieve LOTJE! zouden wij volmaakter zijn dan de hoogste volmaaktheid zelve? Wij immers zijn geneigd, om alles, wat leeft, wel te doen en gelukkig te maken; en God zoude zoo vele millioenen menschen, die Romes kerkleer niet volgen, kunnen verdoemen? Neen! allen, die hem in waarheid liefhebben en die liefde door hunne daden uitdrukken - die allen toch volgen de leer van JEZUS, en hebben regt op de zaligheid, waartoe hij de menschelijke natuur heeft ingewijd.

Wat zoude ik niet geleden hebben, lieve LOTJE! wanneer mijn hart nog zulke bekrompene denkbeelden voedde, toen ik bij het sterfbed van mijn' Vader stond. Goede Hemel! wanneer ik mij toen had moeten voorstellen, dat de brave, zegenende Man, zoo vol liefde voor God en onzen gekruisten Verlosser, zoo vol liefde voor alle menschen, in de eeuwige verdoemenis wegzonk! Neen LOTJE! zulk eene gewaarwording had ik niet kunnen uithouden. Maar nu dauwde de hemelsche rust, die op zijn gelaat geteekend stond, de zoetste ver-

troosting in mijne ziel. Het is waar, geen gewijde Geestelijke nam hem de belijdenis van zijne zonden af, en schonk hem in den naam van onzen Heer vergeving; maar mijn Vader beleed, in de tegenwoordigheid van God en van de Engelen en Heiligen, die voorzeker zijn sterfbed omringden, openlijk, dat hij dagelijks had gestruikeld en zich aan pligtverzuim had schuldig gemaakt; doch hij vertrouwde op de vergevende liefde van zijnen hemelschen Vader, die, daar zijn eigen zwak hart aan alle menschen vergeving schonk, en zelfs voor zijne snoodste beleedigers kon bidden, hem ook zeker vol ontfermende liefde alle zijne schulden wilde vergeven. Het is waar, geen geordende Geestelijke wijdde mijn' Vader tot het eeuwige leven in; maar hij vertrouwde gerust op de broederlijke liefde des eeuwigen Menschenvriends, die den ingang in de onzigtbare wereld voor hem ontsloten en gebaand heeft. Neen, ik vreesde niets, LOTJE! Het brekend oog van mijn Vader was, het is waar, op geen kruisbeeld gevestigd, geene gewijde waschkaars verspreidde haar treurig schijnsel over de schaduwen des doods; maar de laatste blik van het oog mijns Vaders schitterde nog van zegenende liefde en hemelsche vreugde. Het oog van zijnen geest aanschouwde zijnen goddelijken Broeder, die, door de grootste heerlijkheid omstraald, hem toewenkte. O ik zag dit zoo duidelijk, LOTJE! Ik drukte de verstijvende hand van mijn' Vader tegen het juweelen kruis, dat op mijne borst hangt,

maar ik deed dit werktuigelijk. Neen, het heilig teeken van het kruis wordt niet vereischt, om den waren vromen, die de leer des gekruisten diep in zijn hart gedrukt heeft, tegen den helschen vijand te beschermen. JEZUS heeft voor hem overwonnen, de verschrikking des doods weggenomen, en den angst, dien het donkere graf bij ons verwekt, in kommerlooze vreugde verwisseld.

Ja Vriendin! duldeloos veel zoude ik lijden, wanneer de verstandige ROZELLO mij den godsdienst der Christenen niet beter had leeren verstaan, dan wij die tusschen onze kloostermuren leerden beoefenen. O! ik zoude als dan de edelste zielen, die ik heb leeren kennen, de getrouwste Vrienden, die zoo belangloos alles voor mij opofferden; ik zoude mijne dierbare CAROLINA; goede God! ik zoude alle de grootmoedigen, die mij hier omringen, tot de eeuwige verdoemenis veroordeeld zien. Lieve LOTJE! ik bid u, geef u zelve nooit weer toe in zulke bekrompene, donkere begrippen van Gods liefde. Geloof mij, wij lasteren Gods liefde door te denken, dat hij de zaligheid aan eenige bijzondere kerkplegtigheden of aangenomene uitleggingen van JEZUS woorden verbindt. Ik ben niet onverschillig omtrent mijne godsdienstige begrippen. Neen, zij schenken mij vreugde en troost; maar de eenige weg naar het hoogste geluk is, God boven alles lief te hebben, en die liefde, die dankbaarheid, die wij hem verschuldigt zijn, door het gehoorzamen aan alle zedelijke wetten uit te druk-

ken. Zij, die op dezen weg uit overtuiging wandelen, worden volgens JEZUS leer behouden, want zij doen den wil des hemelschen Vaders, en betrachten de pligten, die de volmaakste Leeraar der wereld hun voorschreef. Ik beveel dagelijks de ziel van mijn' Vader aan de hemelsche vriendschap der Heiligen en aan de barmhartigheid van onzen Heer. Mijne liefste wandeling is naar het graf van mijnen Vader. Het is niet in een Kerkgebouw, gelijk voorheen hier de gewoonte was, maar op een ruim Kerkhof, dat met schaduwrijk geboomte omplant is. Gaarne had ik een kruis op het graf opgerigt gezien. Doch wat behoefde dit ook? Het alziende oog waakt immers over het stof der dooden, en de Engelen der Opstanding omzweven gewis, in blijde verwachting, het sluimerend gebeente der godvruchtigen? Neen, geen kruis verheft zich boven het graf van mijn' Vader; een marmeren steen, waarin de naam en ouderdom des edelen mans gebijteld is, verstrekt alleen ten grafteeken; doch de tranen, niet slechts van zijne Kinderen en Vrienden, maar ook van alle dankbare harten, die hij zoo menigwerf vertroost en verblijd heeft, besproeijen dien steen en schitteren in het oog der Godheid als reine paarlen, die den zegekrans der christelijke deugd moeten versieren. Heilzame planten en honigvolle bloemen zullen om dit graf uitspruiten, en de bloeijende beelden zijn van de weldadigheid en liefde des gestorvenen menschenvriends.

Gaarne wilde ik u bekend maken met alle mijne dierbare Vrienden. LOTJE! gij zoudt hen toch zoo wel als ik hoogschatten. De Baron VAN WITTENSTEIN TOT BLUMENOORD hebt gij te Napels meermalen aan het huis van mijnen vaderlijken Vriend ROZELLO ontmoet. Maar wie kent zijne schoone ziel, zoo als ik die ken? Nooit genoot hij eene beschaafde opvoeding; zijne jeugd werd jammerlijk verwaarloosd, en hij, die bij zijne geboorte bestemd scheen, om in den aanzienlijksten stand der maatschappij te schitteren, hij werd van elk verlaten en vergeten, tot de diepste vernedering gedoemd. Hij, die voorzeker reeds, als Jongeling, door grootmoedigheid en schoone daden, aan den lang verstorven adel van zijn geslacht verjongde glorie zoude geschonken hebben, hij werd veroordeeld, om in den nacht der diepste onkunde met gebrek en versmading te worstelen; en toch, toch gevoelde hij den waren adel der menscheid, toch bleef hij, in spijt van al de ruwheid des elements, waarop hij zoo vele jaren dobberde, een teeder, een gevoelvol hart behouden. Maar welke vorderingen heeft deze man, wiens vatbaarheid voor zedelijke zoo wel als voor natuurlijke schoonheid zoo uitgebreid is, welke vorderingen heeft deze waardige man niet gemaakt, sedert hij onder beschaafde lieden verkeert, en hij zijn verstand met edele kundigheden verrijkt! Mijn stervende Vader, lieve LOTJE! heeft mij met vege lippen aan de broederlijke zorg des Barons toevertrouwd; niet

omdat de lieve Grijsaard zijne LOUISE niet aan de teederheid van hare Zuster en aan den gevoelvollen EDUARD vertrouwde: neen, maar de edele Baron vorderde een overtuigend blijk der heiligste vriendschap van mijnen Vader; en wat kan meer overtuigende zijn, dan dat een Vader, op het punt om de eeuwigheid in te stappen, zijne weerlooze, zijne onbeschermde Dochter, die volstrekt eene vreemdeling is in het maatschappelijk leven,aan de broederlijke trouw van den grootmoedigsten der menschen geheel overgeeft? Zoo immers gaf de volmaakste, de goddelijke Verlosser der wereld, terwijl hij stervende aan het kruis bloedde, zijne hulpelooze Moeder aan de ontferming en liefde van zijnen eeuwig geliefden JOANNES over. LOTJE! nog nooit heb ik voor een mensch zoo veel hoogachting, zoo veel teedere vriendschap, ik zoude haast zeggen, liefde gevoed, als voor den Baron. Zelfs EDUARD, aan wien mijne ziel zich eenmaal scheen te hechten, EDUARD boezemde mij nimmer zulke zachte, wegsmeltende aandoeningen in, als de Baron. Is dit waarlijk liefde? lk bloos terwijl ik dit schrijf. Neen LOTJE! het is hoogachting en medelijden. De waardige man heeft mij alle zijne lotgevallen verhaald. Als Jongeling beminde hij; het Meisje werd trouweloos; zijn eenigen Vriend had haar verleid, en hem verraden. De Baron heeft de nu ouderlooze en noodlijdende kinderen uit dit huwelijk opgespoord, en aan de wreedste armoede ontrukt. De Zoon laat hij door een' verstandig leer-

meester opvoeden, en voor het bevallig twaalfjarig Dochtertje, heb ik zelve de zorg op mij genomen. Nog bloedt het hart des Barons om een onschuldig, door helsche wreedheid vermoord, Negermeisje, wier onbevlekte liefde, wier schoone hoedanigheden en wier treurig lot hij op de aandoenlijkste wijze voor mij schilderde. Ik heb met hem om de arme SALAMIA geweend; mijne tranen vielen op zijne hand, en hij droogde die af met zijne lippen.

Lieve Vriendin! de edele man bemindt mij, ja hij bemindt mij met geheel zijne reine ziel. Maar ben ik geschikt, om hem gelukkig te maken? CAROLINA is zijne voorspraak. Maar neen! ik, die van mijne kindsheid af, als in een graf werd opgevoed, ik kan niet bestemd zijn, om het leven van dezen waarlijk verdienstelijken man in stille huisselijke zaligheid te doen voorbij vloeijen. Hij is veertien jaren ouder dan ik; doch dat zoude mij niet afschrikken. Neen, de achtbaarheid, aan eenen meer gevorderden ouderdom zoo eigen, vermengt, volgens mijne gedachten, zelfs de liefde eener weerlooze Vrouw met eene soort van kinderlijk vertrouwen. Een jong Man, met eene meer bejaarde Vrouw gehuwd, schijnt met de orde der dingen, of met de natuur te strijden. In mij verwekt het zien van zulke gehuwden dezelfde aandoeningen, die het gezigt van eenen zuigeling met grijze lokken, met een' zwaren baard en met alle de trekken des ouderdoms in het gelaat, aan den boezem van eene jonge Moeder, zoude verwekken; terwijl integen-

deel eene jeugdige Vrouw, gehuwd aan een vrij bejaard Man, mij al het bevallige der weerloosheid en de trouwhartige bescherming van den sterkeren vertoont.

Maar neen, de Baron moet eene Gade verkiezen, die veel meer met de zamenleving bekend is, dan de in eenzaamheid opgegroeide LOUISE. Ook is hij Protestantsch, werp ik hem telkens tegen; doch dan antwoordt hij: Beminnelijke LOUISE! onze hemelsche Vader heeft alle zijne kinderen lief, wanneer zij het licht, dat hun verstand bestraalt, getrouw volgen. Gij vereert den Verlosser en Vriend der menschen door u, gelijk gij gelooft, met zijn menschelijk ligchaam telkens op het naauwste te vereenigen, en door hem, voor zijne afbeelding geknield, te aanbidden: ik zoek integendeel hem te vereeren, door mij alleen met zijnen geest, dat is den geest der liefde en des vredes, te vereenigen; ik zoek zijne afbeelding in de geheele menschheid, in alle zijne broederen en zusteren te eerbiedigen; ik aanbid hem en het onzigtbaar wezen, dat hem gezonden heeft, in de geheele weldadige natuur, waarin het laatste de trekken van zijne volmaaktheid zoo duidelijk heeft uitgedrukt. Dat wilt gij immers ook doen, zonder de u eigene wijze van vereering daarom natelaten; want het is ook uw wellust, om, even gelijk de Goddelijke JEZUS, aan allen zonder onderscheid wel te doen.

Zie, lieve LOTJE! wat kan ik hier op antwoorden? O! ik wenschte, dat gij ook zoo veel bra-

ve lieden buiten de Katholijke Kerk kendet, als ik; gij zoudt hen ook allen als kinderen van hetzelfde groote huisgezin des Almagtigen beminnen. Want, ik weet het mijne lieve! uw hart is ook niet geschikt, om alle menschen buiten onze Kerk te veroordeelen. Ik bedroef mij maar LOTJE, omdat gij nog zoo gehecht blijft aan het Kloosterleven. Niet dat ik zulk een' afkeer heb van die stille afzondering, waarin wij in onze kindsheid zoo gelukkig waren, en waarin wij zoo vele waarlijk vrome Zusters den vreedzaamsten ouderdom zagen genieten. Neen, een gesticht, waarin de weerlooze Maagd eene veilige schuilplaats vindt, waarin het jonge, in hare kindsheid verlatene Meisje liefderijk wordt opgenomen, ja, waarin het, als een rozenknopje, van tusschen de doornen der behoefte en des jammers, bevallig ontluikt, en den wellusteling niet uitlokt, om het wreedaardig te schenden; een gesticht eindelijk, waarin de bejaarde en ongehuwde Vrouw zich aan het beoefenen der zuivre godsvrucht kan overgeven, waarin zij gerust hare dagen kan eindigen, en eenen zaligen dood verwachten: zulk een gesticht zoude ik als een heiligdom van deugd en onschuld eerbiedigen. Maar ik behoef u niet te zeggen, hoe vele onschuldige slagtoffers van zelfsbelang of dweeperij zich tusschen de eeuwen oude kloostermuren hebben doodgetreurd. De eerste inrigting van het Kloosterleven had voorzeker onschuld en godsvrucht tot beschermgeesten. Maar het was reeds misdaad

tegen de geheele menschheid, eene onherroepelijke gelofte aftevorderen van harten, waarin nog geheel onbekende neigingen sluimerden. Lieve LOTJE! weet gij noch, hoe wij in onze kindsheid den schoon aangelegden kloostertuin als ons aardsch paradijs beschouwden; de bloemen, die wij zelve opkweekten waren de lievelingen van ons hart. O! wij vleiden ons niet zelden met het denkbeeld, dat zij ons verstonden, en de teedre zorg, waarmede wij haar tegen de middagzon beschutteden, of met het water uit de heldere beek besproeiden, door hun vrolijk wiegen, en door hunne verkwikkende geuren zochten te beantwoorden. De vogelen, die boven ons in het priëel of in het lommer der hooge vruchtboomen zongen, bezielden geheel de natuur voor ons met vreugde. Maar zoude die tevredenheid altijd voortgeduurd hebben? LOTJE! wanneer eens geheel vreemde wenschen in ons maagdelijk hart ontwaakt waren, en wanneer wij dan de ijzere tralien als het grensperk van onze aardsche bestemming hadden beschouwd: wat zoude ons als dan meer vervrolijkt hebben?

Denkt gij nog aan de schoone jonge MAGDALENA, die wij zoo lief hadden; maar die wij, zoo lang, zoo bitter zagen lijden? Ach! ik kende toen de oorzaak van dat lijden niet; ik was nog naauwelijks tien jaren oud, toen ik met u bij haar sterfbed knielde, en toch heugt mij nog alles zoo duidelijk. Hoe menigwerf had zij ons niet met betraande blikken aangezien, wanneer wij vol kin-

derlijk genoegen spraken van den dag, waarop wij ook den Nonnen- sluijer zouden aannemen. Ach! nog in hare laatste oogenblikken lag zij u en mij hare koude hand op het voorhoofd, en zeide met eene zwakke stem, terwijl zij de half gebrokene oogen ten hemel sloeg: 'Heilige Jonkvrouw, Moeder des Verlossers! neem deze onschuldigen in uwe bescherming, en schenk haar de vrijheid van Gods kinderen!' Zie, haar gebed is verhoord LOTJE! Eer wij onze kluisters nog kenden, ademden wij in de vrije lucht. Zoo lang wij nog in het Klooster waren, hingen wij dagelijks een' frisschen bloemkrans aan het kruis, dat boven MAGDALENA'S graf stond; dan knielden wij vol dankbare liefde neder, en zonden ons gebed om het heil van hare onschuldige ziel ten hemel. LOTJE! die beminnelijke MAGDALENA was reeds eenmaal de Bruid van een' Protestantschen Jongeling. Haar Vader, een verstandig en edeldenkend man, die zijne eenige, vroeg moederlooze Dochter tot een sieraad der maatschappij had opgevoed, beminde MAGDALENA'S Bruidegom reeds als zijnen geliefden Zoon; doch de edele man stierf, eer het huwelijk nog voltrokken was. Nu scheurden de dweepzieke Voogden van MAGDALENA de Bruid uit de armen des geliefden. De Jongeling verzette zich met woede; maar het geweld zegenpraalde, doch niet, dan nadat de moedige ANDRÉE, dit was de naam des Bruidegoms, de geweldenaars, die hem zijne Gade ontrukten, zwaar en dodelijk gewond

had. MAGDALENA werd in ons Klooster gebragt, maar ANDRÉE werd als een moordenaar tot de doodstraf veroordeeld.

Wat wonder dus, LOTJE! dat wij MAGDALENA zagen wegkwijnen en eindelijk in den bloei van hare jeugd bezwijken! Neen, Vriendin! laat uw voornemen, om, het kostte wat het wil, uw leven in een Klooster te eindigen, toch varen. Welhaast, ik verzeker het u, zal nergens meer een Klooster bestaan onder eene beschaafde natie. Het menschelijk verstand is te ver gevorderd, om zich met soortgelijk beuzelachtig speeltuig der dweepzucht bezig te houden. Wij kunnen ons immers afzonderen van alles, wat boos en onedel is, schoon wij ons niet opsluiten. Schuldeloos te zijn aan misdaden, die wij niet bedrijven kunnen, is geene deugd, LOTJE! Elk, die zich aan de wereld of aan de zamenleving, waarin zoo veel nut voor ons te stichten is, onttrekt, handelt even trouweloos, als de dienstknecht, die het geld, dat zijn Heer hem toevertrouwde, om winst met hetzelve te doen, diep in de aarde verborg. Wij hebben de schoonste, de edelste vermogens van God ontvangen; maar wee ons! wanneer wij die niet ontwikkelen, en tot wezenlijk heil van onze natuurgenooten besteden. Onze Goddelijke Leeraar zegt niet: rukt uwe oogen uit, of houwt uwe ledematen af, opdat zij u niet ergeren of ten val brengen; maar wel zegt hij: wanneer uw oog, uw hand of voet u ergert - dat wil zeggen: wan-

neer het liefste, dat gij bezit, u ten val zoude brengen - rukt het alsdan van u af, offert alles op aan uwen pligt, en de zegenkroon der deugd, die gij behaalt, zal heerlijk zijn. Blijf dus ook gij, lieve Vriendin! in Gods vrije, schoone wereld; geniet met dankbaarheid de vreugde des levens, en strijd moedig tegen alle verleiding.

Welke brave Geestelijken tref ik hier onder de Protestanten niet aan, LOTJE! Een oude Leeraar was bij het sterven van mijn' geliefden Vader tegenwoordig. Gij had hem moeten zien, hoe hij den stervenden Vriend als in de zalige eeuwigheid geleidde, en hoe minzaam hij ons vertroostte. De Zoon van dien Leeraar is hier Predikant op het naaste Dorp. Hij is met eene Vriendin van mijne Zuster gehuwd. Dit beminnenswaardig paar heb ik voor weinige dagen eerst leeren kennen. De Heer WAARBURG, dit is de naam des Predikants, is de eenige Zoon van zijnen godvruchtigen Vader, en verdient elks hoogachting. EMILIA, zijne jonge Gade, noemt mij, even als CAROLINA, hare zusterlijke Vriendin. Ik kan u niet beschrijven, hoe veel menschelijk geluk door die beide Heeren WAARBURG in den geheelen omtrek verspreid wordt. LOTJE! ik moet u het volgende verhalen. O! hoe vurig wenschte ik ook zoo veel heil in mijn leven bewerkt te hebben.

Gisteren noodigden EMILIA en haar geliefde WAARBURG mij, om met hun naar *S*...., een groot Dorp, hier ruim drie uren afgelegen, te rijden;

want elk beijvert zich, om mij de bevallige landstreek te doen kennen. Ook de goede Baron vergezelde ons, en met hem wandelde ik, terwijl de Heer en Mevrouw WAARBURG te *S*.... eenige zaken te verrigten hadden, buiten het Dorp rond. Wij hadden een ruim vierjarig knaapje van den Heer WAARBURG mede genomen. De lieve Jongen huppelde ons vooruit, en vermaakte ons door zijn onnoozel, maar altijd vrolijk gesnap. Ongemerkt bragt ons eene digt belommerde beuken-laan op eene kleine, eenvoudige buitenplaats, waar eenige met smaak gekleedde kinderen speelden. DOLFJE, zoo heet het blozende knaapje, dat ons vergezelde, mengde zich oogenblikkelijk in het spel, en de lieve goedhartige kleinen juichten om hunnen nieuwen speelmakker. Terwijl wij ons hier mede vermaakten, groette ons eene bevallige nog jonge Vrouw, die haren grijzen Vader, wiens oogen door ouderdom donker waren, ondersteunde en met de teederste zorg geleidde. De menschlievende Baron was geroerd door dit gezigt, en sprak den goeden Grijsaard aan. Zijne Dochter verzocht ons eenige oogenblikken te rusten op de tuinbank, waar zij haren Vader liefderijk plaats deed nemen. Welhaast waren wij met den verstandigen Grijsaard en met zijne beminnelijke Dochter zoo vrij, zoo vertrouwelijk, als of wij elkander lang gekend hadden. De Baron noemde DOLFJE WAARBURG, terwijl hij het kind voor eene rondvliegende wesp waarschuwde. ‘WAARBURG?’ - vraagde de Grijsaard, met

de uiterste levendigheid - ‘is uw naam WAARBURG, mijn Heer?’

DE BARON. ‘Neen, mijn Vriend! maar wij hebben een Zoontje van den Heer WAARBURG, die Predikant te *V...* is, bij ons.’

DE GRIJSAARD. ‘Een Zoontje van den Predikant te *V...*? O! dat kind is dan de Kleinzoon van mijnen redder, van hem, aan wien ik mijn leven, aan wien ik al mijn geluk in deze en in de toekomende wereld te danken heb. De naam van WAARBURG is mij heilig. Het was de eerste naam, dien wij u leerden stamelen, lieve SOPHIA. O! breng het knaapje hier bij mij, ik moet het omhelzen en zegenen.’

DE BARON, terwijl SOPHIA den lieven, vriendelijken DOLF tusschen de knieën des Grijsaards plaatste. ‘Ja de oude Heer WAARBURG vordert eerbied en liefde van elk, die hem kent. Ook zijn Zoon is even zulk een edel mensch, zulk een verstandig, weldoend Christen, als zijn Vader.’

DE GRIJSAARD. ‘Ik wil u mijne geschiedenis verhalen. Gij zijt vrienden van den braven WAARBURG! O! ik wilde zijnen lof wel aan de geheele wereld bekend maken; maar wat behoeft dat? zijn naam en zijne deugd staan in het gedenkboek des eeuwigen Wereldregters met onuitwischbare letteren geteekend. O zijt gezegend, lieve Kleinzoon van hem, die mij aan het verderf ontrukte! Ja, zijt gezegend, uwe onschuld, uwe opluikende deugd en uw toenemend geluk moeten hemelsche blijd-

schap in de laatste teugen uit den beker des levens voor mijnen edelen Vriend vermengen! Maar zal mijn verhaal, schoon het slechts kort is, u niet vervelen, lieve, welkome Vrienden? De ouderdom, weet gij, is praatziek.'

DE BARON. 'Neen, oude Heer! vooral niet. Mijne Vriendin en ik verlangen uwe geschiedenis te hooren. Wij hebben gelukkig den tijd nog.'

SOPHIA verzocht op de minzaamste wijze verschooning, daar zij ons eenige oogenblikken moest verlaten, omdat haar zuigeling waarschijnlijk zoude ontwaakt zijn en hare verzorging vorderde. 'Ik vertrouw u intusschen mijnen geliefden Vader.' - zeide zij, en lag mijne hand, die zij zacht drukte, op de hand des Grijsaards. De Baron zette zich aan zijne zijde, en de Grijsaard ving dus aan:

'Mijne goede SOPHIA verwijdert zich. Ach! het grieft haar, wanneer zij haren afgeleefden Vader nog om de misdaden zijner jeugd ziet weenen en bloozen.' Mijn Vader, een aanzienlijk Geldersch Edelman, woonde, sedert den dood mijner Moeder, onafgebroken op zijn schoon aangelegd buitengoed bij *T*..... Daar groeide ik op, in den schoot der vrije natuur. Een braaf man, die voor Predikant gestudeerd had, maar geene vrijheid voor zijn geweten vond, om de Geloofsformulieren van ons Kerkgenootschap te onderteekenen, en dus ook geen brood had, was door mijn' Vader tot Opvoeder van mij, zijnen eenigen Zoon, aangenomen.

Deze man meende het waarlijk goed, doch hij bezat te weinig menschenkennis, om de teederste neigingen, die in mijn jong hart ontwikkelden, eene gepaste rigting te geven. Ook stierf hij, toen ik ruim tien jaren oud was, DO. WAARBURG, toen onze Dorpsleeraar, werd door mij hooggeacht; hij werd mijn leermeester, vooral in den godsdienst. Ook leerde hij mij de Latijnsche taal en de beginselen der nuttigste wetenschappen.

Ik was naauwelijks twintig jaren oud, toen mijn Vader ernstig verlangde, dat ik de jonge, niet onbevallige Freule VAN WALLENHEIM zoude huwen. Om hem te gehoorzamen beloofde ik hem dit, schoon ik het Meisje noch kende noch beminde. Reeds deze belofte was misdadig, en berouwde mij welhaast. De Weduw van eenen ouden Tuinman, die door mijnen Vader onderhouden werd, woonde op het Dorp. Meermalen bezocht ik deze oude Vrouw en bragt haar als dan eenige kleine geschenken. Eenmaal door het denken aan mijne naderende huwelijksverbindtenis zwaarmoedig zijnde, vond ik bij Vrouw VALK een bij uitnemendheid bekoorlijk boeren-meisje. Haar Vader was een rijk Landman in de *Betuwe*; zij was de Nicht van Vrouw VALK en kwam haar eenige weken gezelschap houden. De jonge IDA had eene vrij beschaafde opvoeding genoten; hare schuldelooze ziel lachte op haar blank gelaat, en mijn hart hechtte zich, zonder dat ik het bemerkte, vast aan dit Meisje. Dagelijks was ik bij haar. O mijne Vrien-

den! ik wapende mijn hart niet, maar ik dronk met volle teugen het zoet vergif eener verbodene liefde. Ook de onschuldige IDA beminde mij, zonder dit zelf te weten. Met al het vertrouwen van eene liefhebbende Zuster liet zij zich des avonds door mij in het donkere dennenbos, waar het verteederend maanlicht slechts de zwarte schaduwen verzilverde, geleiden; en ach! in die heilige schaduw, waar duizend nachtegalen den kleinen lofzang der onschuld zongen, konden wij de tegenwoordigheid des Alwetenden vergeten. Ja mijne Vrienden! onze stille zielen-vrede werd daar vermoord.

Ik was ten uiterste rampzalig, want het eene misdrijf volgde op het andere. Wee den Jongeling, die slechts eenen misstap doet van den weg der deugd! Elk oogenblik wordt het terugkeeren bezwaarlijker. De arme IDA vertrok weer naar de *Betuwe*, maar met een hart vol wroeging. Na eenige maanden vernam ik van Vrouw VALK, dat IDA zwanger was, en dat zij het ouderlijk huis vol wanhoop dacht te ontvlieden. Ik zal u niet zeggen wat ik leed. Mijn huwelijk met Freule VAN WALHEIM werd gelukkig nog een jaar uitgesteld. Al mijne hoop op aardsch geluk was verwoest. Ik dwaalde als een radelooze rond; elk noemde mij een' Menschen-hater. IDA ontvlugtte hare Ouders. Zij wierp zich in de armen der Tuinmans Weduw. Daar werd zij Moeder; doch alles bleef een diep geheim. Hiertoe had ik geene

kosten gespaard, sidderende, maar met de hel in den boezem, trad ik voor haar kraambed. ‘IDA!’ - zeide ik stamelende, en met wilde blikken - ‘ik moet voor uw Kind zorgen; gij moet u getroosten daar van te scheiden.’ - ‘Neen nooit wreedaard!’ - gilde zij en knelde het wicht in beide hare armen. Folterende angst maakte mij onmenschelijk. Nog begrijp ik niet, wat mij zoo geheel in een' Duivel herschiep. Ik scheurde het Kind van IDA'S hart af, en vloog met hetzelve onder mijnen mantel de huisdeur uit. Het was laat in den avond; alles rustte, zelfs het onnoozel wicht, dat ik vermoorden wilde. Mijne tanden klapperden op elkander. Wild liep ik in de duisternis voort. Het gekras der uilen in den ouden kerk-toren deed mij verstijven. ‘Ik wil met u sterven, kleine onnoozele.’ - brulde ik. - ‘Waarom slaapt gij zoo zacht aan het hart van uwen moordenaar? God! aan het hart van uwen Vader.’

Nu stond ik aan den oever van de Rivier; mij dacht, ik hoorde voetstappen achter mij. IJlings wierp ik het slapende Kind in de golven, en wankelde naar een' boom, aan wiens stam ik leunde. Ik hoorde het van verre donderen. ‘O hemel!’ - riep ik luid - ‘laat uw donder den Kindermoorder treffen!’ Ik ijlde voort; mijn knecht vond mij, en bragt mij aan het huis van mijnen Vader. Eenige dagen later zag ik IDA weder. Zij was krankzinnig. Nooit vergeet ik haar doodsbleek gelaat, nooit vergeet ik hare biddende blikken. Zij schreide elk aan, om

haar Kind. Nu verviel ik in eene langdurige krankheid, doch zoo ras ik weer krachten genoeg had, zocht ik te vergeefs naar IDA. Ik wilde haar nog eenmaal zien, maar geen sterveling wist iets van haar of van hare Nicht. Nu wilde ik ook de maat mijner misdrijven voltooijen. Met een zwaar geladen pistool trad ik in hetzelfde dennenbosch, waar ik het eerst de heiligste pligten had geschonden; doch toen ik het doodelijk wapentuig mij voor het voorhoofd plaatste, voelde ik mij door eenen sterken arm aangegrepen. 'Onzinnige! wat doet gij?' - riep eene welluidende stem. Het was de stem van WAARBURG. lk poogde mij los te rukken. 'Ik moet de menschheid van een monster verlossen!' - riep ik - 'Ik heb de onschuld verkracht. Ik heb mijn Kind met eigene handen vermoord, en de Moeder in den diepsten afgrond gestooten. Om Gods wil, laat mij sterven!' - 'Gij moet leven, ongelukkige! om uwe misdaad uit te wisschen!' was het antwoord. De edele man had mijn pistool in de lucht afgeschoten. 'Gij waart het dan, FREDERIK!' - vervolgde hij - 'die het onnoozel wicht in de rivier wierpt? Ik was getuige van deze gruweldaad; doch ik kende u niet. Uw kind leeft; ik heb het uit de golven gered, en mijne lieve Vrouw heeft het weer in het leven gewekt en gekoesterd. Ook de schoone IDA is hersteld. Zij heeft mij nooit uwen naam willen noemen. Kom met mij, gij zult uwe Dochter aan den boezem der lieve Moeder zien spelen.'

‘Geheel bedwelmd liet ik mij geleiden, en Hemel! daar zag ik in het huis des edelen Predikants mijne IDA en haren Zuigeling, wiens moordenaar ik waande te zijn. De brave Menschenvriend en zijne Gade hadden zoo wel het Kind als de krankzinnige Moeder, die nu weder hersteld was, in huis genomen, en behouden. Mij gaf de verstandige Predikant aan de deugd terug. Mijn berouw was opregt, en mijne liefde zuiver. Zijn verstand, neen, zijne alles overwinnende godsvrucht heeft mijn Vader met mij verzoend. Deze heeft eindelijk zijne toestemming tot mijn huwelijk met IDA gegeven, in spijt van alle trotsheid en vooroordeelen; schoon ik toch altijd de smart gevoelde, die de vreugde van mijns Vaders leven vergiftigde.’

‘Hier op dit kleine Landgoed heb ik mij aan de wereld onttrokken. IDA maakte het mij tot een Paradijs. Nog viermalen verheugden wij ons in de geboorte van een Kind; maar ook viermalen werd ons ouderhart verscheurd door den dood der jonge lievelingen; alleen SOPHIA bleef ons over. Ook IDA is mij sinds vele jaren door den dood ontrukt. SOPHIA is gelukkig gehuwd; en vijf lieve telgjes zijn de vreugde van mijnen ouderdom. Ach! die zelfde SOPHIA, die ik zoo onbarmhartig wilde om het leven brengen, is nu al mijn wellust, al mijn troost. Hare liefde, hare teedere zorg maakt, dat zelfs de gebreken des ouderdoms de bronnen van de zoetste genoegens voor mij worden. De natuur is reeds voor altijd met nacht voor mij

bedekt, maar SOPHIA maakt dezen nacht kalm en vreedzaam voor mij.'

De lieve Grijsaard sprak nog voort, toen zijne Dochter aan de zijde van haren Echtgenoot en met haren Zuigeling op den arm bij ons kwam. Zij liefkoosde haren Vader en plaatste het spelend wicht, dat hem de handjes toereikte, op zijne knien. Wij namen afscheid van dit gezin met de teederste aandoeningen. Het wordt tijd, dat ik dezen eindig, lieve LOTJE! schoon ik u nog heel veel te zeggen had. Leef gelukkig, lieve Vriendin! Met een hart vol ware vriendschap en liefde noem ik mij uwe

LOUISE REINHART.

De Heer W. van Nieuwvlied aan den Heer Dalheim.

Dierbare Vaderlijke Vriend!

Het is heden zoo stil, zoo kalm om mij heen; ik bevind mij nog op *Woudlust;* neen, ik kon niet besluiten, mij van dat geliefd ouderlijk Landgoed te ontdoen. Het is waar, wanneer ik, volgens de verkiezing van mijn' Oom BALCOUR, den *Haag* tot mijne woonplaats verkies, is *Woudlust* zeker voor mij afgelegen. Maar dat zegt niets; de gedachten, dat de tooneelen mijner vroegste kindsheid nog mijn eigendom zijn, zullen altijd iets bekoorlijks voor mij hebben. Vermoeid van lastige beroepsbezigheden zal ik het gewoel ontvlugten, en op denzelfden grond, waar ik zoo kommerloos opgroeide, zal ik vernieuwde krachten voor ziel en ligchaam inzamelen. O mijn Vriend! waarom deelt gij heden het genot van dezen schoonen herfst-morgen niet met mij? Ik zit in den door u zoo geliefden koepel, op den top des heuvels, die in het Zuidwesten ligt, gebouwd. Gij kent hier het ruim, het bekoorlijk uitzigt. Heden is de lucht zacht bewolkt, vooral aan den gezigteinder, waar zich de zaamgepakte wolken, even als de toppen van hooge Alpen vertoonen. Waarlijk, de natuur schijnt het oog te willen mis-

leiden. Ik zie bergen van onderscheidene hoogte zich uit de nevelen verheffen; dan weer vertoont zich in het verschiet een ruime Oceaan, waaruit dampen, die alles omsluijeren, opklimmen, terwijl het oog hier en daar op drijvende eilanden schijnt te rusten. En dit alles is het spel der wolken, die door den luchtstroom rondgevoerd of te zamen geperst worden. O welk een heerlijk gezigt! Daar breekt de zon eindelijk door; als eene schijf van gloeijend goud rijst zij prachtig in het Oosten; de nevelen kaatzen haren gloed terug, en vergrooten hare gedaante. Hoe schoon verstrooijen zich nu de wolken! Als met goud en purper omzoomd, drijven zij in onderscheidene gedaanten langs het blaauw gewelf, dat met blinkende lichtstralen doorweven schijnt. Heuvelen en bosschen ontwikkelen zich allengs uit de duisternis of uit de blinkende schemering. Uit de dalen klimt eene verzilverde rook, en verliest zich in de glanzende lucht. Zacht ruist het morgenkoeltje door het verwelkend loof. Het gezang der vogelen vervrolijkt nog dezen liefelijken herfstmorgen. Het is waar, de nachtegaal zingt het feestlied der blijde jeugd niet meer; de schelle toonen der vlugge vink galmen als het lied des vreedzamen ouderdoms, en voorspellen het naderend insluimeren des groeijenden levens. Hoe grootsch kronkelt zich daar en ginds de rivier, waarin boomen en heuveltoppen zich spiegelen, door de vlakte. De spelende lichtstralen scheppen duizend kleuren op de rollende golven.

O mijn Vriend! welk een sprekend beeld is de natuur van Gods namelooze volmaaktheid! Schoonheid en het voortreffelijkste nut smelten, waar wij onze oogen wenden, in elkander weg. Menschelijke kunst moge de almagt navolgen, zij moge de zinnen strelen en ons onvermogen te hulp komen; maar de natuur vervult geheel ons aanwezen met genot. De rijkste overvloed en de oplettendste spaarzaamheid zijn in de natuur volkomen vereenigd. Van al de tallooze millioenen zandkorrels is niet eene te vergeefs. De stofjes, die daar ginds, in de blinkende zonnestralen dansen, zijn zoo wel nuttig, en behooren zoo wel tot de orde der dingen, als de heerlijke zonnestelsels, die in het onbegrensd heelal zich rondzwaaijen. De bloesem-tooi der lente, die het oog zoo bevallig streelt, is eigenlijk bestemd, om het teeder beginsel der vruchten te voeden of te beschermen. In de lagchende bloemen, met wier geuren de ziel ten hemel stijgt, rijpt het zaad van de sieraden voor volgende jaren. In de eikels, die tusschen het loof van honderdjarige eiken rijpen, sluimeren reeds de kiemen van volgende bosschen, om wier wortels eens het stof der eeuwen zal rondzweven; de kiemen van bosschen, die welligt tot aan het eind der wereld den grond, en te gelijk het graf van volken en steden, zullen overschaduwen. Doch waar zouden soortgelijke gedachten mij heen voeren!

O! kon ik nog eenmaal met u de schoone natuur in uw geliefd Vaderland genieten! ‘Ik mag

mijne neiging om mijn leven met reizen door te brengen niet toegeven' - zoo schrijft gij, mijn vaderlijke Vriend! 'Het wordt eindelijk tijd, om de kundigheden, die ik verzameld heb, tot nut der menschelijke maatschappij, waarvan ik een lid ben, te besteden. De maatschappij toch, wier wetten ons beschermen, wier magt ons verdedigt en wier gemeenschappelijke voorregten wij genieten, die maatschappij heeft ook aanspraak op onzen dienst.' Welnu ik zal gehoorzamen en mijne pligten trachten te vervullen. Maar weerhield mij niets: o mijn Vriend! dan moest ik geheel de bewoonde aarde zien; dan moest ik in alle oorden de orde der dingen bewonderen. In het koude Noorden, bij de Poolbewoners zelfs, zoude ik eenen langen nachtelijken winter willen doorleven, om daar, wanneer het maanden lang geen morgen wordt, de onbewolkte starren in de fijne lucht onafgebroken te zien tintelen, om het ontzaggelijk Noorderlicht, zich om de toppen der eeuwige ijsschotsen te zien kronkelen. O mijn Vriend! mijne verbeelding schildert mij in die uitgebreide sneeuwwoestijnen de treffendste tooneelen. Ja waarlijk, ook daar wandelt de zorgende Voorzienigheid als met vlammende voetstappen door het gebied des nachts. In welk eene treurige donkerheid zouden menschen en dieren daar kwijnen, wanneer zwarte nevelen maan en starren bewolkten, en het weldadig Noorderlicht niet schitterde! Nu schept dat wonderlicht, over welks geboorte de Natuuron-

derzoekers nog niet beslissende kunnen oordeelen, telkens eenen prachtigen dag. Het schiet zijne veelkleurige stralen helder door het bevend gewelf, en vervult de geheele ruimte met glanzend schijnsel. Nu spiegelen zich de onbewolkte starren in de heldere ijsvlakten. Duizendwerf wordt het maanlicht door zuilen van ijs en sneeuw terug gekaatst, en de bewoners verrigten met vreugde hunnen noodigen arbeid.

Toch zoude eene reis zoo ver naar het Noorden, wanneer ik denk aan de gestrenge koude, die daar heerscht, juist mijn grootste wellust niet zijn. Neen, gij weet, lieve Vriend! hoe ik op den top der Zwitsersche Alpen vaak huiverde. Heugt u nog die schoone morgen, toen wij de hooge *Jonkvrouw* den top door de rozenkleurige morgenwolken zoo heerlijk, zoo prachtig zagen verheffen? Neen, wanneer ik nu nog een paar jaren volgens mijne verkiezing konde besteden: o mijn Vriend! dan ijlde ik voorzeker nog eenmaal naar het graf der schoone kunsten en wetenschappen, naar het van ouds beroemd *Griekenland,* naar de puinhoopen van menschelijke grootheid, en vooral naar den grond, die door de gezangen van mijnen geliefden Dichter HOMERUS vereeuwigd is. O mijn Vader! mijn geliefde DALHEIM! welke grootsche gewaarwordingen doorstroomden mij de ziel, toen ik met u, den geboortegrond - immers daarvoor hielden wij dien - van het eerbiedwaardig Genie, welks heerlijke schepping wij na dertig

eeuwen nog bewonderen; den geboortegrond van HOMERUS, op het eiland *Samos* betraden, of toen wij de verteederende toonen der liefdevolle SAPPHO op het bloeijend *Lesbos* nog waanden te hooren weergalmen. Ja, welke grootsche gewaarwordingen doorstroomden mij de ziel, toen ik op de golven van den *Propontus* en van den *Hellespont,* tusschen de twee beroemdste werelddeelen, tusschen *Azië,* de wieg van het menschdom, en *Europa,* waar de menschen in den vollen bloei der jongelingsjaren de stoutste vorderingen maken, veilig dobberde! Wat gevoelde ik niet, toen ik aan uwe zijde over de grafsteden der Grieksche Helden bij *Marathon* wandelde! Toen ik met u de puinhoopen van het oude, beroemde *Athena* beschouwde, en het tegenwoordig in slavernij zuchtende *Athene,* als eene ellendig kwijnende herfstbloem, die bij het voorouderlijke graf nog bloeit, beklaagde! Wat gevoelde ik niet, toen wij te vergeefs naar de overblijfsels van het moedig *Sparta* zochten! Het tooneel des bloedigen krijgs of de kweekschool der dapperen is van de aarde verdelgd; maar het tooneel der schoone kunsten en edele wetenschappen, de wieg van het maatschappelijk geluk blijft nog, hoe ook met het puin en stof der eeuwen bedekt, het oog der nakomelingen treffen. De plaats, waar de Spartaansche jeugd, om zich aan het trotseren der smart te gewennen, bloedig werd gegeesseld, of waar zij de onschuldige *Seloten* bij verrassing leerden vermoorden, is

niet meer gekenmerkt; maar met eerbiedige verrukking rust men nog in de bekoorlijke dreven, waar de Atheensche Wijsgeeren de jeugd onderwezen, waar SOCRATES en PLATO het hart der jongelingen veredelden en hen tot nuttige burgers opvoedden. De plaats, waar de Spartaansche Moeders hare Zoonen, die in den strijd hun schild hadden verloren, gevoelloos van zich stieten, is vergeten; maar het oog zoekt zich nog met stillen eerbied te hechten aan het plekje gronds, waar een stervende PERICLES, met verstijvende lippen, waarop de zoetste zelfsvoldoening nog lachte, verklaarde: dat hij nooit een zijner medeburgers had doen weenen of rouw dragen.

Dierbare, vaderlijke Vriend! met welke aandoeningen hebben wij de vergankelijkheid van alle menschelijke werken niet van voetstap tot voetstap gevoeld en bewonderd? Nooit vergeet ik de sprekende blikken, waarmede gij de overblijfsels van het weleer zoo prachtig *Corinthe* en trotsch gebouwd *Ephese*, tusschen welks vergruisde tempels en paleizen eenige ellendige hutten stonden, beschouwdet. Goede hemel! onnoozele veehoeders woonden daar tusschen de overblijfsels van vorstelijke gebouwen. De schapen en runderen graasden op het begroeide puin van den tempel der groote *Diana,* eens het *Palladium* van *Ephese;* of tusschen de met mos begroeide kolommen, die door den tijd, door de aardbevingen, of door menschelijk geweld van de diep gegrondveste voet-

stukken zijn nedergeploft. Arme visschers breidden en droogden hunne netten boven het stof der weelderige Corinthers. Ossen en ezelen weidden welligt op dezelfde plaats, waar eertijds een' door ramspoed veredelden TIMOLION door de volksmenigte werd toegejuicht. Alle deze zegepralen der vergankelijkheid bragten mijne ziel in eene stemming, die ik nooit naar waarheid kan beschrijven.

Even weinig vergeet ik immer de oogenblikken, toen wij aan de oude Frygiaansche kust aan land stapten. O! hoe grootsch, hoe gelukkig gevoelde ik mij, toen ik aan de zijde van mijnen Vriend, mijnen Leermeester, toen ik met de *Iliade* van HOMERUS in de hand, dezelfde lucht, die den vromen HECTOR, die den' wraakzuchtigen ACHILLES en duizend andere helden omvloeide, inademde! Voorzeker, HOMERUS schiep op dien zelfden grond zijn goddelijk Heldendicht. Daar gloeide hij door een vuur, dat alle zijne onnavolgbare denkbeelden ontwikkelde. Ik waande hier zijne verrukkende gezangen te hooren; ik zag, ik gevoelde met hem de handelende Goden en menschen, den ontzagwekkenden *Jupiter*, die door éénen oogwenk den geheelen *Olympus* deed beven, en den strijd der onoverwinnelijke Helden. De natuur schijnt zelfs de waarheid in de gezangen van HOMERUS geëerbiedigd te hebben. Nog heeft de zee den geheiligden grond daar niet verzwolgen. De aardbevingen hebben geene rivieren, geene heuvels of gebergten verplaatst. Neen, de beide voorgeberg-

ten of kapen, *Sigeum* en *Rhoetéum,* waar tusschen de Grieksche vloot op het strand was gehaald, trotseren nog even onwrikbaar de golven, als toen AGAMEMNON de legerplaats uitkoos. De *Scamander* vloeit nog even kalm langs de met bloemen en peulvruchten bekransde boorden. De *Simois* ontspringt nog even bruisende uit het gebergte *Ida,* en stort zich, vereenigd met de *Scamander*, nog op dezelfde plaats in zee. Welk eene schoone onsterfelijkheid, zelfs in de zigtbare wereld, verwerft zich de verhevene Dichter, of de weldadige Leeraar van het menschdom. De Helden, door HOMERUS bezongen, zijn in de vergetelheid verzonken; wij betraden wel is waar, de graven van ACHILLES, van PATROCLES, en van de Zonen van PRIAMUS, maar de roem van alle die Helden leeft alleen in de gezangen des edelen Dichters. Wat is dapperheid? wat is heldenmoed? wanneer die hoedanigheden slechts bronnen zijn van verwoesting. Maar wijsheid en edelmoedige volksliefde blijven door alle eeuwen heen in zegening. Het graf van HOMERUS moge onbekend zijn, zijne ware grootheid blijft op de vleugelen des tijds rondzweven boven het stof der volken en koningrijken, die hij bezongen heeft.

Denk niet, waardige Vriend, Beschermer mijner jeugd! dat ik alleen den grootsten der Grieksche Dichters met zulk eene geestdrift bewonder, of dat ik de Goden-leer, die in zijne stoute gezangen heerscht, de voorkeur geef boven de eenvou-

dige schoone waarheid, wier goddelijke afkomst in de gezangen van onze gewijde Dichters uitschittert. Neen, dank, duizendwerf dank zij uwe verstandige godsvrucht, mijn Vader! gij hebt mij alle vooroordeelen van welken aard ook leeren vermijden. Menigwerf heb ik, uit eene drift, om onder zoogenaamde Vrijdenkers gerangschikt te worden, de onnavolgbare Dichters der Hebreeuwen op de schandelijkste wijze hooren verachten, door lieden, die deze schoone gedenkstukken der oudheid noch kennen noch willen opmerken; zijn dat Vrijdenkers? Neen, het zijn slaven van het vooroordeel, slaven van eene lage trotsheid, die durft lasteren het geen zij niet kent. HOMERUS verdient eerbiedige bewondering; maar de Dichter van *Job,* wat verdient deze? HOMERUS bezingt de wraak van ACHILLES, de Dichter van *Job* bezingt den onwrikbaren moed, de ware grootheid der lijdende godsvrucht. De Grieksche Dichter schildert ons Godheden, even wraakzuchtig en onregtvaardig als de menschen. Welk vertrouwen leerde hij dus zijne tijdgenooten op soortgelijke Godheden stellen? Maar de Dichter van *Job* integendeel schildert ons het almagtig Opperwezen, den eenigen waren God, die wel toelaat, dat de menschelijke deugd beproefd, en van alle zwakheden gelouterd worde, maar die toch liefderijk over den lijdenden waakt, de beproefde godsvrucht eindelijk doet zegepralen, en het geleden leed op de weldadigste wijze vergoedt. Neen, heilig zijn mij de gezangen

der Hebreeuwsche Dichters, heilig is mij de grond waar de geschiedenissen, die zij bezongen voorvielen. Ik heb het hemelsbreed onderscheid, dat tusschen de zuivre, de eenvoudige godskennis, die onder ABRAHAMS nakomelingen bewaard werd, en de fabelachtige droomen der Grieken, en der overige volken, die de flikkeringen van hun eigen vernuft volgden, leeren opmerken. Neen, ik schaam mij mijnen eerbied voor godgewijde schriften niet. Ik ben trotsch op mijn geloof, in den eenigen waren God, die JACOBS nakomelingen tot een volk, dat hem alleen vereerde, wilde opvoeden, opdat de volmaakte Leeraar van het geheele menschdom eenmaal onder dat volk zoude geboren worden.

Ik overzie daar eens, wat ik u al geschreven heb. Immers? nog niets dan eenige denkbeelden, die elkander opvolgden. Het is ook zulk een genoegen, wanneer men zijne gedachten aan eenen Vriend, die ons hart vormde, kan mededeelen. Door u pleeg ik altijd verstaan te worden; ook dan, wanneer ik geene woorden kon vinden, om mij uit te drukken, lieve Vriend! Toen ik nog een Kind was, riedt gij reeds mijne gevoelens. Waar was ik zoo vrij, zoo vertrouwelijk als bij u? Wanneer beschroomdheid mij in de tegenwoordigheid van een' vreemden deed blozen en stamelen, dan zag ik met kinderlijke angstvalligheid naar u, mijnen Vaderlijken Vriend; uwe blikken bemoedigden mij, en naauwelijks bevond ik mij weer bij mijnen dierbaren Leermeester, of mijn hart ontsloot zich, en

met eene zachte verrukking gevoelde ik mij weer vrij en bemoedigd. En waarlijk, zoo is het nog met mij. Nu ik hier zoo geheel alleen zit te schrijven, verbeeld ik mij bij u te zijn en mijne gedachten verdringen elkander om in uwe ziel overtevloeijen.

Ik leef hier geheel eenzaam; mijn' tijd verdeel ik tusschen het beoeffenen der Letterkunde, den Landbouw en den omgang met naburige Vrienden, en eenvoudige Landlieden. Reeds verscheidene maanden bragt ik op deze wijs door, en mijn hart bevindt zich boven alle beschrijving wel daar bij. Mijne liefde voor de dierbare CAROLINA veredelt zich allengs tot de zuiverste vriendschap, tot eene vriendschap gelijk onder hoogere wezens, gelijk onder Gods Engelen bestaat. Ware vriendschap toch is reine hemelsche liefde. Zeker, mijn waarde Vriend DALHEIM! de zaligste oogenblikken in mijn leven, de oogenblikken, waarin ik mij vleide CAROLINA'S Echtgenoot te zullen worden, laten zich niet beschrijven. Ik kon mijn geluk niet bevatten. De toekomst lachte mij als een hemelsche dag te gemoet. Ja, waarlijk hemelsche, goddelijke genietingen, alleen voor het verfijnd gevoel bestemd, vereenigden zich met al den zachten reinen wellust der zinnelijke wereld. Het laatste ging voor mij verloren, maar het eerste blijft eeuwig mijn eigendom. En wat zijn de zaligheden der zinnelijke wereld? Immers niets, dan ras verwelkende lentebloemen, niets dan blin-

kende dauwdroppelen, die door den opgaanden dag worden weggekust. CAROLINA mijne Echtgenoote! - dit woord wekt nog de treffendste gewaarwordingen in mijne ziel. Maar CAROLINA, mijne ware, mijne goedkeurende Vriendin, EDUARD de gevoelvolle Vriend van mijn hart, en dat niet voor eenige ras voorbijvliegende jaren, maar voor de eeuwigheid: welk een gevoel doorstroomt mij bij deze gedachten! Ja, EDUARD is mijn Vriend; zijne vriendschap heeft de laatste vonk van zinnelijke liefde in mij uitgedoofd. Zijne vriendschap zoude mijne zwakke deugd beschermen, zoo ik slechts een oogenblik mij zelven door eene onedele gedachte kon vernederen. In EDUARD heb ik eindelijk den waren Vriend, die mijne ziel zoo lang te vergeefs zocht, aangetroffen. De schoone aanleg van zijn karakter heeft zich volkomen ontwikkeld, en de zegepraal, die hij over zich zelven heeft behaald, vereenigt in hem ware grootheid met edelen ootmoed.

De brave REINHART, dit weet gij, mijn Vriend! is overleden. Het grieft mij, dat ik niet bij zijn sterfbed tegenwoordig was. Ik was toen juist bij mijn' Oom BALCOUR, en door eene vrij ernstige ongesteldheid aangevallen. Gaarne had ik van den edelen man afscheid genomen. Ook hij is gestorven met de zoete bewustheid, dat hij nooit eenig mensch heeft bedroefd, dat hij nooit een' traan der smart heeft afgeperst. En wie zoude zulk eene bewustheid willen verwisselen met die van

eenen stervenden ALEXANDER, voor wiens overwinnende wapenen de geheele bekende wereld knielde?

Met de heiligste aandoening heb ik onderscheidene malen het graf des godvruchtigen bezocht. Ik heb met CAROLINA, LOUISE en EDUARD stille tranen der hartelijkste droefheid bij de slapende asch des hemelings geweend, en nooit vond ik zijn graf eenzaam. Dankbare armen, die hij gevoed en getroost had, heb ik nog altijd bij die stille rustplaats aangetroffen. O mijn Vriend! wat zijn marmeren gedenkteekens, bij de levendige smart van zegenende natuurgenooten? Wat zijn schitterende laauwerkranzen boven het graf der Helden, bij de tranen van verlatene weduwen en wezen, die het graf des Menschenvriends besproeijen? Nog deze week, toen ik op *Vredenburg* was, wandelde ik geheel alleen met den Baron VAN WITTENSTEIN naar het Kerkhof. Een afgeleefde Grijsaard leende op zijn' staf bij het graf van REINHART, terwijl twee Knaapjes en een bevallig Meisje met betraande oogjes naar hem luisterden. Wij spraken den goeden Grijsaard aan, en zijn hart vloeide over van den lof onzes Vriends. ‘Ach mijne Heeren!’ - zoo sprak de vriendelijke Oude - ‘gij kunt niet gelooven, wat wij allen in dezen Man verloren hebben. Geen mensch bevindt zich hier in den omtrek, dien hij niet wel gedaan heeft. Hij beslischte alle onze geschillen; hij herstelde overal den vrede en de eendragt; hij was onze raadgever, onze toevlugt in alle onze bekommeringen.

Mij heeft hij den gelukkigsten Vader gemaakt. Ik had een' Zoon, die in zijne jeugd verleid werd, en mij door losheid van zeden het leven verbitterde. Eindelijk verliet hij mij, toen ik zijne hulp het meeste noodig had. Doch de goede REINHARD bleef mij vertroosten. Hij liet mijn' Zoon, op alle mogelijke wijzen, nasporen; eindelijk ontdekte hij zijn verblijf; hij reisde zelf daarheen; hij deed de stem der natuur in het hart van den Jongeling luid spreken. Ach! zijn verstand en menschenliefde bragten mijn verdwaald Kind teregt. Nooit vergeet ik den blijden dag, toen de Heer REINHART mijn' Zoon, na twee jaren afzijns, doch waarvan hij een jaar buiten mijn weten onder het opzigt van den Heer REINHART had doorgebragt, weer in mijne armen voerde. Neen, nooit vergeet ik dien dag. Het was de geboortedag van mijnen Zoon. Weleer vierden wij dien met zoo veel genoegen, doch nu weenden mijne lieve Vrouw en ik, toen ons zesjarig Meisje vol onnoozele blijdschap zeide: Van daag immers verjaart HENDRIK. Ach, waarom is hij niet hier. Zwijgende nam ik nu mijne bijl en wilde den boom, dien ik, toen HENDRIK geboren was, zoo vrolijk plantte, en in wiens jongen stam ik zijn' naam had gesneden, gaan omver hakken; reeds was ik gereed, om den eersten slag te geven, toen de Heer REINHART mij vriendelijk goeden morgen wenschte. Neen, daar is geen goede morgen voor mij! antwoordde ik, en droogde mijne tranen af. Mijn Zoon heeft al mijne levens-

vreugde vergiftigd. Neen, ik kan dezen boom, die met hem opgroeide, niet langer daar zoo jeugdig en lommerijk zien staan. Ach, ik ongelukkige Vader! Nu wilde ik op den boom toehouwen, doch in hetzelfde oogenblik lag HENDRIK aan mijne voeten. Vergeving, mijn Vader! riep hij. Ik deed hem oprijzen en sloot hem aan mijn hart. De Heer REINHART, zeide hij, heeft hij behouden, hij heeft mij aan de deugd en aan mijne Ouders terug gegeven. REINHART was intusschen naar onze hut gesneld; hij bragt ook de blijde Moeder en Zuster bij den gelukkigen Jongeling, en wilde in de schaduw van den boom, dien ik ten val gedoemd had, vrolijk met ons ontbijten. HENDRIK was sedert dien tijd de braafste Zoon en ik de gelukkigste Vader.'

'Ook deze Weesjes, die gij daar ziet, hebben alles, wat zij bezitten, aan den zaligen REINHART te danken, een rijke booswicht had zich meester gemaakt van het land, dat deze ouderlooze kleinen toekwam; door zijn goud had hij het regt weten te verdraaijen, en de arme kleinen moesten bedelen. Doch de Heer REINHART trok zich hunne zaak aan; hij ontzag geen' sterveling. De valschheid is ontdekt en gestraft, en deze onnoozele Wezen hebben hun eigendom terug gekregen. Het zijn de Kinderen van mijn' besten Vriend. Ik was bezig met hun te vertellen, wie hier begraven ligt; want zij moeten zijne nagedachtenis zegenen.'

Terwijl de Grijsaard nog sprak lag het oudste

knaapje eenige bloemen, waarop zijne traantjes gevallen waren, eerbiedig op het graf neder; de twee andere kusten de koude zerk, en mijn hart was diep geroerd. Wat toch zijn beelden uit albast of marmer gehouwen, bij deze levendige, schuldelooze getuigen der ware godsvrucht? Neen, het beeld van den glorierijksten waan, dat de metalen vleugelen boven vorstelijke graven uitspreidt, zwijgt; de schreijende kindertjes, uit steen gebijteld, zijn slechts bevallige sieraden om de trotsche graftombe; maar het dankbaar hart, dat bij het eenvoudig graf van REINHART klopt, wordt door den Almagtigen verstaan, en weergalmt door de geheele zedelijke wereld. De hulpelooze Weesjes, die hij ten Vader verstrekte, zijn de reine getuigen van zijne deugd, en hunne kinderlijke traantjes zijn kostelijk in Gods oog.

De Baron VAN WITTENSTEIN is in alle opzigten een der beste menschen; hij bemint LOUISE, doch op de edelste wijze. Hij kan niet besluiten naar *Duitschland* terug te keeren. Hij heeft te *A*..... een der schoonste huizen gekocht; doch reeds in den vroegen morgen begeeft hij zich elken dag naar *Vredenburg,* waar hij altijd met de hartelijkste vreugde en liefde wordt ontvangen. LOUISE is beminnelijk; hare afgezonderde opvoeding geeft haar eene zachte beschroomdheid, die het hart nog meer voor haar inneemt. Zij is zeer bevallig en zelfs schoon; maar CAROLINA overtreft haar in alles. Toch zijn deze twee zusterlijke zie-

len beide boven alle beschrijving rein, en als twee helder blinkende dauwdroppelen in den kelk van eene bloeijende lelie moeten zij de hoogere, de edele wezens der zedelijke wereld in het oog schitteren.

Lang heb ik *Vredenburg* vermijd, of maar zeldzaam bezocht; niet lieve Vriend! omdat nog onreine neigingen in mijn hart gloeiden; neen, CAROLINA was mij heilig, van het oogenblik af, dat EDUARD haar weer omhelsde. Maar vooreerst, gij hebt mij geleerd, mijn eigen hart te mistrouwen, en alle zelfverheffing te ontvlieden; en in de tweede plaats, omdat ik geene beelden in de ziel van EDUARD wilde doen herleven, die zijn geluk eenigzins kunnen bewolken. Neen, ik zal EDUARD en CAROLINA maar zelden zien, en ik zal mij om hunnentwil van deze oorden veel spoediger verwijderen, dan ik anders wel dacht te doen. De tijd moet de levendigheid der tooneelen eerst verdooven, en de sterke kleuren der beelden, die ons geheugen bewaart, uitwisschen. Eerst dan zullen wij het vol genot der zoo schaars gekende vriendschap onvermengd smaken.

EDUARD heeft eene voordeelige en te gelijk aanzienlijke post te *A*.... De Heer Van R..., een vreemdeling die in het bestuur is, heeft hem dien post bezorgd. Hij had CAROLINA voorheen ontmoet, en zij had hem belang ingeboezemd. Mij bevalt die VAN R... geheel niet, zijne zijdelingsche blikken teekenen list, en geheel zijn gelaat schijnt mij het beeld eener ziel, die zwanger is

van de zonderlingste ontwerpen. EDUARD en CAROLINA zullen nu te *A*.... hunne vaste woonplaats moeten houden, doch LOUISE blijft op *Vredenburg* met Mevrouw EDELING. Die waardige Vrouw verzoekt mij telkens u van hare hoogachting te verzekeren. Ik bemin in haar eene moederlijke Vriendin.

Hoe komt het toch, dat zoo vele Jongelingen eene soort van afkeer voeden van bejaarde Vrouwen, schoon zij toch den met grijze lokken getooiden man hoogachting betoonen? Ik begrijp dit niet regt. Hulpelooze zwakheid heeft immers altijd aanspraak op de bescherming en deelneming des moedigen Jongelings, en waar vertoont zich die hulpelooze zwakheid meer dan in eene hoogbejaarde Vrouw. Zoude ook wel die soort van afkeer het gevolg zijn van loutere zinnelijkheid?... Hij toch, die het vrouwelijk geslacht alleen om jeugd en schoonheid bemint, zonder het immer eenige ware hoogachting te schenken, hij moet ook voorzeker daar, waar jeugd en schoonheid ontbreken, terug vlieden en zelfs verachten. Maar de edele ziel, die de zwakste helft van het menschdom om wezenlijk schoone hoedanigheden bemint, blijft ook de kostelijke parelen waardeeren, schoon de schelpen al haar sieraad verliezen en zelfs afzigtelijk worden. Ik gevoel bij het zien van eenen Grijsaard eene soort van plegtigen eerbied; doch bij het zien van eene afgeleefde Vrouw gevoel ik meer medelijden, meer goedwillige deelneming. De

Grijsaard schijnt mij een statige eik, die ontzag inboezemt; maar de afgeleefde Vrouw schijnt mij een kwijnende vruchtboom, die mij de bekoorlijkheid des verwelkenden bloesems nog laat herdenken, en de schoone vruchten met eene soort van dankbaar gevoel doet betreuren.

Ik moet u nog een woord zeggen van den Baron VAN S... Deze ellendeling brengt zijne aanzienlijke bezittingen op de schandelijkste wijze door. Een jong, schoon Meisje, dat door hem verleid was, heeft zich door vergif om het leven gebragt. De Vader der ongelukkige wilde zich zelven regt verschaffen en zijne Dochter wreeken. Hij had VAN S... in zijne magt weten te krijgen, en zoude hem vermoord hebben, zoo de ellendeling zijn wroegingvol leven niet voor eenige morgens land had gekocht. Hij verloopt zich heden in het spel, waardoor hij welligt de stem van zijn geweten poogt te smoren. Zijne meeste vaste goederen zijn reeds tot geld gemaakt.

Goede Hemel! mijn waarde Vriend! daar ontvang ik eenige regelen van EDUARD, die mij doen sidderen. Zijn knecht brengt mij die met overhaasting. Ik vlieg naar *A*..., om hem, was het mogelijk, te redden. Neen, Gods vinger bedriegt niet; het merk der boosheid was op het gelaat van VAN R.... diep gedrukt. Lees, vaderlijke Vriend!

Dierbare VAN NIEUWVLIED!

'Ik ben verloren! O mijne arme CAROLINA! mijn onschuldig Kind! Gisteren vervoegde zich een onbekende bij mij, die mijne hulp vorderde. Zijn Vader lag doodkrank, en het afgrijsselijkste onregt stortte geheel het huisgezin, zoo luidde zijn valsch verhaal, in het verderf; ik moest hem vergezellen, om alles te onderzoeken. Dit deed ik vol moed en vertrouwen. Maar voor het krankbed zittende, werd ik in hechtenis genomen. Geheel dit huisgezin getuigt tegen mij. Ik ben beschuldigd met daden, waaraan ik nimmer dacht. Landverrader heeft men mij gekluisterd, en welligt word ik morgen naar de Hoofdstad van het Rijk gevoerd, om daar veroordeeld te worden en te sterven. Geen mensch mag mij zien. Alles wordt geheim gehouden. Op de zonderlingste wijze bezorgde ik dit briefje in handen van mijnen getrouwen bediende. Helpen kunt gij mij niet, edele Vriend! Maar mijne CAROLINA! zij zal het niet overleven. Wat kunt gij doen, VAN NIEUWVLIED? Eeuwig, eeuwig blijf ik uw getrouwe Vriend

EDUARD.'

Ja, mijn waarde DALHEIM! ik vlieg naar *A*.... God zal mij helpen in het ontmaskeren der boosheid. Vaarwel, vaderlijke Vriend! met de liefde en hoogachting van een' Zoon, teeken ik mij, uwen getrouwen

W. VAN NIEUWVLIED.

Mevrouw van Eldenberg aan Mevrouw E. Waarburg.

Geliefde Emilia!

Toen ik in den doodelijksten angst sprakeloos van u scheidde, toen was uwe dringendste bede, om het lot van mijnen EDUARD, waarmede het mijne zoo onafscheidbaar vereenigd is, zoo ras mogelijk te mogen weten. Ach, EMILIA! de smart liet mij niet toe, u te antwoorden, anders had ik u gezegd: EDUARD is onherstelbaar verloren; Ik zal zijn ongeluk niet overleven; mijn Kind zal na weinige dagen een hulpeloos Weesje zijn, dat van de medelijdende liefde zijner Vrienden afhangt. - Maar hoe is alles heden veranderd! Gij weet het reeds, lieve Vriendin! want uw brave WAARBURG wilde u geen oogenblik langer, dan noodig was, met uwe CAROLINA en den Vriend van hare ziel doen lijden; doch ik wil u al het gebeurde verhalen. Alles is mij zoo levendig voor den geest EMILIA! als of het nog werkelijk gebeurde. Naauwelijks kan ik mij verbeelden, dat het voorbij is, zoo onrustig klopt nog mijn hart. O! zoo het redden van mijnen EDUARD slechts een gelukkige droom was! Maar neen EMILIA! ik droom niet, hij is mij wedergegeven. Doch laat ik het u verhalen.

Gij weet, ik ontving, gedurende het verblijf van EDUARD te *A*.... onderscheidene bezoeken van mijn' Heer VAN R.... Ook bragt EDUARD zelf hem een paar reizen mede naar *Vredenburg*, waar hij het middagmaal met ons hield. Ik weet niet regt, of gij hem ontmoet hebt, maar noch mijne Tante noch mijne Zuster vond eenigen smaak in zijn gezelschap. De Baron VAN WITTENSTEIN kon hem geheel niet dulden. 'Hij verbergt een boos hart!' - zeide de goede eerlijke man - 'onder alle die lastige pligtplegingen. Zijne stem, die nooit helder uit de borst klinkt, verraadt wantrouwen en huichelarij. Hij vormt voorzeker helsche ontwerpen, dit getuigen zijne schuwe blikken en zijne vleijende Vriendschapsbetuigingen. EDUARD! ik kan voor u beven.' - zoo vervolgde hij dan, in zijn' ijver - Die VAN R.... is listig als eene slang. Hoort gij niet, hoe hij telkens naar den bekenden weg, zoo als men zegt, vraagt, gelijk de gaauwdieven? Nooit moet gij menschen vertrouwen, die zich onkundig houden van dingen, die zij zeer wel weten, want dit verraadt altijd een meer of min boos oogmerk.' Zie, zoo dacht en sprak de Baron over VAN R.... Ook voor EDUARD was hij ondragelijk; doch het gevoel van verpligting, aan een' man, door wien EDUARD zich zoo bij voorkeur begunstigd zag, pleitte in het edel hart van mijnen Huwelijksvriend, voor den bij uitnemenheid wellevenden VAN R.... Ook ik walgde van de laffe vleijerijen, die ik elk

oogenblik moest hooren; en reeds meer dan eens had ik de hatelijkste vrijmoedigheden, schoon met den blinkenden doch doorschijnenden sluijer der onwellevendheid bedekt, met ernst moeten beteugelen. Doch ik plaatste dit alles op rekening der gewoonte, die in andere landstreken heerscht, en met de eenvoudige, de onbesmette zeden van onzen landaard strijdt.

Intusschen besloot ik den Heer VAN R.... niet meer optewachten, wanneer hij zonder EDUARD op *Vredenburg* kwam. Hij liet zich dan ook voor eenige dagen aanmelden en ontving ten antwoord, dat ik geene bezoeken dien dag kon ontvangen. Dit was te veel voor den trotschen wellusteling; hij gevoelde zich beleedigd; zijn hart zwoer zich aan EDUARD en mij te wreken, terwijl zijne valsche lippen EDUARD met betuigingen van eeuwige Vriendschap en getrouwe dienstbetooning overlaadde. Gij waart tegenwoordig, lieve EMILIA! toen ik jongstleden maandag de noodlottige regelen van VAN R.... ontving, maar welligt zijt gij die door ontsteltenis vergeten. Ach! ik zelve had niets dan de woorden: ‘Het leven

van den Heer VAN ELDENBERG is in het uiterste gevaar,’ in mijn geheugen gedrukt; al het overige scheen door de tranen der bangste smart uitgewischt; doch ik wil geheel het briefje hier afschrijven, zoo luidde het:

M e v r o u w !

‘Met de sterkste aandoening en met een gevoel, dat zich niet laat beschrijven, moet ik u den vreesselijken ramp van mijnen dierbaren Vriend, den WelEdelen Heer VAN ELDENBERG melden. De verschrikkelijkste beschuldigingen zijn tegen zijn WelEdele ingebragt. Dat die beschuldigingen valsch zijn, hier van ben ik in mijne ziel overtuigd; maar de ijzeren hand van het noodlot is tegen den Vriend van mijn hart opgeheven. Onderscheiden booswichten getuigen tegen zijn WelEdele. Het leven van den Heer VAN ELDENBERG is in het uiterste gevaar; hij is op het punt, om als een Staatsgevangen naar de Hoofdstad van het Rijk gevoerd te worden, en dan ... O! dit verschrikkelijk ongeluk slaat mij geheel ter neder. De zaak wordt diep geheim gehouden, dit verhindert mij tot mijne innige smart, om zelf in persoon op uw Landgoed te komen, en was het mogelijk nog eenige maatregelen te beramen; doch vergeef het mij schoone Dame! alles vrees ik zal te vergeefs zijn. Wat dit denkbeeld mij doet lijden, is met geene woorden uittedrukken. Kon ik u slechts een oogenblik spreken! Maar neen, waarom zoude ik u met de zwakste ach! welligt met de bedriegelijkste hoop nog zoeken te vleijen? Ik ben geheel radeloos om het lot van mijnen edelen Vriend! O! dat ik het hart der schoonste, der beminnelijkste Vrouw door dit ramp-

zalig berigt moet verscheuren! Diep getroffen en bereid, om mijn leven voor den besten der menschen op te offeren, teeken ik mij aanbiddelijke Vrouw!
De nederigste uwer Dienaars,

P.E. VAN R.....'

Gij waart getuige, liefste Vriendin! van mijn lijden, toen het afschuwelijk papier mij uit de bevende handen viel, en ik mij aan de verscheurendste smart overgaf. Ik behield naauwelijks mijne bewustheid. Uwe deelnemende tranen, die van mijne LOUISE en van mijne dierbare Tante konden de wonden van mijn hart niet verzachten. De vertroostende woorden van uwen geliefden WAARBURG konden mij naauwelijks tegen wanhoop beveiligen; en nooit, neen nooit vergeet ik de teedere deelneming van den goeden Baron. Ach! met eene soort van treurige woestheid drukte hij mijne beide handen in de zijne. 'Ik wil EDUARD redden!' zeide hij snikkende - 'al had men hem in den diepsten afgrond verborgen. Ik vlieg met hem naar de Hoofdstad. Ik zal zijne onschuld, zoo helder als de Hemel, ten toon stellen. Het regt, ik zweer het u, zal hem beschermen, of de Beul, die het hoofd van mijnen EDUARD, van mijnen Vriend treft, zal ook, bij weer en wind! het mijne treffen. Komt, wij moeten naar de Stad!' - Dit was het juist, waarom ik van het eerste oogenblik af, zoo vurig had gebeden, en waarlijk, mijn hart scheen

eenige verzachting te gevoelen, toen ik mij met mijne moederlijke Vriendin, met uwen Echtgenoot en den Baron, in diens rijtuig bevond. Wij vlogen dan ook naar de Stad; maar mijn verlangen vloog alles voor uit. Ach! het was mij, als of het leven van EDUARD van elke mijner bewegingen afhing. Wij hielden stil voor het huis van den Baron. Nu wilde ik naar EDUARD, doch dit was onmogelijk. 'O! breng mij dan bij VAN R...' schreide ik, en had naauwelijks geduld tot de Koets weer gereed was.

Naauwelijks waren wij aangediend, of men geleidde ons bij VAN R... Leunende op den arm van uwen WAARBURG, naderde ik hem, terwijl de Baron die mijne Tante geleidde tot diep in zijne onreine ziel trachte te lezen. Ik nam den kleinen EDUARD uit de armen mijner Tante, en knielde met hem voor VAN R... neder. 'Geef mij mijnen Echtgenoot! geef dit onnoozel Kind zijnen Vader weder!' - zeide ik, bitter weenende. Hij rigtte mij op, en verzekerde plegtig, dat hij met zijn laatste bloed het leven en de vrijheid van mijnen EDUARD wilde koopen; doch voegde hij daarbij 'Alle mijne pogingen zijn vruchteloos. Ik mag, ik kan u niet vleijen. Mijn arme Vriend is verloren.' De Baron trad toe, en fluisterde VAN R... iets in; zeker eene verleidende aanbieding van schatten, want VAN R... stond eenige oogenblikken diep denkende, doch als terug komende, antwoordde hij met eene gedwongene fierheid: 'Zoo ik regter

was over mijnen Vriend, mijn Heer! dan zoude uwe taal mij diep vernederen, en u ten uitterste strafbaar maken, en ook nu, nu ontheiligt gij de teederste vriendschap. Ik kan niets doen!' Geheel bedwelmd door overmaat van smart, werd ik weer in het rijtuig gebragt. EMILIA, ik kan u den jammer, die mij verteerde niet beschrijven; doch gisteren tegen den avond ontving ik, terwijl ik in eene soort van krankzinnigheid den gewissen dood van EDUARD beweende, het volgende briefje, door eene vreemde hand geschreven.

M e v r o u w !

'Zoo gij heden over een half uur eenen onbekenden, die moeds genoeg heeft, om zijn leven voor den Heer VAN ELDENBERG in de waagschaal te stellen, geheel alleen, zonder eenigen getuige, kunt afwachten, dan zoude welligt nog iets tot behoud van den ongelukkigen kunnen beproefd worden. Doch ik herhaal het, hij die u hoopt te spreken en het eenig middel tot redding heeft uitgedacht, offert waarschijnlijk zich zelven op. De geringste ontdekking van zijn gedrag kost hem vrijheid en leven. Oordeel zelve dus, of hij iets aan het papier, deze zaak betreffende, kan toevertrouwen, en of hij geen regt heeft om de diepste geheimhouding van u te vorderen? Schrijf onder deze letteren slechts: Ja! of Neen! en geef het op nieuw verzegeld aan hem, die het u

bragt terug. In het eerste geval ijlt de onbekende na weinige oogenblikken u ter hulp; doch in het laatste geval kan hij niets dan zijn medelijden aanbieden. In verwachting noemt hij zich uwen Vriend.

. . . . . ’

Gelijk een door angst sidderend Kind, dat te middernacht in een bosch verdwaalde, zich door elk schijnsel van het maanlicht zoude laten misleiden, en naar elke half verlichte schaduw, waarin het den bekommerden Vader waande te zien, vol vertrouwen de bevende armen zoude uitstrekken: zoo, EMILIA! was ik ook in deze oogenblikken. Zonder iets te bedenken, schreef ik met een zwoegend hart tot driewerf toe: Ja! onder de geheimzinnige regelen; ik verzegelde het briefje en gaf het terug aan den vreemdeling, die het gebragt had. Intusschen haastte ik mij, om deze laatste flikkering van hoop aan mijne Vrienden medetedeelen. Uw WAARBURG en de Baron waren onophoudelijk werkzaam geweest, doch zij schenen nog niets gevorderd te zijn. Nu vloog de Baron, na een kort, maar geheim gesprek met uwen Echtgenoot, het huis uit. Ik telde de oogenblikken; in elke beweging dacht ik den redder van mijnen EDUARD te hooren. WAARBURG wapende mij met moed en met vertrouwen op Hem, die het hart, dat aan deugd en pligt getrouw blijft, nimmer te leurstelt.

Het half uur, dat zich voor mij tot eene eeuw

had uitgerekt, was eindelijk voorbij. Geheel eenzaam wachtte ik nu den onbekenden, en ik wachtte niet lang te vergeefs. Een man, diep in zijn' mantel gewikkeld, trad in mijne kamer en sloot de deur met veel omzigtigheid achter zich. ‘Hoort ons hier geen sterveling?’ vraagde hij fluisterende. Neen! zeide ik bevende. Nu wierp hij zijn' mantel af en VAN R.... stond voor mij. ‘Zonderlinge omstandigheden’ - zoo sprak hij - ‘vorderen ook zonderlinge maatregelen. Morgen vroeg keert uw Echtgenoot tot u terug; hij bekleedt op nieuw zijn' post, terwijl zijn inkomen verhoogd en zijn eer verdubbeld wordt; doch gij moet mijnen voorslag aannemen, Mevrouw!’ En nu EMILIA! - mijne hand beeft. Neen, ik schrijf het niet. Mijn gelaat gloeit van schaamte. De lage booswicht wilde mij de heiligste banden doen verbreken. Hemel! het leven van mijnen EDUARD moest van het afschuwelijkste misdrijf de prijs zijn. Ik verstomde; eene koude huivering, gelijk de schrik des doods, rilde mij door de leden. Hij hield mijn verstommen voor eene zwijgende toestemming, en durfde mij met vrijmoedigheid naderen. Nu hernam ik op eenmaal al mijnen moed en stiet hem met verontwaardiging terug. Ook dreigde ik, toen hij met geweld mijne hand greep, om die aan zijn onrein hart, aan zijne brandende lippen te drukken, dat ik om hulp zou roepen.

HIJ. ‘Mevrouw! weet gij wat aan deze oogenblikken hangt? Ik verzeker het u, de Heer VAN

ELDENBERG wordt binnen een uur van hier vervoerd, en gij ziet hem nooit weder. Sterven zal hij, dat zweer ik u.'

IK. 'Neen, laaghartige wreedaard! 'er is eene hoogere magt, die de onschuld bewaakt.'

HIJ. 'Uwe tranen, uwe smart, die dezen schoonen boezem doet hijgen, maakt mij tot alles in staat. Vervul mijne vurigste wenschen, en uw Echtgenoot is vrij. Hij zal met eer en voordeel overladen worden. Waarom vordert gij zijn bloed? Als een landverader, als een schender van de hoogste Majesteit sterft hij op het schavot; geene magt, geene Godheid kan hem behouden. Gij alleen, Mevrouw! gij hebt zijn leven dit oogenblik in uwe hand, zoo wel als de eer van uw Kind. Het hangt alleen van u af, of dat kind de Zoon zal zijn van een' gestraften misdadiger of de Zoon van eenen met roem en aanzien bekleeden Vader. Spreek, wat besluit gij?'

IK. 'Mijn EDUARD! God zal tusschen ons en dezen booswicht rigten. Geen geluk, geen heil wordt gekocht voor eene schandelijke misdaad. Verlaat mij! Mijn EDUARD heeft moeds genoeg, om onschuldig te sterven, maar niet, om met schande en oneer overladen te leven. De smart over zijn' dood zal mij het hart verbrijzelen; maar helsche wroeging zal mij nooit in zijne armen folteren. Neen snoodaard! vermoord mijnen Echtgenoot vrij, vermoord den Vader van mijn onnoozel kind, gij kunt onze reine liefde niet vermoor-

den, en ons eeuwigdurend geluk niet verwoesten.'

HIJ. 'Beminnelijke dweepster! gij voert mijne liefde voor u ten top; maar wat zoudt gij zeggen, zoo EDUARD u van alle verpligting ontslagen had, en u om de redding van zijn leven smeekte?'

IK. 'Dat kan hij niet; maar schoon hij het deedt, ik wankel niet; doch ik ken zijne edele ziel, hij vreest den dood der regtvaardigen niet.'

HIJ, mij een' brief overgevende. 'Wel nu, Mevrouw! lees. Dit schreef uw EDUARD vol moed en geduld.'

EMILIA! het opschrift van den brief was waarlijk de hand van EDUARD, en onze in elkander geslingerde namen stonden op het zegel gedrukt. Ik was naauwelijks in staat hem opentebreken. Vreesselijke gedachten vlogen mij door de ziel; doch ik las het volgende:

'D i e r b a r e CAROLINA!

VAN R..., het afschuwelijkste monster, dwingt mij op de gewelddadigste wijze, u te bidden, om het behoud van mijn leven: geregte Hemel! ten koste van uwe deugd, ten koste van al mijn roem, al mijne gelukzaligheid. Edele Vrouw! het hart brandt mij in de borst van verontwaardiging en afgrijzen tegen den wellustigen valschaard. Vrees niets; ik sterf, moedig op uwe nooit krenkbare trouw, moedig op onze eeuwig reine liefde. God kent mijne onschuld. Geen

strafschavot kan mijn bloed onteeren. Maar konden onze huwelijksbanden ontheiligd worden, dan werd de Vader van onzen Zoon een verachtelijke, een wanhopende zelfsmoorder. Vaarwel, eeuwig dierbaar Gade! Rein en onschuldig als een Engel verwacht ik u bij God. Eeuwig uw

EDUARD.'

VAN R.... staarde mij met brandende oogen aan. Ik kuste den brief en verborg dien in mijnen boezem. 'Ja, EDUARD!' - riep ik in vervoering - 'in de eeuwigheid omhelzen wij elkander weder.'

VAN R.... op de tanden knarsende. 'Heeft hij mij bedrogen? Wel nu, zijn vonnis is geveld, en ook het uwe. Denk niet, dat gij mijne ziel langer zult martelen. EDUARD ziet gij nooit weder; maar list nog geweld zal u aan mij ontrukken. Vlugt waar heen het u lust; geene vrome dweepers zullen u voor mij verbergen. Ik zweer bij alle Duivels! gij zult voor mijne magt zwichten. Sterf dan van spijt en wroeging, wanneer mijne gloeijende begeerten bevredigd zijn.'

Nu ging eene deur in het behangsel open en VAN NIEUWVLIED, WAARBURG en de Baron traden binnen. VAN NIEUWVLIED greep den booswigt bij den arm: 'Zie hier de getuigen van uwe helsche snoodheid.' zeide hij - 'Uw zamenweefsel van gruwelen is ontward.' Twee leden van het Geregtshof traden nu ook van achter het behangsel; de Baron vloekte en

juichte beurtelings, en kon naauwelijks den lust bedwingen, om zijne handen aan den sidderenden zondaar te slaan. Uw Echtgenoot bragt mij in de andere kamer bij mijne Tante; ik was geheel bedwelmd door verschillende aandoeningen; den geheelen nacht bragt ik bewusteloos door; tegen den morgen eerst genoot ik een weinig rust, en bij mijn ontwaken, lieve EMILIA! vernam ik niets, dan berigten van mijn geluk. 'EDUARD komt!' - zeide mijne Tante - 'CAROLINA! zijt gij sterk genoeg voor zoo veel vreugde?' Ik breidde mijne armen uit, de kamerdeur ging open, en VAN NIEUWVLIED geleidde mijnen EDUARD binnen. Ja mijnen EDUARD! hij vloog naar mijn rustbed en zonk op mijnen boezem. Ik had hem als uit den dood nu voor de tweede maal weder; tranen hadden wij, maar geene woorden. O, EMILIA! kon ik u beschrijven, wat mijn hart gevoelde, doch gij verstaat mij, want ook uw hart kent reine liefde.

VAN NIEUWVLIED was ook nu de bescherm-engel van mijn geluk geweest. Hij had al de valschheid en gepleegde gruwelen ontdekt. De getuigen tegen EDUARD waren gehuurde verraders. EDUARD zoude waarlijk in den verleden nacht vervoerd zijn, en de helsche wraak des wellustelings zoude hem hebben doen veroordeelen. Eergisteren avond was reeds de onschuld van mijnen EDUARD, door de onvermoeide zorg van VAN NIEUWVLIED, bekend; maar met dat alles zoude EDUARD nog vervoerd

zijn geworden, om zich te verantwoorden. Doch de Baron had VAN NIEUWVLIED kennis gegeven van het bezoek, dat ik verwachtte. Deze begreep alles, en twee leden van het geregtshof werden door hem uitgenoodigd, om getuigen te zijn; de Baron had voor alle deze getuigen de best geschikte plaats, waar zij elk woord verstaan konden, aangewezen, en de laaghartigste ondeugd werd op deze wijze in hare eigene strikken verward.

Acht dagen later.

Lieve Vriendin! toen ik in de vorige week de pen voor eenige oogenblikken moest nederleggen, werd ik door eene vrij hevige koorts aangetast. Gij weet dit uit den mond van uwen WAARBURG, die, na de pligten der Vriendschap zoo getrouw vervuld te hebben, weer in uwe armen snelde. Mijne ongesteldheid, alleen door angst en schrik veroorzaakt, duurde niet lang; reine zielen-vreugde is de verkwikkende dauw des levens, en kalme, bevredigende begeerten wiegen alle bekommeringen, die onze krachten verteeren in de liefelijkste rust. Ik bevind mij weer volkomen wel, de snoode VAN R... heeft de wreedste vernederingen ondergaan; eene zwarte lijst van misdrijven, door hem gepleegd, is ontdekt, en hij oogst heden reeds de verschrikkelijke, bittere vruchten der trouwelooste boosheid. Maar ik wil dat mensch voor eeuwig uit mijne gedachten verban-

nen. De beleedigde onschuld van mijnen EDUARD geniet de schoonste zegenpraal; hij is verhoogd en in den aanzienlijksten eerepost geplaatst, ook bezit hij de hoogachting van allen, die met hem arbeiden. De Baron, die met zijne geheele edele ziel in ons lot heeft gedeeld, is heden het beeld der zuiverste vergenoeging. Vreugde tranen zwellen in zijn manlijk oog, wanneer hij EDUARD en mij beschouwt; in blijde verrukking neemt hij, terwijl ik dit hier zit te schrijven, mijn' lieven kleinen EDUARD, die lagchende en blozende van vreugde, met den getrouwen hond van den Baron ligt te spelen, van den grond op 'Lieve Jongen!' - zegt hij - welk een Duivel, dien gij niet kende, zocht u in het verderf te storten! O! gij zoudt den moordenaar van uwen Vader, ja den helschen moordenaar van uwe Moeder zoudt gij met lieve onnoozelheid hebben toegelagchen; maar ook in uwe jonge borst klopt een schoon hart, dat zeggen mij die heldere opene oogen. God zij gedankt! dat uwe Ouders aan de magt der hel ontrukt zijn.' -

Die goede, eerlijke Baron, EMILIA! hij bezit zoo veel zuiver gevoel, hij zal mijne lieve LOUISE gelukkig maken; want beste vriendin! het dierbaar Meisje heeft, in de zachte dankbare vreugde over onze redding, aan den Baron hare eeuwige liefde beleden; beider harten genieten eenen hemelschen wellust. LOUISE is hier bij onze Vrienden S... gelogeerd, doch dagelijks zie ik haar.

VAN NIEUWVLIED - o! wat zal ik u van dezen

edelen, dezen moedigen Vriend zeggen? Hij is de ziel en vriend van mijnen EDUARD. In stilte, maar met onvermoeiden ijver en alles doorgrondend vernuft, heeft hij voor EDUARD gewerkt; hij heeft geheel het kunstig zamenweefsel der ongeregtigheid ontward. Waren zijne pogingen mislukt, dan was hij voorzeker het slagtoffer der helsche boosheid geworden. Wat ben ik niet al aan dezen waarlijk verheven mensch verpligt? Mijne eer, mijn EDUARD, mijn leven! Neen EMILIA! mijn gevoel voor VAN NIEUWVLIED is geene aardsche liefde. Neen, geloof mij, de geest der volmaakste liefde, de ware onbesmette vriendschap bezielt onzer beider harten, en het is diezelfde geest der volmaakte liefde, het is diezelfde hemelsche vriendschap, die uwe CAROLINA en haren EDUARD in de eeuwigheid zal bezielen. Ja, die geest, mijne Vriendin! zal eens de bevallige rozensluijer der zinnelijke liefde afwerpen, en zich tot goddelijke gelukzaligheid verheffen.

VAN NIEUWVLIED zal zich welhaast naar den *Haag* begeven, en zijne werkzaamheid tot heil der Maatschappij aanvangen. Nog is hij op *Woudlust.* De Heer BALCOUR is heden bij hem gelogeerd. Maar zelden komt VAN NIEUWVLIED bij ons; en ook dit bevalt mij, dat zweer ik u, niet omdat de geringste onedele neiging voor hem zich in mijn hart doet gevoelen; neen, de Alwetende is mijn getuige; ook de ziel van mijnen EDUARD is niet meer vatbaar voor eenig wantrouwen. O! die

schoone, die verhevene ziel, is van alles, wat haar vernederen kon, gelouterd, en verstrekt aan hoogere wezens tot eenen reinen wellust; maar het is bij velen bekend, dat VAN NIEUWVLIED mij eens met levensgevaar van het dringendste gevaar heeft gered; wat zeg ik? het algemeen gerucht verzekerde, dat wij elkander beminden, en dat gerucht moet verstommen, eene gemeenzame verkeering met den waardigen VAN NIEUWVLIED zoude gewis aan de praatzucht te veel stof geven, ja zelfs de kwaadaardigste lasterzucht opwekken; en wij gevoelen, dat het ook de heiligste pligt is, zich tegen den schijn des kwaads te beveiligen. Wee! driewerf wee! de zwakke ongelukkige, die geene smart meer gevoelt, wanneer hij den edelen schijn der deugd verliest, wanneer hij de eer van zijnen naam schandelijk besmet ziet. Ach! slechts nog eene schrede verder, en ook de deugd zelve wankelt, de onschuld gaat verloren, en het hart is aan helsche wroeging ten prooi gegeven. Neen, alleen dan, wanneer het aankomt op het heilig bewaren van onschuld, en van een gerust geweten, dan alleen moet men de uitwendige eer, dan alleen moet men den schoonen schijn der deugd, en de wezenlijke waarde van eenen goeden naam grootmoedig kunnen opofferen; doch waar zulk een offer niet gevorderd wordt, daar is een goede naam zoo wel als de uitwendige eer een onwaardeerbare schat.

Gij weet, lieve EMILIA! dat VAN NIEUWVLIED de helft van zijne bezittingen aan mijn Kind had ge-

schonken; dit konden, dit wilden wij niet behouden. EDUARD heeft hem, bij de regten van eenen Vader, bij de regten der gevoeligste vriendschap, bezworen, dit geschenk terug te nemen. Hij heeft zich eindelijk laten verbidden, doch die schat blijft in zijn oog eene bron van schoone daden. De ongelukkige ANNETTE, die in eene afgelegene vallei van *Zwitserland,* met hare Zuster, het met schande bevlekt leven wegkwijnt, heeft een aanzienlijk jaargeld, dat VAN NIEUWVLIED haar in het geheim bezorgt. Hulpelooze weezen laat hij opvoeden, en tot nuttige menschen vormen, ook voor afgeleefden en zwakken doet hij de teederste zorg dragen. Ik weet het alleen door den Heer BALCOUR. Die brave man bezoekt ons gedurende zijn verblijf op *Woudlust* van tijd tot tijd; hij betreurt in mijnen Vader nog zijn' getrouwsten Vriend, en spreekt met een aandoenlijk genoegen van de vriendschap, die hij in eene betere wereld met hem op nieuw zal vestigen. O EMILIA! welke schoone denkbeelden mogen wij van de toekomst niet vormen! Uw geliefde WAARBURG en zijn brave Vader hebben toch voor mijn oog het voorhangsel der eeuwigheid niet zelden weggeschoven. O! welk een onbegrensd veld van beschouwingen in de glansrijke geesten-wereld; o welke ontmoetingen verwachten ons daar! O hoe vele millioenen trappen van volkomenheid zijn daar niet te bereiken! Welk een voortreffelijk wezen is de mensch! Hier breekt ons eeuwig voortdurend bestaan slechts als een

glinsterende morgenschemering door de nevelen der zinnelijkheid heen. Wij gevoelen het, dat wij voor de eeuwigheid bestemd zijn, de onbevredigbare zucht naar waar geluk, die ons rusteloos voortdrijft; de brandende dorst naar kennis, die bij elke lafenis nog sterker gloeit; en de teederste banden der liefde, die, ons aan alles, wat eenige volmaaktheid bezit, vasthechten, zijn de goddelijke onderpanden van ons eindeloos voortdurend leven. Bloemen en planten, die beurtelings verwelken en herbloeijen, zien wij volkomen aan hunne bestemming voldoen; maar de mensch herbloeit hier niet. De meest geoefende Grijsaard gevoelt, aan den rand van het graf, dat alle zijne gemaakte vorderingen slechts de eerste kinderlijke voetstappen zijn in de voortreffelijke loopbaan, die voor hem ontsloten is. O EMILIA! hoe juicht mijne ziel de betere wereld niet reeds te gemoet! Daar toch zal al het onregt vergoed, al de smart met gelukzaligheid afgewisseld worden, ja daar zal Gods volmaakte wijsheid en liefde in het oog van alle gevoelige wezens zegepralen. Ach hoe veel schepselen van God brengen hier hun leven in lijden door! Denk slechts aan de nuttige dieren, die voor den mensch moeten arbeiden. Zouden ook deze geene vergoeding ontvangen? O zoude de teederste trouw, de opregtste liefde dier wezens niet beloond worden? Heugt het u nog, toen wij als Kinderen den negentigjarigen schaapherder zoo vreedzaam zagen sterven? Eenzaam lag hij daar op zijn strooleger in de van elk ver-

latene hut. Hij had alle zijne Vrienden overleefd, ach! hij was een vreemdeling onder het tegenwoordig geslacht geworden. Alleen zijn getrouwe hond beminde hem. Dit dier had hem jaren lang vergezeld, terwijl hij op de heuvelachtige heide de grazende schapen hoedde, ook schoon de gestrengste koude hem deed verstijven, of de storm in zijn verzilverde lokken blies. Ook nu liefkoosde de hond nog zijnen stervenden meester. Met welk eene trouw poogde hij hem tegen elk, die hem naderde, te verdedigen! Hoe liefderijk scheen hij hem te willen koesteren, terwijl hij de verstijfde hand des Grijsaarts likte en hem huilende met vriendelijke oogen aanstaard! Zacht lagchende wierp de naauwelijks ademende Grijsaard nog eenen beloonenden blik op het goede dier. ‘Gij hebt mij niet verlaten, gij zijt mijn laatste Vriend!’ - stamelde hij, met eene zwakke stem, en gaf den jongsten snik. De arme veehoeder werd begraven, en drie dagen later werd zijn hond, die geen voedsel had willen nemen, op het eenzaam graf dood gevonden. O voorzeker! zulk een gevoelvol wezen wordt niet vernietigd. Neen, daar, waar de lieve onnoozelen, die voor hunne geboorte reeds onsterfelijk worden, hunne hemelsche opvoeding ontvangen, geniet ook dit teeder liefhebbend dier den hoogsten wellust, waar voor het vatbaar is. Immers in de veredelde menschen-wereld, die zich uit de tegenwoordige ontwikkelt, zal alle levensvreugde en genieting zijn; de vermenigvuldiging moge als

dan ophouden, maar het genot des levens, waar voor God alle zijne gevoelige schepselen bestemde, moet eeuwig voortduren. EMILIA! ik moet eindigen. Ik herhaal het, ik ben volkomen gelukkig, ja zoo volkomen, als een sterveling dit zijn kan. Vaarwel! verzeker uwen WAARBURG van mijne hoogachting, en omhels alle uwe kleinen voor uwe door dankbaarheid en vreugde reeds waarlijk zalige Vriendin

CAROLINA VAN ELDENBERG.

Einde van het Derde en laatste Deel.

Naberigt.

Bij den aanvang van dit werk, dacht ik de geschiedenis tot niet meer dan Twee boekdeelen uittebreiden. De Uitgever F. BOHN kon dus, met het hoogste recht het Publiek verzekeren, dat CAROLINA VAN ELDENBERG uit niet meer dan Twee Deelen zoude bestaan. Ik zelve had mijn woord hier op gegeven. Dan ongemerkt groeide de kopij tot Drie Deelen aan. Eene geschiedenis, die zich door eene gemeenzame briefwisseling ontwikkelt, is vooral voor eene soortgelijke uitbreiding vatbaar. Een Derde Deel streedt volstrekt met mijne bedoeling; doch ik was te verre gevorderd en uitgeweid, toen mij de Uitgever dit deed opmerken. Het was toen niet meer mogelijk, mij binnen een korter bestek te bepalen. Wie ook onder mijne Lezers CAROLINA VAN ELDENBERG langwijlig of gerekt zoude mogen vinden, ik kan plegtig verzekeren, dat ik mij op alle mogelijke wijzen heb trachten te bekorten, schoon ik mijn eens gemaakt plan wilde en moest uitvoe-

ren. Ik meen hier door genoeg gezegd te hebben, om den Uitgever van dit werk te verontschuldigen, als had hij zijn eens gegeven woord niet gehouden. Intusschen wensch ik van harte, dat mijne geëerde Lezers zich hier over niet zullen te beklagen hebben, maar mijne CAROLINA ook in Drie Deelen even gunstig ontvangen, als wel in de beloofde Twee Deelen. Wezenlijk nut en genoegen, door het schilderen der standvastige deugd aan mijne Landgenooten te schenken, was in het schrijven mijn eenig doel; en heb ik dit getroffen, dan is mijne belooning de schoonste, die ik kan wenschen.

Heil zij allen!

P. MOENS.

Dordrecht den 21sten
Julij 1812.